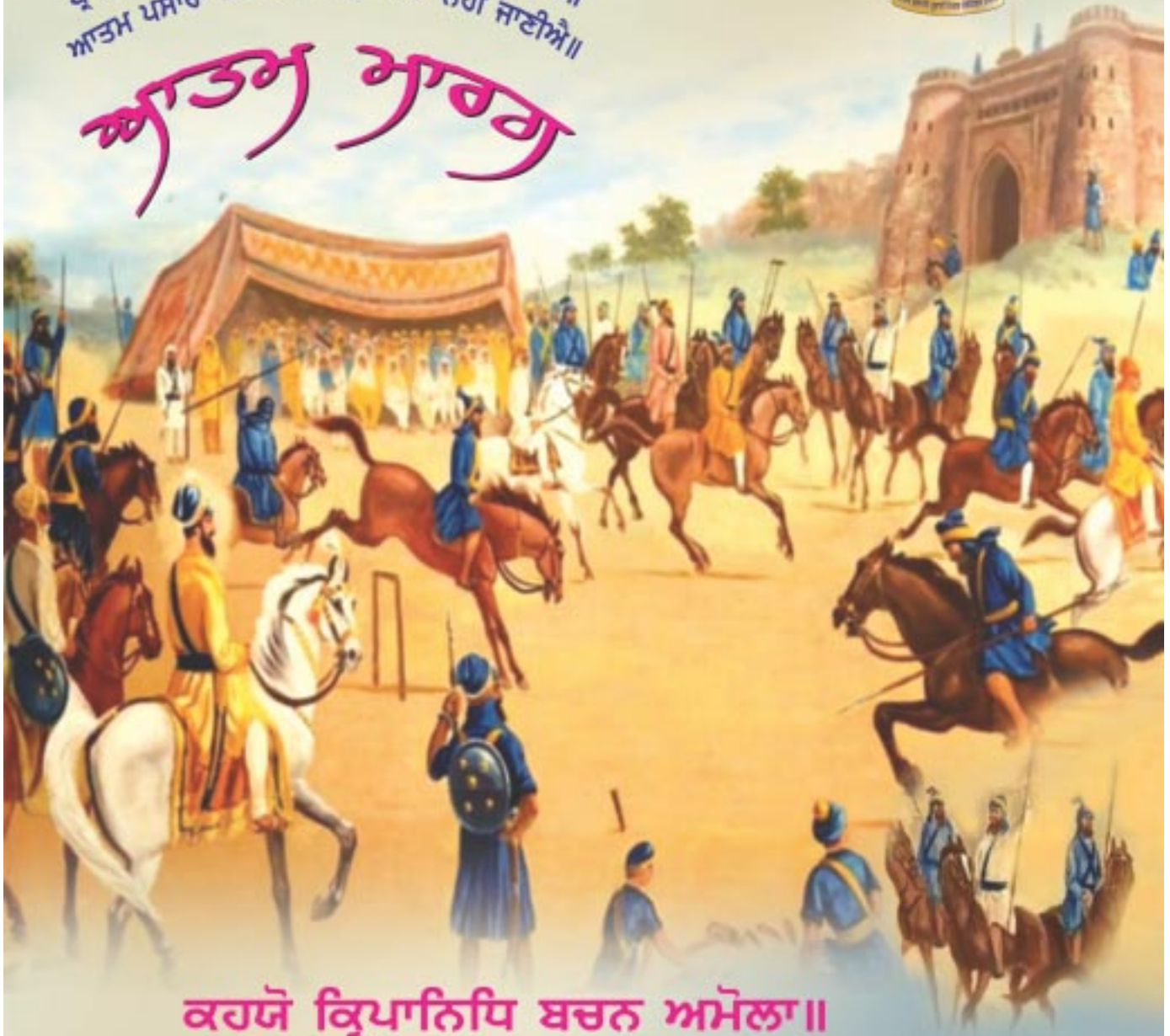

INTERNATIONAL MAGAZINE

RNI No. 61816/95

ਬ੍ਰਹਮੁ ਦੀਸੈ ਬ੍ਰਹਮੁ ਸੁਣੀਐ ਏਕੁ ਏਕੁ ਵਖਾਣੀਐ॥
ਆਤਮ ਪਸਾਰਾ ਕਰਣਹਾਰਾ ਪ੍ਰਭ ਬਿਨਾ ਨਹੀ ਜਾਣੀਐ॥

ਆਤਮ ਮਾਰਗ

ਕਹਯੋ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧਿ ਬਚਨ ਅਮੋਲਾ॥
ਔਰਨ ਕੀ ਹੋਲੀ ਮਮ ਹੋਲਾ॥

WITH THE BLESSINGS OF SRI GURU GRANTH SAHIB

IN ACCORDANCE WITH THE TRADITION SET BY SANT BABA WARYAM SINGH JI MAHARAJ, RATWARA SAHIB

ROOHANI KIRTAN UPDESH

SANT BABA HARPAL SINGH JI

VISHAV GURMAT ROOHANI MISSION
CHARITABLE TRUST, RATWARA SAHIB

**West Coast USA
ROOHANI TOUR
2023**

2755 GUILDHALL DR SAN JOSE, CA 95132 -
3353 DEWAR LN TURLOCK CA 95382 -
2755 GUILDHALL DR SAN JOSE, CA 95132 -
2021 OLD CALAVERAS RD, MILPITAS, CA 95035 -
2755 GUILDHALL DR SAN JOSE, CA 95132 -

2877 BALD EAGLE AVE NW, SALEM OR 97304
GURDWARA GURU TEG BAHADUR JI 24440 132 Ave SE -
12413 IRONWOOD LN MUKILTEO WA 98275
BHAJ GURMIT SINGH RESIDENCE MARYSVILLE/ -
15255 68 AVE., SURREY, BC V3S 3L5, CANADA
GURD. SAHIB EL-SOBRANTE 3550 HILCREST RD, CA
" " " "
GURD. SAHIB FREMONT 300 GURD Rd. CA 94536
GURD. SAHIB 10371 JACKSON RD, SACRAMENTO,
" " " "
SIKH TEMPLE OF BAKERSFIELD
2400 S P St. BAKERSFIELD CA 93304

FEBRUARY

SUN 19 | 6:00 am to 8.00 am
SUN 19 | 5:30 pm to 7:30 pm
THURS 23 | 6:00pm to 8.00 pm
SAT 25 | 6:30 am to 8.30 am
SUN 26 | 11:00AM to 1.00 pm

MARCH

WED 01 | 6:00 am to 8.00 am
FRI 03 | 6:00 am to 7.30 am
THURS 04 | 6:30pm to 8.30 pm
SUN 05 | 6:30am to 8.30 am
5-6-7 | 7:30pm to 8.30pm
10-11 | 6:30pm to 7.30pm
SUN 12 | 11:40am to 1:00 pm
13 to 17 | 8:00 pm to 9:15 pm
SAT 18 | 6:30pm to 8:00pm
SUN 18 | 11:30am to 12:30 pm
FRI 24 to SAT 25 | 6:30 to 7:30pm
SUN 26 | 12:00am to 1:00 pm

-: Contact Numbers for booking programe :-

Bhai Amardip Singh ji 408-393-8199, Bhai Gurvir Singh 408-835-4755, Bhai Manjit Singh 317-488-8831

ਆਤਮ ਮਾਰਗ

ਸਾਲ-ਅਠਾਈਵਾਂ, ਮਹੀਨਾ-ਮਾਰਚ, 2023
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ
ਸੰਚਾਲਕ

ਸੱਚਖੰਡ ਵਾਸੀ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ
ਸੰਤ ਮਾਤਾ (ਬੀਜੀ) ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ

ਚੇਅਰਮੈਨ **ਐਡੀਟਰ-ਇਨ-ਚੀਫ**

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਐਡੀਟਰ ਚੀਫ ਐਡੀਟਰ

ਭਾਈ (ਡਾ.) ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਸਬੰਧੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ

ਜੇਕਰ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਮਹੀਨੇ ਦੀ 15 ਤਾਰੀਖ ਤੱਕ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦਾ ਅਤੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਸਬੰਧੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨੰਬਰਾਂ ਤੇ ਦਫਤਰੀ ਸਮਾਂ ਸਵੇਰੇ 10.00 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 5.00 ਵਜੇ ਤੱਕ ਫੋਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰੋ ਜੀ।

ਫੋਨ :- 84378-12900, 94172-14391, 94172-14379

Email :atammarg1@yahoo.co.in

Registration Under Foreign Contribution
(Regulation) Act 1976 R. No. 115320023

Postal Address for any Enquiry,
Money Order, Cheque and drafts :
'ATAM MARG' MAGAZINE

Gurdwara Ishar Parkash, Ratwara Sahib
(New Chandigarh) P.o. Mullanpur Garibdas, Teh.
Kharar, Distt. S.A.S Nagar
(MOHALI) - 140901, Pb. India

SUBSCRIPTION - ਚੰਦਾ - (ਦੇਸ਼)

ਸਾਲਾਨਾ	ਜੀਵਨ ਕਾਲ (20 ਸਾਲ)	ਫੀ ਕਾਪੀ
300/-	3000/	30/-
320/-	3020/-	(For outstation cheques)

SUBSCRIPTION FOREIGN (ਵਿਦੇਸ਼)

Annual	Life (20 years)
4500/-	45000/-

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਦੇ ਸਭ ਹੱਕ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ।

ਪ੍ਰਿੰਟਰ, ਪਬਲਿਸ਼ਰ ਤੇ ਐਡੀਟਰ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਨੇ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਜੈ ਆਫਸੈਟ ਪ੍ਰਿੰਟਰਜ਼, 905 ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਏਰੀਆ, ਫੇਜ਼-2, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਛਪਵਾ ਕੇ ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ', ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ, ਛਾਕਖਾਨਾ ਮੁੱਲਾਂਪੁਰ ਗਰੀਬਦਾਸ, ਤਹਿਸੀਲ ਖਰੜ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ - ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ (ਮੋਹਾਲੀ) ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ।

Media Broadcast (Ratwara Sahib)

Please visit us on internet at :-
For Atam Marg Email : atammarg1@yahoo.co.in,
Website & Live video -

www.ratwarasahib.org } Apps: RATWARASAHIB TV
www.ratwarasahib.com } (for both apple & andriod)
www.ratwarasahib.in } (Avaible 24 Hours)

Email : sratwarasahib.in@gmail.com
Live Programme & Cable Tv Network
98728-14385, 94172-14385
98147-12900

ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੇ ਕੇਂਦਰ

ਅਮਰੀਕਾ - ਭਾਈ ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ
001-408-263-1844

ਕਨੇਡਾ - ਭਾਈ ਸਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ, ਵੈਨਕੂਵਰ
001-604-433-0408

ਭਾਈ ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
001-604-862-9525

ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਣੂ
001-604-589-9189

ਇੰਗਲੈਂਡ - ਬੀਬੀ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਕੌਰ ਅਤੇ
ਭਾਈ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ
0044-121-200-2818

ਭਾਈ ਅਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਰਾਜ)
0044-7968734058

ਆਸਟਰੇਲੀਆ- ਬੀਬੀ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ :
0061-406619858

ਵਿਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਸੰਗਤ ਲਈ
ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੋਂ
ਫਰੀ ਸੇਵਾ - ਸੰਪਰਕ ਨੰਬਰ -
9417214378, 9417214384

ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸੰਪਰਕ

1. ਆਤਮ ਮਾਰਗ 9417214391,8437812900,9417214379
2. ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵਿਦਿਆ ਮੰਦਰ ਸ.ਸ.ਸਕੂਲ
(ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ.ਈ.) 0160-2255003
3. ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਸਿਲਾਈ ਸੈਂਟਰ 9646101996
4. ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਸ.ਸ.ਸਕੂਲ
(ਪੀ.ਐਸ.ਈ.ਬੀ.) 9592055581
5. ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਹਸਪਤਾਲ:9592212900
6. ਬੀਐਡ ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਨਰਸਿੰਗ ਕਾਲਜ 9417214382
8. ਬਿਰਧ ਆਸ਼ਰਮ 9815728220

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ

ਸ਼੍ਰੀ ਮਾਨ ਜੀ - 98551-32009

ਸ਼੍ਰੀ ਅਖੰਡਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਸੇਵਾ - 94647-12900

ਹੋਰ ਸੰਪਰਕ ਨੰਬਰ

98889-10777, 96461-01996, 9417214381

ਤੱਤਕਰਾ

1.	ਸੰਪਾਦਕੀ	5
	ਭਾਈ (ਡਾ.) ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ	
2.	ਬਾਰਹ ਮਾਹਾ	7
	ਪ੍ਰੋ. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ	
3.	ਤੂ ਭਗਤਾ ਕੈ ਵਸਿ ਭਗਤਾ ਤਾਣੁ ਤੇਰਾ	8
	ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ	
4.	ਅਗੰਮ ਅਗੋਚਰ ਦਾ ਮਾਰਗ	15
	ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ	
5.	ਸੰਤਨ ਕੀ ਸੁਣਿ ਸਾਚੀ ਸਾਖੀ ॥ ਸੇ ਬੋਲਹਿ ਜੇ ਪੇਖਹਿ ਆਖੀ ॥	20
	ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ	
6.	ਮਹਾ ਅਨੰਦ ਭਏ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ ਸੰਤਨ ਕੈ ਪਰਸਾਏ ॥	29
	ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ	
7.	ਮਨ ਰੰਗਹੁ ਵਡਭਾਗੀ ਹੋ	35
	ਡਾ. ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ	
8.	ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਆਗਮਨ	37
	ਡਾ. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ	
9.	ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਰਥ ਭੰਡਾਰ	43
	ਸੰਤ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਰੰਧਾਵੇ' ਵਾਲੇ	
10.	ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ	46
	ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ	
11.	ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮੂਲ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ	52
	ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ	
12.	ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ :- ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਕੀਰਤਨ ਸਮਾਗਮ ਕੀਰਤਨ ਲਾਈਵ ਟੈਲੀਕਾਸਟ, ਬੈਂਕ ਅਕਾਊਂਟ, ਅਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਲੋਂ ਰਚਿਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ	56

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਭਾਈ (ਡਾ.) ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਸਾ ਰੁਤਿ ਸੁਹਾਵੀ ਜਿਤੁ ਤੁਧੁ ਸਮਾਲੀ ॥
ਸੋ ਕੰਮੁ ਸੁਹੇਲਾ ਜੋ ਤੇਰੀ ਘਾਲੀ ॥

ਅੰਗ- ੯੭

ਅਨੁਭਵੀ ਰੱਬ ਦੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦਾ ਬਚਨ ਹੈ ਜਦ ਸਰੀਰ ਖਾਮੋਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਰਾਮ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਮਨ ਖਾਮੋਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਦ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਸੰਸਕਾਰ ਵੀ ਖਾਮੋਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਆਨੰਦ ਵਿਗਸਦਾ ਹੈ। ਫਰਵਰੀ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ ਹੋਈ ਸੀ ਕਿ ਕਿੰਨਾ ਕੁਝ ਹੈ ਜੋ ਚਲਾਇਮਾਨ ਹੈ, ਪਰਿਵਰਤਨਸ਼ੀਲ ਹੈ। ਹਰ ਚੀਜ਼ ਘੱਟ-ਵੱਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਮੌਸਮ ਹਨ ਜੋ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਨਿਯਮ ਅਨੁਸਾਰ ਬਦਲਾਅ ਵਿਚ ਹਨ। ਬਦਲਦੇ ਮੌਸਮਾਂ ਦਾ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਤੇ ਅਸਰ ਪੈਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ। ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਮੌਸਮ ਨੇ ਕਰਵਟ ਲਈ। ਅਤਿ ਦੀ ਸਰਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੌਸਮ ਵਿਚ ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਨੇ ਨਿੱਘ ਭਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਪੂਰੀ ਬਨਸਪਤੀ, ਪਸ਼ੂ, ਪੰਛੀ, ਜੀਵ ਜੰਤੂ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਨਿੱਘ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਅਹਿਸਾਸ ਨੇ ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਜੀਵਨ ਦਿਤਾ। ਬਨਸਪਤੀ ਵਿਚ ਕਰੂੰਬਲਾਂ ਫੁਟਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈਆਂ। ਠੰਢ ਕਾਰਨ ਸੁੰਗੜੇ ਹੋਏ ਫੁੱਲ ਪੱਤੇ ਫੈਲਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ। ਪੰਛੀਆਂ ਦੀ ਚੀ-ਚਿਹਾਟ ਨੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿਚ ਹੋਰ ਸੰਗੀਤ ਭਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਵੀ ਵਿਗਾਸ (ਖੇੜੇ) ਦੇ ਚਿੰਨ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ। ਬਦਲਦੇ ਮੌਸਮ ਨੇ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤਕ ਨਿੱਘ ਰਾਹੀਂ ਖੇੜਾ ਦੇਣ ਦੀ ਉਤੇਜਨਾ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸੁੱਖਾਂ ਦੇ ਮੌਕੇ ਬਖਸ਼ਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਦਿਮਾਗ ਦੀਆਂ ਕਾਢਾਂ ਨਾਲ ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜ਼ੋਖਮ ਵਿਚ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੜ੍ਹ, ਭੁਚਾਲ, ਬੇਮੌਸਮੀ ਬਾਰਿਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਾ ਗੰਧਲਾਪਣ ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇ ਭਿਅੰਕਰ ਨਤੀਜੇ ਮਨੁੱਖ ਭੁਗਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਚਾਰ ਚਲ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਬਦਲਦੇ ਮੌਸਮ ਦਾ ਅਸਰ ਮਨੁੱਖਾਂ ਮਨ ਤੇ ਪੈਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਸੰਤ ਰੁੱਤ ਨੇ ਆਪਣਾ ਅਸਰ ਦਿਖਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੌਸਮ ਦਾ ਖੇੜਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਚਿਰੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਬਦਲਾਅ ਵਿਚ ਹੈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਖੇੜੇ ਵਿਚ ਵੀ ਬਦਲਾਅ ਆਉਣਾ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਪਰ ਕੀ ਕੋਈ ਐਸੀ ਅਵਸਥਾ ਹੈ? ਜਾਂ ਐਸਾ ਵਾਤਾਵਰਣ ਜਾਂ ਮੌਸਮ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਦਾ ਦਾ ਵਿਗਾਸ (ਖੇੜਾ) ਬਣਿਆ ਰਹੇ। ਜਿਥੇ ਕਦੇ

ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਆਵੇ ਹੀ ਨਾ। ਕਦੇ ਉਦਾਸੀ ਦਾ ਆਲਮ ਮੰਡਰਾਏ ਹੀ ਨਾ। ਜਿਥੇ ਕਦੇ ਘਾਟੇ ਵਾਲੀ, ਹਾਨੀ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਸਦਾ ਲਾਭ ਹੀ ਲਾਭ ਹੋਵੇ। ਜਿਥੇ ਕਦੇ ਦੁੱਖ ਹੋਵੇ ਹੀ ਨਾ, ਸਦਾ ਸੁਖ ਹੀ ਸੁੱਖ ਹੋਵੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਐਸੀ ਰੁੱਤ ਹੈ ਜਿਥੇ ਕਦੇ ਘਾਟਾ, ਦੁਖ, ਹਾਨ ਇਤਿਆਦਿਕ ਵਾਪਰਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਹ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਬਖਸ਼ੀ ਹੋਈ ਬਸੰਤ। ਉਹ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੋਇਆ ਵਿਗਾਸ। ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਨਾਨਕ ਤਿਨਾ ਬਸੰਤੁ ਹੈ

ਜਿਨਾ ਗੁਰਮੁਖਿ ਵਸਿਆ ਮਨਿ ਸੋਇ॥

ਅੰਗ- ੧੪੨੦

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਉਹ ਨੂਰਾਂ ਦੇ ਨੂਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਆਪ ਵਸ ਗਏ ਹਨ, ਉਥੇ ਸਦਾ ਹੀ ਬਸੰਤ ਹੈ। ਭਾਵ -

ਰੁਤਿ ਸਰਸ ਬਸੰਤ ਮਾਹ ਚੇਤੁ ਵੈਸਾਖ ਸੁਖ ਮਾਸੁ ਜੀਉ ॥

ਹਰਿ ਜੀਉ ਨਾਹੁ ਮਿਲਿਆ ਮਉਲਿਆ ਮਨੁ ਤਨੁ ਸਾਸੁ ਜੀਉ॥

ਅੰਗ-੯੨੭

ਭਾਵ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਚੇਤਿ ਤੇ ਵੈਸਾਖਿ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਸੁੱਖਾਂ ਭਰਿਆ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਨ, ਮਨ ਅਤੇ ਸਾਸ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਮਹਿਕ ਉਠਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਹਰ ਸ਼ੈਅ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਹੋਣ ਵਿਚ, ਬਦਲਦੇ ਪਰਿਪੇਖ ਵਿਚ ਮੁਲਵਾਨ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਦੀ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲਤਾ ਹੀ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁਲਵਾਨ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਰਹਿਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਸਦਾ ਮਨ ਠਹਿਰਾਅ ਵਿਚ ਮੁਲਵਾਨ ਹੈ -

ਕਬੀਰ ਮਨੁ ਪੰਖੀ ਭਇਓ ਉਡਿ ਉਡਿ ਦਹ ਦਿਸ ਜਾਇ ॥

ਜੋ ਜੈਸੀ ਸੰਗਤਿ ਮਿਲੈ ਸੋ ਤੈਸੇ ਫਲੁ ਖਾਇ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੬੯

ਹੋਰ ਫੁਰਮਾਨ ਪਵਿੱਤਰ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ-

ਪੰਖੀ ਬਿਰਖ ਸੁਹਾਵੜੇ ਉਡਹਿ ਚਹੁ ਦਿਸਿ ਜਾਹਿ ॥

ਜੇਤਾ ਉਡਹਿ ਦੁਖ ਘਣੇ ਨਿਤ ਦਾਝਹਿ ਤੈ ਬਿਲਲਾਹਿ ॥

ਅੰਗ- ੬੬

ਮਨੁਆ ਦਹ ਦਿਸ ਧਾਵਦਾ ਓਹੁ ਕੈਸੇ ਹਰਿ ਗੁਣ ਗਾਵੈ ॥

ਅੰਗ- ੫੬੫

ਮਨ ਨੂੰ ਪੰਖੀ ਦੀ ਉਡਾਰੀ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਦੇ ਕੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਸਮਝਾਉਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਮਨ

ਉਡਾਰੀਆਂ ਮਾਰਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਤਨਾ ਭਟਕਦਾ ਹੈ
ਓਨਾਂ ਹੀ ਦੁੱਖਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ
ਉਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ ਹੀ ਇਸਦਾ 84 ਲੱਖ ਜੂਨੀਆਂ
ਦਾ ਸਫਰ ਜਾਰੀ ਹੈ -

ਕਈ ਜਨਮ ਭਏ ਕੀਟ ਪਤੰਗਾ ॥
ਕਈ ਜਨਮ ਗਜ ਮੀਨ ਕੁਰੰਗਾ ॥
ਕਈ ਜਨਮ ਪੰਖੀ ਸਰਪ ਹੋਇਓ ॥
ਕਈ ਜਨਮ ਹੈਵਰ ਬ੍ਰਿਖ ਜੋਇਓ ॥ ਅੰਗ- ੧੭੬

ਸੋ ਲੋੜ ਹੈ ਇਸ ਦੇ ਟਿਕਾਅ ਦੀ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ
ਟਿਕਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਕੋਈ ਜੁਗਤਿ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਹ
ਜੁਗਤਿ ਹੈ ਸੁਰਤਿ ਸਬਦਿ ਦੇ ਮਾਰਗ ਦੀ। ਜਦੋਂ ਇਸ
ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਬਦ ਦਾ ਅਕੁੰਸ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਭਾਵ
**'ਹਸਤੀ ਸਿਰਿ ਜਿਉ ਅੰਕਸੁ ਹੈ ਅਹਰਣਿ ਜਿਉ
ਸਿਰੁ ਦੇਇ ॥ ਮਨੁ ਤਨੁ ਆਗੈ ਰਾਖਿ ਕੈ ਉਭੀ
ਸੇਵ ਕਰੇਇ ॥'** (ਅੰਗ - ੬੪੮)

ਭਾਵ ਸਰੀਰ ਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲ ਹੋਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੈ।
ਹੱਥਾਂ, ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ ਸੇਵਾ, ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ ਚਲ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੇ
ਦੁਆਰੇ ਜਾਣਾ, ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਸਰੂਪ ਦੇ, ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ
ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨੇ ਇਤਿਆਦਿਕ। ਪੂਰੇ ਤਨ ਦੀ ਸਫਲਤਾ
ਇਸ ਦੀ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲਤਾ ਵਿਚ ਹੈ। ਪਰ ਮਨ ਦੀ
ਸਫਲਤਾ ਇਸ ਦੇ ਠਹਿਰਾਅ ਵਿਚ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮਨ ਰੁਕ
ਗਿਆ, ਅਮਨ ਹੋ ਗਿਆ, ਫਿਰ ਖੇਡ ਵਾਪਰਦੀ ਹੈ
ਪਿਆਰ ਦੀ, ਪ੍ਰੀਤ ਦੀ।

ਜਉ ਤਉ ਪ੍ਰੇਮ ਖੇਲਣ ਕਾ ਚਾਉ ॥
ਸਿਰੁ ਧਰਿ ਤਲੀ ਗਲੀ ਮੇਰੀ ਆਉ ॥
ਇਤੁ ਮਾਰਗਿ ਪੈਰੁ ਧਰੀਜੈ ॥
ਸਿਰੁ ਦੀਜੈ ਕਾਣਿ ਨ ਕੀਜੈ ॥ ਅੰਗ- ੧੪੧੨

ਭਾਵ -

ਪਹਿਲਾ ਮਰਣੁ ਕਬੂਲਿ ਜੀਵਣ ਕੀ ਛੱਡਿ ਆਸ ॥
ਹੋਹੁ ਸਭਨਾ ਕੀ ਰੋਣੁਕਾ ਤਉ ਆਉ ਹਮਾਰੈ ਪਾਸਿ ॥
ਅੰਗ- ੧੧੦੨

ਫਿਰ ਨਵਾਂ ਜੀਵਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜਿਹੜਾ
ਨਵਾਂ ਜੀਵਨ ਗੁਰੂ ਵਲੋਂ ਬਖਸ਼ਿਆ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਇਹ ਹੈ
ਸਦਾ ਦਾ ਵਿਗਾਸ, ਸਦਾ ਦਾ ਖੇੜੇ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ। ਉਹ
ਰੁੱਤ ਸੁਹਾਵੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹੀਏ -
ਸਾ ਗੁਤਿ ਸੁਹਾਵੀ ਜਿਤੁ ਹਰਿ ਚਿਤਿ ਆਵੈ ॥ ਅੰਗ- ੧੧੯੩

ਭਾਵ -

ਮਾਹ ਦਿਵਸ ਮੂਰਤ ਭਲੇ ਜਿਸ ਕਉ ਨਦਰਿ ਕਰੇ ॥
ਅੰਗ- ੧੩੬
ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੀ ਸਵੱਲੀ ਨਦਰਿ ਹੋ ਜਾਵੇ ਫਿਰ -
ਲਖ ਖੁਸੀਆ ਪਾਤਿਸਾਹੀਆ ਜੇ ਸਤਿਗੁਰੁ ਨਦਰਿ ਕਰੇਇ ॥
ਅੰਗ- ੪੪

ਇਹ ਹੈ ਟਿਕਾਅ ਦਾ ਜੀਵਨ। ਇਹ ਹੈ ਸਦਾ
ਦੀ ਖੁਮਾਰੀ ਦੀ ਅਵਸਥਾ -

ਪੋਸਤ ਮਦ ਅਫੀਮ ਭੰਗ ਉਤਰ ਜਾਇ ਪਰਭਾਤਿ,
ਨਾਮ ਖੁਮਾਰੀ ਨਾਨਕਾ ਚੜੀ ਰਹੇ ਦਿਨ ਰਾਤਿ।

(ਜਨਮ ਸਾਖੀ)

ਨਾਨਕ ਭਗਤਾ ਸਦਾ ਵਿਗਾਸੁ ॥
ਸੁਣਿਐ ਦੁਖ ਪਾਪ ਕਾ ਨਾਸੁ ॥ ਅੰਗ- ੨

ਇਹੀ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਧੋਅ ਹੈ, ਇਹੀ ਲਕਸ਼
ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਇਸੇ ਵਾਰੀ ਵਿਚ। ਹੋਰ
ਵਾਰੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਡੀਆਂ ਹੰਢਾਈਆਂ। ਇਸੇ ਵਿਚ ਹੀ
ਕਲਿਆਣ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਸਾਧਨਾ ਦੀ ਲੋੜ
ਹੈ। ਗੱਡੇ ਹੋਏ ਵਹੀਕਲ ਵਾਂਗੂੰ ਨਿਕਲਣਾ ਔਖਾ ਹੈ।
ਇਕੋ ਹੀ ਵਸੀਲਾ ਹੈ ਸਮਰੱਥ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਦਾ।
ਅੰਦਰ ਭਾਵ ਹੋਣ ਐਸੇ ਫਿਰ ਕਦੇ ਦੇਰੀ ਨਹੀਂ,
ਲੱਗੇਗੀ। ਬਹੁੜੀ ਅਵੱਸ਼ ਹੋਵੇਗੀ-

ਮੈ ਤਾਣੁ ਦੀਬਾਣੁ ਤੁਹੈ ਮੇਰੇ ਸੁਆਮੀ
ਮੈ ਤੁਧੁ ਆਗੈ ਅਰਦਾਸਿ ॥
ਮੈ ਹੋਰੁ ਥਾਉ ਨਾਹੀ ਜਿਸੁ ਪਹਿ ਕਰਉ ਬੇਨੰਤੀ
ਮੇਰਾ ਦੁਖੁ ਸੁਖੁ ਤੁਝ ਹੀ ਪਾਸਿ ॥ ਅੰਗ- ੨੩੫

ਸ਼ਰਨ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਪੂਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ -
ਸਤਿਗੁਰ ਆਇਓ ਸਰਣਿ ਤੁਹਾਰੀ ॥
ਮਿਲੈ ਸੁਖੁ ਨਾਮੁ ਹਰਿ ਸੋਭਾ ਚਿੰਤਾ ਲਾਹਿ ਹਮਾਰੀ ॥ ੧ ॥
ਰਹਾਉ ॥

ਅਵਰ ਨ ਸੁਝੈ ਦੂਜੀ ਠਾਹਰ ਹਾਰਿ ਪਰਿਓ ਤਉ ਦੁਆਰੀ ॥
ਲੇਖਾ ਛੋਡਿ ਅਲਖੈ ਛੂਟਹੁ ਹਮ ਨਿਰਗੁਨੁ ਲੇਹੁ ਉਬਾਰੀ ॥੧॥
ਸਦ ਬਖਸਿੰਦੁ ਸਦਾ ਮਿਹਰਵਾਨਾ ਸਭਨਾ ਦੇਇ ਅਧਾਰੀ ॥
ਨਾਨਕ ਦਾਸ ਸੰਤ ਪਾਛੈ ਪਰਿਓ ਰਾਖਿ ਲੇਹੁ ਇਹ ਬਾਰੀ ॥
੨ ॥ ੪ ॥ ੯ ॥

ਅੰਗ- ੨੧੩

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵਾਰੀ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਲਿਆ ਉਹੀ
ਪ੍ਰਵਾਨ ਹਨ। ਉਹੀ ਰੁਤਿ, ਮੌਸਮ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੁਹਾਵਣਾ
ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਯਾਦ ਸੰਮਲਿਤ ਹੈ। ਉਹ ਕੰਮ
ਸਫਲ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਉਸਦੀ
ਘਾਲਣਾ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਸੇਵਾ
ਵਾਲੀ ਘਾਲ ਘਾਲੀ ਹੈ, ਉਹੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹਨ। ਉਹੀ ਉਸ
ਨੂੰ ਭਾਏ ਹੋਏ ਹਨ, ਉਸ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੇ
ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਵੀਚਾਰ, ਜੋ 1699 ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਨੂੰ
ਪੰਜਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਿਆਰੇ ਬਣ ਨਿਤਰੇ ਸਨ, ਉਸਦੀ
ਘਾਲਣਾ ਦੀ ਘਾਲ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮਰਜੀਵੜਿਆਂ ਦੀ
ਵੀਚਾਰ ਅਗਲੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗੀ। ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਨ,
ਸੰਗਤ ਪਾਠਕ ਜਨ ਆਪਣਾ ਪਿਆਰ ਤੇ ਅਸੀਸ ਬਖਸ਼ਣ
ਜੀ।

ਭੁੱਲਾਂ ਚੁਕਾਂ ਦੀ ਖਿਮਾ
ਭਾਈ (ਡਾ.) ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਚੇਤਿ ਸੰਗਰਾਂਦ-ਮਾਰਚ 14 (ਦਿਨ ਮੰਗਲਵਾਰ)

ਪ੍ਰੋ. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਚੇਤਿ ਗੋਵਿੰਦੁ ਅਰਾਧੀਐ ਹੋਵੈ ਅਨੰਦੁ ਘਣਾ ॥
 ਸੰਤ ਜਨਾ ਮਿਲਿ ਪਾਈਐ ਰਸਨਾ ਨਾਮੁ ਭਣਾ ॥
 ਜਿਨਿ ਪਾਇਆ ਪ੍ਰਭੁ ਆਪਣਾ ਆਏ ਤਿਸਹਿ ਗਣਾ ॥
 ਇਕੁ ਖਿਨੁ ਤਿਸੁ ਬਿਨੁ ਜੀਵਣਾ ਬਿਰਥਾ ਜਨਮੁ ਜਣਾ ॥
 ਜਲਿ ਥਲਿ ਮਹੀਅਲਿ ਪੁਰਿਆ ਰਵਿਆ ਵਿਚਿ ਵਣਾ ॥
 ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਚਿਤਿ ਨ ਆਵਈ ਕਿਤੜਾ ਦੁਖੁ ਗਣਾ ॥
 ਜਿਨੀ ਰਾਵਿਆ ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਤਿੰਨਾ ਭਾਗੁ ਮਣਾ ॥
 ਹਰਿ ਦਰਸਨ ਕੰਉ ਮਨੁ ਲੋਚਦਾ ਨਾਨਕ ਪਿਆਸ ਮਨਾ ॥
 ਚੇਤਿ ਮਿਲਾਏ ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਤਿਸ ਕੈ ਪਾਇ ਲਗਾ ॥ ੨ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੩

ਪਦ ਅਰਥ - ਚੇਤਿ-ਚੇਤ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ। ਘਣਾ-ਬਹੁਤ। ਮਿਲਿ-ਮਿਲ ਕੇ। ਰਸਨਾ-ਜੀਭ। ਭਣਾ-ਉਚਾਰਨ। ਜਿਨਿ-ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਨੇ। ਤਿਸਹਿ-ਉਸ ਨੂੰ। ਆਏ ਗਣਾ-ਆਇਆ ਸਮਝੋ। ਜਣਾ-ਜਾਣੋ। ਮਹੀਅਲਿ-ਹੀ ਤਲਿ, ਧਰਤੀ ਦੇ ਤਲ ਉਤੇ, ਪੁਲਾੜ ਵਿਚ, ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ। ਮਣਾ-ਮਣਾ-ਮੂੰਹੀਂ, ਬਹੁਤ। ਕੰਉ-ਨੂੰ। ਮਨਾ-ਮਨਿ, ਮਨ ਵਿਚ। ਤਿਸ ਕੈ ਪਾਇ-ਉਸ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਪੈਰੀਂ। ਲਗਾ-ਲੱਗਾਂ, ਮੈਂ ਲਗਦਾ ਹਾਂ।

ਅਰਥ - ਚੇਤ ਵਿਚ (ਬਸੰਤ ਰੁੱਤ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਹਰ ਪਾਸੇ ਖਿੜੀ ਫੁਲਵਾੜੀ ਮਨ ਨੂੰ ਆਨੰਦ ਦੇਂਦੀ ਹੈ, ਜੇ) ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਸਿਮਰੀਏ (ਤਾਂ ਸਿਮਰਨ ਦੀ ਬਰਕਤਿ ਨਾਲ) ਬਹੁਤ ਆਤਮਕ ਆਨੰਦ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜੀਭ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦੀ ਦਾਤਿ ਸੰਤ ਜਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਜਗਤ ਵਿਚ ਜੰਮਿਆ ਜਾਣੇ (ਉਸੇ ਦਾ ਜਨਮ ਸਫਲਾ ਸਮਝੋ) ਜਿਸ ਨੇ (ਸਿਮਰਨ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ) ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਿਆ (ਕਿਉਂਕਿ) ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਯਾਦ ਤੋਂ ਇਕ ਖਿਨ-ਮਾਤ੍ਰ ਸਮਾਂ ਗੁਜ਼ਾਰਿਆਂ ਭੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਅਰਥ ਬੀਤਦੀ ਜਾਣੇ।

ਜਿਹੜਾ ਪ੍ਰਭੂ ਪਾਣੀ ਵਿਚ, ਧਰਤੀ ਵਿਚ, ਅਕਾਸ਼ ਵਿਚ, ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਹਰ ਥਾਂ ਵਿਆਪਕ ਹੈ, ਜੇ ਐਸਾ ਪ੍ਰਭੂ ਕਿਸੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਨਾਹ ਵਸੇ, ਤਾਂ ਉਸ ਮਨੁੱਖ ਦਾ (ਮਾਨਸਿਕ) ਦੁੱਖ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। (ਪਰ) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਉਸ (ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ) ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵਸਾਇਆ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਬੜਾ ਭਾਗ ਜਾਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਮਨ ਵਿਚ ਪਿਆਸ ਦੀ ਲੋਚਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਮਨੁੱਖ ਮੈਂਨੂੰ ਹਰੀ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਕਰਾ ਦੇਵੇ ਮੈਂ ਉਸ ਦੀ ਚਰਨੀਂ ਲੱਗਾਂਗਾ।

ਤੁ ਭਗਤਾ ਕੈ ਵਸਿ ਭਗਤਾ ਤਾਣੁ ਤੇਰਾ

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ,
ਬਾਨੀ ਟਰੱਸਟ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਫਰਵਰੀ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-30)

ਇਕ ਮਾਈ ਨੇ ਬੜੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਮਾਈ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਖਿਆਲ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਸੁਭਾਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹਾਂ ਜੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਿਦਰ ਦੇ ਘਰ ਆਏ ਸੀ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਗਰੀਬਣੀ ਦੇ ਘਰ ਆ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕ ਲੈਣ। ਹਰ ਵਕਤ ਗੁਰੂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਤੁਰਦੀ-ਫਿਰਦੀ ਕੰਮ ਕਰਦੀ, ਹਰ ਥਾਂ ਗੁਰੂ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਪੈਂਦੇ ਤੇ ਉਹ ਇਸੇ ਗੱਲ ਦੇ ਉਤੇ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬਿਦਰ ਦੇ ਐਨੀ ਗਰੀਬੀ ਵਿਚ ਆ ਕੇ, ਅਲੂਣਾ ਸਾਗ ਖਾ ਲਿਆ। ਦੁਰਯੋਧਨ ਦੇ ਗਏ ਨਾ। ਦੁਰਯੋਧਨ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੇ ਉਤੇ ਗਰੀਬ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਕਰਿਆ। ਮੈਂ ਵੀ ਗਰੀਬਣੀ ਹਾਂ, ਮੇਰੇ ਵੀ ਆ ਜਾਣ। ਮਹਾਰਾਜ ਬਾਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਸ ਪਿਆਰ ਕਥਾ ਦੇ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜਿਸ ਵਕਤ ਪਾਂਡਵਾਂ ਤੇ ਕੌਰਵਾਂ ਦਾ ਰੌਲਾ ਬਹੁਤ ਵਧ ਗਿਆ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਇਹ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਯੁੱਧ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਦੇ ਬਹੁਤ ਭਿਅੰਕਰ ਨਤੀਜੇ ਨਿਕਲਣੇ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਸੂਰਮੇ ਸੀ। ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਰਾਜੇ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਿਸ ਵਕਤ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਇਸ ਪੁਆਇੰਟ ਦੇ ਉਤੇ ਆ ਗਏ ਕਿ ਯੁੱਧ ਹੋਣਾ ਹੀ ਹੋਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਸੈਨਿਕ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਦੁਆਰਕਾ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਪਹੁੰਚਦੇ ਨੇ। ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖਬਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਉਹ ਆ ਰਹੇ ਨੇ ਮਿਧਿਅਸਥ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ। ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਮਝ ਜਾਵੋ, ਇਹ ਭਿਆਨਕ ਯੁੱਧ ਨਾ ਕਰੋ। ਇਹਦੇ ਨਤੀਜੇ ਬਹੁਤ ਮਾੜੇ ਨਿਕਲਣਗੇ। ਸੋ ਆਪ ਨੇ ਆਉਂਦੇ-ਆਉਂਦੇ ਫੌਜ ਨੂੰ ਤਾਂ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿਤਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਦੁਰਯੋਧਨ ਦੇ ਚਲੇ ਜਾਓ। ਇਧਰ ਦੁਰਯੋਧਨ ਜੋ ਹੈ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਬੜਾ ਅਭਿਮਾਨ ਹੈ ਉਹਦੇ ਮਨ ਵਿਚ। ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਆ ਜਾਣਾ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਸੀਟ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਹਾਂ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਰਾਜਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਰਾਜਾ ਉਹਦਾ ਪਿਤਾ ਸੀ। ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਉਹਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਅਭਿਮਾਨ ਸੀ। ਮਰਿਆਦਾ ਇਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਮਿੱਤਰਤਾ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਇਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਵਕਤ ਦੂਸਰਾ ਰਾਜਾ ਆਉਂਦੇ, ਰਾਜਾ ਉਹਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਵਾਸਤੇ ਉੱਠ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੁੰਦੇ। ਜੇ ਨਾ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਇਹਨੇ

ਉਹਨੂੰ ਤੁੱਛ ਜਾਣਿਆ। ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣਿਆ। ਚਾਹੇ ਛੋਟਾ ਰਾਜਾ ਹੋਵੇ, ਚਾਹੇ ਵੱਡਾ ਹੋਵੇ। ਉਲਝਣ ਪੈ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਰਾਜਾ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਉਂਦੇ ਤਾਂ ਰਾਜਾ ਉੱਠ ਕੇ ਉਹਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰੇ। ਪਰ ਇਹ ਅਭਿਮਾਨੀ ਸੀ। ਇਹਦੇ ਮਨ 'ਚ ਆਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਉਠ ਕੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ, ਭੀਸ਼ਮ ਪਿਤਾਮਾ, ਦਰੋਣਾਚਾਰੀਆ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਚਾਰੀਆ ਬੜੇ ਸਿਆਣੇ ਬੰਦੇ ਬੈਠੇ ਸੀ ਉਹਦੇ ਵਿਚ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਤਬੇਲੇ 'ਚ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਉਥੇ ਲੈ ਆਇਓ। ਮੈਂ ਵੀ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਵਾਂਗਾ, ਉਹ ਵੀ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਤਾਂ ਕੀ ਫਰਕ ਹੈ। ਇਥੇ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਬੈਠਣਾ, ਇਥੇ ਮੈਨੂੰ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ।

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਕੋਲ ਸਾਰੇ ਭਾਵ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਫੌਜ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾਓ ਤੁਹਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਥਾਂ ਨਿਯਤ ਨੇ, ਅਸੀਂ ਸਵੇਰੇ ਆਵਾਂਗੇ। ਆਪ ਉਥੋਂ ਸਿੱਧੇ ਬਿਦਰ ਦੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਬਿਦਰ ਘਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਕੁਟੀਆ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਉਹਦੀ ਘਰਵਾਲੀ ਅੰਤਰ ਧਿਆਨ ਹੋਈ ਬੈਠੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਭਗਵਾਨ ਆ ਰਹੇ ਨੇ। ਉਹ ਖਿੱਚ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਭਗਵਾਨ ਮੇਰੀ ਕੁਟੀਆ 'ਚ ਚਰਨ ਪਾਉਣ ਤੇ ਇਥੇ ਰਹਿਣ। ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਹੈ ਉਹਦੇ ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਜਾ ਕੇ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਹੱਦ ਨਾ ਰਹੀ ਉਸ ਦੀ। ਪਿਆਰ ਅੰਦਰ -

ਦਰਸਨ ਦੇਖਤ ਹੀ ਸੁਧ ਕੀ ਨ ਸੁਧ ਰਹੀ
ਬੁਧਿ ਕੀ ਨ ਬੁਧਿ ਰਹੀ ਮਤਿ ਮੈਂ ਨ ਮਤਿ ਹੈ।
ਸੁਰਤਿ ਮੈਂ ਨ ਸੁਰਤਿ ਅਉ ਧਯਾਨ ਮੈਂ ਨ ਧਯਾਨ ਰਹਯੋ।
ਗਯਾਨ ਮੈਂ ਨ ਗਯਾਨ ਰਹਯੋ ਗਤਿ ਮੈਂ ਨ ਗਤਿ ਹੈ।
ਧੀਰਜ ਕੇ ਧੀਰਜ ਗਰਬ ਕੇ ਗਰਬ ਗਯੋ।
ਰਤਿ ਮੈਂ ਨ ਰਤਿ ਰਹੀ ਪਤਿ ਰਤਿ ਪਤਿ ਹੈ।
ਅਦਭੁਤ ਪਰਮਦਭੁਤ ਬਿਸਮੈ ਬਿਸਮ
ਅਸਚਰਜੈ ਅਸਚਰਜ ਅਤਿ ਅਤਿ ਹੈ।

(ਕਬਿੱਤ ਸ੍ਰਯੋ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ)

ਐਸਾ ਅਸਰ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਭ ਕੁਝ ਭੁੱਲ ਗਈ। ਐਸਾ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦੇ ਕਿ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਦੀ ਸੀ ਉਹਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਵਸਤਰ ਨਹੀਂ ਇਕ ਦਮ ਆ ਗਈ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਜੋ ਆਪਣਾ

ਪਿਤੰਬਰ ਰਖਦੇ ਸੀ, ਹਜ਼ੂਰੀਆ, ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਉਤੇ ਦੇ ਦਿਤਾ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਸਤਰ ਪਹਿਨ ਕੇ, ਕੁਝ ਛਕਣ-ਛਕਾਉਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਿਆ। ਕੇਲੇ ਲਿਆਈ, ਕੇਲੇ ਛਿਲ ਕੇ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਗੁੱਦਾ ਬਾਹਰ ਸੁੱਟੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਫੋਲਕ (ਛਿਲਕਾ) ਹੈ ਉਹ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਫੜਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਖਾਈ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਅਰਾਮ ਦੇ ਨਾਲ। ਐਨੇ ਨੂੰ ਬਿਦਰ ਜੀ ਆ ਗਏ। ਬਿਦਰ ਜੀ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕੀ ਕਰਨ ਲੱਗੀ ਪਈ ਹੈ? ਝੱਲੀ ਹੋਈ ਪਈ ਹੈ ਇਹ ਤਾਂ, ਛਿਲਕਾ ਫੜਾਉਂਦੀ ਹੈ ਭਗਵਾਨ ਨੂੰ ਤੇ ਗੁੱਦਾ ਸੁੱਟੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹਨੇ ਹੱਥ 'ਚੋਂ ਫੜ ਕੇ ਗੁੱਦਾ ਭਗਵਾਨ ਨੂੰ ਖਿਲਾਇਆ ਤੇ ਛਿਲਕਾ ਜਿਹੜਾ ਸੀ ਉਹ ਛਿਲਕੇ ਵਾਲੇ ਥਾਂ ਸੁੱਟਿਆ। ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਬੁਰਕੀ ਖਾਧੀ ਨੇਤਰ ਖੋਲ੍ਹ ਲਏ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਬਿਦਰ! ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਉਹ ਸਵਾਦ ਨਹੀਂ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਇਹ ਵੀ ਇਕ ਭੇਤ ਦੀ ਬਾਤ ਹੈ। ਬੜੇ ਰਹੱਸ ਦੀ ਬਾਤ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ ਗੱਲ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਜੋ ਬੋਲਣਾ ਹੁੰਦੈ, ਉਹ ਪਰਥਾਇ ਹੁੰਦੈ, ਸਤਿ ਹੁੰਦੈ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਗ ਜਿਹੜਾ ਸੀ ਉਹ ਵੀ ਅਲੂਣਾ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਐਸਾ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੈ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਅਲੂਣਾ ਸਾਗ ਖਾ ਕੇ ਵੀ ਖੁਸ਼ ਸੀ।

ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਸਭਾ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਵਿਦਾ ਹੋ ਕੇ ਦੁਰਯੋਧਨ ਦੀ ਸਭਾ ਵਿਚ ਆ ਗਏ। ਦਰਬਾਰ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਐ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੁਰਯੋਧਨ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕ੍ਰੋਧਿਤ ਹੋ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ! ਤੈਨੂੰ ਭਗਵਾਨ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਲੋਕ। ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵੀ ਮੰਨਦਾਂ ਕਿ ਤੂੰ ਭਗਵਾਨ ਹੀ ਹੋਵੇਂਗਾ। ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗਦੈ ਕਿ ਤੇਰੀਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਗਵਾਲੇਪਨ ਦੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਸੀ, ਗੋਕੁਲ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀਆਂ, ਉਹ ਅਜੇ ਤਕ ਹਟੀਆਂ ਨਹੀਂ। ਹੁਣ ਤੂੰ ਰਾਜਾ, ਮਹਾਰਾਜਾ ਹੈਂ, ਵੱਡਾ ਤੇਰਾ ਆਦਰ ਹੈ, ਵੱਡਾ ਤੇਰਾ ਸਤਿਕਾਰ ਹੈ। ਅਜੇ ਵੀ ਤੂੰ ਗਵਾਲਿਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੈਂ। ਰਾਜਸੀ ਨਿਯਮ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆਉਣਾ ਸੀ। ਤੇਰਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦਾ ਤੇ ਤੂੰ ਜਿਹੜੇ ਇਥੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਸਭਾ ਦੇ ਸਿੰਗਾਰ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਇਕ ਗੋਲੇ ਦੇ ਘਰ ਭੁੰਜੇ ਸੁਤੋਂ ਸਾਰੀ ਰਾਤ। ਮੰਜਾ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਖਾਣ ਨੂੰ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਤੂੰ ਕੀ ਸੁੱਖ ਪਾਇਆ? ਉਸ ਵੇਲੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉੱਤਰ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਪੜ੍ਹੋ ਪਿਆਰ ਨਾਲ -

ਧਾਰਨਾ - ਰਾਜਨਾਂ! ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਕਾਹਨੂੰ ਆਉਣਾ ਸੀ,
ਸਾਨੂੰ ਲਗਦੇ ਬਿਦਰ ਜੀ ਪਿਆਰੇ।

ਰਾਜਨ ਕਉਨੁ ਤੁਮਾਰੈ ਆਵੈ ॥
ਐਸੇ ਭਾਉ ਬਿਦਰ ਕੋ ਦੇਖਿਓ
ਓਹੁ ਗਰੀਬੁ ਮੋਹਿ ਭਾਵੈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਅੰਗ- ੧੧੦੫

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਕਿਹੜੇ ਕੰਮ ਆਉਣਾ ਸੀ, ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਰਾਤ ਕੱਟਣ ਤਾਂ ਆਉਣਾ ਨਹੀਂ ਨਾ ਸੀ? ਤੇਰੇ ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤਾਂ ਅਭਿਮਾਨ ਐਨਾ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀਗਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਖੜ੍ਹਾ ਨਾ ਹੋਣਾ ਪਵੇ, ਮੈਂ ਅਸਤਬਲ ਵਿਚ ਚਲਿਆਂ ਜਾਵਾਂਗਾ ਤੇ ਉਥੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਲੈ ਆਇਓ। ਤੂੰ ਲਿੱਦ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਲਿਆ ਕੇ ਲਿੱਦ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹਾਉਣਾ ਸੀ। ਤੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਤਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਜਿਹੜਾ ਹੁੰਦੈ, ਪਿਆਰ ਹੁੰਦੈ ਕਿਸੇ ਵਾਸਤੇ, ਅਦਬ ਹੋਇਆ ਕਰਦੈ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਵੀ ਹੈ, ਵੈਸੇ ਵੀ ਆਪਣਾ ਮੇਲ-ਜੋਲ ਹੈ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਤਾ ਪਿਆਰ ਦਾ ਭੋਰਾ ਜਿੰਨਾਂ ਵੀ ਅੰਸ ਨਹੀਂ ਹੈ -

ਰਾਜਨ ਕਉਨੁ ਤੁਮਾਰੈ ਆਵੈ ॥
ਐਸੇ ਭਾਉ ਬਿਦਰ ਕੋ ਦੇਖਿਓ
ਓਹੁ ਗਰੀਬੁ ਮੋਹਿ ਭਾਵੈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਹਸਤੀ ਦੇਖਿ ਭਰਮ ਤੇ ਭੂਲਾ ਸ੍ਰੀ ਭਗਵਾਨੁ ਨ ਜਾਨਿਆ ॥

ਅੰਗ- ੧੧੦੫

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਦੇਖੋ ਇਥੇ ਵੱਡਿਆਂ-ਵੱਡਿਆਂ ਦੀਆਂ ਤੁਹਾਡਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਡਿਊਟੀਆਂ ਲਾਈਆਂ ਸੀ। ਭੀਸ਼ਮ ਪਿਤਾਮਾ ਸੀ, ਦਰੋਣਾਚਾਰੀਆ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਚਾਰੀਆ, ਹੋਰ ਬੜੇ ਸਭਾ ਦੇ ਸਿੰਗਾਰ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀ। ਇਹਨਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਤੂੰ ਝੁੱਗੀ ਵਿਚ ਬੈਠ ਗਿਆ ਜਾ ਕੇ। ਉਥੇ ਖਾਣ ਨੂੰ ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਮਿਲਿਆ। ਉਥੇ ਕੀ ਖਾਧਾ ਤੂੰ? ਦੁੱਧ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ, ਰੁੱਖੀ-ਸੁੱਕੀ ਖਾ ਕੇ ਉਹ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਇਥੇ ਕਿੰਨੇ ਦੁੱਧ ਦੇ ਪਦਾਰਥ ਬਣੇ ਹੋਏ ਸੀ, 36 ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਭੋਜਨ ਬਣੇ ਹੋਏ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਪੜ੍ਹੋ ਪਿਆਰ ਨਾਲ -

ਧਾਰਨਾ - ਦੁੱਧ ਤੇਰਾ ਓ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨਾ,
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਲੱਗਿਆ ਬਿਦਰ ਦਾ ਪਾਣੀ ਰਾਜਨਾ।

ਤੁਮਰੋ ਦੁਧੁ ਬਿਦਰ ਕੋ ਪਾਨੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਕਰੁ ਮੈ ਮਾਨਿਆ ॥
ਖੀਰ ਸਮਾਨਿ ਸਾਗੁ ਮੈ ਪਾਇਆ
ਗੁਨ ਗਾਵਤੁ ਰੈਨਿ ਬਿਹਾਨੀ ॥

ਅੰਗ - ੧੧੦੫

ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹੜਾ ਮਿਹਣਾ ਦਿੰਨੈ? ਜੋ ਉਹਨੇ ਸਾਗ ਬਣਾਇਆ, ਖੀਰ ਵਰਗਾ ਮਿੱਠਾ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਿਆ

ਤੇ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਅਸੀਂ ਨਿੰਦਿਆ ਚੁਗਲੀ ਨਹੀਂ ਕਰੀ, ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਉਂਦਿਆਂ ਦੀ ਲੰਘੀ ਹੈ। ਸਫਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਸਾਰੀ ਰੈਣ। ਇਥੇ ਤੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਸਭਾ ਸਿੰਗਾਰ ਵੱਡੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਨੇ, ਮੈਂ ਕਰਨੇ ਕੀ ਸੀ? ਨਿੰਦਿਆ, ਚੁਗਲੀ, ਈਰਖਾ, ਬਖੀਲੀ, ਉਹ ਤਾਂ ਭੱਠ ਵਰਗਾ ਤੇਰਾ ਵਾਤਾਵਰਨ ਸੀ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਰਿਹਾ, ਤੈਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕਿਉਂ ਸ਼ਿਕਵਾ ਹੋ ਰਿਹੈ -

ਕਬੀਰ ਕੋ ਠਾਕੁਰ ਅਨਦ ਬਿਨੋਦੀ
ਜਾਤਿ ਨ ਕਾਹੂ ਕੀ ਮਾਨੀ ॥ ਅੰਗ- ੧੧੦੫

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਨੇ ਕਿ -
ਆਇਆ ਸੁਣਿਆ ਬਿਦਰ ਦੇ ਬੋਲੈ ਦੁਰਜੋਧਨੁ ਹੋਇ ਰੁਖਾ।
ਘਰਿ ਅਸਾਡੇ ਛਡਿ ਕੈ ਗੋਲੇ ਦੇ ਘਰਿ ਜਾਹਿ ਕਿ ਸੁਖਾ।
ਭੀਖਮੁ ਦੋਣਾ ਕਰਣ ਤਜਿ ਸਭਾ ਸੀਗਾਰ ਵਡੇ ਮਾਨੁਖਾ।
ਝਗੀ ਜਾਇ ਵਲਾਇਓਨੁ ਸਭਨਾ ਦੇ ਜੀਅ ਅੰਦਰ ਧੁਖਾ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੧੦/੭

ਕੀ ਸੁਆਦ ਆਇਆ ਤੈਨੂੰ ਝੁੱਗੀ 'ਚ ਚਲਿਆ ਗਿਆ? ਇਥੇ ਮਹੱਲਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਤੋਰੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਕਰਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਥੇ ਨਾ ਪੈਣ ਨੂੰ ਥਾਂ ਮਿਲਿਆ, ਨਾ ਖਾਣ ਨੂੰ ਕੁਛ ਮਿਲਿਆ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਹਣੇ ਦਿੰਦੇ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਗੁੱਸੇ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਕਹਿੰਦੇ -

ਹਸਿ ਬੋਲੇ ਭਗਵਾਨ ਜੀ ਸੁਣਿਹੋ ਰਾਜਾ ਹੋਇ ਸਨਮੁਖਾ।
ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੧੦/੭

ਮੇਰੇ ਵਲ ਨੂੰ ਮੋਢਾ ਕਰਕੇ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸਿੱਧਾ ਹੋ ਕੇ ਗੱਲ ਕਰ -

ਤੇਰੇ ਭਾਉ ਨ ਦਿਸਈ ਮੇਰੇ ਨਾਹੀ ਅਪਦਾ ਦੁਖਾ।
ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੧੦/੭

ਮੈਂ ਕੋਈ ਆਪਣਾ ਦੁਖ ਦੂਰ ਕਰਾਉਣ ਆਇਆ ਸੀ ਤੇਰੇ ਕੋਲੋਂ? ਤੇਰੇ ਮਨ 'ਚ ਤਾਂ ਭੋਰਾ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਪਿਆਰ, ਸਤਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ -

ਭਾਉ ਜਿਵੇਹਾ ਬਿਦਰ ਦੇ ਹੋਰੀ ਦੇ ਚਿਤਿ ਚਾਉ ਨ ਦੁਖਾ।
ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੧੦/੭

ਤੇ ਗੋਬਿੰਦ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹ ਭਾਉ ਤੇ ਭਗਤ ਦਾ ਭੁੱਖਾ ਹੁੰਦੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਭਾਉ ਭਗਤ ਦਾ ਭੁੱਖਾ ਗੋਬਿੰਦ,
ਭਾਉ ਭਗਤ ਦਾ ਭੁੱਖਾ।

ਗੋਬਿੰਦ ਭਾਉ ਭਗਤਿ ਦਾ ਭੁੱਖਾ।
ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੧੦/੭

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿਆਰ ਦੇ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ, ਪਿਆਰ ਦੀ ਖਿੱਚ ਨਾਲ ਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਝੌਂਪੜੀ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਅਰਾਮ ਕੀਤਾ।

ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਜੋ ਘਰ ਸੀ, ਛੱਪਰ ਦਾ, ਉਹਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗ ਗਈ। ਆਪ ਪਾਰ ਬੰਦਗੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ ਚਿੱਤ ਇਕਾਗਰ ਕਰਕੇ। ਹਰੇਕ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਖਬਰ ਦਿਤੀ ਕਿ ਭਗਤ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਇਥੇ ਬੈਠੇ ਹੋ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ, ਤੁਹਾਡਾ ਘਰ ਤਾਂ ਜਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹਦੇ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਬਚਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਪਰ ਅੱਗ ਐਨੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਹੈ ਕਿ ਅੰਦਰ ਵੜਨਾ ਹੀ ਔਖਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਵੀ ਥੋੜ੍ਹਾ ਬਹੁਤਾ ਸਮਾਨ, ਕੰਬਲ ਗਿੱਲੇ ਕਰਕੇ, ਅੰਦਰ ਵੜ ਕੇ ਕੱਢ ਹੀ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ। ਚਲੋ, ਘਰ ਨੂੰ।

ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਉਥੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਸਾਰੀ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਹਾਹਾਕਾਰ ਮੱਚਿਆ ਪਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅੱਗ ਲਗ ਗਈ। ਨਾਲ ਦੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਲਗ ਜਾਵੇ। ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਕੀ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹੇ, ਅੱਗ ਵਲ ਦੇਖ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ, ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਅੱਜ ਤੁਹਾਡਾ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਰ ਬਚਿੱਤਰ ਰੂਪ 'ਚ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ -

ਆਪੇ ਪਾਵਕੁ ਆਪੇ ਪਵਨਾ ॥
ਜਾਰੈ ਖਸਮੁ ਤ ਰਾਖੈ ਕਵਨਾ ॥ ਅੰਗ - ੩੨੯

ਅਗਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਰੂਪ ਕਰਕੇ ਦੇਖ ਰਹੇ ਨੇ। ਅੱਗ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਬੁਝਦੀ ਹੈ। ਜੋ ਸਮਾਨ ਬਚਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਚੁੱਕ-ਚੁੱਕ ਕੇ ਵਿਚ ਸੁੱਟੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਪ੍ਰਭੂ! ਆਹ ਵੀ ਛਕ ਲਿਓ, ਕਿਤੇ ਭੁੱਖੇ ਨਾ ਰਹਿ ਜਾਇਓ। ਆਹ ਵੀ ਛਕ ਲਿਓ। ਘਰ 'ਚ ਕੋਈ ਸਮਾਨ ਨਾ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਖੋ ਆਪਾਂ ਗ੍ਰਹਿਸਤੀ ਹਾਂ। ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਰੱਕਤ ਸਾਧੂ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਤੇ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਹਦੇ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਕਰ ਦੇਣੇ ਨੇ। ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪੇ ਹੀ ਕਰਨੇ ਪੈਣੇ ਨੇ। ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰੋ ਆਹ ਪੈਸੇ ਲੈ ਜਾਓ, ਰੱਸੇ ਵੀ ਲਿਆਓ, ਸਰਕੜਾ ਵੀ, ਬੱਲੀਆਂ ਵੀ ਲੈ ਆਓ ਤੇ ਕੁਝ ਘਰ ਦਾ ਸਮਾਨ ਵੀ ਲੈ ਆਓ। ਖਾਣ ਪੀਣ ਦਾ ਸਮਾਨ ਵੀ ਲੈ ਆਓ। ਕੋਈ ਰੇੜਾ ਕਰ ਲਿਓ ਜਾ ਕੇ।

ਲੈਣ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ, ਕੀ ਦੇਖਦੇ ਨੇ। ਅੱਗੇ ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਮੰਡਲੀ ਬੈਠੀ ਹੈ। ਜਾ ਕੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰੀ। ਸੇਵਾ ਪੁੱਛੀ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਪਾਣੀ ਪੁੱਛਿਆ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਪਾਣੀ ਤਾਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਭੇਜੇਗਾ ਤਾਂ ਛਕਾਂਗੇ। ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਆਪਣਾ ਘਰ ਦਾ ਸਮਾਨ ਲਿਆਉਣਾ ਭੁੱਲ ਗਏ ਤੇ ਸਾਰਾ ਹੀ ਪੈਸਾ ਰਾਸ਼ਨ ਲਿਆ ਕੇ ਸਾਧੂਆਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਤਾ। ਹੁਣ ਆਪ ਜਾ ਕੇ ਫੇਰ ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਲਗ ਗਏ। ਕਿਉਂਕਿ ਘਰ ਕਾਹਦੇ ਵਾਸਤੇ ਆਉਣਾ ਸੀ, ਪੈਸਾ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਏਧਰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਦੀ

ਹਾਲਤ ਦੇਖੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਕ ਬੇਢੀ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ ਸਾਰਾ ਹੀ ਸਮਾਨ ਭਰ ਲਿਆਏ ਗੱਡੇ ਵਿਚ। ਆ ਕੇ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਨਾਮਦੇਵ ਦਾ ਘਰ ਕਿੱਥੇ ਹੈ? ਇਕ ਭਾਈ ਕਹਿੰਦਾ, ਜੀ ਆਹ ਜਿਹੜਾ ਧੁਆਂਖਿਆ ਪਿਆ ਅੱਗ ਨਾਲ ਇਹੀ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਸੰਵਾਰ ਕੇ ਲਿਪਿਆ। ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਾ ਰਿਹਾ, ਧੁਆਂਖੇਪੁਣ ਦਾ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਘਰ ਬਣਾ ਰਹੇ ਨੇ, ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ 'ਚ ਖਬਰ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਐਸਾ ਬੇਢੀ ਆਇਆ ਹੈ, ਕਮਾਲ ਦਰਜੇ ਦੀ ਬਾਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਅੱਖਾਂ 'ਤੇ ਜਾਦੂ ਹੋ ਰਿਹੈ ਜਾਂ ਸਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿਤੀਆਂ। ਉਧਰੋਂ ਰੁਗ ਚੁੱਕਦੇ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਤੇ ਜਿਹੜੀ ਛੱਪਰੀ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਹਦੇ ਵਰਗੀ ਤਾਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਦੇਖੀ। ਨਾ ਐਨੀ ਸਫਾਈ, ਨਾ ਐਨੀ ਫੁਰਤੀ। ਛੱਪਰੀ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ। ਓਸ ਵੇਲੇ ਜਿਹੜਾ ਬੇਢੀ ਸੀ, ਉਹ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਦੂਰ ਜਾ ਕੇ ਛਾਈਂ-ਮਾਈਂ ਹੋ ਗਿਆ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕੀ ਕੌਤਕ ਹੋਇਆ। ਬੇਢੀ ਕਿੱਥੇ ਗਿਆ, ਉਹਦਾ ਗੱਡਾ ਸੀ, ਬੜਾ ਸਮਾਨ ਸੀ। ਕੁਝ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ, ਉਥੇ ਕੁ ਤਕ ਨਜ਼ਰ ਆਇਐ, ਫੇਰ ਆਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਨੇ ਨਾਮਦੇਵ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ ਖਬਰ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਕਹਿੰਦੇ, ਪਿਆਰਿਆ! ਜਾਹ ਘਰ, ਮੈਂ ਕੰਮ ਕਰ ਆਇਆ ਸਾਰੇ। ਜਿਹੜਾ ਮੇਰਾ ਕੰਮ ਕਰਦੈ, ਮੈਂ ਉਹਦਾ ਕੰਮ ਆਪ ਦੌੜ-ਦੌੜ ਕੇ ਕਰਦਾ ਹਾਂ -

ਅਚਿੰਤ ਕੰਮ ਕਰਹਿ ਪੁਭ ਤਿਨ ਕੇ
ਜਿਨ ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਪਿਆਰਾ ॥ ਅੰਗ - ੬੩੮

ਆਪ ਹੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਰਦੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇਖੀਆਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਪਤੈ, ਨਿਸ਼ਚਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਕਰਦੈ ਸਾਰੇ ਕੰਮ। ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸਿੱਧੀ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ। ਉਹ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਹੀ ਹੋਰ ਹੈ। ਉਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੱਲ ਕਰਨਗੇ ਜਿਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਤੇ ਮੈਂ ਬੈਠੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰੀਏ। ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਮੌਕੇ ਵੀ। ਨਾਲ ਹੁੰਦੈ। ਨਾਲ ਹੁੰਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਨੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਜਾਹ ਮੈਂ ਕਰ ਆਇਆ ਸਾਰੇ ਕੰਮ। ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਕੰਮ ਕਰਿਆ, ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਕਰ ਆਇਆ।

ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਆ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪੜੋਸ ਦੇ ਵਿਚ ਇਕ ਬਹੁਤ ਅਮੀਰ ਬੀਬੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਕਦੇ ਛੱਪਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੇਖਦੀ ਹੈ, ਕਦੇ ਬਾਹਰੋਂ ਦੇਖਦੀ ਹੈ। ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਈ, ਕਹਿੰਦੀ, ਨਾਮਦੇਵ! ਇਹ ਬੇਢੀ

ਤੂੰ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ। ਤੇਰੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਦੀ ਲਪਾਈ ਦੇਖਦੀ ਹਾਂ, ਕਿੰਨੀ ਸੁਥਰੀ ਹੈ। ਆਹ ਛੱਪਰੀ ਮੈਂ ਦੇਖਦੀ ਹਾਂ, ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਅੰਦਰਲੇ ਪਾਸੇ ਦੇਖ ਜਿਵੇਂ ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਵਿਚ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਲਸਰਾਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਨੇ ਰੌਸ਼ਨੀ ਦੀਆਂ ਤੇ ਅੰਦਰ ਵੜ ਕੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਹੋ ਜਾਂਦੈ, ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਐਸਾ ਅਨੰਦ ਆਉਂਦੈ ਜਿਹੜਾ ਅੱਜ ਤਕ ਕਦੇ ਦੇਖਿਆ ਨਹੀਂ। ਬਾਹਰੋਂ ਜੀਅ ਕਰਦੈ ਕਿ ਅੱਖ ਨਾ ਝਮਕੀਏ। ਐਨੀ ਸੁਥਰੀ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਤੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੀ ਹੈਂ ਕਿ ਮੈਂ ਅਮੀਰ ਹਾਂ। ਪੈਸਾ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਬਹੁਤ ਹੈ। ਆਹ ਜਿਹੜਾ ਮੇਰਾ ਘਰ ਦੇ ਅੱਗੇ ਪਲਾਟ ਖਾਲੀ ਪਿਆ ਹੈ, ਉਥੇ ਮੈਂ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਛੱਪਰੀ ਬਣਾਉਣੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਓਸ ਬੇਢੀ ਦੀ ਦਸ ਪਾ ਤੇ ਨਾਲ ਇਹ ਵੀ ਦਸ ਦੇ ਕਿ ਉਹਦੀ ਮਜ਼ੂਰੀ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਹੈ -

ਪਾੜ ਪੜੋਸਣਿ ਪੁਛਿ ਲੇ ਨਾਮਾ
ਕਾ ਪਹਿ ਛਾਨਿ ਛਵਾਈ ਹੋ ॥
ਤੇ ਪਹਿ ਦੁਗਣੀ ਮਜ਼ੂਰੀ ਦੈਹਉ
ਮੇ ਕਉ ਬੇਢੀ ਦੇਹੁ ਬਤਾਈ ਹੋ ॥ ਅੰਗ - ੬੫੭

ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ -
ਰੀ ਬਾਈ ਬੇਢੀ ਦੇਨੁ ਨ ਜਾਈ ॥ ਅੰਗ - ੬੫੭

ਉਹ ਦਿਤਾ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, ਪਰ ਉਹ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੈ। ਕਹਿੰਦੀ, ਕਿੱਥੇ? -

ਦੇਖੁ ਬੇਢੀ ਰਹਿਓ ਸਮਾਈ ॥ ਅੰਗ - ੬੫੭
ਜਿੱਧਰ ਵੀ ਦੇਖੋ, ਉਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੈ। ਮੇਰੇ ਤਾਂ ਉਹ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦਾ ਅਧਾਰ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਹਮਰੈ ਪ੍ਰਾਣ ਆਧਾਰਾ,
ਬੇਢੀ ਹਮਰੈ ਪ੍ਰਾਣ ਆਧਾਰੈ।
ਹਮਰੈ ਬੇਢੀ ਪ੍ਰਾਣ ਅਧਾਰਾ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਅੰਗ - ੬੫੭

ਉਹ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ -
ਆਖਾ ਜੀਵਾ ਵਿਸਰੈ ਮਰਿ ਜਾਉ ॥
ਆਖਣਿ ਅਉਖਾ ਸਾਚਾ ਨਾਉ ॥ ਅੰਗ - ੯

ਸੋ ਜੀਵਿਆ ਜਿਸੁ ਮਨਿ ਵਸਿਆ ਸੋਇ ॥
ਨਾਨਕ ਅਵਰੁ ਨ ਜੀਵੈ ਕੋਇ ॥
ਜੇ ਜੀਵੈ ਪਤਿ ਲਥੀ ਜਾਇ ॥
ਸਭੁ ਹਰਾਮੁ ਜੇਤਾ ਕਿਛੁ ਖਾਇ ॥ ਅੰਗ - ੧੪੨

ਕਹਿੰਦੇ, ਭੈਣ ਜੀ! ਉਹ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੈ।
ਕਹਿੰਦੀ, ਨਾਮਦੇਵ! ਜਦੋਂ ਵੀ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਬਚਨ ਕਰੀਦੈ। ਤੂੰ ਹੋਰ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੈਂ। ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਮਜ਼ੂਰੀ ਪੁੱਛਦੀ ਹਾਂ। ਤੂੰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੀ ਗੱਲਾਂ

ਲੈ ਕੇ ਬਹਿ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਦਸ ਤਾਂ ਸਹੀ -

ਤੇ ਪਹਿ ਦੁਗਣੀ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦੈਹਰੁ

ਮੈਂ ਕਉ ਬੇਢੀ ਦੇਹੁ ਬਤਾਈ ਹੋ ॥ ਅੰਗ - ੬੫੭

ਮੈਨੂੰ ਉਹਦੀ ਦਸ ਪਾ ਦੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਭੈਣ!
ਮੈਂ ਦਸ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਪਾ ਦਿਤੀ। ਬਾਕੀ ਜਿਹੜੀ ਤੂੰ ਉਹਦੀ
ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਆਖਦੀ ਹੈਂ ਨਾ, ਉਹ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਜਿਹੜੀ ਹੈ
ਉਹ ਪਿਆਰ ਦੀ ਹੈ, ਪੂਰੇ ਪਿਆਰ ਦੀ -

ਧਾਰਨਾ - ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਬੇਢੀ ਪ੍ਰੀਤ ਮਜ਼ਦੂਰੀ।

ਜਿਉ ਮਛਲੀ ਬਿਨੁ ਪਾਣੀਐ ਕਿਉ ਜੀਵਣੁ ਪਾਵੈ ॥

ਬੂੰਦ ਵਿਹੁਣਾ ਚਾੜ੍ਹਕੇ ਕਿਉ ਕਰਿ ਤਿਪਤਾਵੈ ॥

ਨਾਦ ਕੁਰੰਕਹਿ ਬੇਧਿਆ ਸਨਮੁਖ ਉਠਿ ਧਾਵੈ ॥

ਭਵਰੁ ਲੋਭੀ ਕੁਸਮ ਬਾਸੁ ਕਾ ਮਿਲਿ ਆਪੁ ਬੰਧਾਵੈ ॥

ਤਿਉ ਸੰਤ ਜਨਾ ਹਰਿ ਪ੍ਰੀਤਿ ਹੈ ਦੇਖਿ ਦਰਸੁ ਅਘਾਵੈ ॥

ਅੰਗ - ੨੦੮

ਬੇਢੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਮਾਂਗੈ ਜਉ ਕੋਊ ਛਾਨਿ ਛਵਾਵੈ ਹੋ ॥

ਅੰਗ - ੬੫੭

ਬੂਠੀ ਪ੍ਰੀਤ ਵਿਚ ਆਦਮੀ ਜਿਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦੈ, ਸੱਚੀ
ਪ੍ਰੀਤ ਵਿਚ ਆਦਮੀ ਜਿਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਉਹਨੂੰ
ਕੁਰਬਾਨੀ ਕਰਨੀ ਹੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਚੰਦ ਚਕੋਰ ਪਰੀਤ ਹੈ ਲਾਇ ਤਾਰ ਨਿਹਾਲੇ॥

ਚਕਵੀ ਸੂਰਜ ਹੇਤ ਹੈ ਮਿਲਿ ਹੋਨਿ ਸੁਖਾਲੇ॥

ਨੇਹੁ ਕਵਲ ਜਲ ਜਾਣੀਐ ਖਿੜਿ ਮੁਹ ਵੇਖਾਲੇ॥

ਮੋਰ ਬਬੀਹੇ ਬੋਲਦੇ ਵੇਖਿ ਬਦਲ ਕਾਲੇ॥

ਨਾਰਿ ਭਤਾਰ ਪਿਆਰੁ ਹੈ ਮਾਂ ਪੁਤ ਸਮੁਲੇ॥

ਪੀਰ ਮੁਰੀਦਾ ਪਿਰਹੜੀ ਓਹੁ ਨਿਬਹੈ ਨਾਲੇ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੨੭/੪

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਭੈਣ ਜੀ! ਆਹ ਪਿਆਰ ਮੰਗਦੈ
ਉਹ-

ਲੋਗ ਕੁਟੰਬ ਸਭਹੁ ਤੇ ਤੋਰੈ ਤਉ ਆਪਨ ਬੇਢੀ ਆਵੈ ਹੋ ॥

ਅੰਗ- ੬੫੭

ਜਦੋਂ ਹਰ ਵਕਤ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰਹਿਣ ਲਗ
ਗਿਆ, ਫੇਰ ਉਹ ਆ ਜਾਇਆ ਕਰਦੈ। ਉਹ ਦੂਰ ਨਹੀਂ
ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਐਸੀਆਂ ਕਥਾਵਾਂ, ਪਿਆਰ
ਦੀਆਂ ਮਾਤਾ ਤਾਬੋ ਨੇ ਸੁਣੀਆਂ। ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਦੇ ਵਿਚ
ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਹਰ ਵਕਤ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਸਰੂਪ ਦੇਖਿਆ
ਨਹੀਂ, ਸੁਣਿਆ-ਸੁਣਾਇਆ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਵਸਾਇਆ ਹੋਇਐ।
ਹਰ ਵਕਤ ਜੁੜੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਹਰ ਵਕਤ ਪਿਆਰ ਦੇ
ਸੰਦੇਸ਼ੇ ਭੇਜਦੀ ਹੈ। ਧਿਆਨ ਧਰਦੀ ਹੈ, ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ
ਬਹੁਤ ਹੀ ਵੈਰਾਗਮਈ ਭਾਵ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ।
ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ਾ ਭੇਜਦੀ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਮਨ ਵੈਰਾਗ ਭਇਆ, ਦਰਸਨ ਦੇਖਣੇ ਕਾ ਚਾਉ।

ਪੰਥੁ ਨਿਹਾਰੈ ਕਾਮਨੀ ਲੋਚਨ ਭਰੀ ਲੇ ਉਸਾਸਾ ॥

ਉਰ ਨਾ ਭੀਜੈ ਪਗੁ ਨ ਖਿਸੈ ਹਰਿ ਦਰਸਨ ਕੀ ਆਸਾ ॥੧॥

ਉਡਹੁ ਨ ਕਾਗਾ ਕਾਰੇ ॥

ਬੋਗਿ ਮਿਲੀਜੈ ਅਪੁਨੇ ਰਾਮ ਪਿਆਰੇ ॥ ਅੰਗ - ੩੩੭

ਕਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਉਡੋ,
ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਆਉਣਗੇ ਅੱਜ? ਹਰ ਵਕਤ ਖਿੱਚਦੀ
ਹੈ, ਹਰ ਵਕਤ ਵੈਰਾਗ ਦੇ ਵਿਚ ਆਈ ਐਸੇ ਭਾਵ
ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੀ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਕਦੋਂ ਹੋਣਗੇ ਦੀਦਾਰੇ ਤੇਰੇ,

ਅੱਖੀਆਂ ਤਰਸਦੀਆਂ ਸਾਹਿਬਾ।

ਤੂ ਚਉ ਸਜਣ ਮੈਡਿਆ ਡੇਈ ਸਿਸੁ ਉਤਾਰਿ ॥

ਨੈਣ ਮਹਿੰਜੇ ਤਰਸਦੇ ਕਦਿ ਪਸੀ ਦੀਦਾਰੁ ॥

ਅੰਗ - ੧੦੯੪

ਜੋ ਐਸੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਵਿਚ ਹੰਝੂ ਚਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ।
ਬਿਰਧ ਅਵਸਥਾ ਹੈ, ਚੱਲਣਾ ਔਖਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸਨ
ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿਚ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਧਿਆਨ ਧਰਦੀ ਹੈ,
ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਹਰ ਵਕਤ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ
ਹੈ। ਪਿਆਰ ਦੇ ਸੁਨੇਹੇ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਭੇਜਦੀ ਰਹਿੰਦੀ
ਹੈ। ਅੱਜ ਮਨ ਵਿਚ ਆਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮੁਰਸ਼ਦ
ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾਵਾਂ। ਸਵੇਰੇ ਸਾਝਰੇ ਹੀ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰਨ
ਵਾਸਤੇ ਨਿਕਲਦੀ ਹੈ। ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰੀ, ਦੂਸਰੇ
ਦਿਨ ਫੇਰ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰੀ। ਇਕ ਟਕਾ ਦੇ ਦਿਨ ਦੀ
ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਦਾ ਮਿਲਿਆ। ਇਕ ਪੈਸੇ ਦਾ ਆਟਾ ਲੈ ਕੇ
ਆਈ, ਅੱਧੇ ਪੈਸੇ ਦਾ ਘਿਉ ਲਿਆ, ਅੱਧੇ ਪੈਸੇ ਦਾ
ਮਿੱਠਾ ਲਿਆ ਤੇ ਅੱਜ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠ ਕੇ ਇਸ਼ਨਾਨ
ਕਰਿਆ, ਨਵੇਂ ਬਸਤਰ ਪਹਿਨੇ, ਥਾਉਂ ਲਿਪਿਆ, ਪੂਰੀ
ਸੁੱਚ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਤਿਆਰ ਕਰਿਆ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ
ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਐਸੀ ਜੁਗਤ ਨਾਲ ਰੱਖਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ
ਛਕਣ ਆਉਣਗੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਿਤੇ ਠੰਢਾ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ।
ਲੈ ਕੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਚਲੀ ਗਈ। ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ
ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ ਤੇ ਮਨ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਰਦਾਸਾਂ
ਨਿਕਲਦੀਆਂ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਜਿਵੇਂ ਭੀਲਣੀ ਦੇ ਬੋਰ ਆ ਕੇ ਖਾ ਲਏ,

ਐਵੇਂ ਆ ਕੇ ਭੋਜਨ ਛਕ ਲੈ।

ਕਿੱਥੇ ਓ ਜਾਤ ਦੀ ਭੀਲਣੀ! ਉਸਦੇ ਆ ਕੇ ਤੁਸੀਂ
ਬੋਰ ਖਾ ਲਏ ਸੀ। ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਸੁਦਾਮੇ ਦੇ ਚੌਲ ਉਹਦੇ
ਪਰਨੇ ਨਾਲੋਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਖਾ ਲਏ ਸੀ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ, ਓਹੀ
ਸਰੂਪ ਹੋਂ ਤੁਸੀਂ। ਮੈਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਲਾਹੇ ਨੇ, ਗਰਮ-ਗਰਮ
ਆ ਕੇ ਛਕ ਲਓ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਹੁਕਮ ਕਰਿਆ
ਕਿ ਬਾਹਰ ਸ਼ਿਕਾਰ ਨੂੰ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਸੈਂਕੜੇ ਹੀ ਘੋੜੇ

ਨਾਲ ਸਨ। ਆਪ ਅੱਜ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਰਾਹਾਂ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਹੇ। ਐਸੇ ਰਾਹਾਂ 'ਤੇ ਚਲ ਰਹੇ ਨੇ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਕਿਤੇ ਗਏ ਨਾ ਹੋਣ। ਦੂਰ-ਦਰਾਜ਼ ਨਿਕਲ ਗਏ, ਘੋੜਾ ਸਰਪਟ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਪਿਛਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਤੁਸੀਂ ਇਥੇ ਠਹਿਰੋ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਆਓ। ਆਪ ਸਿੱਧੇ ਹੀ ਓਸ ਘਰ ਦੇ ਅੱਗੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਜਿੱਥੇ ਮਾਤਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਲਈ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਆਪ ਨੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਨੇ ਹੀ ਬਚਨ ਕਰਿਆ ਕਿ ਮਾਤਾ! ਅੱਜ ਮੈਨੂੰ ਬੜੀ ਭੁੱਖ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਜੇ ਕੁਛ ਵੀ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਬਣਿਆ ਹੋਇਐ, ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਹੁਣੇ ਲਿਆ ਦਿਓ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਾਤਾ ਬਚਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਪੜ੍ਹੋ ਪਿਆਰ ਨਾਲ -

ਧਾਰਨਾ - ਮੈਂ ਸਦਕੇ ਬਲਿਹਾਰ,
ਦਿਲਾਂ ਦਿਆਂ ਮਹਿਰਮਾਂ।

ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਉਮਰ ਹੈ? 20 ਸਾਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਉਮਰ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਹੀ ਖੂਬਸੂਰਤ ਲਗ ਰਹੇ ਨੇ। ਘੋੜੇ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਨੇ। ਕੋਲ ਚਲੇ ਗਏ, ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਬੋਲੇ, ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਲਿਆ ਕੇ ਦੇਹ, ਜਿਹੜਾ ਤੂੰ ਅੱਜ ਤਿਆਰ ਕਰਿਆ ਹੈ। ਮਾਤਾ! ਸ਼ਿਕਾਰ ਨੂੰ ਆਏ ਸੀ ਤੇ ਅੱਜ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਭੁੱਖ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਤੂੰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ ਜੇ ਤੂੰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਦੇਹ। ਮਾਈ ਭੁੱਲ ਗਈ। ਧਿਆਨ ਚਲਿਆ ਕਿ ਕਰਮਾਂ ਬਾਈ ਦੀ ਖਿੱਚੜੀ ਖਾਣ ਆ ਗਿਆ ਅੱਜ। ਦੁਰਯੋਧਨ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਿਦਰ ਦੇ ਘਰ ਆ ਗਿਆ ਅੱਜ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹਨਾਂ ਪੌਣਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗਰਮ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ, ਉਹ ਗਰਮ-ਗਰਮ ਕੱਢਿਆ ਤੇ ਘਿਉ ਦੇ ਉਤੇ ਸ਼ੱਕਰ ਪਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਦੇ ਉਤੇ ਪਾ ਕੇ ਦੇ ਦਿਤੀ। ਨਾ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਯਾਦ ਰਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਲਿਆ ਕੇ ਜਲ ਹੱਥ ਧੁਆਂਵਾਂ। ਬੇਨਤੀ ਕਰਾਂ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਤੁਸੀਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰ ਆਓ। ਅੰਦਰ ਆ ਜਾਓ, ਚੌਂਕਾ ਪਰੋਸਾਂ। ਸੁੱਧ ਥਾਂ ਬਣਾਵਾਂ। ਨਾ, ਕੁਝ ਯਾਦ ਨਹੀਂ। ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਤੂੰ ਤਾਂ ਭਗਤ ਵਛਲ ਹੈਂ, ਤੇਰਾ ਬਿਰਦ ਹੈ ਤੂੰ ਸੇਵਕਾਂ ਦੀ ਲਾਜ ਰੱਖਦੈਂ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਮਹਾਰਾਜ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੋੜੇ ਉਤੇ ਬੈਠੇ ਆਪਣੇ ਦੋਹਾਂ ਹੱਥਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਲੈ ਲਿਆ। ਇਕ ਨਾਲ ਬੁਰਕੀ ਤੋੜ ਕੇ ਖਾਈ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮਾਤਾ! ਐਸਾ ਸਵਾਦ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਅੱਜ ਤਕ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ਛਕਿਆ। ਐਨਾ ਵਧੀਆ? ਤੂੰ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸੋਧ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਲਿਆਈ ਹੈਂ। ਮਹਾਂਪਵਿੱਤਰ ਅੰਨ੍ਹੇ ਮੈਨੂੰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਵਿਚੋਂ ਤਾਂ ਅਨੰਦ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤੇਰੀ ਹੱਕ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕ ਕੇ। ਐਸਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਛਕਾਇਆ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਵਾਦ ਲੱਗਿਆ ਹੈ।

ਐਨੇ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਮੁਖੀ ਸੇਵਕ ਸੀ ਕੋਲ ਆ ਗਏ। ਬਚਨ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਸੁਣ ਲਏ। ਸੁਣ ਕੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੁਖ ਤੋਂ ਐਸਾ ਉਚਾਰਨ ਹੁੰਦੇ, ਪੜ੍ਹੋ ਪਿਆਰ ਨਾਲ-
ਧਾਰਨਾ - ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ ਦੁਆਰੇ ਹਰਿ ਜੀ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ।

ਨਾਮਾ ਕਹੈ ਭਗਤਿ ਬਸਿ ਕੇਸਵ
ਅਜਹੂੰ ਬਲਿ ਕੇ ਦੁਆਰ ਖਰੋ ॥

ਅੰਗ- ੧੧੦੫

ਓਹੀ ਨਜ਼ਾਰਾ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ। 20 ਸਾਲ ਦੀ ਆਯੂ ਹੈ ਸਰੀਰ ਦੀ। ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੋਹਣੇ, ਜਿਗਾ ਕਲਗੀ, ਮੋਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮਾਲਾ, ਐਨਾ ਸੁੰਦਰ ਸਰੂਪ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਿਹਾ। ਨਿਗ੍ਰਾ ਨਹੀਂ ਟਿਕਦੀ। ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਦੇ ਹਰ ਬੁਰਕੀ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਮਾਤਾ! ਕਿਹੜਾ ਰਸ ਪਾਇਐ ਤੂੰ ਇਹਦੇ ਵਿਚ। ਕਿੰਨਾ ਪਿਆਰ, ਕਿੰਨਾ ਮੈਨੂੰ ਸਵਾਦ ਲੱਗਿਐ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਤਾ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੀਤੀ, ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿਤੇ, ਅਗਮ ਨਿਗਮ ਦੀ ਸੋਝੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਬਖਸ਼ ਦਿਤੀ। ਮਾਤਾ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਆਪਣੇ ਲੋਕ ਦੇ ਵਿਚ ਵਾਸਾ ਦੇ ਦਿਤਾ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਆਪ ਉਥੋਂ ਵਿਦਾ ਹੋਏ ਤਾਂ ਮੁਖੀ-ਮੁਖੀ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਇਕ ਬਾਤ ਕਹੀ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਜੋ ਮਰਿਆਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਕਿ ਚੌਂਕਾ ਸਵਾਰ, ਲਿਪ ਕੇ, ਵਧੀਆ ਕਰ ਕੇ, ਹੱਥ ਪੈਰ ਧੋ ਕੇ, ਫੇਰ ਜਾ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕੀਏ। ਤੁਸੀਂ ਅੱਜ ਕੋਈ ਵੀ ਮਰਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਘੋੜੇ ਦੇ ਲਾਸਾਂ ਵਾਲੇ, ਚਮੜੇ ਵਾਲੇ ਹੱਥ ਨੇ, ਘੋੜੇ ਦੇ ਉਤੇ ਆਪ ਬੈਠੇ ਹੋ ਤੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਬਗੈਰ ਹੱਥ ਧੋਤੇ ਆਪ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਲੈ ਲਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪ ਨੇ ਕੁਰਲਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਪਾਣੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪੀਤਾ, ਇਹ ਮਰਿਆਦਾ ਨਵੀਂ ਬਣੀ ਹੈ?

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕੋਈ ਵੀ ਜਵਾਬ ਨਾ ਦਿਤਾ। ਦੂਸਰਾ ਦਿਨ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਸਿਆਣਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਦੇਖੋ ਕੱਲ੍ਹ ਭੁੱਖ ਕਿੰਨੀ ਲੱਗੀ, ਸਮਝੋ ਨਹੀਂ ਪਿਆਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ। ਕਹਿੰਦੇ, ਦੇਖੋ, ਅੱਜ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਬਣਾ ਕੇ ਡੱਬੇ 'ਚ ਪਾ ਕੇ, ਠੀਕ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਰਮ ਰਹੇ। ਪੰਜ-ਚਾਰ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲੋ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਫੇਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਵਾਸਤੇ। ਦੂਰ ਚਲੇ ਗਏ, ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਇਕ ਹਿਰਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਘੋੜਾ ਲਾ ਲਿਆ। ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਆਪਣਾ ਘੋੜਾ ਬਰਾਬਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਹਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਠਹਿਰ ਜਾ, ਠਹਿਰ ਜਾ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਤਾਕਤ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਗੁਰੂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਾ ਮੰਨੇ। ਦੌੜਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਬਾਰੂਾਸਿੰਗਾ ਉਥੇ ਹੀ ਖੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਈ!

ਰੱਸਾ ਪਾ ਲਓ ਗਲ 'ਚ। ਪਿਆਰ ਦਿਤਾ, ਘੁੱਟ ਕੇ ਬਾਹਾਂ ਵਿਚ ਲਿਆ, ਛਾਤੀ ਨਾਲ ਲਾਇਆ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਘਬਰਾ ਨਾ, ਬਿਲਕੁਲ ਨਾ ਘਬਰਾ, ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਥਾਂ 'ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲੇ ਹਾਂ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨ ਦਰਸ਼ਨ ਮੇਲੇ ਹੋਣਗੇ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਕੀ ਸੀ ਕਿ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾ ਕੇ ਇਹਨਾਂ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਰ ਦੇਈਏ।

ਸੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਲਿਆ ਕੇ ਕਿਹਾ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਜਲ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ, ਆਪ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕ ਲਓ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਬੇ-ਅਸੂਲੀ ਗੱਲ ਕਿਉਂ ਕਰਦੇ ਹੋਂ ਤੁਸੀਂ? ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਣ ਵਾਸਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋ ਰੀਤ ਹੈ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ, ਲੰਗਰ 'ਚ ਬੈਠ ਕੇ, ਹੱਥ ਸਾਫ਼ ਕਰਕੇ, ਪੰਜ ਇਸ਼ਨਾਨਾ ਕਰਕੇ ਫੇਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛੱਕੀਏ ਕਿ ਰਾਹ ਜਾਂਦੇ ਜੰਗਲ 'ਚ ਛੱਕੀਏ? ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਕੱਲ੍ਹ ਆਪ ਨੇ ਨਾ ਹੱਥ ਧੋਤੇ, ਨਾ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕੁਰਲੀ ਕੀਤੀ, ਨਾ ਚੁਲਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਅੱਜ ਆਪ ਇਹ ਬਾਤ ਕਿਉਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਂ? ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪਿਆਰਿਓ! ਤੁਹਾਨੂੰ ਧਿਆਨ 'ਚੋਂ ਉੱਕ ਜਾਂਦੇ, ਤੁਸੀਂ ਦੱਸੋ ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਭੀਲਣੀ ਦੇ ਗਏ, ਉਥੇ ਕੀਹਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਧੁਆਏ ਸੀ? ਫੇਰ ਬੇਰ ਜੋ ਸੀ ਹਰ ਬੇਰ ਦੇ ਉਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸੀ ਸੂਏ ਦਾ, ਜਿਹੜਾ ਤਿੱਖਾ ਦੰਦ ਹੁੰਦਾ। ਉਹਨੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਿੱਠਾ ਸਵਾਦ ਆਉਂਦਾ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਕਿ ਖੱਟਾ ਆਉਂਦਾ। ਖੱਟੇ ਪਰ੍ਹੇ ਸੁੱਟੀ ਗਈ, ਮਿੱਠੇ ਕਰਕੇ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਸੀ। ਮੰਨਦੇ ਹੋਂ ਨਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਜੂਠੇ ਬੇਰ ਛਕ ਲਏ ਸੀ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਿਵੇਂ ਬਿਦਰ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਕੇਲਿਆਂ ਦੇ ਛਿਲਕੇ ਵੀ ਖਾ ਲਏ, ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਛਿਲਕੇ ਖਾ ਰਿਹਾਂ ਕਿ ਗੁੱਦਾ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਪਿਆਰਿਓ! ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਨਿਆਰੀਆਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਨੇ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀਆਂ।

ਉਹ ਤਾਂ ਪਿਆਰ ਦਾ ਸਵਾਦ ਸੀ ਉਹਦੇ ਵਿਚ। ਜੇ ਭਾਈ ਲਾਲੇ ਕੋਲ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਮਰਦਾਨਾ ਕਹਿੰਦਾ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਇਹ ਤਾਂ ਗੋਲਾ ਵੱਟ ਕੇ ਉਤੇ ਬਾਜਰੇ ਦੀ ਰੋਟੀ 'ਤੇ, ਨਾ ਰੋਟੀ ਚੋਪੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਮਰਦਾਨਿਆਂ! ਤੂੰ ਗਰਾਹੀ ਮੂੰਹ 'ਚ ਪਾ। ਤੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਪਿਆਰ ਦੀ ਬਾਤ ਹੋਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰੀਤ ਦਾ ਆਪਣਾ ਸਵਾਦ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਰਦਾਨੇ ਨੇ ਗਰਾਹੀ ਤੋੜੀ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਈ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਮਰਦਾਨੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੱਗਾ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮਹਾਰਾਜ! ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਸਵਾਦ ਨਾ ਅੱਜ ਤੱਕ ਆਇਆ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਇਹਦੇ ਵਿਚ

ਪਾਇਆ ਹੋਇਐ। ਕਹਿੰਦੇ ਪਾਇਆ ਕੀ ਹੈ? ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪਿਆਰਿਓ! ਸਾਨੂੰ ਜਿਹੜੀ ਪ੍ਰੀਤ ਹੈ ਉਹ ਪਿਆਰੀ ਲਗਦੀ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਲਗਦੀ ਪਿਆਰੀ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰੀਤ ਪਰਤੀਤ ਦੀ।

ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖੇ ਇਹ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਸਵਾਲ ਕਰਦੇ ਹੋਂ ਕਿ ਕੱਲ੍ਹ ਤੁਸੀਂ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਧੋਤੇ, ਚੌਂਕੇ 'ਚ ਨਹੀਂ ਬੈਠੇ, ਹੱਥਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕ ਲਿਆ, ਚੁਲੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਨੇ ਗੁਰਸਿੱਖ, ਮੈਂ ਵੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਜੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਧ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਤਾਂ ਪਿਆਰ ਦਾ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪ ਪਿਆਰ ਦਾ ਸਰੂਪ ਹੈ।

ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਗਏ, ਧੰਨੇ ਦੇ ਆ ਕੇ ਲੱਸੀ ਪੀਤੀ, ਮਿੱਸੀਆਂ ਰੋਟੀਆਂ ਖਾਧੀਆਂ। ਇਹ ਨੌਧਾ ਭਗਤੀ ਦੇ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਦੀ ਕਿਰਿਆ ਹੈ। ਸੋ ਪਿਆਰ ਸਭ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਪਿਆਰਾ ਹੈ -

ਸਾਚੁ ਕਹੋਂ ਸੁਨ ਲੇਹੁ ਸਭੈ

ਜਿਨਿ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਓ ਤਿਨ ਹੀ ਪ੍ਰਭ ਪਾਇਓ। ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦

ਗਿਆਨੀਆਂ ਦੇ ਮੈਂ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, ਸਿਆਣਿਆਂ ਦੇ ਮੈਂ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਜਿਹੜੇ ਮੇਰੇ ਬਣ ਗਏ -

ਦਾਸ ਅਨਿੰਨ ਮੇਰੇ ਨਿਜ ਰੂਪ॥

ਅੰਗ - ੧੨੫੨

ਉਹ ਮੇਰਾ ਹੀ ਰੂਪ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ।

ਖਾਲਸਾ ਮੇਰੇ ਰੂਪ ਹੈ ਖਾਸ।

ਖਾਲਸੇ ਮਹਿ ਹੋਂ ਕਰਹੁ ਨਿਵਾਸ।

ਗੁਰਸਿੱਖ ਮੇਰਾ ਰੂਪ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ -

ਜਿਨ੍ਹਾ ਨ ਵਿਸਰੈ ਨਾਮੁ ਸੇ ਕਿਨੇਹਿਆ ॥

ਭੇਦੁ ਨ ਜਾਣਹੁ ਮੁਲਿ ਸਾਂਈ ਜੋਹਿਆ ॥ ਅੰਗ - ੩੯੭

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਚਰਿੱਤਰ ਦੇ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਰੱਖਿਆ। ਬਿਰਧ ਮਾਤਾ ਨਾ ਉਹਦੇ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਯਾਦ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਬਾਣੀ ਯਾਦ ਹੈ, ਇਕ ਪਿਆਰ ਦੀ ਡੋਰ ਦੇ ਨਾਲ ਖਿੱਚ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਵਿਚ ਐਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਪਿਆਰ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ, ਪਿਆਰ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਇਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਵਕਤ ਖਿੱਚ ਪਈ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਹਦੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੁੰਦਾ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਹਰ ਵਕਤ ਸੁਈ ਜਿਹੜੀ ਹੈ ਖਿੱਚ ਦੇ ਵਿਚ ਪਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਮਿਕਨਾਤੀਸ ਸੁਈ ਨੂੰ

(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 19 'ਤੇ)

ਅਗੰਮ ਅਗੋਚਰ ਦਾ ਮਾਰਗ

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ,
ਬਾਨੀ, ਟਰੱਸਟ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਫਰਵਰੀ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-20)

ਬਜਰ ਕਪਾਟਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅੰਦਰ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ -

ਅੰਦਰਿ ਕੋਟ ਛਜੇ ਹਟਨਾਲੇ ॥

ਆਪੇ ਲੇਵੈ ਵਸਤੁ ਸਮਾਲੇ ॥

ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਜੜੇ ਜੜਿ ਜਾਣੈ

ਗੁਰ ਸਬਦੀ ਖੋਲਾਇਦਾ ॥ ਅੰਗ - ੧੦੩੩

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੋਰ ਥਾਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ -

ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਨ ਖੁਲਨੀ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਖੁਲੀਜੈ ॥

ਅਨਹਦ ਵਾਜੇ ਧੁਨਿ ਵਜਦੇ

ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਸੁਣੀਜੈ ॥ ਅੰਗ - ੫੪

ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਨਹੀਂ ਖੁਲ੍ਹਿਆ ਕਰਦੇ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਅੰਦਰ ਹੋਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਕੇ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ -

ਜਿਸ ਕਾ ਗਿਰੂ ਤਿਨਿ ਦੀਆ ਤਾਲਾ

ਕੁੰਜੀ ਗੁਰ ਸਉਪਾਈ ॥

ਅਨਿਕ ਉਪਾਵ ਕਰੇ ਨਹੀ ਪਾਵੈ

ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਸਰਣਾਈ ॥ ਅੰਗ- ੨੦੫

ਕਿਉਂਕਿ ਚਾਬੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪਸ਼ਟ ਦਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ -

ਬਿਨੁ ਸਬਦੈ ਅੰਤਰਿ ਆਨੇਰਾ ॥

ਨ ਵਸਤੁ ਲਹੈ ਨ ਚੁਕੈ ਫੇਰਾ ॥

ਸਤਿਗੁਰ ਹਥਿ ਕੁੰਜੀ ਹੋਰਤੁ ਦਰੁ ਖੁਲੈ ਨਾਹੀ

ਗੁਰੂ ਪੂਰੈ ਭਾਗਿ ਮਿਲਾਵਣਿਆ ॥

ਅੰਗ - ੧੨੪

ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਥੇ ਵੱਡਾ ਗੇਟ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਦੁਖਾਂ ਦਾ ਗੇਟ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਰਖਵਾਲੀ ਮਹਾਂਦੁੰਦਰ, ਮਹਾਂ ਵਿਕਰਾਲ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ ਕ੍ਰੋਧ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਹੁਣ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਤਕ ਸਾਡੀ ਦੁੱਖ ਨਾਲ ਸਮਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਅਸੀਂ ਦੁੱਖ ਨੂੰ ਸੁੱਖ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਗਿਣਦੇ, ਜੇ ਦੁਖ ਤੇ ਸੁੱਖ ਦੀ ਸਮਤਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਫੇਰ ਕੁਝ ਫਰਕ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਤਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਦਮੀ ਦੀਆਂ ਮਾਨਸਿਕ ਤਰੁੱਟੀਆਂ ਜੋ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਲੋਂ ਬੇਮੁਖ

ਕਰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੋ ਇਕੋ ਇਕ ਦਾਰੂ ਹੈ, ਉਹ ਦੁੱਖ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੈ। ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤੋਂ ਦੂਰ ਲਿਜਾਉਣ ਵਾਲੀ ਜੋ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਉਹ ਸੁੱਖ ਹੈ, ਸੁੱਖ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਭੁਲਾ ਦਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਦੁੱਖ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਪੂਰੇ ਦਿਲੋਂ ਯਾਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਹਸਤੀ ਉਪਰ ਪੂਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਭੂ ਕੋਲ ਅਸੀਂ ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹ-ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਤਰਲੇ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਮੇਰਾ ਦੁੱਖ ਨਿਵਾਰ। ਭਾਵੇਂ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਕੇ ਅਸੀਂ ਫੇਰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤੋਂ ਬੇਮੁੱਖ ਹੋ ਜਾਈਏ, ਇਸ ਕਾਰਨ ਅਸੀਂ ਫੇਰ ਦੁੱਖ ਵਿਚ ਗ੍ਰਸਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ -

ਦੁਖ ਦਾਰੂ ਸੁਖੁ ਰੋਗੁ ਭਇਆ

ਜਾ ਸੁਖੁ ਤਾਮਿ ਨ ਹੋਈ ॥

ਅੰਗ - ੪੬੯

ਜੇ ਜਦੋਂ ਦੁੱਖ ਦੀ ਅਸੀਂ ਇਜ਼ਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਸੀਂ ਦੁਖ ਨੂੰ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਵੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲੋਂ ਇਕ ਦਾਤ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਦੁੱਖ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਜੀਵ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਇਲਾਜ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਭਾਵੇਂ ਜੀਵ ਘਭਰਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਕੇਤਿਆ ਦੁਖ ਭੁਖ ਸਦ ਮਾਰ ॥

ਏਹਿ ਭਿ ਦਾਤਿ ਤੇਰੀ ਦਾਤਾਰ ॥ ਅੰਗ - ੫

ਦੁੱਖ ਜੀਵ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਬਹੁਤ ਗਲਤ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈਂ, ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਰਚਣ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਭੂ ਜੋ ਅਤਿ ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਤੂੰ ਭੁੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈਂ ਕਿਉਂਕਿ ਦੁੱਖ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਅਸਾਡਾ ਸਨਬੰਧ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਦੁਖੁ ਤਦੇ ਜਾ ਵਿਸਰਿ ਜਾਵੈ ॥

ਭੁਖ ਵਿਆਪੈ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਧਾਵੈ ॥ ਅੰਗ - ੯੮

ਜਦੋਂ ਦੁਖਾਂ ਨੂੰ ਜੀਵ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਦੁੱਖ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਹਟ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਸਗਲੇ ਦੁਖ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਕਰਿ ਪੀਵੈ

ਬਾਹੁੜਿ ਦੁਖੁ ਨ ਪਾਇਦਾ ॥ ਅੰਗ - ੧੦੩੪

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦੁੱਖ ਨਾਲ ਮਿਤਰਤਾ ਪਾ ਕੇ ਅਸਾਡਾ ਕਦਮ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦਾ ਵੱਡਾ ਗੇਟ ਹੈ, ਉਥੇ ਰਖਵਾਲਾ ਕ੍ਰੋਧ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਕ੍ਰੋਧ ਦੇ ਨਾਲ ਸੁਖਾਵਾਂ ਵਰਤਾਰਾ ਸ਼ਾਂਤੀ ਰਾਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਕ੍ਰੋਧ ਉਡ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਇਹ

ਨਹੀਂ ਖੜ੍ਹਿਆ ਕਰਦਾ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਵਿਚ ਪੈਰ ਰੱਖ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਕਰੜੇ ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਆਸ਼ਾਵਾਂ ਤੇ ਅੰਦੇਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਹਨ, ਆਸ਼ਾਵਾਂ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਕ ਹੀ ਆਸ਼ਾ ਜੀਵ ਨੂੰ ਨਰਕਾਂ ਵਿਚ, ਅਨੇਕਾਂ ਜੂਨਾਂ ਵਿਚ ਘੁੰਮਾਉਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰਖਦੀ ਹੈ। ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਅਸੀਂ ਠੱਗੀਆਂ, ਛਲ, ਹੱਤਿਆ, ਧੋਖੇ, ਫਰੇਬ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਆਸ਼ਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਜੀਵ ਐਨਾ ਗਿਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵੱਡੀ ਪਦਵੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਵੀ ਨਜ਼ਾਇਜ਼ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਧਨ ਇਕੱਠਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਵਜ਼ੀਰ ਲੋਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਚੋਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਮਿਲਾਵਟਾਂ ਕਰਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਖਰਾਬ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਨਕਲੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਧੋਖਾ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਾਇਜ਼ ਨਜ਼ਾਇਜ਼ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਧਨ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਦੇ ਮਾਰੂ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਆਇਆ ਜੀਵ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਲ ਨੂੰ ਇਕ ਕਦਮ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪੁੱਟ ਸਕਿਆ ਕਰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਮਨ ਹਰ ਵਕਤ ਕਲਪਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਵਾਸ਼ਨਾ ਇਸ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੀ ਸੋਚਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਸੁਰਤੀ ਬਿਰਤੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

**ਚਿੰਤਤ ਹੀ ਦੀਸੈ ਸਭੁ ਕੋਇ॥
ਚੇਤਹਿ ਏਕੁ ਤਹੀ ਸੁਖੁ ਹੋਇ॥**

ਅੰਗ - ੯੩੨

ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਬਲ ਵਾਸ਼ਨਾ ਧਨ ਦੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਧਨ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਆਦਮੀ ਆਪਣਾ ਦੀਨ ਇਮਾਨ ਵੀ ਗੁਆ ਬੈਠਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਨਖਿੱਧ ਕਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲੇਖਾ ਦੇਣਾ ਅਤਿ ਕਠਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

**ਬਹੁ ਪਰਪੰਚ ਕਰਿ ਪਰ ਧਨੁ ਲਿਆਵੈ॥
ਸੁਤ ਦਾਰਾ ਪਹਿ ਆਨਿ ਲੁਟਾਵੈ॥
ਮਨ ਮੇਰੇ ਭੁਲੇ ਕਪਟੁ ਨ ਕੀਜੈ॥
ਅੰਤਿ ਨਿਬੇਰਾ ਤੇਰੇ ਜੀਅ ਪਹਿ ਲੀਜੈ॥ ਰਹਾਉ॥
ਛਿਨੁ ਛਿਨੁ ਤਨੁ ਛੀਜੈ ਜਰਾ ਜਨਾਵੈ॥
ਤਬ ਤੇਰੀ ਓਕ ਕੋਈ ਪਾਨੀਓ ਨ ਪਾਵੈ॥
ਕਹਤੁ ਕਬੀਰੁ ਕੋਈ ਨਹੀ ਤੇਰਾ॥
ਹਿਰਦੈ ਰਾਮੁ ਕੀ ਨ ਜਪਹਿ ਸਵੇਰਾ॥**

ਅੰਗ - ੯੫੬

ਇਤਿਹਾਸ 'ਚ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਲੋਕ ਕਥਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਲਤ ਹੋਈਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਿਕੰਦਰੇ ਆਜ਼ਮ ਨੇ ਭਾਰਤ ਉਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੱਧ ਏਸ਼ੀਆਂ, ਰੂਸ ਵਗੈਰਾ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਉਪਰੰਤ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਆਇਆ। ਉਸ ਪਾਸ ਦੋ ਲੱਖ ਫੌਜ ਸੀ, ਕਿਲੇ ਫਤਹਿ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਜੀਬ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਪਉੜੀਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦਾ ਵਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਉਹ ਸਾਰੇ ਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਤਦਾ ਹੋਇਆ ਭਾਰਤ ਆਇਆ। ਅਖੀਰ ਉਸ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਰਾਜੇ ਪੋਰਸ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਐਨੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਰਾਜਾ ਪੋਰਸ ਨੇ ਯੁੱਧ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਦੀ ਸਿਰਫ 30,000 ਫੌਜ ਸੀ ਤੇ ਸਿਕੰਦਰ ਦੀ ਦੋ ਲੱਖ ਫੌਜ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਅੜਿਆ ਰਿਹਾ। ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦਰਿਆ ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦਿਤਾ। ਫੇਰ ਇਹ ਜੰਮੂ ਵਲ ਦੀ ਹੋ ਕੇ ਦਰਿਆ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਰਾਜੇ ਪੋਰਸ ਨਾਲ ਯੁੱਧ ਕਰਨ ਆਇਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਅਭਿਮਾਨ ਸੀ ਪਰ ਪੋਰਸ ਨਾਲ ਯੁੱਧ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਿਆ ਕਿ ਰਾਜਾ ਪੋਰਸ ਦੀ 30,000 ਫੌਜ ਨੇ ਨੱਕ ਵਿਚ ਦਮ ਕਰ ਛੱਡਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਬਿਆਸ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਜੋ ਇਲਾਕਾ ਬੈ ਉਸ ਉਪਰ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਤਾਂ ਪੰਚਾਇਤੀ ਰਾਜ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਪ੍ਰਤੀਤ ਦਿਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਰਾਜਾ ਨੰਦ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਰਾਜ ਸੀ ਜਿਸ ਪਾਸ ਮਜ਼ਬੂਤ ਫੌਜਾਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਾ ਕੇ ਸਿਕੰਦਰ ਦੀ ਫੌਜ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿਤਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਪੂਰੇ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਆਪ ਲੜਾਈਆਂ ਹੀ ਲੜਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹੋ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਣਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਅਸਾਡੇ ਲਈ ਯੁੱਧ ਕਰਨਾ ਕੋਈ ਸੁਖਾਲੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਤੁਸੀਂ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਦੀਆਂ ਦੋ ਨਿੱਕੀਆਂ ਰਿਆਸਤਾਂ ਜਿੱਤ ਲਈਆਂ ਹਨ। ਆਖਰੀ ਰਿਆਸਤ ਰਾਜਾ ਪੋਰਸ ਦੀ ਸੀ। ਅਸਾਨੂੰ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਰਾਂ ਸਾਲ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਵਾਰੀ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਮੁੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਸਿਕੰਦਰ ਦੇ ਵੱਡੇ ਜਰਨੈਲਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਐਨਾ ਲੰਬਾ ਚੌੜਾ ਇਲਾਕਾ ਆਪਾਂ ਜਿੱਤ ਲਿਆ ਹੈ, ਹੁਣ ਉਸਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਅਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਵੋ। ਸਾਰਿਆਂ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਸਿਕੰਦਰ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿਚਾਲੇ ਛੱਡ ਕੇ ਵਾਪਸ ਮੁੜਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਸ ਵਾਰੀ

ਉਹ ਸਮੁੰਦਰ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਿਸ਼ਤੀਆਂ ਰਾਵੀ ਅਤੇ ਬਿਆਸ ਦੇ ਦਰਿਆ ਵਿਚੋਂ ਲਿਜਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਜਰਨੈਲ ਸਲਿਊਕਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿਤਾ ਜੋ ਪਿਛੋਂ ਚਾਣਕਿਆ ਨੇ ਚੰਦਰਗੁਪਤ ਨੂੰ ਮਦਦ ਦੇ ਕੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿਤਾ। ਬਾਬਲ ਕੁੰਟੀ ਦੇ ਮੁਕਾਮ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਸਿਕੰਦਰ ਨੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਲਿਆ ਜਿਸ ਵਜੋਂ ਗਰਮ ਸਰਦ ਹੋਏ ਨੂੰ ਬੁਖਾਰ ਨੇ ਜਕੜ ਲਿਆ। ਹਕੀਮ ਸਿਕੰਦਰ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਬੁਖਾਰ ਐਸਾ ਵਿਗੜਿਆ ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਇਲਾਜ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਮੁੜਨ ਦੀ ਚਾਲ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਉਸ ਨੇ ਜੋਤਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਜੋਤਸ਼ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁਧ ਹੈ। ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸੋ, ਮੇਰੀ ਮੌਤ ਕਦੋਂ ਹੋਵੇਗੀ? ਜੋਤਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਪੂਰਾ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਦੇਖਿਆ, ਲਗਨ ਦੇਖੇ, ਗ੍ਰਹਿਾਂ ਦੀ ਚਾਲ ਨਾਪੀ, ਆਪਣੇ ਹਿਸਾਬ ਰਾਹੀਂ ਜਵਾਬ ਜਾਨਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾਇਆ, ਸਾਰੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਜੋ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਜਵਾਬ ਅਸਾਡੇ ਪਾਸ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਤਾਂ ਸਮਝਣਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਸਿਕੰਦਰ ਨੇ ਜੋਤਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਜਵਾਬ ਪੁਛਿਆ ਤਾਂ ਸਭ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਉਤਰ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਜਾਨ ਬਖਸ਼ੀ ਕਰੋ ਕਿ ਅੱਜ ਪਹਿਲਾ ਦਿਨ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਅਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਦੱਸੀਏ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਆਖਰੀ ਸਮਾਂ ਕਦੋਂ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਹੋਵੇਗਾ? ਸਿਕੰਦਰ ਬੋਲਿਆ, ਮੈਨੂੰ ਦੱਸੋ ਕਿਵੇਂ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ? ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੱਡੇ ਜੋਤਸ਼ੀ ਨੇ ਜੋ ਮਤ ਕਾਇਮ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਦੋਂ ਆਪ ਦਾ ਅੰਤ ਸਮਾਂ ਆਵੇਗਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅਸਮਾਨ ਸੋਨੇ ਦਾ ਤੇ ਧਰਤੀ ਲੋਹੇ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਜੋਤਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਜੋ ਆਇਆ ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਰਜ਼ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਅਸਾਡੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ। ਸਿਕੰਦਰ ਨੇ ਚਲਣਾ (march) ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਅੱਜ ਜਾਂਦੇ-ਜਾਂਦੇ ਸਿਕੰਦਰ ਗਸ਼ ਖਾ ਕੇ ਘੋੜੇ ਤੋਂ ਗਿਰ ਗਿਆ, ਅੰਗ ਰਕਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਂਭ ਲਿਆ, ਕਹਿਰਾਂ ਦੀ ਧੁੱਪ ਪੈ ਰਹੀ ਸੀ। ਧਰਤੀ ਵੀ ਗਰਮ ਲੋਹੇ ਵਾਂਗੂੰ ਦਗ ਰਹੀ ਸੀ। ਕੋਲ ਕੋਈ ਖਿਛ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਟੈਂਟ ਨੇੜੇ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਿਕੰਦਰ ਦੀ ਸੰਜੋਅ ਵਾਲੀ ਵਰਦੀ ਉਤਾਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਵਿਛਾ ਦਿਤੀ। ਉਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਉਪਰ ਉਸ ਦੀ ਸੁਨਿਹਰੀ ਢਾਲ ਲਾ ਕੇ ਛਾਂ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਵੈਦਾਂ

ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦਵਾਈ ਦਿਤੀ, ਮਾਲਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਸਿਕੰਦਰ ਦੀ ਅੱਖ ਖੁਲ੍ਹ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਥੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਮੈਂ ਧਰਤੀ ਉਪਰ ਕਿਉਂ ਪਿਆ ਹਾਂ? ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੇਠਾਂ ਪਈ ਸੰਜੋਅ ਨੂੰ ਛੋਹਿਆ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਲਈ ਧਰਤੀ ਲੋਹੇ ਦੀ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਪਰ ਸੋਨੇ ਰੰਗੀ ਢਾਲ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਕੇ ਕਿਰਨਾਂ ਸੁਨਿਹਰੀ ਰੰਗ ਦੀਆਂ ਦਿਸ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਭੁਲੇਖਾ ਪਿਆ ਕਿ ਅਸਮਾਨ ਤਾਂ ਸੋਨੇ ਰੰਗਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਗੱਲਾਂ ਜੋਤਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਈਆਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿਕੰਦਰ ਦੇ ਆਈਆਂ ਸਨ। ਹੁਣ ਇਹ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਅਰਥ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਖੁਲ੍ਹ ਗਿਆ। ਸਿਕੰਦਰ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਮੇਰਾ ਅੰਤ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੇ ਵੱਡੇ ਵੈਦ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵੈਦ ਜੀ! ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖ ਹੋਏ ਨੂੰ 12 ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਤੁਰਨ ਵੇਲੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਤੋਂ ਆ ਕੇ ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਸਾਰੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਾਂਗਾ ਅਤੇ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਬਹਾਦਰ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੋਵੇਗੀ। ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਧੰਨ ਸਮਝੋਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਕਈ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ -

**ਜਨਨੀ ਜਨੇ ਤਾਂ ਭਗਤ ਜਨ
ਕੈ ਦਾਤਾ ਕੈ ਸੂਰੁ ॥**

ਨਹੀ ਤਾਂ ਜਨਨੀ ਬਾਂਝ ਰਹਿ

ਕਾਹੇ ਗਵਾਵੈ ਨੂਰੁ ॥ (ਤੁਲਸੀ ਦਾਸ ਜੀ)

ਅੱਜ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਸੁਪਨੇ ਫੇਲ੍ਹ ਹੁੰਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਏ। ਵੱਡੇ ਵੈਦ ਕੋਲ ਲੋਲੂੜੀ ਕੱਢੀ ਕਿ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅੱਧਾ ਰਾਜ ਦੇ ਦੇਵਾਂਗਾ ਮੈਨੂੰ ਮਕਦੂਨੀਆ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾ ਦੇਵੋ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵੈਦਾਂ ਕੋਲ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮਰਦਾ ਬੰਦਾ ਵੀ ਉਠ ਖੜ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅੱਧਾ ਰਾਜ ਨਹੀਂ ਲੈਣਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਪੂਰਾ ਰਾਜ ਦੇਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਾਂ। ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੈਦ ਨੇ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਵਿਚਾਰੀ ਤੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਸ਼੍ਰਾਸ ਮੱਧਮ ਪੈ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਸੁਆਸਾਂ ਦੀ ਗੰਢ ਖੁਲ੍ਹ ਚੁਕੀ ਹੈ, ਹੁਣ ਇਸ ਨੇ ਬਹੁਤਾ ਚਿਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੱਡੇ ਵੈਦ ਨੇ ਰੌਂਦੇ ਸਿਕੰਦਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਬਚਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੋ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਆਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਅਵੱਸ਼ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਸਮਾਂ ਆ ਚੁਕਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਦੇ ਦੇਵੋ, ਅਸਾਡੇ ਵਿਚ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਕ ਸ਼੍ਰਾਸ ਵੀ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਾਧੂ ਦੇ ਸਕੀਏ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਿਕੰਦਰ ਨੂੰ ਸਮਝ ਆਇਆ ਕਿ ਮੇਰਾ ਜਿਤਿਆ ਰਾਜ ਇਕ ਸ਼੍ਰਾਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵੈਦ ਜੀ ਜੋ ਗੱਲ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਹ ਤੁਸੀਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਨਸ਼ਰ ਕਰ ਦੇਵੋ ਅਤੇ ਕਹਿ ਦੇਵੋ ਕਿ ਸਿਕੰਦਰ ਨੇ ਜੋ ਮੂਰਖਤਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਉਹ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਾ ਕਰੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ, ਜੇ ਕੁਝ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਪਾਪਾਂ ਤੇ ਪੁੰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਗੰਢਾਂ ਨਾਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਫਲ ਨਰਕ ਅਤੇ ਪੁੰਨਾਂ ਦਾ ਫਲ ਸਵਰਗ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਿਕੰਦਰ ਰੋਇਆ। ਉਸ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਇਸ ਵਾਸ਼ਨਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਘੁੰਮ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਐਡਾ ਰਾਜਾ ਹੋ ਜਾਵਾਂ ਕਿ ਸਾਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ ਇਕ ਵੀ ਸੁਤੰਤਰ ਰਾਜਾ ਨਾ ਰਹੇ।

ਇਹ ਵਾਸ਼ਨਾ ਦਾ ਜਾਲ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰਬਲ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਧਨ ਦੀ ਵਾਸ਼ਨਾ ਬਹੁਤ ਖਤਰਨਾਕ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਜੀਵ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਭੁੱਲ ਭੁਲਾਈਆਂ ਵਿਚ ਘੁੰਮਾ ਕੇ ਨਰਕਾਂ ਦਾ ਵਾਸੀ ਬਣਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਇਕ ਰਾਜਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜੋ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਰਾਜ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਮਹਿਮੂਦ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਭਾਰਤ ਉਤੇ 16 ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸੋਨਾ, ਚਾਂਦੀ, ਹੀਰੇ, ਉਠਾਂ ਤੇ ਗੱਡਿਆਂ ਤੇ ਲੱਦ ਕੇ ਗਜ਼ਨੀ ਨੂੰ ਲੈ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਢੇਰ ਹੀਰਿਆਂ ਦੇ ਲਾ ਦਿਤੇ। ਇਕੱਲੇ ਸੋਮਨਾਥ ਦੇ ਮੰਦਰ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਘਾਤ ਕਰਕੇ ਜੋ ਹੀਰੇ ਲੁੱਟੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸਿੱਕੇ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਚਾਰ ਅਰਬ ਰੁਪਿਆ ਸੀ। ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਦੇ ਤਾਂ ਖਰਬਾਂ ਰੁਪਏ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ-

ਰਹਣੁ ਨ ਪਾਵਹਿ ਸੁਰਿ ਨਰ ਦੇਵਾ ॥
ਉਠਿ ਸਿਧਾਰੇ ਕਰਿ ਮੁਨਿ ਜਨ ਸੇਵਾ ॥
ਜੀਵਤ ਪੇਖੇ ਜਿਨੀ ਹਰਿ ਹਰਿ ਧਿਆਇਆ ॥
ਸਾਧਸੰਗਿ ਤਿਨੀ ਦਰਸਨੁ ਪਾਇਆ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਬਾਦਿਸਾਹ ਸਾਹ ਵਾਪਾਰੀ ਮਰਨਾ ॥
ਜੋ ਦੀਸੈ ਸੋ ਕਾਲਹਿ ਖਰਨਾ ॥
ਕੂੜੈ ਮੋਹਿ ਲਪਟਿ ਲਪਟਾਨਾ ॥
ਛੋਡਿ ਚਲਿਆ ਤਾ ਫਿਰਿ ਪਛੁਤਾਨਾ ॥
ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨ ਨਾਨਕ ਕਉ ਕਰਹੁ ਦਾਤਿ ॥
ਨਾਮੁ ਤੇਰਾ ਜਪੀ ਦਿਨੁ ਰਾਤਿ ॥

ਅੰਗ - ੭੪੦

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਨੇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਮਹਿਮੂਦ ਨੂੰ ਅਧਰੰਗ ਦਾ ਦੌਰਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਉਸ ਦਾ ਸਰੀਰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਹਟ ਗਿਆ। ਸਾਰੇ ਇੰਦ੍ਰੇ ਸਿਥਲ ਪੈ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ

brain (ਦਿਮਾਗ) ਦਾ ਕੰਟਰੋਲ ਢਿੱਲਾ ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ, ਕੋਈ ਇੰਦਰਾ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੰਨਦਾ। ਬੜੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਦੇ ਨਾਲ ਅਰਲ ਬਰਲ ਕਰਕੇ ਬੋਲਦਾ ਸੀ। ਗੱਲ ਸਮਝਣ ਵਾਸਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਿਆਣੇ ਬੰਦੇ ਉਸ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਗੱਲ ਕਹੀ ਕਿ ਹੁਣ ਮੈਂ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿੰਨੀ ਦੌਲਤ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਖੁਲ੍ਹੇ ਮੈਦਾਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੇਰੀ ਦੌਲਤ ਦੀ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਲਗਾ ਦੇਵੋ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਵੇਰਵੇ ਲਿਖ ਦੇਵੋ ਕਿ ਕਿਸ-ਕਿਸ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਮੈਂ ਇਹ ਧਨ ਲੁਟਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਪਹੀਆਂ ਵਾਲੀ ਕੁਰਸੀ (wheel chair) ਤੇ ਬਿਠਾ ਕੇ ਸਾਰੇ ਢੇਰਾਂ ਪਾਸ ਲੈ ਜਾਵੋ। ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕੀਤਾ। ਮਹਿਮੂਦ ਮਾਇਆ ਦੇ ਢੇਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਕਤਲ, ਗੁਨਾਹ, ਵਿਧਵਾ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ, ਪੁਤਰਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਹੰਝੂਆਂ ਦੀ ਝੜੀ ਲਾ ਕੇ ਰੁਦਨ ਕਰਦੀਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਦਿਸਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸੋਚਣ ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਅਫਸੋਸ! ਮੈਂ ਕਿੰਨੇ ਪਾਪ ਕੀਤੇ ਹਨ ਧਨ ਵਾਸਤੇ। ਮੈਨੂੰ ਐਸੀ ਬਿਮਾਰੀ ਲਗੀ ਜਿਸ ਦਾ ਇਲਾਜ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਮੇਰੇ ਤਾਂ ਗਿਣਵੇ ਹੀ ਦਿਨ ਹਨ। ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਤੰਗ ਕਰ-ਕਰ ਕੇ ਮੈਂ ਐਨਾ ਧਨ ਇਕੱਠਾ ਕਰਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਅਸੋਝੀ ਰਹੀ ਕਿ ਇਹ ਮਾਇਆ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ ਅਤੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਗੁਨਾਹ ਨਾਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਹਾਂ, ਕਿਆਮਤ ਦੇ ਦਿਨ ਅਜ਼ਰਾਈਲ ਮੈਨੂੰ ਘਾਣੀ ਵਿਚ ਪੀੜ ਦੇਵੇਗਾ, ਇਹ ਸਾਰੇ ਫਰਿਆਦੀ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਜਵਾਬ ਮੰਗਣਗੇ। ਮੈਂ ਕੀ ਜਵਾਬ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਜਨਮ ਹੀ ਬਿਰਥਾ ਗੁਆ ਲਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਕਿਉਂ ਸੁਰਤ ਨਾ ਆਈ? ਮੈਂ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਜੋ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਮਸਤਕ ਉਜਲਾ ਕਰਦੇ। ਧਾਹਾਂ ਮਾਰ-ਮਾਰ ਕੇ ਰੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਛੁਤਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਰਬਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਮੇਰੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਤੁਸੀਂ ਮੇਰਾ ਪੰਧਨਾਮਾ ਲਿਖੋ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਵਾਇਆ ਕਿ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ, ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਭ ਨਾਲ ਭਰਾਤਰੀ ਭਾਵ ਰੱਖਣ ਨਾਲ ਬੰਦਾ ਸੁਖੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਖੋਹ ਖਿੰਝ, ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੇ ਧਰਮ ਮੰਦਰਾਂ ਨੂੰ ਢਾਹ ਕੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੁੱਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਸਗੋਂ ਮੇਰੇ ਵਰਗੀ ਬਿਮਾਰੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਐ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਲੋਕੋ! ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਕਮਾਈ ਅਰਬਾਂ, ਖਰਬਾਂ ਪਈ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੀ ਓਲਾਦ ਬਹੁਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਾਰੀ ਦੌਲਤ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਨੇ ਲੁੱਟ ਲੈਣੀ ਹੈ। ਗਜ਼ਨੀ ਨੂੰ ਅੱਗ

ਲਾ ਕੇ ਸਾੜ ਦੇਣਾ ਹੈ ਇਹ ਦੁਖ ਵੀ ਮੈਂ ਹੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦੌਲਤ ਦੇ ਐਨੇ ਵੱਡੇ ਅੰਬਾਰ, ਮਜ਼ਬੂਤ ਰਾਖੀ ਤੋਂ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਕਿਵੇਂ ਰੱਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਸੀ, ਦੁਨੀਆ ਮਰਦੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਮਰਨਾਂ। ਮੈਂ ਐਨਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸੀ, ਮੇਰਾ ਸਰੀਰ ਐਨਾ ਰਿਸ਼ਟ-ਪੁਸ਼ਟ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਕਦੇ ਸੋਚਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਬਿਮਾਰੀ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗੀ। ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਸੀ ਦਿਲ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਆਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਪਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਐ ਖੁਦਾ! ਮੈਂ ਕਿਹਦੇ ਕੋਲ ਪੁਕਾਰ ਕਰਾਂ, ਤੇਰਾ ਤਾਂ ਅਸੂਲ ਹੈ ਕਿ ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਦੌਜਕ ਵਿਚ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਮੇਰਾ ਕੀ ਹਾਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੈਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਜੀਵਨ ਲਈ ਕਿੰਨੇ ਪਾਪ ਕੀਤੇ, ਕਿੰਨੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਬੰਧੀ ਬਣਾ ਕੇ ਬਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚ ਟਕੇ-ਟਕੇ ਨੂੰ ਵੇਚ ਦਿਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਬਲਾਵਾਂ ਦੀ ਬਦ ਦੁਆ ਮੇਰੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਅੰਧਕਾਰ ਪੈਦਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜ਼ਰਾਈਲ ਘਾਣੀ ਵਿਚ ਪੀੜ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਵੀ ਇਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਦਿੰਦੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

**ਲੈ ਫਾਹੇ ਰਾਤੀ ਤੁਰਹਿ ਪ੍ਰਭੁ ਜਾਣੈ ਪ੍ਰਾਣੀ॥
ਤਕਹਿ ਨਾਰਿ ਪਰਾਈਆ ਲੁਕਿ ਅੰਦਰਿ ਠਾਣੀ॥
ਸੰਨੀ ਦੇਨਿ ਵਿਖੰਮ ਥਾਇ ਮਿਠਾ ਮਦੁ ਮਾਣੀ॥
ਕਰਮੀ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਆਪੋ ਪਛੁਤਾਣੀ॥
ਅਜਰਾਈਲੁ ਫਰੇਸਤਾ ਤਿਲ ਪੀੜੇ ਘਾਣੀ॥**

ਅੰਗ - ੩੧੫

ਮਹਿਮੂਦ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਹਦਾਇਤ ਦਿਤੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮੇਰਾ ਜਨਾਜ਼ਾ ਨਿਕਲ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੇਰੇ ਪਿਛੇ ਢੋਲ ਵਜਦਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਪੈਰ ਕੱਢਣ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ ਇਹ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਐ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਲੋਕੋ! ਅਰਬਾਂ ਖਰਬਾਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਅੱਜ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਗੁਨਾਹਾਂ ਦੇ ਬੋਝ ਨਾਲ ਲੱਦਿਆ ਹੋਇਆ ਕੂਕਾਂ ਮਾਰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੇਖਿਓ! ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਾ ਇਹ ਗਲਤੀ ਕਰਿਓ। ਇਹ ਮਾਇਆ ਕਿਸੇ ਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਫੁਰਮਾਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ -

**ਕਬੀਰ ਇਹੁ ਤਨੁ ਜਾਇਗਾ
ਸਕਹੁ ਤ ਲੇਹੁ ਬਹੋਰਿ॥
ਨਾਗੇ ਪਾਵਹੁ ਤੇ ਗਏ ਜਿਨ ਕੇ ਲਾਖ ਕਰੋਰਿ॥**

ਅੰਗ - ੧੩੬੫

ਚਲਦਾ.....।'

north pole (ਉਤਰੀ ਦਿਸ਼ਾ) ਵਲ ਖਿੱਚ ਕੇ ਰੱਖਦੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿਆਰ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਸੂਈ ਹੈ ਉਹ ਹਰ ਵਕਤ ਖਿੱਚ ਕੇ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਪਿਆਰ ਦੇ ਨਾਲ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਮਿਲਾਪ ਹੋ ਜਾਂਦੈ। ਬਾਕੀ ਗਿਆਨੀਆਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਹੈ, ਰਾਗੀਆਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਥਾਂ ਹੈ, ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਥਾਂ ਹੈ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਪਿਆਰ ਭਾਉਂਦੈ। ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਭਾਉ ਤੇ ਭਗਤ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਭੁੱਖਾ ਹੈ। ਭਗਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਵਸ ਆਇਆ ਕਰਦੈ, ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਵਸ ਆਉਂਦੈ-

**ਸਭੁ ਕੇ ਤੇਰੈ ਵਸਿ ਅਗਮ ਅਗੋਚਰਾ ॥
ਤੂ ਭਗਤਾ ਕੈ ਵਸਿ ਭਗਤਾ ਤਾਣੁ ਤੇਰਾ ॥**

ਅੰਗ - ੯੬੨

ਜੇ ਜਦੋਂ ਪਿਆਰ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਯਾਦ ਦਾ ਪਿਆਨ ਧਰਾਂਗੇ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਜੁਗਤਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ, ਉਹ ਆਪ ਤਜਰਬੇ ਕਰ-ਕਰ ਕੇ ਅਗਾਂਹਾਂ ਲੰਘੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਤਰਕ ਵਾਲੇ ਨਾਲ ਤਾਂ ਉਹ ਗੱਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਹੀਂ, ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਕਾਹਨੂੰ ਖਪਣੈ, ਨਾਲੇ ਮਨਾਉਣ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ ਇਹਨੂੰ। ਜਿਹਨੇ ਲੰਘਣੈ ਉਹਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮਰਨਾ ਕਬੂਲਣੈ। ਜੇ ਕੁਝ ਉਹਦੇ ਪੱਲੇ ਕੂੜ-ਕਬਾੜ ਹੈ ਉਹਨੇ ਸਾਰਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ 'ਤੇ ਭੇਟ ਕਰਨੈ। ਖਾਲੀ ਹੋਣੈ। ਖਾਲੀ ਹੋ ਕੇ ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਰਾਹ ਦੱਸਣੈ।

ਮਹਾਤਮਾ ਬੁੱਧ ਕੋਲ ਇਕ ਰਾਜਾ ਆਇਆ, ਕਹਿੰਦੇ ਛੱਡ ਆ ਸਭ ਕੁਛ। ਤਾਜ ਵੀ ਛੱਡ ਆ, ਸ਼ਾਹੀ ਵਸਤਰ ਵੀ ਛੱਡ ਆ। ਆ ਗਿਆ, ਕਹਿੰਦੇ ਅਜੇ ਰਾਜੇ ਦਾ ਭਾਵ ਤੂੰ ਛੱਡਿਆ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਰਾਜਾ ਹਾਂ, ਕੱਪੜੇ ਨਹੀਂ ਪਹਿਨੇ ਤਾਂ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ? ਇਹ ਵੀ ਛੱਡ ਆ। ਜਦੋਂ ਉਹਨੇ ਸਭ ਕੁਝ ਛੱਡ ਦਿਤਾ। ਕਹਿੰਦਾ, ਮਹਾਤਮਾ ਜੀ! ਹੁਣ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਮੈਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ, ਇਹ ਵੀ ਛੱਡ ਦਿਤੀ। ਕਹਿੰਦੇ, ਆ ਜਾ ਹੁਣ ਤੂੰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋ ਗਿਆ-

**ਪਹਿਲਾ ਮਰਣੁ ਕਬੂਲਿ ਜੀਵਣ ਕੀ ਛਡਿ ਆਸ ॥
ਹੋਹੁ ਸਭਨਾ ਕੀ ਰੋਣੁਕਾ ਤਉ ਆਉ ਹਮਾਰੈ ਪਾਸਿ ॥**

ਅੰਗ- ੧੧੦੨

ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਇਥੇ ਹੀ ਸਮਾਪਤੀ ਹੈ।

ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬ, ਗੁਰ ਸਤੋਤਰ, ਅਰਦਾਸ, ਹੁਕਮਨਾਮਾ।

'ਚਲਦਾ.....।

(ਵੀਡੀਓ ਫਿਲਮ, ਦੀਵਾਨ ਨੰ: 707)

ਸੰਤਨ ਕੀ ਸੁਣਿ ਸਾਚੀ ਸਾਖੀ ॥ ਸੋ ਬੋਲਹਿ ਜੋ ਪੇਖਹਿ ਆਖੀ ॥

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ,
ਬਾਨੀ ਟਰੱਸਟ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

ਸਤਿਨਾਮੁ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ,
ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀਓ ਮਹਾਰਾਜ।

ਡੰਡਉਤਿ ਬੰਦਨ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰਥ॥
ਡੋਲਨ ਤੇ ਰਾਖਹੁ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਕਰਿ ਹਥ॥

ਅੰਗ - ੨੫੬

ਫਿਰਤ ਫਿਰਤ ਪ੍ਰਭ ਆਇਆ ਪਰਿਆ ਤਉ ਸਰਨਾਇ॥
ਨਾਨਕ ਕੀ ਪ੍ਰਭ ਬੇਨਤੀ ਅਪਨੀ ਭਗਤੀ ਲਾਇ॥

ਅੰਗ - ੨੮੯

ਧਾਰਨਾ - ਵਾਹਿਗੁਰੂ! ਮਹਿਮਾ ਨਾ ਤੇਰੀ ਵੇਦ ਜਾਣਦੇ,
ਤੇਰਾ ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੇ ਅੰਤ ਨਾ ਪਾਇਆ।

ਮਹਿਮਾ ਨ ਜਾਨਹਿ ਬੇਦ ॥
ਬ੍ਰਹਮੇ ਨਹੀ ਜਾਨਹਿ ਭੇਦ ॥
ਅਵਤਾਰ ਨ ਜਾਨਹਿ ਅੰਤੁ ॥
ਪਰਮੇਸਰੁ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਬੇਅੰਤੁ ॥ ੧ ॥
ਅਪਨੀ ਗਤਿ ਆਪਿ ਜਾਨੈ ॥
ਸੁਣਿ ਸੁਣਿ ਅਵਰ ਵਖਾਨੈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਸੰਕਰਾ ਨਹੀ ਜਾਨਹਿ ਭੇਦ ॥
ਖੋਜਤ ਹਾਰੇ ਦੇਵ ॥
ਦੇਵੀਆ ਨਹੀ ਜਾਨੈ ਮਰਮ ॥
ਸਭ ਉਪਰਿ ਅਲਖ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ॥ ੨ ॥
ਅਪਨੈ ਰੰਗਿ ਕਰਤਾ ਕੇਲ ॥
ਆਪਿ ਬਿਛੋਰੈ ਆਪੇ ਮੇਲ ॥
ਇਕਿ ਭਰਮੇ ਇਕਿ ਭਗਤੀ ਲਾਏ ॥
ਅਪਣਾ ਕੀਆ ਆਪਿ ਜਣਾਏ ॥ ੩ ॥
ਸੰਤਨ ਕੀ ਸੁਣਿ ਸਾਚੀ ਸਾਖੀ ॥
ਸੋ ਬੋਲਹਿ ਜੋ ਪੇਖਹਿ ਆਖੀ ॥
ਨਹੀ ਲੇਖੁ ਤਿਸੁ ਪੁੰਨਿ ਨ ਪਾਪਿ ॥
ਨਾਨਕ ਕਾ ਪ੍ਰਭੁ ਆਪੇ ਆਪਿ ॥ ੪ ॥ ੨੫ ॥ ੩੬ ॥

ਅੰਗ - ੮੯੪

ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਚਿੱਤ ਬਿਰਤੀਆਂ ਇਕਾਗਰ ਕਰੋ, ਬਹੁਤ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੋਂ ਆਪ, ਸੈਂਕੜੇ ਮੀਲ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੀਲ, ਕਿੰਨੀ ਖੋਚਲ ਝੱਲ ਕੇ ਇਥੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਂ। 24-24 ਘੰਟੇ ਪਲੀਆ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੋ ਗਏ। ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹੋ ਗਏ। ਟਰੱਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਵਾਰੀਆਂ, ਧੰਨ ਹੋਂ ਤੁਸੀਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਐਡਾ ਤਪ ਕੀਤਾ ਤੇ ਫੇਰ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ, ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਰਹੇ

ਹੋਂ। ਪੁੰਨ-ਫਲ ਕੀ ਹੈ? ਚਿੱਤ ਬਿਰਤੀ ਇਕਾਗਰ ਕਰਕੇ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਕਰੋ, ਕਿੰਨਾਂ ਫਲ ਮਿਲ ਜਾਏਗਾ-

ਕਈ ਕੋਟਿਕ ਜਗ ਫਲਾ ਸੁਣਿ ਗਾਵਨਹਾਰੇ ਰਾਮ ॥

ਅੰਗ- ੫੪੬

ਇਕ ਯੱਗ ਦਾ ਫਲ ਨਹੀਂ, ਦਸ ਯੱਗਾਂ ਦਾ ਫਲ ਨਹੀਂ, ਸੌ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਕਈ ਕਰੋੜ ਯੱਗਾਂ ਦਾ ਫਲ ਮਿਲ ਜਾਏਗਾ। ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਚੀਜ਼ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਾਡੇ ਵਾਸਤੇ ਕਰ ਦਿਤੀ, ਕਿੱਡਾ ਦਿਆਲੂ ਹੈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ। ਹੈਰਾਨ ਹੋਈਏ ਉਹਦੀ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ ਤੱਕ ਕੇ, ਵਿਚਾਰ ਕੇ। ਥੋੜ੍ਹਾ ਧਿਆਨ ਦੇ ਕੇ ਵਿਚਾਰੋ। ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਸਤਿਜੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਬੈਠ ਕੇ ਭਾਰੀ ਤਪਸਿਆ ਕਰੇ, ਉਹਦੇ ਦੁਆਲੇ ਮਿੱਟੀ ਆ ਜਾਵੇ, ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਵਿਚ ਘਾਹ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਉੱਗ ਕੇ ਆ ਜਾਣ। ਪੱਤੇ ਲਗ ਜਾਣ, ਸਿਉਂਕ ਲਗ ਜਾਵੇ, ਉਪਰਲਾ ਮਾਸ ਖਾਧਾ ਜਾਵੇ, ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਲੰਘ ਜਾਣ। ਹੈਰਾਨ ਹੋਵੋਗੇ, ਐਡਾ ਵੱਡਾ ਤਪ। ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਫਲ ਹੋਵੇਗਾ? ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਪਤਾ। ਇਹ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦੈ, ਤ੍ਰੇਤੇ ਯੁੱਗ ਦੇ ਵਿਚ ਜੇ ਕੋਈ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੈਠ ਜਾਵੇ, ਬ੍ਰਮੀ ਜੰਮ ਜਾਵੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ, ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਤਪ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ, ਵੇਦਾਂ ਦੇ, ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦੇ, ਸਿਮ੍ਰਤੀਆਂ ਦੇ ਬਚਨ ਮੈਂ ਆਪ ਨੂੰ ਸੁਣਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਗੁਰਮਤਿ ਕੁਝ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਸ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਿਓ, ਦੁਆਪਰ ਯੁੱਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੌ ਸਾਲ ਜੇ ਕੋਈ ਤਪ ਕਰ ਲਵੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਮਰ ਦਾ ਫਰਕ ਤੁਰਿਆ ਆਉਂਦੈ। 17 ਲੱਖ 28 ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਸਤਿਜੁਗ ਦੀ ਉਮਰ, ਬੰਦੇ ਦੀ ਉਮਰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਲੱਖ ਸਾਲ ਦੀ।

ਕਰਨਿ ਤਪਸਿਆ ਬਨਿ ਵਿਖੈ ਵਖਤ ਗੁਜਾਰਨਿ ਪਿੰਨੀ ਸਾਗੇ।
ਲੱਖ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਆਰਜਾ ਕੋਠੇ ਕੋਟਿ ਨ ਮੰਦਿਰ ਸਾਜੇ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ

ਤ੍ਰੇਤੇ ਯੁੱਗ ਦੀ ਉਮਰ 12 ਲੱਖ 96 ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ। ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਬੰਦੇ ਦੀ ਉਮਰ। ਦੁਆਪਰ ਯੁੱਗ ਦੇ ਵਿਚ, 8 ਲੱਖ, 64 ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਇਹਦੀ ਉਮਰ, ਬੰਦੇ ਦੀ ਉਮਰ 1000 ਸਾਲ। ਅਖੀਰ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਮੁੱਕ ਰਿਹਾ ਸੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਈਆਂ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਉਮਰਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ। ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦੇ ਯੁੱਧ

ਵਿਚ, ਇਕ ਮਹਾਨ ਯੋਧਾ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਭੀਸ਼ਮ ਪਿਤਾਮਾ ਸੀ, ਉਹ ਜਦੋਂ ਪੂਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਬਾਣ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਐਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕਿ ਰੱਥ ਵੀ ਘੋੜਿਆਂ ਸਮੇਤ ਪਿੱਛੇ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਹਦੀ ਉਮਰ ਉਸ ਵੇਲੇ 175 ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ। ਦਰੋਣਾਚਾਰੀਆ ਜੋ ਕਮਾਂਡਰ-ਇਨ-ਚੀਫ ਸੀ ਦੂਜੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ, ਉਹਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਵਿਚ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੋਈ ਤੀਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਸੀ ਕੋਰਵਾਂ ਦਾ। ਉਸ ਯੁੱਧ ਵੇਲੇ ਉਹਦੀ ਉਮਰ 96 ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਲਜੁਗ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣਾ ਸੀ ਉਮਰਾਂ ਘਟ ਕੇ 100 ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸੀ। ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਦਮੀ ਦੀ ਉਮਰ ਸੌ ਸਾਲ। ਪਰ ਆਮ ਉਮਰ ਖਾਣ-ਪੀਣ, ਵਾਤਾਵਰਣ, ਪਾਣੀ, ਸਿਹਤ, ਖਿਆਲਾਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਘਟਦੀ-ਵਧਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਜਿਹੜੀ ਐਵਰੇਜ ਉਮਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਵੇਲੇ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਹੁਣ 10 ਸਾਲ ਵਧੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਪਰ ਕੋਈ-ਕੋਈ ਬੰਦਾ 80-85-90-100 ਦੇ ਕਰੀਬ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੈ। ਹੁਣ ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਫਲ ਮਿਲੇ, ਸਾਡੀ ਤਾਂ ਉਮਰ ਹੀ ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹੀ ਹੈ। ਖਿਆਲ ਬੜੇ ਮਾੜੇ ਚਲ ਰਹੇ ਨੇ। ਕਮਾਈ ਕਰਨੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੇਟ ਭਰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਭ ਥੋੜ੍ਹਾ ਹੈ, ਥੋੜ੍ਹਾ ਹੈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦੈ। ਹੁਣ ਸਾਡਾ ਵਿਧਾਨ ਕਿਵੇਂ ਹੋਵੇ?

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀਆਂ ਰਿਆਇਤਾਂ ਲੈ ਕੇ ਸੰਸਾਰ 'ਚ ਆਏ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਮਝੋ। ਜੇ ਹੁਣ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਉਹ ਰਿਆਇਤਾਂ ਨਾ ਲੈ ਸਕਿਆ, ਫੇਰ ਤਾਂ ਦਸ-ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਕੌਣ ਤਪੱਸਿਆ ਕਰੇ। ਹੁਣ ਕਿੰਨਾ ਫਲ ਹੈ? ਸਿਰਫ ਚਾਰ ਘੜੀ, 96 ਮਿੰਟ ਬੈਠ ਕੇ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇਕਾਗਰ ਚਿੱਤ ਹੋ ਕੇ, ਪੂਰੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਨਾਲ ਹਰੀ ਦਾ ਜਸ ਸੁਣ ਲਓ, ਪੂਰੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਗੱਲ ਲੈ ਜਾਓ। 96 ਮਿੰਟ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਦੀ ਤਪੱਸਿਆ ਤੋਂ ਉਤੇ ਲੰਘ ਜਾਂਦੈ। ਐਡੀ ਵੱਡੀ ਰਿਆਇਤ ਕਲਜੁਗ ਦੀ।

ਇਕ ਰਾਜਾ ਹੋਇਐ। ਅਰਜੁਨ ਦਾ ਪੋਤਾ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਸੀ। ਪ੍ਰੀਸ਼ਦਗੜ੍ਹ ਸ਼ਹਿਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਐ ਉਹਦੇ ਨਾਉਂ 'ਤੇ। ਉਸ ਰਾਜੇ ਦੇ ਰਾਜ ਵੇਲੇ, ਆਪ ਜੰਗਲ ਨੂੰ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਕੀ ਦੇਖਦੈ, ਇਕ ਬੈੱਲ ਤੇ ਇਕ ਕਾਲੇ ਕੱਪੜਿਆ ਵਾਲਾ ਉਹਦੇ ਪੈਰ ਤੋੜ ਰਿਹੈ। ਉਸ ਰਾਜੇ ਨੇ ਜਦੋਂ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਇਹ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਮਾੜਾ ਕੰਮ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਗੱਲ ਦੁਆਪਰ ਯੁੱਗ 'ਚ, ਅਜੇ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਬਾਪ-ਦਾਦਾ ਹੁਣੇ ਹੀ ਗਏ ਨੇ? ਐਡਾ ਵੱਡਾ ਅਧਰਮ ਇਕ ਬੈੱਲ ਮਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤੇ ਲੱਤਾਂ ਤੋੜੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਨੇ ਉਸਦੀਆਂ? ਘੋੜਾ ਸਰਪਟ

ਦੌੜਾਇਆ, ਘੋੜੇ ਦੇ ਉਤੇ ਬੈਠੇ ਨੇ ਹੀ ਤਲਵਾਰ ਖਿੱਚ ਲਈ। ਜਦੋਂ ਨੇੜੇ ਗਿਆ, ਉਹਨੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਕਹਿੰਦਾ, ਠਹਿਰ ਰਾਜਨ! ਰਾਜੇ ਦਾ ਧਰਮ ਹੁੰਦੈ ਨਿਆਂ ਕਰਨਾ। ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਗੱਲ ਪੁੱਛੀ ਨਹੀਂ ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਐ ਦੁਸ਼ਟ! ਇਕ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਕਾਲੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾਏ ਹੋਏ ਨੇ ਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਕਲਜੁਗ ਦੀ ਤੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੈਂ। ਦੂਸਰਾ ਤੂੰ ਜਿਹੜਾ ਮਹਾਂ ਪਵਿੱਤਰ ਪਸ਼ੂ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਧਰਮ ਹੀ ਧਰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਾਪ ਦਾ ਨਾਮ ਨਿਸ਼ਾਨ ਉਹਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਉਹਨੂੰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਮਾਰੋ ਨਾ ਮਾਰੋ, ਪਰ ਉਹ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਾਰਦਾ। ਗੁਰੂ ਦੁੱਧ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਬਾਲ-ਬੱਚੇ ਪਲਦੇ ਨੇ। ਇਹ ਹੱਲ ਖਿੱਚਦੈ, ਸਾਥੀ ਬਣਿਆ ਹੋਇਐ ਰੋਜ਼ੀ ਕਮਾਉਣ ਦਾ ਤੇ ਤੂੰ ਇਹਨੂੰ ਕਿਉਂ ਮਾਰ ਰਿਹੈ? ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮਹਾਰਾਜ! ਤੁਹਾਨੂੰ ਜੇ ਮੈਂ ਬਾਤ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਉਹ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣੈ।

ਮੈਂ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਹਾਂ, ਇਹ ਤਾਂ ਮੈਂ ਸਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਿਖਾਇਐ। ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਕਾਲਖ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਵੀ ਮੈਂ ਕਾਲਾ ਹੋਵਾਂਗਾ। ਮੇਰੇ ਯੁੱਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਘਟ ਜਾਏਗਾ ਆਦਮੀ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ। ਵਿਰਲਾ-ਵਿਰਲਾ ਹੋਏਗਾ ਜਿਹਦੇ ਅੰਦਰ ਜੋਤ ਜਗੇਗੀ, ਬਾਕੀ ਸਭ ਅੰਧਕਾਰ ਦੇ ਵਿਚ ਹੋਣਗੇ। ਦੁਨੀਆਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਏਗੀ। ਧਰਮ ਦੇ ਚਾਰ ਪੈਰ ਨੇ, ਮੈਂ ਤਿੰਨ ਤੋੜ ਦਿਤੇ ਨੇ। ਇਕ ਬਚ ਗਿਆ। ਕਹਿੰਦਾ, ਇਹ ਕਿਹੜਾ ਹੈ? ਕਹਿੰਦਾ, ਪਹਿਲਾ ਤਪ ਹੈ, ਦੂਸਰਾ ਦਾਨ ਹੈ, ਤੀਸਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ, ਇਹ ਜੇ ਮੈਂ ਤੋੜਨ ਲੱਗਿਆ ਸੀ ਇਸ ਪੈਰ ਦਾ ਨਾਮ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ। ਇਕ ਪੈਰ ਦੇ ਭਾਰ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ ਹੁਣ ਇਹ ਬੈੱਲ। ਐ ਕਲਜੁਗ! ਫੇਰ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦੈ। ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਬਿਨਾਂ ਪੁੱਛੇ ਪੈਰ ਧਰ ਲਿਆ। ਤੈਨੂੰ ਤਾਂ ਮੈਂ ਮਾਰ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਰਾਜਨ! ਤੇਰੇ ਵਿਚ ਇਹ ਅਜੇ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰ ਸਕਦਾ ਹੈਂ। ਭਾਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਲੋਂ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਤਿੰਨ ਭਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਜ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਨੇ। ਕਹਿੰਦਾ, ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਕੀ ਵਰਤਾਰਾ ਕਰੇਂਗਾ? ਕਹਿੰਦਾ, ਮੇਰੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਵਰਤਾਰਾ ਇਹ ਹੋਏਗਾ -

ਕਲਿ ਕਾਤੀ ਰਾਜੇ ਕਾਸਾਈ ਧਰਮੁ ਪੰਥ ਕਰਿ ਉਡਰਿਆ ॥

ਅੰਗ - ੧੪੫

ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਧਰਮ ਦਾ ਨਾਮ ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ। ਰਾਜੇ ਜਿਹੜੇ ਨੇ, ਇਹ ਕਸਾਈ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਲੈਣਗੇ। ਪਰਜਾ ਨੂੰ ਕੋਹਣਗੇ ਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਬਗੈਰ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਪੈ ਜਾਏਗਾ -

ਸ਼ੁਰੂ ਅਮਾਵਸ ਸਬੁ ਚੰਦਮਾ ਦੀਸੈ ਨਾਹੀ ਕਹ ਚੜਿਆ ॥
ਹਉ ਭਾਲਿ ਵਿਕੁੰਨੀ ਹੋਈ ॥ ਅੰਗ- ੧੪੫

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਮੈਂ ਭਾਲਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਤੇ ਸੱਚ ਲੱਭ ਜਾਵੇ। ਮੱਠਾਂ 'ਚ ਗਿਆ, ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਮੰਦਰਾਂ 'ਚ ਗਿਆ, ਮਸਜਿਦਾਂ 'ਚ ਗਿਆ, ਪਰ ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ, ਸੱਚ ਲੱਭਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ -

ਆਧੇਰੈ ਰਾਹੁ ਨ ਕੋਈ ॥ ਅੰਗ- ੧੪੫

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਰਾਜਨ! ਮੇਰੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਲੋਕ ਪਾਪ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਨਗੇ। ਅਨੇਕਾਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਕੇ ਪਾਪ ਨੂੰ ਪੁੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨਗੇ। ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਗਲ ਵੱਢਣਗੇ। ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟਣਗੇ। ਰਿਸ਼ਵਤਾਂ ਲੈ ਕੇ ਦਾਨ ਕਰਨਗੇ ਤੇ ਵੱਡੇ ਦਾਨੀ ਕਹਾਉਣਗੇ। ਸਮਗਲਰ ਹੋਣਗੇ, ਬੇਈਮਾਨ ਹੋਣਗੇ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਹੋਏਗਾ। ਜਿਹੜੇ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੇ ਉਹ ਮੈਂ ਪਿੱਛੇ ਲਾ ਦੇਣੇ ਨੇ। ਜਿੰਨਾਂ ਪਾਪੀ ਜ਼ਿਆਦਾ, ਜਿੰਨਾਂ ਛਲੀਆ ਜ਼ਿਆਦਾ, ਜਿੰਨਾਂ ਕਪਟੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਓਨਾਂ ਉਹਦਾ ਮਾਣ ਹੋਏਗਾ। ਚੁਗਲ ਹੋਏਗਾ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਬਣੇ ਬਣਾਏ ਕੰਮ ਵਿਗਾੜੇਗਾ। ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਜਪੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਜਪੇਗਾ, ਉਸ ਦੇ ਉਤੇ ਮੈਂ ਆਲਸ ਦਾ ਜੁੱਲੜ ਸੁੱਟ ਦੇਵਾਂਗਾ, ਨਹੀਂ ਉੱਠ ਸਕੇਗਾ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਫੇਰ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਕਲਜੁਗ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮਾਰਨਾ ਨਹੀਂ, ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਸਿਫਤ ਹੈ, ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਰਿਆਇਤ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਦੇ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਥਾਪਿਆ ਹੈ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਉਹ ਕਿਹੜੀ ਰਿਆਇਤ ਹੈ?

ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬੰਦੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਪਾਪ ਕਰਦੇ ਦੀ ਲੰਘ ਗਈ। ਉਹਨੂੰ ਸੋਝੀ ਪੈ ਗਈ ਨਾਮ ਦੀ। ਉਹਨੇ ਫੇਰ ਇਕ ਚਿੱਤ ਹੋ ਕੇ ਨਾਮ ਜਪਿਆ। ਨਾਮ ਜਪਦਾ-ਜਪਦਾ ਇਕ ਚਿੱਤ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹਦੀ ਬਿਰਤੀ ਟਿਕ ਗਈ ਛਿਨ ਵਾਸਤੇ। ਕਹਿੰਦਾ, ਫੇਰ ਕੀ ਹੋਊ? ਕਹਿੰਦਾ, ਹੋਣਾ ਕੀ ਹੈ, ਜਮਾਂ ਦਾ ਗਲ 'ਚ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਰੱਸਾ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਕਟ ਜਾਏਗਾ। ਜੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਕਹਿ ਦੇਏਗਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ, ਗੋਬਿੰਦ, ਰਾਮ, ਨਰਾਇਣ, ਅੱਲਾਹ, God. ਤਲਵਾਰ ਰੋਕ ਲਈ ਹੇਠਾਂ ਕਰ ਲਈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਇਹ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਰਿਆਇਤ ਹੈ।

ਓਸ ਰਿਆਇਤ ਵਾਲੇ ਯੁੱਗ ਵਿਚੋਂ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਆਪਾਂ ਲੰਘ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਯੁੱਗ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹੈ ਕਿ ਇਕ ਕੰਮ ਕਰ ਲਓ ਮੇਰੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ, ਤੁਸੀਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪੂਰੇ ਤੋਂ ਨਾਮ ਲੈ ਕੇ ਨਾਮ ਜਪਣਾ

ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਓ ਤੇ ਇਕ ਚਿੱਤ ਹੋ ਜਾਓ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਚਿੱਤ ਹੋ ਕੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਵੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹਿ ਦਿਤਾ, ਜਿੰਨੇ ਪਾਪ ਤੁਹਾਡੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਨੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਕਟ ਜਾਣਗੇ -

ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ ਕਾਟੈ ਕੋਟਿ ਕਰਮ ॥ ਅੰਗ- ੧੧੯੫

ਕਰੋੜਾਂ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਸੋ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਇਹ ਯੁੱਗ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਚ ਆਪਾਂ ਲੰਘ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਧੰਨ ਨੇ ਉਹ ਪੁਰਸ਼ ਜੋ ਕਲਜੁਗ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਏ। ਨਾ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਸਾਲ ਦੀ ਤਪੱਸਿਆ ਕਰਨੀ ਪਵੇ। ਕੁਛ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ, ਬਾਲ-ਬੱਚਿਆਂ 'ਚ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਖੇਤੀ-ਬਾੜੀ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ, ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਨਾਮ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸੰਪਰਦਾ ਦਾ ਹੈ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੋਂ ਨਾਮ ਲਵੇ। ਉਸ ਨਾਮ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰੇ, ਫੇਰ ਛੱਡੋ ਨਾ ਓਸਨੂੰ। ਕੋਈ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਚਲਾਉਣਾ, ਕੋਈ ਸਿਰ ਦੇ ਉਤੇ ਬੋਝ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਣਾ। ਇਕੱਲੀ ਜੀਭ ਨੇ ਹਿੱਲਣਾ ਹੈ। ਜੀਭ ਚੁੱਪ ਕਰੀ ਕੀ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਦੰਦਾਂ ਥੱਲੇ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਟ-ਪਟਾਂਗ ਗੱਲਾਂ ਚਿਤਵੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਰਸਨਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਵੇ।

ਇਥੇ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਪੰਜ ਦਿਨ, ਨਾਮ ਜਪਾਉਣ ਵਾਸਤੇ 5 ਤੋਂ 7 ਵਜੇ ਤਕ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੈਂ ਅਰਜ਼ ਕਰ ਦੇਵਾਂ। ਜੇ ਰਖਦੈ ਉਹਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਤਾ ਹੁੰਦੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੀ ਕਰਨਾ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਸੀਂ ਇਹ ਦਸਣਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾਮ ਕਿਵੇਂ ਜਪੀਦੈ। ਉਹ ਮੈਂ ਹੁਣੇ ਹੀ ਦਸ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਸੰਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਇਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਦਸ ਦੇਣ।

ਨਾਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੈ, ਪਹਿਲਾਂ ਮਨ ਦੌੜਦੈ। ਦੌੜਿਆ ਹੋਇਆ ਮਨ ਜ਼ੋਰ ਲਾ ਲਓ, ਨਹੀਂ ਟਿਕਦਾ। ਫੰਡਰ ਕੁੱਤਾ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿਓ, ਜੇ ਰੋਟੀ ਖਾ ਜਾਏ ਮੂਹਰੇ ਧਰੀ ਹੋਈ। ਚੀਕਾਂ ਮਾਰੇਗਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਗਲ 'ਚ ਰੱਸੀ ਪਾ ਦਿਤੀ। ਇਹ ਕਰੋੜਾਂ ਸਾਲ ਦਾ ਨੱਠਿਆ ਹੋਇਆ ਮਨ ਅਸੀਂ ਬੰਨ੍ਹਦੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਲੰਮੇ ਚੱਕਰ 'ਚ ਪਾਉਣਾ ਪੈਂਦੈ ਇਹਨੂੰ। ਰਸਾਲਾ ਆਉਂਦੈ ਇਕ। ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਘੋੜੇ ਟਰੇਂਡ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਦੇ ਵਿਚ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਫਾਰਮ ਨੇ, ਜਿੱਥੇ ਘੋੜਿਆਂ ਦਾ ਬਿਜਨਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦੈ। ਉਹ ਫੇਰ ਜਹਾਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਚਾੜ੍ਹ ਕੇ ਇਥੇ ਬੰਬਈ ਉਤਰਦੇ ਸੀ। ਇਥੋਂ ਗੱਡੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਛਾਉਣੀਆਂ 'ਚ ਲਿਜਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਨੱਠ ਜਾਂਦੇ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਹਰਨ ਨੱਠ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਦੇਖਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਦੇ ਮਨੁੱਖ। ਉਹਨੂੰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ

ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਕੰਧ ਦੇ ਉਤੇ ਦੀ ਪੱਠੇ ਸੁੱਟਣੇ। ਭੁੱਖਾ ਹੁੰਦਾ, ਆ ਕੇ ਪੱਠੇ ਖਾਣ ਲਗ ਜਾਣੇ। ਫੇਰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਕੰਧ ਦੇ ਉਤੇ ਬੈਠ ਜਾਣਾ ਤੇ ਪੱਠੇ ਸੁੱਟਣੇ। ਫੇਰ ਆਹਿਸਤਾ-ਆਹਿਸਤਾ ਉਹਨੂੰ ਦਾਣਾ ਰੱਖ ਦੇਣਾ। ਫੇਰ ਉਹਨੇ ਦੇਖ ਲੈਣਾ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ, ਫੇਰ ਉਹਦੇ ਪਿੱਠ ਉਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਦੇਣਾ। ਫੇਰ ਉਹਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾ ਦੇਣਾ ਪੰਜਾਲਾ। ਲਗਾਮ ਪਾ ਦੇਣੀ। ਫੇਰ ਬਾਹਰ ਲੈ ਜਾਣਾ। ਬਾਹਰ ਲਿਜਾ ਕੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਗੋਲ ਚੱਕਰ 'ਚ ਉਹਨੂੰ ਘੁੰਮਾਈ ਜਾਣਾ। ਆਪ ਵਿਚਕਾਰ ਖੜ੍ਹ ਜਾਣਾ। ਉਹ ਘੁੰਮੀ ਜਾਂਦਾ। ਫੇਰ ਉਹ ਚੱਕਰ ਛੋਟਾ ਕਰ ਦੇਣਾ, ਹੋਰ ਛੋਟਾ ਕਰ ਦੇਣਾ, ਹੋਰ ਛੋਟਾ ਕਰ ਦੇਣਾ। ਫੇਰ ਉਹਦੇ ਉਤੇ ਬੋਰੀ ਰੱਖ ਦੇਣੀ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਕਾਠੀ ਰੱਖ ਦੇਣੀ, ਬੰਦੇ ਨੇ ਬਹਿ ਜਾਣਾ, ਬਹਿ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਟਰੇਨਿੰਗ ਦੇ ਦੇਣੀ। ਉਹ ਐਨਾ ਸਿੱਖ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਗਦਾ ਬਿਗਲ ਦਾ, ਉਹ ਇਕ ਮੀਲ ਤੋਂ ਸੁਣ ਲੈਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਖੱਬੇ ਮੁੜੇ ਕਿਹਾ, ਸੱਜੇ ਮੁੜੇ ਕਿਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਹੈ।

ਐਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਆਪਣਾ ਉਡਾਰੀਆਂ ਮਾਰਦਾ ਮਨ ਜੋ ਹੈ -

ਪੰਖੀ ਬਿਰਖ ਸੁਹਾਵੜੇ ਉਡਹਿ ਚਹੁ ਦਿਸਿ ਜਾਹਿ ॥

ਅੰਗ- ੬੬

ਚਾਰੇ ਪਾਸਿਆਂ ਨੂੰ ਉਡਾਰੀਆਂ ਮਾਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਉਡਾਰੀਆਂ ਮਾਰਨ ਨਾਲ ਸੁਖੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ -

ਜੇਤਾ ਉਡਹਿ ਦੁਖ ਘਣੇ ਨਿਤ ਦਾਝਹਿ ਤੈ ਬਿਲਲਾਹਿ ॥

ਅੰਗ- ੬੬

ਜਿੰਨੀਆਂ ਉਡਾਰੀਆਂ ਮਾਰਦੈ, ਓਨਾਂ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੁਖ ਇਹਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਲਗ ਜਾਂਦੈ। ਜਦੋਂ ਦੁਖ ਹੋਇਆ ਫੇਰ ਇਹ ਵਿਰਲਾਪ ਕਰਦੈ। ਇਸ ਮਨ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਨਾਮ ਦੇ ਵਿਚ ਲਾਉਣੈ। ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਵਿਚ ਲਗਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਸੁਖਾਲਾ ਜਿਹਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਆਖਣ ਅਉਖਾ ਸਾਚਾ ਨਾਉ।

ਹੱਦ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੀਮਤੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਇਕ ਵਾਰੀ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਜਮਦੂਤਾਂ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਹੱਦ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਔਖਾ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਆਦਮੀ। ਬੜੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਨੇ।

ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਵੱਡਾ ਯੱਗ ਕੀਤਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਕੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਕ੍ਰਿਪਾ ਰਾਮ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਪ੍ਰੋਹਿਤ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਜ਼ਰੂਰੀ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਸਲਾਹ ਵੀ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਹੋ ਕੇ ਉਹ

ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਆਉਣੇ ਨੇ ਕਿ ਨਹੀਂ? ਕਹਿੰਦੇ, ਮਹਾਰਾਜ! ਉਹ ਤਾਂ ਅੜੇ ਬੈਠੇ ਨੇ। ਕੀ ਗੱਲ? ਦੱਛਣਾ ਵਾਸਤੇ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਦੱਛਣਾ ਬਹੁਤੀ ਮਿਲੇ। ਆਪਣੇ ਤਾਂ ਰਿਵਾਜ ਨਹੀਂ ਨਾ ਹੈ, ਆਪਾਂ ਤਾਂ ਜਾਣਦੇ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿ ਦੱਛਣਾ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

ਡਾ. ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਜੀ ਜਦੋਂ ਸਰੀਰ ਛੱਡ ਗਏ, ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਭੋਗ 'ਤੇ ਗਿਆ ਜੌਲੀ ਗਰਾਂਟ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸੰਗਤ ਸੀ, ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਤਾਦਾਦ ਵਿਚ। ਅਸੀਂ ਹੀ ਬੈਠੇ ਸੀ ਉਥੇ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਭਗਵੇਂ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਇਹ ਕਿੱਧਰ ਚਲੇ ਗਏ ਸਾਰੇ, ਇਹ ਤਾਂ ਆਏ ਨੇ ਭੋਗ 'ਤੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਜੀ ਓਧਰ ਬੈਠੇ ਨੇ, ਰੌਲਾ ਪਾ ਰਹੇ ਨੇ ਕਿ ਲੰਗਰ ਤਾਂ ਛੱਕਣੈ, ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਛਣਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੋ ਸਾਡੇ ਨਾਲ। ਫੇਰ ਰੌਲਾ ਪੈ ਗਿਆ, ਪਰਚੀਆਂ ਵੰਡੀਆਂ। ਪੂਰੇ 15 ਲੱਖ ਰੁਪਿਆ ਦੱਛਣਾ ਦਾ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਉਥੇ। ਰੌਲਾ ਪੈ ਗਿਆ ਉਥੇ ਮੁਰਦਾਬਾਦ-ਮੁਰਦਾਬਾਦ। ਇਹ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਰਿਵਾਜ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸੋ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਛੱਡੋ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ। ਅੱਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਮੈਂ ਪੂਰਾ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਹੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਕੇ। ਨਾ ਇਹ ਸੂਦਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਨਾ ਇਹ ਵੈਸ਼ ਰਿਹੈ, ਨਾ ਇਹ ਖੱਤਰੀ ਰਿਹੈ, ਨਾ ਇਹ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਰਿਹੈ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਪੂਰਾ ਮਨੁੱਖ ਬਣਾ ਕੇ ਇਹਦਾ ਨਾਉਂ ਰੱਖ ਦਿਤਾ 'ਖ਼ਾਲਸਾ'। ਜਾਤ-ਪਾਤ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੋਏਗੀ। ਪੂਰਨ ਮਨੁੱਖ ਬਣਾ ਦਿਤਾ। ਮੈਂ ਇਹ ਰਿਸ਼ੀ ਵੀ ਬਣਾ ਦਿਤਾ। ਮੈਂ ਰੱਬ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਆਪਣੇ ਬਰਾਬਰ ਕਰ ਲਿਆ -

ਆਤਮ ਰਸ ਜਿਹ ਜਾਨਹੀ ਸੋ ਹੈ ਖ਼ਾਲਸ ਦੇਵ।

ਪ੍ਰਭ ਮਹਿ ਮੋਹਿ ਮਹਿ ਤਾਸ ਮਹਿ ਰੰਚਕ ਨਾਹਨ ਭੇਵ।

ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾ ਦਿਤਾ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਡਤ ਆਏ, ਹੰਝੂ ਸੁੱਟਣ ਲਗ ਗਏ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਕੀ ਗੱਲ? ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮਹਾਰਾਜ! ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਛਕਾ ਕੇ ਤਿੰਨ ਯੁੱਗਾਂ ਦੀ ਰੀਤ ਬਦਲ ਦਿਤੀ? ਪਹਿਲਾਂ ਵਰਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਹੁੰਦਾ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਗਤ ਲਗਦੀ ਸੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੀ। ਦੂਸਰੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਖੱਤਰੀ ਦੀ। ਤੀਸਰੇ 'ਤੇ ਵੈਸ ਦੀ, ਫੇਰ ਸੂਦਰ ਦੀ ਵਾਰੀ ਆਉਂਦੀ ਸੀ। ਤੁਸੀਂ ਮਹਾਰਾਜ ਇਹਨਾਂ ਸੂਦਰਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾ ਦਿਤਾ। ਕਹਿੰਦੇ, ਪੰਡਤ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਗੁੱਸੇ ਨਾ ਹੋਵੋ। ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਬਦਲ ਗਿਆ। ਅੱਗੇ ਦਾਨ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਸੀ। ਦਰਗਾਹ 'ਚ ਫਲਦਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਨਾਵਾਂ ਕੱਟਿਆ ਗਿਆ ਤੁਹਾਡਾ, ਹੁਣ ਦਾਨ ਮਿਲੇਗਾ ਖ਼ਾਲਸੇ

ਨੂੰ। ਖਾਲਸਾ ਇਸ ਦਾਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸੁਭ ਕਾਰਜਾਂ ਵਾਸਤੇ ਖਰਚੇਗਾ। ਘਰ ਵਿਚ ਬਾਲ-ਬੱਚੇ ਨਹੀਂ ਉਹਨੇ ਪਾਲਣੇ। ਆਪਣੀ ਮਹਿਲ-ਮਾੜੀਆਂ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਣੀਆਂ। ਉਹਨੇ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਾਸਤੇ ਕਰਨੇ, ਜੋ ਹਾਸਪੀਟਲ ਬਣਾਏਗਾ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ, ਲੰਗਰ ਚੱਲੇਗਾ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ, ਸਕੂਲ ਬਣਾਏਗਾ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ, ਉਹ ਤਾਂ ਹੁਣ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਰਾਜਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹਦੇ ਹੱਥੋਂ ਦਾਨ ਫਲੇਗਾ -

ਸੇਵ ਕਰੀ ਇਨਹੀ ਕੀ ਭਾਵਤ,
ਅਉਰ ਕੀ ਸੇਵ ਸੁਹਾਤ ਨ ਜੀ ਕੋ।
ਦਾਨ ਦਯੋ ਇਨਹੀ ਕੋ ਭਲੋ,
ਅਰੁ ਆਨ ਕੋ ਦਾਨ ਨ ਲਾਗਤ ਨੀਕੋ।
ਆਗੈ ਫਲੈ ਇਨ ਹੀ ਕੋ ਦਯੋ,
ਜਗ ਮੈ ਜਸੁ ਅਉਰ ਦਯੋ ਸਭ ਫੀਕੋ।
ਮੋ ਗ੍ਰਹਿ ਮੈ ਤਨ ਤੇ ਮਨ ਤੇ,
ਸਿਰ ਲਉ ਧਨ ਹੈ ਸਭਹੀ ਇਨਹੀ ਕੋ।

(ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਬੋਧ ਪਾ: ੧੦)

ਮੇਰੇ ਘਰ ਦਾ ਜੋ ਵੀ ਮਾਲ ਹੈ, ਉਹ ਸਾਰਾ ਇਸ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਮੈਂ ਦਾਨ 'ਚ ਦੇ ਦੇਣੈ। ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਮਾੜਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮਹਾਰਾਜ! ਫੇਰ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਕੱਟ ਦਿਤਾ। ਤਿੰਨ ਯੁੱਗਾਂ ਦੀ ਮਰਿਆਦਾ ਚੱਲੀ ਆਉਂਦੀ ਬਦਲ ਦਿਤੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਿਲੇਗਾ। ਪਰ ਇਕ ਕੰਮ ਕਰੋ। ਕਹਿੰਦੇ, ਦੱਸੋ ਮਹਾਰਾਜ। ਕਹਿੰਦੇ, ਸਵੇਰੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਆ ਜਾਓ ਸਾਰੇ। ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਆ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ, ਪਹਿਲਾਂ ਛਕੋ ਛਕਾਓ ਕੁਛ। ਜਲ ਪਾਣੀ ਛਕੋ। ਭੋਜਨ ਤਿਆਰ ਹੈ, ਪੂੜੀਆਂ ਨੇ, ਛੋਲੇ ਨੇ, ਦਹੀਂ, ਮੱਖਣ ਹੈ। ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵੀ ਨੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਜੀਅ ਭਰ-ਭਰ ਕੇ ਖਾਓ। ਪੇਟ ਭਰ-ਭਰ ਕੇ ਖਾ ਲਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ, ਹੁਣ ਦੱਸੋ ਜੀ ਕੀ ਕਰੀਏ?

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਹੁਣ ਆਸਣਾਂ 'ਤੇ ਬਹਿ ਜਾਓ। ਚੌਂਕੜਾ ਮਾਰ ਲਓ, ਰੀਡ ਦੀ ਹੱਡੀ 90 ਡਿਗਰੀ 'ਤੇ ਸਿੱਧੀ ਕਰ ਲਓ। ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਗੋਡਿਆਂ 'ਤੇ ਰੱਖ ਲਓ। ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਹਰੇ ਰਾਮ-ਹਰੇ ਰਾਮ ਜਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲਗਦੈ, ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਜਾਓ। 10 ਵਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਫੇਰ ਸ਼ਰਦਾਈ ਆਏਗੀ, ਜਲ ਪਾਣੀ ਆਏਗਾ ਜਾਂ ਦੁੱਧ ਆਏਗਾ। ਦੁਪਹਿਰ ਵੇਲੇ ਮਠਿਆਈ ਵਾਲਾ ਪੱਕਾ ਭੋਜਨ ਹੋਏਗਾ। 4 ਵਜੇ ਫੇਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸ਼ਰਦਾਈ ਵਗੈਰਾ ਆਏਗੀ। ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਤੁਹਾਨੂੰ 1-1 ਦੁਸ਼ਾਲਾ, ਪੰਜ-ਪੰਜ ਮੋਹਰਾਂ ਮਿਲਣਗੀਆਂ ਇਕੱਲੇ-ਇਕੱਲੇ ਨੂੰ। ਪਰ ਇਹ ਹੈ ਪਿਆਰਿਓ ਕਿ ਅੱਠ ਘੰਟੇ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਬਸ ਤੁਸੀਂ ਐਨਾ ਹੀ

ਕਰਨਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਕਿਹੜਾ ਕੰਮ ਹੈ ਜੀ। ਕਹਿੰਦੇ, ਰੋਜ਼ ਦਿਓਗੇ ਇਹ ਸਭ?

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਰੋਜ਼ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਮੈਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦੇਵਾਂਗਾ, ਮੇਰਾ ਖਾਲਸਾ ਵੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੇਵੇਗਾ।

ਬੈਠ ਗਏ, ਚੌਂਕੜੇ ਮਾਰ ਲਏ। ਪੇਟ ਭਰੇ ਹੋਏ ਸੀ। ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਉਬਾਸੀਆਂ ਆਉਣ ਲਗ ਗਈਆਂ। ਨਾਮ ਜਪ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਅੰਦਰ ਨੂੰ, ਬਾਹਰਲੀ ਹਵਾ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਆਏਗੀ। ਉਬਾਸੀਆਂ ਆਉਣਗੀਆਂ, ਮਨ ਦੇ ਫੁਰਨੇ ਜਾਗ ਪੈਣਗੇ ਲੱਖਾਂ ਫੁਰਨੇ। ਨਹੀਂ ਨਾਮ ਜਪ ਹੁੰਦਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਚਿਰ ਜਪਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਦੂਜੇ ਵਲ ਦੇਖਣ ਲਗ ਗਏ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਕਿ ਦੇਖੋ, ਉਹ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋ ਕੇ ਜਪ ਰਹੇ ਨੇ? ਜੇ ਨਹੀਂ ਜਪਦੇ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਖਬਰਦਾਰ ਕਰ ਦਿਓ। ਜਾ ਕੇ ਖਬਰਦਾਰ ਕੀਤਾ। ਕਹਿੰਦੇ, ਦੇਖੋ, ਅੱਖਾਂ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹਣੀਆਂ। ਰਾਮ-ਰਾਮ ਕਰੀ ਜਾਣੈ। ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਨੂੰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸ਼ਰਦਾਈ, ਦੁੱਧ ਆ ਜਾਣੈ। ਥੱਕਣ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਤੁਹਾਨੂੰ। ਹੁਣ ਜਪ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਨਾਮ, ਨੇਤਰ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਹੁੰਦੇ, ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਫੇਰ ਖੋਲ੍ਹ ਲਏ। ਫੇਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਆ ਕੇ ਤਾੜਨਾ ਕਰੀ ਕਿ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਹੁੱਝ ਮਾਰਾਂਗੇ, ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹੇਗਾ ਜਾਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰੇਗਾ। ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਓਏ ਆਪਾਂ ਤਾਂ ਪੰਗਾ ਹੀ ਲੈ ਲਿਆ। ਆਪਾਂ ਤੋਂ ਕਿੱਥੇ ਜਪ ਹੋਣੈ ਨਾਮ ਦਾ ਰਾਤ ਤੱਕ। ਵਿਚੋਂ ਉਠਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਤਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਮਹਾਰਾਜ! ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਚੱਲੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੁਸ਼ਾਲੇ ਦੇਣੇ ਨੇ, ਪੰਜ-ਪੰਜ ਮੋਹਰਾਂ ਦੇਣੀਆਂ ਨੇ। ਕੁਝ ਬਹਿ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਮੋਹਰਾਂ ਦੇ ਦਿਤੀਆਂ, ਦੁਸ਼ਾਲੇ ਦੇ ਦਿਤੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਸਵੇਰੇ ਫੇਰ ਆ ਜਾਇਓ। ਕਹਿੰਦੇ, ਨਾ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਇਹ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਕਹਿੰਦੇ, ਕਿਉਂ? ਕਹਿੰਦੇ, ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਸੁਖਾਲਾ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਦਾ। ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੀਦਾਰ ਬੈਲ ਲੈਂਦੈ, ਖੇਤੀ ਕਰਦੈ। ਸਾਡੀ ਤਾਂ ਖੇਤੀ ਹੀ ਬੜੀ ਸੁਖਾਲੀ ਹੈ ਮਹਾਰਾਜ -

ਰਾਹੁ ਕੇਤੁ ਬੈਲ ਹਮਾਰੇ,
ਸਾੜਸਤੀ ਹੈ ਖੇਤੀ।
ਪਤਰੀ ਹਮਾਰੀ ਬੜੀ ਸ਼ਿਕਾਰਨ,
ਮਾਰ ਲਿਆਵੇ ਛੇਤੀ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਇਕ ਮਾਤਾ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਕਹਿ ਦੇਣੈ ਕਿ ਮਾਤਾ! ਤੇਰੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਸਿੰਗਾਂ ਵਾਲੇ ਦਾ ਡਰ ਹੈ। ਮਾਤਾ! ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਵਲ ਖਾ ਕੇ ਤੁਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਤੇਰੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਡਰ ਹੈ। ਤੇਰੇ ਉਤੇ ਤਾਂ ਸਾੜਸਤੀ ਆ ਗਈ। ਕਹਿੰਦੀ, ਬਾਬਾ! ਕੋਈ ਉਪਾਅ ਕਰੋ। ਕਹਿੰਦੇ,

ਦਾਣੇ ਨੇ ਸੱਤ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ, ਅੱਡ-ਅੱਡ ਬੰਨ੍ਹ ਦੇ। ਪਰ ਧਾਤ ਜਿਹੜੀ ਵਿਚ ਪਾਉਣੀ ਹੈ, ਉਹ ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਦੀ ਚਮਕਦਾਰ ਹੋਵੇ, ਸੋਨਾ ਪਾ ਦੇ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਇਹ ਕੰਮ ਔਖਾ ਹੈ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਆਖਣਿ ਅਉਖਾ ਸਾਚਾ ਨਾਉ॥ ਅੰਗ - ੯

ਨਾਮ ਦੀ ਐਡੀ ਵੱਡੀ ਕੀਮਤ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਹੱਦ ਤੋਂ ਜਿਆਦਾ ਔਖਾ ਹੈ ਕਹਿਣਾ। ਮੈਂ ਇਹ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮਨ ਨੂੰ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਲਿਆਉਣ ਵਾਸਤੇ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਕੋਲ ਆਉਂਗੇ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਕਹਿਣੈ ਭਾਈ! ਮਨ ਤੇਰਾ ਖਿੰਡਿਆ ਹੋਇਐ, ਤੂੰ ਜਪੁ ਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪਾਠ ਕਰ। ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਤੂੰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋਇਆ।

ਕਿੰਨੇ ਕਰਾਂ?

ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਸਵਾ ਲੱਖ ਪਾਠ ਕਰ ਲੈ। ਫੇਰ ਅੰਦਰ ਝਾਕ ਕੇ ਦੇਖੀਂ ਕਿ ਮਨ ਟਿਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ ਟਿਕਦਾ? ਫੇਰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦਾ, ਟਿਕਿਆ ਨਹੀਂ। ਕਹਿੰਦੇ, ਪੰਜ ਲੱਖ ਕਰ ਲੈ। ਪੰਜ ਲੱਖ ਕਰ ਲਏ। ਕਹਿੰਦਾ, ਹੁਣ ਮਾੜਾ-ਮਾੜਾ ਟਿਕਿਆ ਹੈ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਚਲ ਹੁਣ ਤੈਨੂੰ ਛੋਟੇ ਚੱਕਰ 'ਚ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਤੂੰ ਮੂਲਮੰਤਰ ਕਰ, ੧੦ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 'ਨਾਨਕ ਹੋਸੀ ਭੀ ਸਚੁ' ਤਕ।

ਕਿੰਨਾਂ ਕਰਾਂ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਪਹਿਲਾਂ ਛੇ ਮਾਲਾ ਕਰ ਲੈ। ਫੇਰ ਤੂੰ ਇਸ ਅੱਗੇ ਹੋਰ ਵੱਧ ਜਾ, ਦਸ ਮਾਲਾ ਕਰ ਲੈ। 21 ਕਰ ਲੈ, 31 ਮਾਲਾ ਕਰ ਲੈ, ਸਵਾ ਲੱਖ ਪਾਠ ਕਰ ਲੈ।

ਫੇਰ ਆ ਗਿਆ, ਜੀ ਹੁਣ ਮਨ ਟਿਕ ਗਿਆ।

ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਹੁਣ ਤੂੰ ਜੀਭ ਨਾਲ ਕਰੀ ਜਾਹ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ। ਬੋਲੀਂ ਨਾ, ਜੀਭ ਨਾਲ ਕਰੀ ਜਾਹ। ਜੀਭ ਨਾਲ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ, ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਸੁਣਦਾ ਨਹੀਂ, ਜੀਭ ਹਿੱਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕਹਿੰਦਾ, ਮਹਾਰਾਜ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਕਰਾ?

ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਮਾਲਾ ਲੈ-ਲੈ। ਢਾਈ ਮਾਲਾ ਪੱਕੀਆਂ ਜਦੋਂ ਹੋ ਜਾਣ, ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਉਠ ਕੇ ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਕਰ। 270 ਸਾਧਾਰਣ ਮਾਲਾ ਜਦੋਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਜਦੋਂ ਹੋ ਜਾਣ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਨਿਤਨੇਮ ਪੂਰਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦੈ। ਵੱਧ ਜਿਹਨੇ ਜਪਣੈ ਜਪੇ। ਫੇਰ ਆਉਂਦੈ ਮਹਾਤਮਾ ਦੇ ਪਾਸ ਕਿ ਜੀ, ਮੈਨੂੰ ਕੁਛ ਰਸ ਜਿਹਾ ਵੀ ਆ ਰਿਹੈ। ਥੋੜ੍ਹਾ ਚੰਗਾ ਲਗਣ ਲਗ ਗਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ, ਹੁਣ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ

ਭੋਜਦੇ ਹਾਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਖਜ਼ਾਨਾ ਅੰਦਰ ਹੈ, ਬਾਹਰ ਕੁਛ ਨਹੀਂ। ਤੇਰੇ ਬਾਹਰ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ -

ਤਨੁ ਨ ਤਪਾਇ ਤਨੁਰ ਜਿਉ ਬਾਲਣੁ ਹਡੁ ਨ ਬਾਲਿ ॥
ਸਿਰਿ ਪੈਰੀ ਕਿਆ ਫੇੜਿਆ ਅੰਦਰਿ ਪਿਰੀ ਨਿਹਾਲਿ ॥

ਅੰਗ- ੧੨੮੪

ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਬੈਠਾ ਹੈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ। ਤੇਰਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰ ਰਿਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਜੁਗਤ ਦਸੋ।

ਮੈਂ ਤਾਂ ਦਸ ਰਿਹਾਂ, ਤੁਸੀਂ ਸਵੇਰੇ ਨਾਮ ਜਪਣੈ। ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਜੁਗਤ ਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹਾ ਸਮਝਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰੋ, ਬੀਬੀਆਂ ਵੀ ਤੇ ਭਾਈ ਵੀ। ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣੀਆਂ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਮੈਂ ਦੱਸਿਆ ਸੀ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨਾਮ ਜਪਣ ਲੱਗ ਗਏ। ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਮੀ ਆਏ ਬੈਠੇ ਨੇ, ਭਾਈ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ, ਸ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੇ। ਉਹ ਜਿਹੜੀ ਟੇਪ ਇਥੇ ਬਣਾਈ ਸੀ, ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਕੋਲ ਚਲੀ ਗਈ। ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦੀ ਤਾਂ ਜੁਗਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਲਗ ਗਏ। ਟੇਪ ਲਾ ਲਈ। 10 ਵਾਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੁੱਪ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। 10 ਮਿੰਟ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦੀ। ਜਦੋਂ ਬਿਰਤੀ ਖਿੰਡਣ ਲਗਦੀ ਹੈ, ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਫੇਰ ਕਹਿ ਦਿੰਦੀ ਹੈ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਲੰਮੀ ਹੇਕ 'ਚ। ਫੇਰ 10 ਮਿੰਟ ਚੁੱਪ, ਫੇਰ ਬੋਲ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। 45 ਮਿੰਟ ਦੀ ਟੇਪ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਜਪਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਹੋਰ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਚਿੱਠੀਆਂ ਆਉਣ ਲਗ ਗਈਆਂ ਜੀ, ਤਰੀਕਾ ਲੱਭ ਗਿਆ ਸਾਨੂੰ। ਇਹ ਤਰੀਕਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਔਖਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੁਖਾਲਾ ਦਸਦਾ ਹਾਂ। ਸਾਹ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹੋਂ ਨਾ ਕਿ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਜਾਂਦੈ, ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਆਉਂਦੈ। ਕਿਹੜਾ ਬੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ? ਪਰ ਐਸੇ ਵੀ ਹੋਗੇ, ਮੈਂ ਜਦੋਂ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ, ਦੇਖ ਤੇਰਾ ਸਾਹ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਪਤਾ ਲਗਦੈ? ਕਹਿੰਦੇ, ਨਾ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਨੱਕ ਘੁੱਟ ਲੈ, ਜਦੋਂ ਦਮ ਘੁੱਟਣ ਲੱਗਾ, ਨੱਕ ਛੱਡ ਦਿਤਾ, ਸਾਹ ਇਕ ਦਮ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਹੁਣ ਲਗ ਗਿਆ ਪਤਾ ਕਿ ਸਾਹ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਜਾਂਦੈ? ਕਹਿੰਦਾ, ਹਾਂ ਜੀ ਹੁਣ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ। ਐਸੇ ਵੀ ਬੰਦੇ ਨੇ।

ਹੁਣ ਜਿਹੜਾ ਸਾਹ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਜਾਂਦੈ, ਉਹਨੂੰ ਦੇਖੋ। ਜਦੋਂ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਆਉਂਦੈ ਉਹਦਾ ਵੀ ਧਿਆਨ ਰੱਖੋ। ਇਹ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਹੈ, ਇਹ ਜਿਹੜੀਆਂ ਦੇਵੇਂ ਨੱਕ ਦੀਆਂ ਨਾਸਾਂ ਨੇ। ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੇ ਮੂਹਰੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਜਾਓ, ਸੁਰਤ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹ ਜਾਓ ਮੂਹਰੇ। ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ। ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਧਿਆਨ ਦੇਵੋ, ਹੁਣੇ ਹੀ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਏਗਾ। ਉਹ ਜਿਹੜਾ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਨਾਲ 'ਵਾਹਿ' ਕਹੀ

ਜਾਓ। ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਆਉਂਦੈ, 'ਗੁਰੂ' ਕਹੀ ਜਾਓ। ਦੱਸੋ, ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਬੋਝ ਚੁੱਕਣੈਂ, ਪੰਡ ਚੁੱਕਣੀ ਹੈ? ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਬਹਿ ਜਾਣੈ। ਜੇ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਅੰਦਰ ਨੂੰ 'ਸਤਿਨਾਮੁ' ਕਹੀ ਜਾਓ, ਬਾਹਰ ਨੂੰ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਕਹੀ ਜਾਓ। ਇਹ ਤੁਸੀਂ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਸੀਗਾ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ। ਜਿਵੇਂ ਡੰਡ ਬੈਠਕਾਂ ਕੱਢਦੈ, ਦੌੜਦੈ ਤੇ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਅਖਾੜੇ ਵਿਚ ਆ ਗਏ। ਘੋਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਅੰਦਰਲਾ। ਅੰਦਰ ਕੌਣ ਹੈ? ਅੰਦਰ ਰਸਤਾ ਰੋਕੀਂ ਬੈਠੇ ਨੇ -

ਇਸੁ ਦੇਹੀ ਅੰਦਰਿ ਪੰਚ ਚੋਰ ਵਸਹਿ

ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧੁ ਲੋਭੁ ਮੋਹੁ ਅਹੰਕਾਰਾ ॥ ਅੰਗ- ੬੦੦

ਐਨ ਸੂਰਮੇ ਨੇ ਪੂਰੇ। ਇਹਨਾਂ 'ਤੇ ਫਤਹਿ ਪਾਉਣੀ ਔਖੀ ਹੈ।

'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਪੜ੍ਹਿਆ ਕਰੋ। ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਗੱਲਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ। ਤੁਸੀਂ ਐਡੀ ਦੂਰ ਆਏ ਹੋ, ਇਕ ਆਤਮ ਮਾਰਗ, ਦੋ ਚਾਰ, ਪੰਦਰਾਂ ਵੀਹ ਜਿੰਨੀ ਕਿਸੇ ਦੀ ਤਾਕਤ ਹੈ, ਲੈ ਕੇ ਜਾਓ, ਘਰ ਵਿਚ ਸੁਖ ਆ ਜਾਏਗਾ, ਸ਼ਾਂਤੀ ਆ ਜਾਏਗੀ। ਕਲੇਸ਼ ਹਟ ਜਾਣਗੇ, ਘਾਟੇ ਪੈਣ ਤੋਂ ਹਟ ਜਾਣਗੇ। ਕਿਉਂ ਹਟ ਜਾਣਗੇ? ਕਿਉਂਕਿ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਨਾਮ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਨਾਮ ਨੇ ਪੈਰ ਧਰ ਲਿਆ -

ਕੋਟਿ ਬਿਘਨ ਤਿਸੁ ਲਾਗਤੇ ਜਿਸ ਨੋ ਵਿਸਰੈ ਨਾਉ ॥

ਅੰਗ- ੫੨੨

ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਾਮ ਵਿਸਰ ਗਿਆ, ਕਰੋੜਾਂ ਵਿਘਨ ਲੱਗ ਗਏ। ਜਿਹਦੇ ਨਾਮ ਚੇਤੇ ਆ ਗਿਆ, ਉਹਦੇ ਵਿਘਨ ਦੂਰ ਹਟ ਗਏ। ਹਰੀ ਦਾ ਨਾਮ ਕਰੋੜਾਂ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟ ਦਿੰਦੈ। ਹੁਣ ਇਹ ਤਾਂ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਪੰਜ ਚੋਰਾਂ ਦਾ। ਪੰਜਾਂ ਚੋਰਾਂ ਕੋਲ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਸ਼ਸਤਰ ਨੇ। ਇਕ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਪੜ੍ਹਿਓ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਮੈਂ ਦੱਸੇ ਹੋਏ ਨੇ ਕਿ ਕਿਹੜਾ-ਕਿਹੜਾ ਸ਼ਸਤਰ, ਕੀਹਦੇ-ਕੀਹਦੇ ਕੋਲ ਹੈ। ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿੰਦਾ। ਇਧਰਲੇ ਪਾਸੇ ਹੈਗਾ ਐਟਮ ਬੰਬ, ਉਹ ਡਰਦੇ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ। ਜਿਹਦੇ ਅੰਦਰ ਫੇਰ ਸਵਾਸ ਨਾਲ ਨਾਮ ਚੱਲ ਪਿਆ, ਅੰਦਰ ਨੂੰ 'ਸਤਿਨਾਮੁ' ਬਾਹਰ ਨੂੰ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਅੰਦਰ ਨੂੰ 'ਵਾਹਿ' ਬਾਹਰ ਨੂੰ 'ਗੁਰੂ', ਮੋਟੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਤੁਸੀਂ ਆਏ ਹੋ, ਹਜ਼ਾਰ ਮੀਲ ਚੱਲ ਕੇ। ਬੜਾ ਭਾਰੀ ਤਪ ਕਰਕੇ ਇਥੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋ। ਮਾਮੂਲੀ ਬੰਦੇ ਨਹੀਂ ਤੁਸੀਂ, ਤੁਹਾਡੇ ਉਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਭਾਗਾਂ

ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਸਤਿਸੰਗ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਹੁੰਦਾ -

ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹੈ ਸਿਰਿ ਕਰਮਨ ਕੈ ਕਰਮਾ ॥

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਭਇਓ ਪਰਾਪਤਿ

ਜਿਸੁ ਪੁਰਬ ਲਿਖੇ ਕਾ ਲਹਨਾ ॥

ਅੰਗ- ੬੪੨

ਇਹ ਲੇਖ ਤੁਹਾਡੇ ਮੱਥੇ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਖੇ ਗਏ, ਸਾਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਤਿੱਜਕ ਕਰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਬੜਾ ਔਖਾ ਹੈ, ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਬੜਾ ਔਖਾ ਹੈ, ਬੜਾ ਲੰਮਾ-ਚੌੜਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੈ ਪਰ ਸਾਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਕਰਮਾਂ ਨੇ, ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਰੱਖ ਲਿਆ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਕਰਨਾ ਹੀ ਪੈਣਾ ਹੈ ਤੁਹਾਨੂੰ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪੁੰਨ ਕਰਮ ਜਾਗ ਪਏ। ਹੁਣ ਕਿੱਥੇ ਜਾਣ ਉਹ। ਸੋ ਤੁਸੀਂ ਆਏ ਹੋ। ਕੰਮ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਤੁਹਾਡੇ ਪੱਲੇ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਭੇਜਣੀ ਹੈ। ਜਿਹਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਨਾਮ ਜਪੋਗੇ, ਅੰਦਰ ਨੂੰ 'ਵਾਹਿ' ਕਹਿ ਕੇ ਪੰਜੇ ਚੋਰ ਧੱਕਾ ਖਾ ਕੇ ਪਰ੍ਹੇ ਨੂੰ ਚਲੇ ਜਾਣਗੇ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ 'ਗੁਰੂ' ਕਿਹਾ, ਬਾਹਰਲੇ ਪਾਸੇ ਜਿਹੜੀ ਨਿੰਦਿਆ, ਚੁਗਲੀ, ਬਖੀਲੀ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਅੰਦਰ ਵੜਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਨੇ, ਉਹ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਚਲੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਹੁਣ ਇਹਦਾ ਕੰਮ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਭਰਿਆ ਪਿਆ -

ਨਉ ਨਿਧਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਪ੍ਰਭ ਕਾ ਨਾਮੁ ॥

ਦੇਹੀ ਮਹਿ ਇਸ ਕਾ ਬਿਸੁਮੁ ॥

ਅੰਗ- ੨੯੩

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਪਿਆ, ਨਉਨਿਧੀਆਂ ਵਾਲਾ, ਅਠਾਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਧੀਆਂ ਵਾਲਾ। ਇਸ ਦੇਹੀ ਵਿਚ ਹੈ। ਉਥੇ ਹਾਲਤ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਹੈ -

ਸੁੰਨ ਸਮਾਧਿ ਅਨਹਤ ਤਹ ਨਾਦ ॥

ਕਹਨੁ ਨ ਜਾਈ ਅਚਰਜ ਬਿਸਮਾਦ ॥

ਅੰਗ- ੨੯੩

ਆਤਮਕ ਸੰਗੀਤ ਹੋ ਰਿਹੈ, ਧੁਨਾਂ ਨਿਕਲ ਰਹੀਆਂ ਨੇ, ਜਿਹਦੇ ਵਿਚ ਆਦਮੀ ਮਸਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਐਨਾ ਅਨੰਦ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਜੁਬਾਨ ਨਾਲ ਦੱਸਣਾ ਔਖਾ ਹੈ। ਉਹਨੂੰ ਘੇਰੀਂ ਬੈਠੇ ਨੇ, ਜਾਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ ਸਾਨੂੰ ਉਥੇ, ਸਾਡੀ ਸੁਰਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦਿੰਦੇ। ਸੁਰਤ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਧੱਕਾ ਮਾਰਦੇ ਨੇ। ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਮ ਜਪੋ - ਸਾਹ ਨੂੰ ਦੇਖੋ ਕਿ ਸਾਹ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਹਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਦੇਖ ਲਈ, ਉਹ ਸਾਹ ਦੇ ਉਤੇ ਅੱਧਾ ਨਾਮ 'ਵਾਹਿ' ਅੰਦਰ ਲੈ ਜਾਂਦੈ, ਮੁੜਦੇ ਸਾਹ ਨੂੰ ਖਾਲੀ ਨਾ ਆਉਣ ਦਿਓ, ਫੇਰ ਭਰ ਕੇ ਆਉਣ ਦਿਓ 'ਗੁਰੂ' ਕਹੋ। ਇਥੋਂ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਲਿਆ, ਫੇਰ ਪਉੜੀ ਦਰ ਪਉੜੀ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਓਗੇ। ਸੋ ਜਿਹੜੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਨਾਮ ਜਪਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਅਸੀਂ ਸਮੇਂ ਰੱਖੇ ਨੇ, ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਆਓ। ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਅਨੁਭਵ ਨੇ। ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਕਿਹੋ, ਸੰਤ ਨਾਮ ਦਾ ਵਜੂਦ ਹੁੰਦੇ

ਨੇ -

ਆਵੈ ਸਾਹਿਬੁ ਚਿਤਿ ਤੇਰਿਆ ਭਗਤਾ ਡਿਠਿਆ ॥

ਅੰਗ- 420

ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਆਪੇ ਹੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੋਣ ਲਗ ਜਾਂਦੇ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਧਿਆਨ ਵੀ ਕਰ ਲਵੋਂ ਸੰਤਾਂ ਦਾ, ਤਾਂ ਹੋਣ ਲਗ ਜਾਂਦੇ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਦਸ ਮੀਲ ਤੋਂ, ਪੰਜਾਹ ਮੀਲ ਤੋਂ, ਸੌ ਮੀਲ ਤੋਂ ਉਹਨਾਂ ਵਲ ਨੂੰ ਚੱਲੋਂ, ਆਪੇ ਹੀ ਨਾਮ ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਅੰਦਰ ਹੋਣ ਲਗ ਜਾਂਦੇ।

ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੋਲ ਅਸੀਂ ਦਬਲਾਨ ਜਾਣਾ, ਪਟਿਆਲੇ ਤੋਂ 10-15 ਬੰਦੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਚਲਦੇ ਹੁੰਦੇ, ਜਦੋਂ ਟਰੇਨ ਵਿਚ ਬੈਠ ਗਏ, ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਹਟ ਜਾਣਾ। ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਣਾ ਕਿ ਲੈ ਬਈ, ਨਾਮ ਚੱਲ ਪਿਆ, ਧੁਨ ਚਲ ਪਈ ਅੰਦਰ, ਹੁਣ ਸੁਣਦੇ ਨੇ ਸਾਰੇ। ਸੋ ਅਗਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਨਾਮ ਦੀਆਂ ਨੇ ਉਹ ਗਹਿਰੀਆਂ ਨੇ ਥੋੜੀਆਂ। ਆਪਾਂ ਦਾਖਲ ਤਾਂ ਹੋਵੇ ਇਹਦੇ ਵਿਚ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਇਕਾਗਰ ਕਰ ਲਿਆ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਕੀ ਹੋਏਗਾ, ਉਹ ਜਿਹੜਾ ਜਮਾਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਸਾਡੇ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਐ, ਕਰੋੜਾਂ ਜਨਮਾਂ ਦਾ। ਉਹਦਾ ਖਾਤਮਾ ਹੀ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹ ਲਓ -

ਧਾਰਨਾ - ਕੱਟੇ ਜਾਣਗੇ ਚੌਰਾਸੀ ਵਾਲੇ ਗੇੜੇ,
ਸਤਿਨਾਮੁ ਬੋਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ।

ਏਕ ਚਿਤ ਜਿਹ ਇਕ ਛਿਨ ਧਿਆਇਓ।
ਕਾਲ ਫਾਸ ਕੇ ਬੀਚ ਨ ਆਇਓ।

ਕਿੱਡੀ ਵੱਡੀ ਬਾਤ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿਤੀ। ਸਾਡੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ। ਉਹ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਨੂੰ ਅਜੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ 'ਇਕ ਚਿੱਤ' ਕੀ ਹੁੰਦਾ। ਆਹੀ ਗੱਲ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਅਸੀਂ ਲਿਜਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ। ਇਹਨਾਂ ਚਾਰ ਦਿਨ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਕੀ ਕਰਨ ਆਇਆ ਹੈ ਬੰਦਾ, ਜਿਹੜਾ ਕੁਛ ਕਰਨ ਆਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਉਹ ਆਇਆ ਹੈ ਨਾਮ ਜਪਣ, ਨਾਮ ਹੈ ਗੁਰੂ ਕੋਲ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਕੀ ਫਰਜ਼ ਨੇ, ਸਿੱਖ ਦੇ ਕੀ ਨੇ?

ਮੁਰਦਾ ਹੋਇ ਮੁਰੀਦ ਨ ਗਲੀ ਹੋਵਣਾ।

ਸਾਧਨ ਕੀ ਕਰੀਏ? ਕਹਿੰਦੇ, ਨਾਮ ਜਪੀਏ।

ਧਾਰਨਾ - ਨਾਮ ਜਪੀਏ ਤਾਂ ਦੂਰ ਹੁੰਦੇ ਦੁਖੜੇ,
ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਮਾਣ ਪਾਈਦਾ।

ਫੇਰ ਮਹਾਰਾਜ, ਏਕੰਕਾਰ 'ਚ ਕਿਵੇਂ ਜਾਈਏ? ਉਹਦੀ ਦਰਗਾਹ 'ਚ ਕਿਵੇਂ ਵੜੀਏ? ਉਹ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਬੜੇ ਵਿਦਵਾਨ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ

ਦੱਸਣਗੇ। ਇਸਲਾਮ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਦੂਸਰੇ ਮੱਤਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ। ਨਾਮ ਦੀ ਬਾਤ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਚਾਰ ਦਿਨ ਤੁਸੀਂ ਤਿਆਰੀ 'ਤੇ ਲਾਓ, ਪੰਜਵੇਂ ਦਿਨ ਪੱਲਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਘੁੱਟ ਕੇ ਬੰਨ੍ਹ ਲਓ, ਜਿਹੜੇ ਇਹ ਬਚਨ ਹੋਣਗੇ। ਫਲ ਕਿੰਨਾ ਹੋਏਗਾ -

ਕਈ ਕੋਟਿਕ ਜਗ ਫਲਾ ਸੁਣਿ ਗਾਵਨਹਾਰੇ ਰਾਮ ॥

ਅੰਗ - 48੬

ਕਈ ਕਰੋੜ ਯੱਗਾਂ ਦਾ ਫਲ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਜਾਓਗੇ ਇਥੋਂ। ਥੋੜੀ ਖੇਚਲ ਝੱਲ ਲਓ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸਮਝ ਲਓ ਕਿ ਵਾਰੀ ਆਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਹੁਣ ਪੰਜ ਦਿਨ ਪਾਣੀ ਲਾਉਣੈ। ਸੋ ਐਡੀ ਖੇਚਲ ਝੱਲ ਕੇ ਆਏ ਹੋ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਕਿੰਨਾ ਬਲ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚੋਂ, ਯੂ.ਪੀ 'ਚੋਂ, ਰਾਜਸਥਾਨ 'ਚੋਂ, ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ, ਬੰਬਈ ਤੋਂ, ਪਾਉਂਟਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ, ਦੇਹਰਾਦੂਨ ਵਗੈਰਾ, ਮਾਝੇ 'ਚੋਂ, ਦੁਆਬੇ 'ਚੋਂ, ਕਿੰਨੀ-ਕਿੰਨੀ ਦੂਰ ਤੋਂ ਸੰਗਤ ਆਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਕੁਝ ਕੀਮਤੀ ਚੀਜ਼ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਆਈ ਹੈ। ਉਹ ਕੀਮਤੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਸਾਈ ਨਾਮੁ ਅਮੋਲੁ ਕੀਮ ਨ ਕੋਈ ਜਾਣਦੇ ॥

ਜਿਨਾ ਭਾਗ ਮਥਾਹਿ ਸੇ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਰੰਗੁ ਮਾਣਦੇ ॥

ਅੰਗ- ੮੧

ਸੰਸਾਰ 'ਚ ਅੱਜ ਤਕ ਕੋਈ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਜਿਹੜਾ ਨਾਮ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦਸ ਸਕੇ।

ਇਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਮੈਂ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਮਨ 'ਚ ਬਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਗੱਲ। ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਝੂਠ ਹੈ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜਾਣੇ ਪਰ ਸਾਡਾ ਮਤਲਬ ਹੱਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਦੋ ਭਰਾ ਸੀਗੇ। ਇਕ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਰੱਬ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਉਹਨੇ ਕਸਮ ਖਾ ਲਈ ਕਿ ਮੈਂ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਰਾਮ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ। ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਵੀ ਸੀਗਾ ਇਕ, ਧਮੋਟ ਵਾਲੇ ਬੈਠੇ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਹੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਸੀ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਮੱਥਾ ਨਹੀਂ ਟੇਕਣਾ। ਜਦੋਂ ਉਹਦੀ ਲੜਕੀ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਜਥੇਦਾਰ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਭਾਈ! ਲੜਕੀ ਤੇ ਲੜਕੇ ਦੇ ਪਿਤਾ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਜਾਓ। ਕੁਝ ਬਚਨ ਕਹੇ ਤੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨੇ ਤਾਂ ਮੱਥਾ ਟੇਕੋ। ਹੁਣ ਸਾਰੇ ਦੇਖਣ ਕਿ ਇਹਨੇ ਤਾਂ ਮੱਥਾ ਨਹੀਂ ਟੇਕਣਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਰੋਹਬ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਦਿਤਾ। ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਰੋਣ ਲਗ ਗਿਆ ਕਿ ਮੇਰਾ ਨੇਮ ਤੋੜ ਦਿਤਾ। ਜਥੇਦਾਰ ਸੀਗਾ ਸੁੰਦਰ ਸਿੰਘ। ਉਹਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਅੱਜ ਇਹਨੇ ਮੇਰਾ ਨੇਮ ਤੋੜ ਦਿਤਾ। ਅੱਜ ਮੈਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਹੈ, ਮੈਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਪ੍ਰਣ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੋ ਇਹੋ

ਜਿਹੇ ਉਲਟੇ ਪ੍ਰਣ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਨੇ।

ਉਹਨੇ ਪ੍ਰਣ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਰਾਮ ਨਹੀਂ ਕਹਿਣਾ। ਉਹਦਾ ਭਰਾ ਜਿਹੜਾ ਸੀ ਉਹ ਬਹੁਤ ਧਰਮੀ ਸੀ, ਆਏ ਗਏ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ, ਅਤਿਥੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ। ਉਹਦਾ ਐਸਾ ਨੇਮ ਸੀ ਕਿ ਆਪ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਨਹੀਂ ਛਕਦਾ, ਜਦੋਂ ਤਕ ਅਤਿਥੀ ਹੁੰਦੇ ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ, ਜਿਹਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਨਾ ਹੋਈਏ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾਉਣਾ। ਝੜੀ ਲਗ ਗਈ। ਰਸਤੇ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ, ਆਉਣਾ ਜਾਣਾ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਤਿਥੀ ਆਇਆ ਨਾ ਤੇ ਸੇਠ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਨਾ ਛਕਿਆ। ਦੋ ਦਿਨ, ਚਾਰ ਦਿਨ ਲੰਘ ਗਏ, ਬੜਾ ਫਿਕਰ ਪਿਆ। ਜਦੋਂ ਪੰਜ ਦਿਨ ਹੋ ਗਏ, ਕਹਿੰਦਾ ਅੱਜ ਜੇ ਨਾ ਆਇਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਚਿਖਾ ਦੇ ਉਤੇ ਜਿਉਂਦਾ ਜਲ ਜਾਣੈ, ਮੇਰਾ ਭਗਵਾਨ ਨਰਾਜ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਅਤਿਥੀ ਨਹੀਂ ਭੇਜ ਰਿਹਾ। ਚਿਖਾ ਚਿਣ ਲਈ ਗਈ, ਸੂਰਜ ਛਿਪਣ ਦੇ ਨੇੜੇ ਆ ਗਿਆ। ਜਵਾਨ ਮੁੰਡੇ ਉਚਿਆਂ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਦੇਖਦੇ ਨੇ ਕਿ ਕੋਈ ਆਉਂਦਾ ਨਜ਼ਰ ਆ ਜਾਵੇ। ਦੂਰ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਚਿੱਕੜ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਦਾ ਹੋਇਆ, ਇਕ ਬਿਰਧ ਆ ਰਿਹੈ। ਸੋਟੀ ਦੇ ਉਤੇ ਉਹਨੇ ਕੱਪੜੇ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਉਹਨੇ ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਪਿੱਛੇ ਲਮਕਾਏ ਹੋਏ ਨੇ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਤੁਰਦੈ। ਨੱਠ ਕੇ ਗਏ ਮੁੰਡੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਬਾਬਾ ਭੁੱਖਾ ਹੈਂ? ਕਹਿੰਦਾ, ਤਾਂਹੀ ਤਾਂ ਹੌਲੀ ਤੁਰਦਾ ਹਾਂ ਜੇ ਭੁੱਖਾ ਹਾਂ। ਪੰਜ ਦਿਨ ਹੋ ਗਏ ਰੋਟੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ। ਕਹਿੰਦੇ, ਆਜੇ ਸਾਡੇ ਸੇਠ ਨੇ ਵੀ ਪੰਜ ਦਿਨ ਹੋ ਗਏ ਰੋਟੀ ਨਹੀਂ ਖਾਈ। ਸੂਰਜ ਛਿਪਣ ਲੱਗਿਆ, ਦੌੜੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਮੁੰਡੇ, ਕਹਿੰਦੇ, ਸੇਠ ਜੀ! ਸੇਠ ਜੀ! ਠਹਿਰ ਜਾਓ। ਅਤਿਥੀ ਆ ਰਿਹੈ, ਭੁੱਖਾ ਬਹੁਤ ਹੈ, ਮਸਾ ਤੁਰ ਰਿਹੈ। ਉਹ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਆ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾਇਆ। ਸਾਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਫੈਲ ਗਈ। ਧਰਮੀ ਸੇਠ ਸੀਗਾ। ਅੱਜ ਵਿਚਾਰੇ ਨੇ ਭਸਮ ਬਣ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਇਕੱਠ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹਦਾ ਭਰਾ ਵੀ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਬਹਿ ਗਿਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਤੂੰ ਭਰਾ ਹੈਂ ਇਹਦਾ? ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, ਰਾਮ-ਰਾਮ ਕਿਹਾ ਕਰ, ਰਾਮ-ਰਾਮ। ਗਾਲ ਕੱਢੀ ਰਾਮ ਨੂੰ। ਗਾਲ ਕੱਢ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਰਾਮ ਮੇਰਾ ਸਾਲਾ ਲਗਦੈ, ਜਿਹੜਾ ਰਾਮ ਕਹਾਂ? ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, ਪਿਆਰਿਆ! ਹੁਣ ਤਾਂ ਕਹਿ ਹੋ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਦੇਖੀਂ ਤੇਰੀ ਅੱਠਵੇਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਹੈ। ਮਰ ਜਾਣੈ ਤੂੰ ਅੱਠਵੇਂ ਨੂੰ। ਇਕ ਗੱਲ ਕਰੀਂ। ਧਰਮਰਾਜ ਜਦੋਂ ਤੈਨੂੰ ਨਰਕਾਂ 'ਚ ਸੁੱਟਣ ਲੱਗੇਗਾ, ਤੂੰ ਉਥੇ ਇਕ ਗੱਲ ਕਹਿ ਦੇਵੀਂ ਕਿ ਮੈਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਇਕ ਦਿਨ ਰਾਮ ਕਿਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਉਹਦਾ ਮੁੱਲ ਚਾਹੀਦੈ, ਫਲ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ। ਅੱਠਵੇਂ ਦਿਨ ਮਰ ਗਿਆ। ਜਮਦੂਤ ਕੁੱਟਦੇ ਮਾਰਦੇ ਨੇ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਬਾਰਿ ਵਿਡਾਨੜੈ ਹੁੰਮਸ ਹੁੰਮਸ ਕੁਕਾ ਪਈਆ ਰਾਹੀ ॥

ਅੰਗ- ੫੨੦

ਕੂਕਾਂ ਮਾਰਦੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਭਜਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਰੋਂਦੇ-ਕੁਰਲਾਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ -

ਓਥੈ ਹਥੁ ਨ ਅਪੜੈ ਕੁਕ ਨ ਸੁਣੀਐ ਪੁਕਾਰ ॥

ਓਥੈ ਸਤਿਗੁਰੁ ਬੋਲੀ ਹੋਵੈ ਕਢਿ ਲਏ ਅੰਤੀ ਵਾਰ ॥

ਅੰਗ- ੧੨੯੧

ਮਾੜਾ ਮੋਟਾ ਵੀ ਪੁੰਨ ਕਰਿਆ ਹੋਇਆ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਵਿਚ ਜਾ ਮਿਲਦੈ।

ਮਾਠਖੇੜੇ ਦੇ ਕੋਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਡੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ ਸਤਿਸੰਗੀ। ਉਹ ਬੀਬੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਸੀ ਸਾਡੀ, ਉਹ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਈ ਤਾਂ ਉਥੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ, ਇਹਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿਓ। ਇਸੇ ਨਾਉਂ ਦੀ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਬੀਬੀ ਹੈ ਉਹ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਈ ਤੇ ਇਹ ਜਿਉਂਦੀ ਹੋ ਗਈ। ਖਬਰਸਾਰ ਲੈਣ ਗਏ ਅਸੀਂ। ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਹੋਇਆ? ਅਸੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਰਾਹ 'ਚ ਕੁਛ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ? ਕਹਿੰਦੀ, ਹਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ। ਮੋਟਾ-ਮੋਟਾ ਮੇਰੇ ਯਾਦ ਹੈ। ਇਕ ਨਦੀ ਆਈ, ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਭਿਆਨਕ ਨਦੀ ਸੀ। ਉਸ 'ਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਭਿਆਨਕ ਜੀਵ। ਪੁੱਲ ਉਸ ਉਪਰ ਵਾਲ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਪਤਲਾ। ਕੱਟ-ਕੱਟ ਕੇ ਬੰਦੇ, ਦੋ-ਦੋ ਫਾੜਾਂ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਵਿਚ ਗਿਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਮੁੜ ਕੇ ਫੇਰ ਸਾਬਤ। ਫੇਰ ਗਿਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਇਹ ਤਾਂ ਲੰਘਣਾ ਔਖਾ ਹੈ। 'ਪੁਰ ਸਲਾਤ ਕਾ ਪੰਥੁ ਦੁਹੇਲਾ' (ਅੰਗ-੨੯੩) ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ।

ਨਾ ਕੋਈ ਉਥੇ ਬੋਲੀ ਹੁੰਦੈ, ਨਾ ਸੰਗੀ ਹੁੰਦੈ। ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਜੀਵ ਭਟਕਦੈ, ਰੋਂਦਾ ਹੈ ਬਹੁਤ। ਮਹਾਰਾਜ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਐਸਾ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਜਿੰਦੇ ਰੋਵੇਂਗੀ ਤੇ ਰੋ-ਰੋ ਪਛੋਤਾਵੇਂਗੀ,
ਫੇਰ ਤੇਰਾ ਕੋਈ ਨਾ ਬਣੇ।

ਆਪੀਨੈ ਭੋਗ ਭੋਗਿ ਕੈ ਹੋਇ ਭਸਮਤਿ ਭਉਰੁ ਸਿਧਾਇਆ ॥

ਵਡਾ ਹੋਆ ਦੁਨੀਦਾਰੁ ਗਲਿ ਸੰਗਲੁ ਘਤਿ ਚਲਾਇਆ ॥

ਅਗੈ ਕਰਣੀ ਕੀਰਤਿ ਵਾਚੀਐ

ਬਹਿ ਲੇਖਾ ਕਰਿ ਸਮਝਾਇਆ ॥

ਬਾਉ ਨ ਹੋਵੀ ਪਉਦੀਈ ਹੁਣਿ ਸੁਣੀਐ ਕਿਆ ਰੂਆਇਆ ॥

ਮਨਿ ਅੰਧੈ ਜਨਮੁ ਗਵਾਇਆ ॥

ਅੰਗ- ੪੬੪

ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਮੈਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਕੁੱਟਿਆ ਤਾਂ ਹੈ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਜਮ ਮਾਰਦੇ ਉਹਨੂੰ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਮਨਮੁੱਖ,

(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 34 'ਤੇ)

ਮਹਾ ਅਨੰਦ ਭਏ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ ਸੰਤਨ ਕੈ ਪਰਸਾਦੇ ॥

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਪਰਮ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੀ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ, ਖਿਆਲ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕੀਏ। ਚਿੱਤ ਬਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕਾਗਰ ਕਰੀਏ। ਰਸਨਾ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਵਾਸਤੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਉਚਾਰਨ ਕਰੋ ਜੀ, ਸਤਿਨਾਮੁ ਵਾਹਿਗੁਰੂ। ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੀਤੀ, ਸਮੁੰਹ ਨਗਰ ਨਿਵਾਸੀ ਸਰਬੱਤ ਸਾਧਸੰਗਤ ਪੈਂਤਪੁਰ ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਈ ਹਰ ਸਾਲ ਵਾਂਗੂੰ, ਨਗਰ ਦੇ ਵਿਚ ਮਹਾਨ ਯੱਗ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ, ਸਤਿਸੰਗ ਸਮਾਗਮ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਏ। ਜਿਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਹਰ ਸਾਲ ਹੀ ਪਰਮ ਪੂਜਯ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬੀਜੀ ਦੀ ਯਾਦ, ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਆਰੰਭ ਹੋਏ ਨੇ। ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਤਿਲ ਫੁਲ ਇਸ ਮਹਾਨ ਯੱਗ ਦੇ ਵਿਚ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਤਨ, ਮਨ, ਧਨ ਕਰਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਸੁਭਾਗ ਸਮਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਪਾਵਨ ਹਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਮਹਾਨ ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਫੁੱਲ ਭੇਟ ਕਰਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਸਤਿਸੰਗ ਬਿਨਾਂ ਭਾਗਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਕਰਦਾ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਾਗ ਬਣੇ, ਕਿੰਨੀਆਂ ਪਿਆਰ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ, ਦੂਰੋਂ-ਦੂਰੋਂ ਚੱਲ ਕੇ ਆਈਆਂ। ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਈ, ਉਹ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਪਾਵਨ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੇ ਹਨ। ਆਓ! ਪਿਛਲੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਸਤਿਸੰਗ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜੋ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਧੁਰ ਦਰਗਾਹੀ ਬਖਸ਼ੀ ਇਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਸਭ ਤੋਂ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਕਰਮ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ -

ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹੈ ਸਿਰਿ ਕਰਮਨ ਕੈ ਕਰਮਾ ॥

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਭਇਓ ਪਰਾਪਤਿ

ਜਿਸੁ ਪੁਰਬ ਲਿਖੇ ਕਾ ਲਹਨਾ ॥ ੮ ॥ ਅੰਗ- ੬੪੨

ਨਾਲ ਇਹ ਵੀ ਦਸ ਦਿਤਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਲਾਭ, ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਪੂਰਬਲਾ ਕੋਈ ਕਰਮ ਜਾਗਿਆ। ਸਾਡਾ ਪੂਰਬਲਾ ਕਰਮ ਜਾਗਿਆ, ਐਸੇ ਮਹਾਤਮਾ ਦਾ, ਐਸੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਦੀਦਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ 17 ਜੂਨ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੇ, 8 ਅਗਸਤ ਬੀਜੀ ਨੇ 1918 ਈਸਵੀ ਦੇ ਵਿਚ ਸਰੀਰ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ। ਓਧਰ ਨਗਰ ਧਮੋਟ ਨੂੰ ਭਾਗ ਲੱਗੇ, ਇਧਰ ਨਗਰ ਦਾਉਦਪੁਰ ਨੂੰ ਐਸੀ ਬਖਸ਼ੀ ਰੂਹ ਦੀ ਚਰਨ ਛੋਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਜਿਥੇ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾਉਦਪੁਰ ਵਾਲੇ ਨਿਵਾਸ ਰਖਦੇ ਸਨ। ਕਿੱਡੀਆਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ

ਹੋਈਆਂ। ਉਹ ਰੂਹਾਂ ਦਾ ਸਰੀਰ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ। 8 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਨੇ ਦਸ ਦਿਤਾ ਸੀ ਤ੍ਰਿਕਾਲਦਰਸ਼ੀ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਰਣਪੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਖੰਡ ਕੀਰਤਨੀ ਜੱਥੇ ਵਾਲੇ ਉਹ ਤਾਂ ਸੰਤ ਲਿਖਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਿਸੇ ਨੂੰ। ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਸੰਤ ਭਾਈ ਹੀਰਾ ਸਿੰਘ ਦਾਉਦਪੁਰੀਏ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਪੁਸਤਕ 'ਰੰਗਲੇ ਸੱਜਣ' ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਅੰਕਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਤ੍ਰਿਕਾਲਦਰਸ਼ੀ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਜਿਹਨਾਂ ਨੇ ਐਸੇ ਬਚਨ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਧਮੋਟ ਗਏ ਸਨ, ਪਾਠ ਕੀਤਾ, ਭੋਗ ਪਏ। ਰਿਸ਼ਤਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ 8 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਸਾਡੇ ਘਰ ਬੱਚੀ ਨੇ ਜਨਮ ਲੈਣਾ ਹੈ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਜਨਮ ਲੈਣਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸੰਜੋਗ ਹੈ। ਕਿੱਡੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ ਕਿ 8 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਹ ਗੱਲ ਦਸ ਦੇਣੀ। ਖੁਸ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਐਸੀ ਰੂਹ ਸਰੀਰ ਧਾਰਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਨਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਆਪਾਂ ਵੀ 17 ਜੂਨ ਤੇ 8 ਅਗਸਤ ਦਾ ਦਿਨ ਇਸ ਪਵਿੱਤਰ ਧਰਤੀ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ 'ਤੇ ਹਰ ਸਾਲ ਮਨਾਉਂਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਜਨਮ ਮਰਣ ਦੁਹਰੁ ਮਹਿ ਨਾਹੀ

ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ ॥

ਜੀਅ ਦਾਨੁ ਦੇ ਭਗਤੀ ਲਾਇਨਿ

ਹਰਿ ਸਿਉ ਲੈਨਿ ਮਿਲਾਏ ॥

ਅੰਗ- ੭੪੯

ਸਾਧੂ ਸਰੀਰ ਧਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਦਿਨ ਨੂੰ ਐਸਾ ਦਿਹਾੜਾ ਕਿਹਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਰੂਹ ਦਾ ਆਗਮਨ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਿਚ। ਇਹ ਆਗਮਨ ਦਿਹਾੜਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਿਨ ਮਨਾਉਣੇ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣਾ ਹੈ। ਮਨ ਕਿਵੇਂ ਮੰਨਦਾ ਹੈ? ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਇਹ ਦਿਨ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਐਸਾ ਜੀਵਨ ਦਾਨ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ, ਇਕ ਰਿਣ ਹੈ। ਇਹ ਰਿਣ ਉਤਾਰਨ ਵਾਸਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਰਉਪਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਦਿਨ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਵੀ ਖੁਸ਼ੀ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ।

ਨਾਨਕ ਭਗਤਾ ਸਦਾ ਵਿਗਾਸੁ ॥

ਸੁਣਿਐ ਦੁਖ ਪਾਪ ਕਾ ਨਾਸੁ ॥

ਅੰਗ- ੨

ਹੁਣ ਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਚਲਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੇ-

ਨਾਨਕ ਭਗਤਾ ਸਦਾ ਵਿਗਾਸੁ ॥

ਸੁਣਿਐ ਦੁਖ ਪਾਪ ਕਾ ਨਾਸੁ ॥

ਅੰਗ- ੨

ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਦੁਖ ਸਾਰੇ ਰੋਗ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਬੈਠਦੇ ਹਾਂ-

ਆਵੈ ਸਾਹਿਬ ਚਿਤਿ ਤੇਰਿਆ ਭਗਤਾ ਡਿਠਿਆ॥

ਅੰਗ- ੫੨੦

ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਨਾਮ ਚਲਦਾ ਨਹੀਂ। ਜੀਅ ਦਾਨ ਨਾਮ ਦਾਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਨਾਮ ਭਾਵੇਂ ਅੰਦਰ ਹੈ ਪਰ ਐਸੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਦਾਨ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਮੰਤਰ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਘਰ ਦੇ ਵਿਚ ਮੰਤਰ ਹੈ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਹੈ ਜਪੁ ਹਉਮੈ ਖੋਈ।' ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਲਿਆ ਸੀ। ਬੀਜੀ ਨੂੰ ਜਨਮ ਤੋਂ ਹੀ ਐਸਾ ਸੰਸਕਾਰ ਮਿਲਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਪਿਤਾ ਜੀ ਮਹਾਨ ਸੰਤ ਸਨ ਤੇ ਬੀਜੀ ਦੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਪੂਜਨੀਕ ਮਾਤਾ ਹਰਨਾਮ ਕੌਰ ਜੀ, ਐਸੀ ਮਹਾਨ ਹਸਤੀ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਆਖਰੀ ਸਮੇਂ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰਕੇ ਆਏ। ਕਮਰਕਸਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ, ਅੰਦਰ ਚਲੇ ਗਏ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਨੇ, ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕੀਤਾ, ਸਮਾਧੀ ਸਥਿਤ ਹੋ ਕੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਪ੍ਰਤਿਆਗ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਮਾਤਾ, ਮਾਤਾ ਇੰਦ ਕੌਰ ਜੀ ਉਹ ਵੀ ਘੱਟ ਹਸਤੀ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਹ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਗਏ। ਸਿਆਣੀਆਂ ਮਾਤਾਵਾਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਤਿਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ 'ਚ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਐਸਾ ਸੰਸਕਾਰ ਮਿਲੇ ਕਿ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਬਦਲ ਜਾਣ। ਜੀਵਨ ਦਾਨ ਮਿਲ ਜਾਵੇ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਕਿ -

ਸੁਨਹੁ ਰੇ ਤੂ ਕਉਨੁ ਕਹਾ ਤੇ ਆਇਓ॥ ਅੰਗ-੯੯੯

ਨਾ ਦਸ ਸਕੇ ਪਹਿਲੇ ਬਚਨ 'ਤੇ। ਦੂਸਰੇ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਸਣਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਸੰਗਤ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੀ ਸੀ। ਹੱਸ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਐਨੀ ਕੁ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਦਸਣੀ ਆਉਂਦੀ ਕਿ ਕੀ ਨਾਂ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਪੁਰਾਤਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਜਦੋਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਮੁਰਸ਼ਦ ਕੋਲ ਜਾਂਦੇ, ਪਿਆਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਕੋਲ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਇਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਇਹੀ ਤਾਂ ਸਵਾਲ ਹੈ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਉਤੇ। ਇਹੀ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਦਰ 'ਤੇ ਪੁੱਛਣ ਆਏ ਹਾਂ।

ਏਤੀ ਨ ਜਾਨਉ ਕੇਤੀਕ ਮੁਦਤਿ

ਚਲਤੇ ਖਬਰਿ ਨ ਪਾਇਓ॥

ਅੰਗ- ੯੯੯

ਇਹੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਲਗਦੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਕੋਈ ਸੌਖੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਇਹ ਕਹਿਣ -

ਆਪਣ ਲੀਆ ਜੇ ਮਿਲੇ ਵਿਛੁੜਿ ਕਿਉ ਰੋਵੰਨਿ॥

ਅੰਗ-੧੩੪

ਫੇਰ ਰੋਣਾ ਕਿਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹੈ। ਪਰਮ ਆਪੇ 'ਚ ਲੀਨ ਪਰਮ ਆਤਮਾ ਓਸ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਇਹ ਜੀਵਨ ਦਾਨ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ -

ਜੀਅ ਦਾਨੁ ਦੇ ਭਗਤੀ ਲਾਇਨਿ

ਹਰਿ ਸਿਉ ਲੈਨਿ ਮਿਲਾਏ॥

ਅੰਗ- ੭੪੯

ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਸਮਾਧੀ ਸਥਿਤ ਹੋ ਗਏ। 45 ਮਿੰਟ ਲੰਘਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਚਨ ਆਏ ਕਿ ਅੱਜ ਇਕ ਸੁਹਾਗਣ ਨਾਲ ਸੁਹਾਗਣ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਸੁਹਾਗਣ ਜੀਵ ਰੂਪ ਇਸਤ੍ਰੀ ਫੇਰ ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਕੋਈ ਝਾਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਖਦੀ। ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਸੌਦੇ ਹੋ ਗਏ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਜਗ੍ਹਾ-ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਭਰਮਣ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਫੇਰ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਮਿਲ ਗਏ ਤਾਂ ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਸੌਦੇ ਹੋ ਗਏ। ਜੀਵਨ ਆਪਣੀ ਚਾਲੀ ਚਲਦਾ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਆਪ ਜੀ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਲੈ ਗਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਢੱਕੀ ਸੀ, ਚਾਰ-ਚਾਰ ਫੁੱਟ ਮੁਰੱਬੇ ਟੋਇਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ, ਉਪਰ ਛੱਪਰ ਪਾਏ ਹੋਏ ਹੋਣੇ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਮਹਾਨ ਯੋਗੀਆਂ ਵਾਂਗੂੰ ਯੋਗ ਸਾਧਨਾ ਕਰਦੇ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਵੀ ਉਥੇ ਹੀ ਸਾਧਨਾ ਕਰਨ ਲਗ ਗਏ। ਸਾਧਨ ਸੰਪੰਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਪੀ.ਟੀ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਕਰਕੇ ਦਿਖਾਉਣਾ, ਸਿਖਾਉਣਾ ਹੁੰਦੇ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਵਰਗਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਚਾਨਣ ਮੁਨਾਰਾ ਹੈ ਕਿ ਐਵੇਂ ਸੁਖ-ਰਹਿਣੇ ਨਾ ਹੋ ਜਾਈਏ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਤਪ ਕਰੀਏ। ਕਿਉਂਕਿ ਵੱਡੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਤਪ ਕਰਿਆ। ਜਦੋਂ ਢੱਕੀ 'ਚ ਬੈਠੇ ਸਰੀਰ ਮਾਨੋ ਕਿ ਹੱਡਾਂ ਦੀ ਹੀ ਮੁੱਠ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਦੇ ਉਤੇ ਮਾਸ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ। ਐਨਾ ਵੈਰਾਗਮਈ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨਾ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਵੈਰਾਗ 'ਚ ਤੇ ਐਨੀ ਸਾਧਨਾ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਵਸਥਾ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਉਸ ਸਮੇਂ ਐਸੇ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਾਉਣੇ - 'ਤਨ ਸੁੱਕ ਕੇ ਹੱਡਾਂ ਦੀ ਮੁੱਠੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਅਜੇ ਵੀ ਨਾ ਰੱਬ ਬਹੁੜਿਆ।'

ਫਰੀਦਾ ਤਨੁ ਸੁਕਾ ਪਿੰਜਰੁ ਥੀਆ

ਤਲੀਆਂ ਖੁੰਡਹਿ ਕਾਗ॥

ਅਜੈ ਸੁ ਰਬੁ ਨ ਬਾਹੁੜਿਓ ਦੇਖੁ ਬੰਦੇ ਕੇ ਭਾਗ॥ ੯੦॥

ਅੰਗ- ੧੩੮੨

ਇਹ ਪਹਿਲੀਆਂ ਉਹਨਾਂ ਸਮਿਆਂ ਦੀ ਬਾਤਾਂ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਢੱਕ ਹੁੰਦੇ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਟੋਏ ਪੁੱਟ ਕੇ ਤਪ ਕਰਨਾ -

ਅਲਪ ਅਹਾਰ ਸੁਲਪ ਸੀ ਨਿੰਦ੍ਰਾ

ਦਯਾ ਛਿਮਾ ਤਨ ਪ੍ਰੀਤ॥

ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਵੀ ਉਥੇ ਹੀ ਤਪ ਕਰਦੇ। ਬੀਜੀ ਵੀ ਚਲੇ ਗਏ, ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਗ ਗਏ। ਵੱਡੇ ਮਹਾਰਾਜ ਬਚਨ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਕਿ ਇਥੇ ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਜੇ ਕੋਈ ਪਸਾਰਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਠਹਿਰਨ ਵਾਸਤੇ। ਉਥੇ ਸਾਧਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੀ ਨਿਵਾਸ ਰਖਦੇ ਸੀ। ਬੀਜੀ ਵੀ ਮਹਾਨ ਪਰਮ ਯੋਗੀ, ਬਹੁਤ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸਾਧਨਾ ਹੈ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਤਾਂ ਦਸਦੇ

ਨਹੀਂ ਸਨ -

ਹੋਨਿ ਨਜੀਕਿ ਖੁਦਾਇ ਦੈ ਭੇਤੁ ਨ ਕਿਸੈ ਦੇਨਿ॥

ਅੰਗ- ੧੩੮੪

ਇਹ ਤਾਂ ਇਥੇ ਇਕ ਸੰਤ ਸਨ ਉਦਾਸੀਨ ਸੰਪਰਦਾ ਦੇ, ਬਾਬਾ ਬਲਦੇਵ ਦਾਸ ਜੀ, ਮੁਗਲ ਮਾਜਰੀ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਧੂਣਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਰਾਜ ਖੋਲ੍ਹਿਆ। ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਆਏ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਹੀ ਭਾਈਚਾਰੇ 'ਚੋਂ', ਸਾਡੀ ਹੀ ਸੰਪਰਦਾ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਹੋ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਅੰਦਰ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਰਸਤਾ ਹੈ, ਇਕੋ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। 'ਸੋ ਸਿਆਣੇ ਇਕੋ ਮੱਤ।' ਜਿਹੜੇ ਸੁਭ ਬਚਨ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਕਿਸੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪਾਂ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਵਿਚ ਤਪ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਸੀ, ਜਿਥੋਂ ਆਪਾਂ ਲੰਘਦੇ ਹਾਂ ਹਰੀਪੁਰ ਨੂੰ, ਬਰੋਟੀ ਵਾਲਾ ਅਸਥਾਨ ਹੈ। ਉਥੇ ਧੂਣਾ ਹੁੰਦਾ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾ ਕੇ ਲਿਆਏ ਸੀ ਕਿ ਇਥੇ ਬੈਠਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ। ਨਾਲ ਨਗਰ 'ਚੋਂ ਹੀ ਬੀਜੀ ਉਥੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਆਇਆ ਕਰਦੇ। ਉਸ ਸਮੇਂ, ਕਹਿੰਦੇ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਪ ਕੀਤਾ। ਬੀਜੀ ਵੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਸਨ, ਗ੍ਰਹਿਸਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੇਰ ਇਕੱਠੇ ਸਰੀਰ 'ਚ ਆਏ। ਧਮੋਟ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ, ਬੀਜੀ ਦਾ ਦਾਉਦਪੁਰ ਸਰੀਰਕ ਜਨਮ ਹੋਇਆ। ਐਸੀਆਂ ਰੂਹਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਦਸਣਾ ਸਭ ਤੋਂ ਔਖਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ -

ਕਹਨਿ ਧਿਆਇਨਿ ਸੁਣਨਿ ਨਿਤ ਸੇ ਭਗਤ ਸੁਹਾਵੈ ॥ ਜੀਅ ਜੰਤ ਸਭਿ ਖਸਮ ਕੇ ਕਉਣੁ ਕੀਮਤਿ ਪਾਵੈ॥

ਅੰਗ - ੧੧੯੩

ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੌਜ ਵਿਚ ਕਈ ਵਾਰੀ ਬਚਨ ਕਰਨੇ ਕਿ ਸਾਡਾ ਇਸ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਪੁਰਾਣਾ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਆਪ ਜੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵੀ ਰਹੇ। ਇਥੇ ਜਦੋਂ ਅਸਥਾਨ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਬਣਿਆ, ਕਈ ਵਾਰੀ ਆਪਣੀ ਮੌਜ ਵਿਚ ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਕਿ ਪਿੱਛੋਂ ਹੀ ਸਬੰਧ ਚੱਲਿਆ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ (ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ) ਵਾਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਬੀਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਭੇਜ ਦਿਤਾ। ਬੀਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਇਹ ਤੁਹਾਡੀ ਅਮਾਨਤ ਹਨ ਜਦੋਂ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਕਹੋਗੇ, ਤੁਹਾਡੀ ਅਮਾਨਤ ਵਾਪਸ ਦੇ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਹੁਣ ਜੀਵਨ ਦੀ ਪਰਾਲਬਧ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਵਿਚ ਸਿੰਧ ਵਿਚ ਵੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਨੌਂ ਮਹੀਨੇ ਵਾਸਤੇ ਭੌਰੇ ਵਿਚ ਬੈਠਣ ਲੱਗੇ, ਉਥੇ ਜਿਹੜੀ ਮਾਤਾ ਸੀ ਉਹਦੇ ਅੱਠ ਮੁਰੱਬੇ ਸਨ। ਸੱਤ ਪੁੱਤਰ ਸਨ। ਉਹ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਇਹੀ ਸਮਝਦੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਮੇਰਾ ਅੱਠਵਾਂ ਪੁੱਤਰ ਹੈ। ਇਕ ਮੁਰੱਬਾ ਵੀ ਉਹ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਪਰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਤਿਆਗ ਦੀ

ਮੂਰਤ, ਵੈਰਾਗ ਦੇ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਵੈਰਾਗ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਭੁੱਲ ਪੈ ਗਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ -

ਬਿਨੁ ਬੈਰਾਗ ਨ ਛੂਟਸਿ ਮਾਇਆ॥

ਅੰਗ- ੩੨੯

ਬੀਜੀ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਪਾਂ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫਕੀਰ ਨਹੀਂ ਬਣਨਾ ਕਿਉਂਕਿ -

ਜੇ ਘਰਿ ਘਰਿ ਹੰਢੈ ਮੰਗਦਾ ਧਿਗੁ ਜੀਵਣੁ ਧਿਗੁ ਵੇਸੁ॥

ਅੰਗ - ੫੫੦

ਜਿਨ ਕੈ ਪਲੈ ਧਨੁ ਵਸੈ ਤਿਨ ਕਾ ਨਾਉ ਫਕੀਰ ॥

ਜਿਨ ਕੈ ਹਿਰਦੈ ਤੂ ਵਸਹਿ ਤੇ ਨਰ ਗੁਣੀ ਗਹੀਰ ॥ ੧ ॥

ਅੰਗ- ੧੨੮੭

ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਐਵੇਂ ਦਰ-ਦਰ 'ਤੇ ਤੁਰੇ ਫਿਰੇ -
ਦਰਵੇਸੀ ਕੋ ਜਾਣਸੀ ਵਿਰਲਾ ਕੋ ਦਰਵੇਸੁ ॥ ਅੰਗ- ੫੫੦

ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਮਿਲਣਗੇ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਹੋਂ ਕਿ ਕਿਸ ਦੇ ਸਾਧੂ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਬੀਜੀ ਦਾ ਇਹ ਬਚਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਮਾਇਆ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਾਂ ਹੱਥ ਅੱਡ ਕੇ ਮੰਗਦੇ ਫਿਰਾਂਗੇ। ਇਹਦੇ ਨਾਲੋਂ -

ਘਾਲਿ ਖਾਇ ਕਿਛੁ ਹਥੁ ਦੇਇ ॥

ਨਾਨਕ ਰਾਹੁ ਪਛਾਣਹਿ ਸੇਇ ॥

ਅੰਗ- ੧੨੪੫

ਘਾਲਣਾ ਕਰੀਏ, ਕਿਰਤ ਕਰੀਏ, ਨਾਮ ਜਪੀਏ, ਜਪਾਈਏ। ਕਿੰਨੀ ਹੀ ਫੇਰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਸਾਧਨਾ ਕੀਤੀ। ਘਰ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਫੌਜ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। 1941 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 1952 ਤਕ, 12 ਸਾਲ ਫੌਜ ਵਿਚ ਲਾਏ। ਬੀਜੀ ਵੀ ਨਾਲ ਹੀ ਰਹੇ। ਫੌਜੀਆਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ, ਕਿੰਨਾ ਪਿਆਰਾ ਜੀਵਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਮਹਾਤਮਾ ਨੂੰ ਦੇਖੀਏ, ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਰੇ ਸਾਧਨ ਸੰਪੰਨ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਸੰਪਰਦਾ ਵਿਚ ਬਹੁਤੇ ਫੌਜ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਹੋਏ ਹਨ। ਬਾਬਾ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਸਨ, ਬਾਬਾ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੀ, ਬਾਬਾ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੀ, ਬਾਬਾ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰੇਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਉਹ ਵੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਸਨ, ਛੋਟੇ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੇ ਉਹ ਵੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਸਨ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮਹਾਤਮਾ ਫੌਜ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਹੋਏ ਨੇ ਤੇ ਆਪ ਜੀ ਨੇ 12 ਸਾਲ ਫੌਜ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ। ਡਿਊਟੀ ਵੀ ਐਸੀ ਸੀ, ਜਰਨਲ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿ ਜਿਥੇ ਠੇਕੇ ਚੜ੍ਹਨੇ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਚੰਦ 10 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਿਆ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੈਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦੇ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਇਸ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਪਲਾਟ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ। ਉਹ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਰਿਸ਼ਵਤ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਲੈਣੀ। ਛੁੱਟੀ ਲਿਖ ਕੇ ਲੈ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਸਮੇਂ, ਘਰ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚਲੋ ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨੇ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਹੋਰ ਤੋਂ ਕਰਵਾ ਲਵਾਂਗਾ। ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਆਹ ਛੁੱਟੀ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰ ਦਿਓ। ਕਹਿੰਦੇ, ਨਾ ਹੁਣ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕਰਨੇ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਮੇਰੀ ਹੁਣ ਡਿਊਟੀ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ

ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਣ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ। ਨਾ ਰਿਸ਼ਵਤ ਲੈਣੀ, ਨਾ ਲੈਣ ਦੇਣੀ। ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸੱਚਾ-ਸੱਚਾ ਜੀਵਨ ਜਿਉਂ ਕੇ ਦਿਖਾਇਆ। ਦਾਮਨ 'ਤੇ ਦਾਗ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣ ਦਿਤਾ। ਫੇਰ ਓਹੀ ਹੁਕਮ ਚੰਦ ਇਕ ਵਾਰ ਦੁਬਾਰਾ ਮਿਲਿਆ, ਕਹਿੰਦਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਕੋਠੀਆਂ ਬਣ ਜਾਣੀਆਂ ਸਨ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਵੀ ਕਿੱਡਾ ਠੇਕਾ ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਘਾਹ ਦਾ ਮਿਲਣਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਵੀ ਮਾਲੋ-ਮਾਲ ਹੋ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਕਹਿੰਦੇ ਕੋਈ ਘਾਟ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ ਜੇ ਜੀਵਨ 'ਚ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਹੈ, ਸੁੱਚਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਜੀਵਨ ਦੂਜੇ ਵਾਸਤੇ ਚਾਨਣ-ਮੁਨਾਰੇ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹੀ ਹੋ ਦੁਨੀਆਂ ਕਿੰਨਾ ਕੁਛ ਕਰਦੀ ਹੈ -

ਬਹੁ ਪਰਪੰਚ ਕਰਿ ਪਰ ਧਨੁ ਲਿਆਵੈ ॥

ਸੁਤ ਦਾਰਾ ਪਹਿ ਆਨਿ ਲੁਟਾਵੈ ॥ ੧ ॥

ਮਨ ਮੇਰੇ ਭੁਲੇ ਕਪਟ ਨ ਕੀਜੈ ॥

ਅੰਤਿ ਨਿਬੇਰਾ ਤੇਰੇ ਜੀਅ ਪਹਿ ਲੀਜੈ ॥ ਅੰਗ- ੬੫੬

ਕਾਹਦੇ ਵਾਸਤੇ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇਹ? ਇਹ ਤਾਂ ਦੀਨ ਗਵਾਉਣਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦੈ -

ਕਬੀਰ ਦੀਨੁ ਗਵਾਇਆ ਦੁਨੀ ਸਿਉ

ਦੁਨੀ ਨ ਚਾਲੀ ਸਾਬਿ ॥

ਪਾਇ ਕੁਹਾੜਾ ਮਾਰਿਆ ਗਾਫਲਿ ਅਪੁਨੈ ਹਾਬਿ ॥ ੧੩ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੬੫

ਐਸਾ ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਜੀਵਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਕਰਵਾਇਆ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਦੀਨ ਨੂੰ ਗਵਾਉਣਾ ਇਹ ਕਿਥੋਂ ਦੀ ਸਮਝ ਹੈ? ਇਹ ਤਾਂ ਨਾ ਸਮਝੀ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਉਹ ਕੀ ਕੁਝ ਦੁਨੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਕਰਦਾ ਹੈ -

ਲੋਭੀ ਜੰਤੁ ਨ ਜਾਣਈ ਭਖੁ ਅਭਖੁ ਸਭ ਖਾਇ॥

ਅੰਗ - ੫੦

ਆਖੀਰ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾਣਾ ਹੀ ਹੈ ਪਰਲੋਕ ਵਿਚ। ਉਥੇ ਫੇਰ ਲੇਖਾ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਕੀ ਕੁਝ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈਂ? ਜਿਹਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਉਹ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਸਾਥ ਹੀ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਐਸੇ ਸਮੇਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਦਸਤੂਰ ਹੈ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ -

ਸੁਖ ਮੈ ਆਨਿ ਬਹੁਤੁ ਮਿਲਿ ਬੈਠਤ

ਰਹਤ ਚਹੁ ਦਿਸਿ ਘੇਰੈ ॥

ਬਿਪਤਿ ਪਰੀ ਸਭ ਹੀ ਸੰਗ ਛਾਡਿਤ

ਕੋਊ ਨ ਆਵਤ ਨੇਰੈ ॥ ੧ ॥

ਅੰਗ- ੬੩੪

ਸਭ ਤੋਂ ਨੇੜੇ ਦਾ ਉਹ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਵੀ ਸਾਥ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ ਹੈ -

ਘਰ ਕੀ ਨਾਰਿ ਬਹੁਤੁ ਹਿਤੁ ਜਾ ਸਿਉ

ਸਦਾ ਰਹਤ ਸੰਗ ਲਾਗੀ ॥

ਜਬ ਹੀ ਹੰਸ ਤਜੀ ਇਹ ਕਾਂਇਆ

ਪ੍ਰੇਤ ਪ੍ਰੇਤ ਕਰਿ ਭਾਗੀ ॥ ੨ ॥

ਅੰਗ- ੬੩੪

ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਦਿਨ ਰਾਤ ਸਾਰੇ ਹੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ -

ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਬੇਦ ਪੁਰਾਣ ਪੁਕਾਰਨਿ ਪੋਥੀਆ ॥

ਨਾਮ ਬਿਨਾ ਸਭਿ ਕੂੜ ਗਾਲੀ ਹੋਛੀਆ ॥ ੧ ॥

ਅੰਗ- ੭੬੧

ਪੁਕਾਰ-ਪੁਕਾਰ ਕੇ, ਕੂਕ-ਕੂਕ ਕੇ ਇਹ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ।

ਨਾਨਕ ਦੁਨੀਆ ਕੈਸੀ ਹੋਈ ॥

ਸਾਲਕੁ ਮਿਤੁ ਨ ਰਹਿਓ ਕੋਈ ॥

ਭਾਈ ਬੰਧੀ ਹੇਤੁ ਚੁਕਾਇਆ ॥

ਦੁਨੀਆ ਕਾਰਣਿ ਦੀਨੁ ਗਵਾਇਆ ॥ ੫ ॥

ਅੰਗ- ੧੪੧੦

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਕਿ ਹੁਕਮ ਚੰਦ! ਮੇਰਾ ਦਾਮਨ ਸਾਫ ਹੈ, ਪਾਕ ਹੈ, ਪਵਿੱਤਰ ਹੈ। ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਵਲ ਵੇਖ। ਉਹ ਠੇਕੇਦਾਰ ਪਟਿਆਲੇ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸੀ, ਬਹੁਤ ਰੋਇਆ ਪਛਤਾਇਆ ਕਿ ਸਮਾਂ ਤਾਂ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਂ ਆਪਣੀ ਚਾਲੀ ਚਲਦਾ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਸਿਵਲ 'ਚ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਆ ਗਏ ਇਥੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਸੈਕਟਰੀਏਟ 'ਚ ਸਰਵਿਸ ਕੀਤੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਪਟਿਆਲੇ ਪੈਪਸੂ 'ਚ ਸਰਵਿਸ ਕੀਤੀ। ਉਥੇ ਵੀ ਜਦੋਂ ਲੰਚ ਟਾਈਮ ਹੋਣਾ। ਅੱਧੇ ਟਾਈਮ ਸਾਰੇ ਸਤਿਸੰਗੀ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਰਾਧਾ ਸੁਆਮੀ ਹੁੰਦਾ, ਕੋਈ ਅਨ ਮੱਤ ਦਾ ਹੁੰਦਾ, ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਭੇਤ ਖੋਲ੍ਹਦੇ। ਵੱਡੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਜਿਥੇ ਵੀ ਆਪ ਹੁੰਦੇ, ਬੁਲਾਉਂਦੇ। ਇਥੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ 1971 ਦੇ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ। ਇਥੇ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਵਾਏ। ਜਿਹੜਾ 19 ਸੈਕਟਰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਸ਼ਿਲਾਨਿਆਸ ਵੱਡੇ ਮਹਾਰਾਜ (ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ) ਤੋਂ ਰਖਵਾਇਆ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਆਪ ਸੈਕਟਰੀ ਹੁੰਦੇ। ਫੇਰ ਜਿਹੜਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਖ਼ਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਹੈ, ਸੈਕਟਰ 26, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਉਥੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਰਖਵਾਏ। ਯੂ.ਪੀ ਤੋਂ 1978 ਦੇ ਵਿਚ ਫਾਰਮ ਵੇਚ ਕੇ ਏਧਰਲੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਵਿਚ ਜਿਥੇ 40ਵਾਂ ਨੰਬਰ ਸੀ। ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿੰਨੀਆਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵਰਸਾਈਆਂ। ਜਗ੍ਹਾ-ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਇਥੇ ਸਤਿਸੰਗ ਕੀਤੇ। ਜਿਥੇ ਬੈਠ ਕੇ ਆਪਾਂ ਅੱਜ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਮਨਾ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਇਥੇ ਵੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਚਰਨ ਪਏ। ਕਿੰਨੇ ਸਤਿਸੰਗ ਇਸ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਸਤਿਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਜੰਗਮ ਤੀਰਥ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਜਗ੍ਹਾ-ਜਗ੍ਹਾ ਦੇ ਉਤੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਆਹ ਇਲਾਕਾ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੀ ਹੋ, ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸੈਣੀਮਾਜਰੇ ਆਏ ਤਾਂ ਇਥੇ ਲੋਕ ਤਮਾਕੂ ਬੀਜਦੇ ਸੀ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਬਚਨ ਇਹੀ ਕੀਤੇ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਬੀਜਣਾ ਬੰਦ

ਕਰੇ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਜੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਥੋੜ੍ਹੀਆਂ ਨੇ।

ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਕੋਈ ਨੀਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਇਹੀ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਬਰਕਤਾਂ ਪੈਣਗੀਆਂ, ਇਹ ਕਰੋੜਾਂ 'ਚ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਬਚਨ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਨੇ। ਆਡੀਓ, ਵੀਡੀਓ ਕੈਸਟਾਂ ਬਣੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਇਹ ਬਚਨ ਆਏ ਹੋਏ ਹਨ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਐਨੀ ਹੀਣ ਭਾਵਨਾ ਨਾ ਲਿਆਓ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਛੜੇ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਥੇ ਵੀ ਜਾਣਾ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਇਹੀ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਇਧਰ ਤਾਂ ਕੋਈ ਆਉਂਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਤੇ ਅਸੀਂ ਬਹੁਤ ਪਛੜੇ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਸਤਿਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਕਹਿਣਾ ਲਿਸਟ ਉਲਟੀ ਹੋ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਸਭ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੋਏ ਬਚਨ ਅੱਜ ਪ੍ਰਤੱਖ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਰਸਨਾ 'ਤੇ ਰੱਬ ਵਸਦੈ -

ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਬਸਹਿ ਸਾਧ ਕੀ ਰਸਨਾ ॥

ਨਾਨਕ ਜਨ ਕਾ ਦਾਸਨਿ ਦਸਨਾ ॥ ਅੰਗ - ੨੬੩

ਐਸੇ ਬਚਨ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤਾਂ ਲਗਦੇ ਸਨ ਕਿ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਦੋਂ ਪੂਰੇ ਹੋਣੇ ਨੇ ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਬਾਲਾ ਅੰਬਾਂ ਵਾਲਾ ਇਲਾਕਾ ਸੀ, ਇਧਰ ਬਾਗਾਂ ਵਾਲਾ ਮੋਰਿੰਡਾ ਇਹਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ। ਅੰਬਾਲੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਪਹਿਲੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦਸਦੇ ਕਿ ਦਾਣੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੇ। ਇਥੋਂ ਅੰਬ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣੇ ਉਹਦੇ ਬਦਲੇ 'ਚ ਹੇਠਲੇ ਇਲਾਕਿਆਂ 'ਚੋਂ ਦਾਣੇ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣੇ। ਪਰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਬਚਨ -

ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਕੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਬਰਸੀ॥

ਅੰਗ- ੨੭੩

ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਸਾਮ੍ਰਾਜੇ ਹੀ ਦਿਸਦੀਆਂ ਹੋਣ ਬਾਤਾਂ ਫੇਰ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ। ਨਗਰ ਝੁੰਗੀਆਂ 'ਚ ਗਏ, ਉਹਨਾਂ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਸਾਡੇ ਤਾਂ ਚੁਬਾਰਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਜੇ ਕੋਈ ਬਣਾ ਲਵੇ, ਉਸ ਘਰ 'ਚ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਐਸੀ ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੋਈ ਨੀਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਉੱਚੇ ਬਣਾਓ, ਸੋਹਣੇ ਬਣਾਓ, ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਵੀ ਸੋਹਣੇ ਬਣ ਜਾਣਗੇ। ਅੱਜ ਦੇਖ ਲਓ, 4-5 ਕਰੋੜ ਏਕੜ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਹੋ ਗਈ। ਝੁੰਗੀਆਂ ਨੂੰ ਭਾਗ ਲਗ ਗਏ। ਇਥੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਕਿੰਨੀਆਂ ਉੱਚੀਆਂ-ਉੱਚੀਆਂ ਅਟਾਰੀਆਂ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀਆਂ ਨੇ ਕਿਉਂਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਤ੍ਰਿਕਾਲ ਦਰਸੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਬਲਪੁਰ ਵਾਲੇ, ਜਦੋਂ ਚਾਹੜ ਮਾਜਰੇ ਆਏ, ਉਸ ਨਗਰ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਭਾਈ ਮਿਹਰ ਸਿੰਘ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ

ਸਤਿਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾਇਆ, ਚੂਲਾ ਜਦੋਂ ਪੜ੍ਹਨਾ ਸੀ, ਹੱਥ ਸੁੱਚੇ ਕਰਵਾਏ, ਸਤਿਪੁਰਸ਼ ਦੇਖ ਰਹੇ ਨੇ। ਭਾਈ ਮਿਹਰ ਸਿੰਘ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਬਾਬਾ ਜੀ! ਆਪ ਏਧਰ ਕੀ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹੋ? ਕਹਿੰਦੇ, ਰਚਨਾ ਰਚੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਬਜ਼ੁਰਗ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਿਆ, ਮਹਾਰਾਜ! ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤਾਂ ਇਧਰ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਏਧਰ ਨੂੰ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹੋ? ਕਹਿੰਦੇ, ਨਹੀਂ ਉਹ ਤਾਂ ਚੰਡਾਲਗੜ੍ਹ ਹੈ, ਇਹ ਜਿਹੜੇ ਰੇਤ ਦੇ ਉੱਚੇ-ਉੱਚੇ ਟਿੱਬੇ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਥੇ ਰਚਨਾ ਰਚੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਬਹੁਤ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਰਚੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਜਿਧਰ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਆਪੇ ਰਚੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਤਾਂ ਨਾਮ ਨਿਸ਼ਾਨ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਟਿੱਬੇ ਹੀ ਟਿੱਬੇ ਸਨ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤੇ।

ਸੰਤ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਭੈਰੋਂ ਮਾਜਰੇ ਵਾਲੇ ਏਧਰ ਨੂੰ ਆਏ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਡਰਾਈਵਰ ਅਜੇ ਵੀ ਸਰੀਰ 'ਚ ਹੈ, ਦਸਦਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਇਥੇ ਇਕ ਛੱਪੜੀ ਸੀ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਮੌਜ, ਬੜੀਆਂ ਅਤਿਕਥਨੀ ਬਾਤਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਉਸ ਛੱਪੜੀ ਦੇ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਵੀ ਬੜੇ ਅਜੀਬ ਕੌਤਕ ਹੋਏ।

ਇਕ ਸੰਗਲਾ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਡੰਗਰ ਚਾਰਦਾ ਸੀ ਬੇਲੇ 'ਚ। ਉਹਦੇ ਚਮੜੀ ਖਰਾਬ ਹੋਈ-ਹੋਈ ਸੀ ਸਾਰੀ। ਉਸ ਛੱਪੜੀ ਵਿਚੋਂ ਉਹ ਗਾਰਾ ਲਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਦੀਵਾ ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਬਾਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਤਾਂ ਪੂਜਣਯੋਗ ਧਰਤੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਕਦੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਭਗਵਾਨ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨ ਪਏ। ਕਦੇ ਧੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨ ਪਏ। ਭਾਗ ਕਿਵੇਂ ਲੱਗੇ? ਅਸਥਾਨ ਤਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਚਲੇ ਹੁਣ ਦੇਖ ਲਓ। 19 ਸਿੰਘ ਸਨ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਅਸਥਾਨ 781, 3 ਬੀ 1, ਮੋਹਾਲੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਵੀ ਬੜੀ ਖੇਡ ਵਰਤੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਵੱਡੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਭੇਜ ਦਿਤਾ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਹ ਤਾਂ ਸਰੀਰ ਛੱਡ ਗਏ ਸਨ। ਛੋਟੇ ਮਹਾਰਾਜ (ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ) ਸਨ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਚਲੋ ਤੁਸੀਂ ਮੋਹਾਲੀ ਆ ਜਾਓ। ਸਾਰੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਰਹਿੰਦੇ ਸਭ ਨੂੰ ਤਨਖਾਹ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਮੇਰੇ ਮਨ 'ਚ ਆਇਆ, ਮੈਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਕੋਈ ਜਗ੍ਹਾ ਬਣ ਜਾਵੇ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 10 ਏਕੜ ਜਗ੍ਹਾ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕਜਹੜੀ ਵੇਖੀ, ਢਾਈ ਤਿੰਨ ਏਕੜ ਸੀ। ਇਥੇ ਸ਼ਾਹਪੁਰ ਵੀ ਏਕੜ ਕੁ ਸੀ, ਫੇਰ ਖੰਟ ਮਾਣਪੁਰ ਗਏ ਉਥੇ ਵੀ ਗੱਲ ਨਾ ਬਣੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਨਾਲ ਤਕਰੀਬਨ ਮੋਹ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦੈ, ਛੱਡਣੀ ਬੜੀ ਔਖੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ (ਮਲਕੀਅਤੀ) ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਿਘਨਕਾਰੀ ਨਾ ਬਣੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ, ਉਥੇ ਮਨ

ਨਾ ਮੰਨਿਆ। ਇਥੇ ਜਦੋਂ ਆਏ, ਇਥੇ ਭਾਈ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਭੈਣ ਸੀ ਗਿਆਨ ਕੌਰ। ਉਹਦਾ ਵਿਆਹ ਸੀ, ਬਸਤਾ ਸਿੰਘ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਆਪੇ ਹੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੇਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਲੈ ਲਓ। ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਹੋਂ ਉਸ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੂੰ ਉਹ ਕਿੰਨਾ ਸੁਮ ਸੀ, ਉਹਦੇ ਓਲਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸ਼ਕਤੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ, ਉਹ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਹੋ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦਿਤੀ। ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦਾ 10 ਏਕੜ ਦਾ ਬਚਨ ਸੀ। ਆਹ ਦੋਵੇਂ ਨਗਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਜਦੋਂ 1986 ਵਿਚ ਸਤਿਸੰਗ ਹੋਏ, ਜਦੋਂ ਪੰਜਵੇਂ ਦੀਵਾਨ ਦਾ ਭੋਗ ਪਿਆ, ਅਰਦਾਸ ਹੋਈ, ਪੂਰੇ 10 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾਨ ਹੋ ਗਈ। ਪੈਂਤਪੁਰ ਤੋਂ ਭਾਈ ਲਾਭ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇੱਕ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਦਿਤੀ। ਭਗਤ ਜੀ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਅਰਦਾਸ ਕਰਵਾਈ। ਚਾਹੜਮਾਜਰੇ ਤੋਂ ਵੀ ਹੋਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦੇ ਕਰਾਉਂਦੇ ਰਤਵਾੜੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਕਰਾਈ। ਇਹ ਤਕਰੀਬਨ 10 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਉਸੇ ਦਿਨ ਅਰਦਾਸ ਹੋ ਗਈ। ਕਿੱਡਾ ਬਚਨ-

ਸੁਰਬੀਰ ਬਚਨ ਕੇ ਬਲੀ॥ ਅੰਗ- ੩੯੨

ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਸਿੰਡੀਕੇਟ ਵਾਲੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਖੁਲ੍ਹਾ ਸੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮਹਾਰਾਜ! ਤੁਹਾਡਾ ਬਚਨ ਸੀ 10 ਏਕੜ ਦਾ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਹੁਣ ਖਰੀਦੋ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਦੇਖੋ ਉਥੇ ਕਿੰਨੇ ਭਾਗ ਲਗ ਗਏ। ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਹਨ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ -

ਏਕੁ ਜੁ ਸਾਧੂ ਮੋਹਿ ਮਿਲਿਓ ਤਿਨ੍ਹਿ ਲੀਆ ਅੰਚਲਿ ਲਾਇ॥ ਅੰਗ - ੧੩੬੮

ਕਿੱਡੀਆਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਹੋਈਆਂ ਤੇ ਸਾਡਾ ਸਬੰਧ ਜੁੜਿਆ -

ਹਮ ਸੰਤਨ ਕੀ ਰੇਨੁ ਪਿਆਰੇ ਹਮ ਸੰਤਨ ਕੀ ਸਰਣਾ॥ ਸੰਤ ਹਮਾਰੀ ਓਟ ਸਤਾਣੀ ਸੰਤ ਹਮਾਰਾ ਗਹਣਾ ॥ ੧ ॥ ਅੰਗ- ੬੧੪

ਫੇਰ ਕਿੱਡਾ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਹੋਇਆ। ਕਿੰਨੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਜੁੜ ਗਏ, ਕਿੱਡੀਆਂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਹੋਈਆਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਵੀ ਕੋਈ ਘੱਟ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਤਾਂ ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਸੌਦੇ ਹਨ -

ਸੰਤਨ ਮੋ ਕਉ ਪੁੰਜੀ ਸਉਪੀ ਤਉ ਉਤਰਿਆ ਮਨ ਕਾ ਧੋਖਾ ॥ ਅੰਗ- ੬੧੪

ਐਸੀ ਨਾਮ ਦੀ ਪੁੰਜੀ, ਜੀਵਨ ਦਾਨ ਦੀ ਕਿੱਡੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਈ। ਕਿੰਨਿਆਂ 'ਤੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਈ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਇਕ 'ਤੇ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲੀ ਵਿਚਾਰ ਅਗਲੀ ਵਾਰ ਕਰਾਂਗੇ। ਇਥੇ ਹੀ ਸਮਾਪਤੀ ਹੈ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਬੇਮੁਖ, ਬੇਈਮਾਨ, ਮਾੜੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਚੁਗਲੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਬੇਗਾਨਾ ਹੱਕ ਖੋਹ ਕੇ ਖਾਣ ਵਾਲੇ, ਅਕ੍ਰਿਤਘਣ, ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਦੁਖੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋਣ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਦੇ-ਕੁਟਦੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਗਾਈਡ ਲੈਣ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਰੋਗੇ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਜਿਸ ਵਕਤ ਮੈਂ ਵਹਿਤਰਨੀ ਨਦੀ ਦੇ ਕੋਲ ਗਈ। ਬਹੁਤ ਭਿਆਨਕ ਨਦੀ। ਬਹੁਤ ਉਦਾਸ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਲੰਘਾਂਗੀ। ਕਹਿੰਦੀ, ਮੈਂ ਕੀ ਦੇਖਦੀ ਹਾਂ, ਇਕ ਛੋਟੀ ਕਿਸਤੀ, ਦੋ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਬੈਠਣ ਵਾਲੇ, ਉਹ ਇਕ ਬੀਬੀ ਲਈ ਆ ਰਹੀ ਹੈ, ਚਿੱਟੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਾਲੀ। ਕਹਿੰਦੀ, ਮੈਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਭੈਣ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਬੈਠ। ਮੈਂ ਬੈਠ ਗਈ, ਪਾਰ ਲੰਘਾ ਦਿਤਾ ਉਹਨੇ। ਉਹਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਤੂੰ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਮੇਰੇ ਉਪਰ ਉਪਕਾਰ ਕਰਿਆ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਤੂੰ ਆਪਣਾ ਦਸ ਤਾਂ ਸਹੀ ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੈਂ? ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਜਾਣਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਪੁੰਨ ਸ਼ਕਲ ਧਾਰ ਕੇ ਬੀਬੀ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਆਈ ਹਾਂ ਤੇਰੇ ਕੋਲ। ਉਹ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਾਉਣਾ ਸੀ। ਕਹਿੰਦੀ, ਮੈਂ ਕਿਹੜਾ ਪੁੰਨ ਕਰ ਦਿਤਾ? ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ-

ਅਠਸਠਿ ਤੀਰਥ ਸਗਲ ਪੁੰਨ ਜੀਅ ਦਇਆ ਪਰਵਾਨੁ ॥ ਅੰਗ- ੧੩੬

ਜੇ ਇਕ ਜੀਅ ਦੇ ਉਤੇ ਦਇਆ ਕਰ ਦਿਓ ਨਾ, 68 ਤੀਰਥਾਂ ਦਾ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੈ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਮੈਂ ਚਿੜੀ ਸੀ ਤੁਹਾਡੇ ਹੀ ਘਰ। ਬੇਰੀ 'ਤੇ ਬੈਠੀ ਸੀ। ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਉਹਦੀ ਲੱਤ ਦੇ ਉਤੇ ਫੜ ਕੇ ਪੱਕਾ ਧਾਗਾ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਕੰਢਿਆਂ 'ਚ ਫਸ ਗਿਆ। ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਹੋ ਗਏ ਸੀ, ਉਹ ਚੀਂ-ਚੀਂ ਕਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਭੁੱਖੀ ਮਰਦੀ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਮਰ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਝਾੜੂ ਦਿੰਦੀ ਸੀ, ਵਿਹੜੇ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਤੇ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ, ਹਿੰਮਤ ਕਰੀ, ਅੰਦਰ ਸਟੂਲ ਲਿਆਂਦਾ, ਸਟੂਲ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੀ ਨੇ ਕੈਂਚੀ ਨਾਲ ਧਾਗਾ ਕੱਟ ਦਿਤਾ ਤੇ ਚਿੜੀ ਉਡ ਗਈ। ਕਹਿੰਦੀ, ਇਹ ਤਾਂ ਨਿੱਕਾ ਜਿਹਾ ਕੰਮ ਹੈ ਤੁਹਾਡੀ ਨਿਗ੍ਹਾ 'ਚ, ਪਰ ਇਹਦਾ ਫਲ ਪਤਾ ਕਿੰਨਾ ਵੱਡਾ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਫਲ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਨਦੀ ਪਾਰ ਕਰਾ ਦਿਤੀ।

'ਚਲਦਾ.....!'

(ਵੀਡੀਓ ਫਿਲਮ, ਦੀਵਾਨ ਨੰ: 716)

ਮਨ ਰੰਗਹੁ ਵਡਭਾਗੀ ਹੋ

ਡਾ. ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ

ਹੋਲੀ ਦਾ ਰੰਗ ਗੁਲਾਲ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਰੰਗਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਲਈ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਮਨ ਨੂੰ ਇਸ ਰੰਗ ਨਾਲ ਆਤਮਕ ਆਨੰਦ ਦੀ ਛੋਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਸਗੋਂ ਮੇਰ ਤੇਰ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਮਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਗੂੜ੍ਹੇ ਲਾਲ ਰੰਗ ਨਾਲ ਰੰਗਿਆ ਜਾਏ ਤਾਂ ਉਹ ਰੰਗ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਲਹਿੰਦਾ। ਉਸ ਉਤੇ ਮਾਇਆ ਦਾ ਕੋਈ ਰੰਗ ਆਪਣਾ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦਾ। ਗੁਰ ਵਾਕ ਹੈ -

ਰਾਮ ਰੰਗੁ ਕਦੇ ਉਤਰਿ ਨ ਜਾਇ ॥

ਗੁਰ ਪੂਰਾ ਜਿਸੁ ਦੇਇ ਬੁਝਾਇ ॥

ਅੰਗ- ੧੯੪

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਹ ਸਰੀਰ ਲਲਾਰੀ ਦੀ ਭੱਠੀ ਬਣ ਜਾਏ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਮਜੀਠ ਵਰਗੇ ਪੱਕੇ ਰੰਗ ਵਾਲਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਰੰਗ ਪਾਇਆ ਜਾਏ, ਪ੍ਰਭੂ ਆਪ ਲਲਾਰੀ ਬਣ ਕੇ ਜੀਵ-ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਰੰਗ ਦਾ ਡੋਬਾ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਰੰਗ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਵੇਖਿਆ ਨਾ ਹੋਵੇ -

ਕਾਇਆ ਰੰਛਣਿ ਜੇ ਥੀਐ ਪਿਆਰੇ ਪਾਈਐ ਨਾਉ ਮਜੀਠ ॥

ਰੰਛਣ ਵਾਲਾ ਜੇ ਰੰਛੈ ਸਾਹਿਬੁ ਐਸਾ ਰੰਗੁ ਨ ਡੀਠ ॥

ਅੰਗ- ੨੨੨

ਹਰੇਕ ਜੀਵ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਸੋਹਣਾ ਪ੍ਰੇਮ-ਰੰਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਨਿਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ -

ਹਰਿ ਰੰਗੁ ਕਉ ਲੋਚੈ ਸਭੁ ਕੋਈ ॥

ਗੁਰਮੁਖਿ ਰੰਗੁ ਚਲੂਲਾ ਹੋਈ ॥

ਅੰਗ - ੨੩੨

ਰੂੜੇ ਮਨੁ ਹਰਿ ਰੰਗੇ ਲੋੜੈ ॥

ਗਾਲੀ ਹਰਿ ਨੀਹੁ ਨ ਹੋਇ ॥

ਅੰਗ - ੨੧੫

ਜਿਵੇਂ ਕੱਪੜੇ ਨੂੰ ਰੰਗਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕੱਪੜਾ ਮੈਲਾ ਜਾਂ ਕੋਰਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਲੇ ਅਤੇ ਕੋਰੇ ਕੱਪੜੇ ਤੇ ਰੰਗ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਦਾ। ਜੇਕਰ ਚੜ੍ਹ ਵੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਚਿਰ ਬਾਦ ਲਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕੱਪੜਾ ਰੰਗਣ ਲਈ ਦੇਣਾ ਵੀ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੱਪੜਾ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਰਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿਤਾ ਨਾ ਜਾਏ ਤਾਂ ਉਹ ਰੰਗਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗਣ ਲਈ ਮਨ ਦਾ ਨਿਰਮਲ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਨਿਰਮਲ ਮਨ ਨਾਲ ਹੀ ਇਕਾਗਰ ਹੋ ਕੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਨ ਦਾ ਭਟਕਣਾ ਮਨ ਦੀ ਮੈਲ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ। ਜਿਸ ਜੀਵ ਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਮਾਇਆ ਦੇ ਮੋਹ, ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਅਹੰਕਾਰ ਆਦਿਕ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਲੱਗੀ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਉਤੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ

ਰੰਗ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਦਾ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਸੁਚੇਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਜੀਵ-ਇਸਤ੍ਰੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਤੇ ਮਾਇਆ-ਮੋਹ ਦੀ ਪਾਹ ਲੱਗੀ ਹੋਵੇ ਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਲੋਭ ਨਾਲ ਰੰਗ ਲਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਜੀਵ ਇਸਤ੍ਰੀ ਖਸਮ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੀ -

ਇਹੁ ਤਨੁ ਮਾਇਆ ਪਾਹਿਆ ਪਿਆਰੇ

ਲੀਤੜਾ ਲਬਿ ਰੰਗਾਏ ॥

ਮੇਰੈ ਕੰਤ ਨ ਭਾਵੈ ਚੋਲੜਾ ਪਿਆਰੇ ਕਿਉ ਧਨ ਸੇਜੈ ਜਾਏ ॥

ਅੰਗ - ੨੨੧

ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਕਾਰਣ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਮਨ ਕਦੇ ਅਹੰਕਾਰ ਵਿਚ ਤੇ ਕਦੇ ਢਹਿੰਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਭਟਕਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗਣ ਲਈ ਮਨ ਦਾ ਸਵੈ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਟਿਕਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਸਮਝਾ ਰਹੇ ਹਨ -

ਮੇਰੇ ਮਨ ਪਰਦੇਸੀ ਵੇ ਪਿਆਰੇ ਆਉ ਘਰੇ ॥

ਹਰਿ ਗੁਰੂ ਮਿਲਾਵਹੁ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਘਰਿ ਵਸੈ ਹਰੇ ॥

ਅੰਗ - ੪੫੧

ਕਹਾ ਚਲਹੁ ਮਨ ਰਹਹੁ ਘਰੇ ॥

ਅੰਗ - ੪੧੪

ਤੁਮ ਘਰਿ ਆਵਹੁ ਮੇਰੇ ਮੀਤ ॥

ਅੰਗ - ੬੨੮

ਦਸਾਂ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਭਟਕਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਟਿਕਾਵ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਦਸਦੇ ਹੋਏ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦੇ ਕਾਰਣ ਸੁੱਤੇ ਹੋਏ ਮਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪ-ਜਪ ਕੇ ਜਗਾਉ, ਉਸ ਦੀ ਭਟਕਣਾ ਮੁੱਕ ਜਾਏਗੀ -

ਮਨੁ ਪਰਬੋਧਹੁ ਹਰਿ ਕੈ ਨਾਇ ॥

ਦਹ ਦਿਸਿ ਧਾਵਤ ਆਵੈ ਠਾਇ ॥

ਅੰਗ - ੨੮੮

ਮਨ ਨੂੰ ਵਿਆਪ ਰਹੀ ਆਗਿਆਨਤਾ ਦੀ ਨੀਂਦ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਸਮਝਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਪਰਾਏ ਰੂਪ ਨੂੰ ਵਿਕਾਰ ਦੀ ਨਿਗਾਹ ਨਾਲ ਵੇਖਣਾ ਇਹ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨੀਂਦ ਆਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਸੁਣ-ਸੁਣ ਕੇ ਕੰਨ ਸੁੱਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜੀਭ ਖਾਣ ਦੇ ਲੋਭ ਵਿਚ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਮਿੱਠੇ ਸੁਆਦ ਵਿਚ ਸੁੱਤੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਮਨ ਮਾਇਆ ਦੇ ਅਸਚਰਜ ਤਮਾਸ਼ੇ ਵਿਚ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਹੈ -

ਨੈਨਹੁ ਨੀਦ ਪਰ ਦਿਸਟਿ ਵਿਕਾਰ ॥

ਸੁਣਣ ਸੋਏ ਸੁਣਿ ਨਿੰਦ ਵੀਚਾਰ ॥

ਰਸਨਾ ਸੋਈ ਲੋਭਿ ਮੀਠੈ ਸਾਦਿ ॥

ਮਨੁ ਸੋਇਆ ਮਾਇਆ ਬਿਸਮਾਦਿ ॥ ੧ ॥

ਇਸੁ ਗ੍ਰਿਹ ਮਹਿ ਕੋਈ ਜਾਗਤੁ ਰਹੈ ॥

ਸਾਬਤੁ ਵਸਤੁ ਓਹੁ ਅਪਨੀ ਲਹੈ ॥ ੧ ॥ ਅੰਗ - ੧੮੨

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਤੁਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਤੁਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਮਨ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ-ਉਪਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਉਹ ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ ਮਾਇਆ ਵਲ ਦੌੜਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਰਖਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਸੰਕਲਪ ਵਿਕਲਪ ਮੁਕਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ -

ਨਦਰਿ ਕਰੇ ਤਾ ਸਤਿਗੁਰਿ ਮੇਲੇ
ਤਾ ਨਿਜ ਘਰਿ ਵਾਸਾ ਇਹੁ ਮਨੁ ਪਾਏ ॥
ਆਪੇ ਆਪੁ ਖਾਇ ਤਾ ਨਿਰਮਲੁ ਹੋਵੈ
ਧਾਵਤੁ ਵਰਜਿ ਰਹਾਏ ॥

ਅੰਗ - ੯੪੫

ਮਨ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਤੁਰਨ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਮਨ ਪਿਆਰ ਤੋਂ ਸੱਖਣਾ, ਕੋਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਐਸਾ ਮਨੁੱਖ ਸੌ ਵਾਰ ਵੀ ਤਾਂਘ ਕਰੇ ਤਾਂ ਵੀ ਉਸ ਉਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਪੱਕਾ ਰੰਗ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਦਾ। ਗੁਰ-ਵਾਕ ਹਨ -

ਕੋਰੈ ਰੰਗੁ ਕਦੇ ਨ ਚੜੈ ਜੇ ਲੋਚੈ ਸਭੁ ਕੋਈ ॥ ਅੰਗ - ੭੩੨

ਮਨਮੁਖਿ ਮਗਧੁ ਨਰੁ ਕੋਰਾ ਹੋਇ ॥
ਜੇ ਸਉ ਲੋਚੈ ਰੰਗੁ ਨ ਹੋਵੈ ਕੋਇ ॥

ਅੰਗ - ੭੩੨

ਮਨਮੁਖ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਡਰ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਡਰ ਤੇ ਅਦਬ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮਨ ਰੂਪੀ ਕਪੜੇ ਨੂੰ ਪਾਹ ਨਹੀਂ ਲਗ ਸਕਦੀ। ਪਾਹ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪੱਕਾ ਪ੍ਰੇਮ ਰੰਗ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਦਾ -

ਭੈ ਬਿਨੁ ਲਾਗਿ ਨ ਲਗਈ ਨਾ ਮਨੁ ਨਿਰਮਲੁ ਹੋਇ ॥
ਅੰਗ - ੪੨੭

ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਡਰ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸਾਡੇ ਲਈ ਗੁਰਬਾਣੀ ਹੀ ਗੁਰੂ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵੀਚਾਰ ਕੀਤਿਆਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਤਿ ਤੋਂ ਤੁਰਿਆਂ ਹੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਡਰ ਅੰਦਰ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰ ਵਾਕ ਹੈ -

ਸਤਿਗੁਰਿ ਮਿਲਿਐ ਭਉ ਉਪਜੈ ਭੈ ਭਾਇ ਰੰਗੁ ਸਵਾਰਿ ॥
ਤਨੁ ਮਨੁ ਰਤਾ ਰੰਗੁ ਸਿਉ ਹਉਮੈ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਮਾਰਿ ॥
ਅੰਗ - ੭੮੮

ਜਿਹੜਾ ਮਨੁੱਖ ਗੁਰ-ਸ਼ਬਦ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਵਨ ਘਾੜਤ ਘੜਣਾ ਸਿੱਖ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਮਾਇਆ ਵਲੋਂ ਰੱਜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹਉਮੈ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਭਟਕਣਾ ਮੁੱਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਅੰਤਰਮੁਖੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਗੁਰਮਤੀ ਮਨੁ ਇਕਤੁ ਘਰਿ ਆਇਆ
ਸਚੈ ਰੰਗਿ ਰੰਗਾਵਣਿਆ ॥

ਅੰਗ - ੧੧੧

ਐਸਾ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣਾ ਮਨ ਅਰਪਣ ਕਰਨ ਜੋਗ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮਨ ਨੂੰ ਨਾਮ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗਣ ਲਈ ਮਨ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ -

ਸਜਣ ਮੈਡਾ ਰੰਗੁਲਾ ਰੰਗੁ ਲਾਏ ਮਨੁ ਲੋਇ ॥
ਜਿਉ ਮਾਜੀਠੈ ਕਪੜੇ ਰੰਗੇ ਭੀ ਪਾਹੋਹਿ ॥
ਨਾਨਕ ਰੰਗੁ ਨ ਉਤਰੈ ਬਿਆ ਨ ਲਗੈ ਕੇਹ ॥ ਅੰਗ - ੬੪੪

ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੇਰਾ ਸੱਜਣ-ਰੰਗੀਲਾ ਹੈ, ਮਨ ਲੈ ਕੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਰੰਗ ਲਾ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕੱਪੜੇ ਪਾਹ ਦੇ ਕੇ ਮਜੀਠ ਵਿਚ ਰੰਗੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਆਪਾ ਦੇ ਕੇ ਹੀ ਪ੍ਰੇਮ ਰੰਗ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੰਗ ਫਿਰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਲਹਿੰਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਰੰਗ ਚੜ੍ਹ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ ਹੋਰ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਪਿਆਰੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ।

ਮਨ ਦੇਣ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਮੈਂ ਨੂੰ ਮਿਟਾ ਦੇਣਾ, ਆਪਣੀ ਕੋਈ ਹੋਂਦ ਨਾ ਰਹਿ ਜਾਣੀ। ਆਪਾ-ਭਾਵ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਮਨ ਨਾਲ ਲੜਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਜੂਝਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਮਨ ਨਾਲ ਲੜਦੇ ਹਨ ਉਹੀ ਸੁਰਮੇ ਹਨ, ਗਿਆਨਵਾਨ ਹਨ। ਉਹ ਮਨ ਵਿਚ ਟਿਕੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਭਾਵ ਮਾਇਆ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਭਟਕਣ ਦੀ ਥਾਂ ਅੰਦਰ ਵਲ ਪਰਤੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਉਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਮਿਹਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਸਤਿਸੰਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਉਹ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਬੈਠਦਾ ਹੈ, ਤਿਉਂ-ਤਿਉਂ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਜਪਦਾ ਹੈ -

ਕਿਰਪਾ ਕਰੇ ਜਿਸੁ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ਹੋਵੈ ਸਾਧੁ ਸੰਗੁ ॥
ਜਿਉ ਜਿਉ ਓਹੁ ਵਧਾਈਐ ਤਿਉ ਤਿਉ ਹਰਿ ਸਿਉ ਰੰਗੁ ॥
ਅੰਗ- ੭੧

ਹਰਿ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਮਜੀਠ ਦੇ ਰੰਗ ਵਰਗਾ ਪੱਕਾ ਪਿਆਰ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ-

ਹਰਿ ਨਾਮਾ ਹਰਿ ਰੰਗੁ ਹੈ ਹਰਿ ਰੰਗੁ ਮਜੀਠੈ ਰੰਗੁ ॥
ਗੁਰਿ ਤੁਠੈ ਹਰਿ ਰੰਗੁ ਚਾੜਿਆ
ਫਿਰਿ ਬਹੁੜਿ ਨ ਹੋਵੀ ਭੰਗੁ ॥

ਅੰਗ- ੭੩੨

ਨਾਮ-ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗਿਆ ਹੋਇਆ ਮਨੁੱਖ ਮਾਨੋ ਗੂੜ੍ਹੇ ਲਾਲ ਰੰਗ ਵਾਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਾਮ-ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੀ ਸੁਖੀ ਜੀਵਨ ਵਾਲਾ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ -

ਨਾਮ ਪ੍ਰਭੂ ਕੇ ਜੋ ਰੰਗਿ ਰਾਤੇ ਕਲਿ ਮਹਿ ਸੁਖੀਏ ਸੇ ਗਨੀ ॥
ਅੰਗ- ੧੧੮੬

ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਸੁਖੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਮਾਰਗ ਤੇ ਚੱਲਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਦੇ ਹੋਏ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਵੱਡੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਿਓ! ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਆਪਣਾ ਮਨ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨਾਮ-ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗ ਲਵੋ। ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਕੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ -

ਮਨੁ ਰੰਗੁ ਵਡਭਾਗੀਹੋ ਗੁਰੁ ਤੁਠਾ ਕਰੇ ਪਸਾਉ ॥
ਗੁਰੁ ਨਾਮੁ ਦ੍ਰਿੜਾਏ ਰੰਗੁ ਸਿਉ
ਹਉ ਸਤਿਗੁਰ ਕੈ ਬਲਿ ਜਾਉ ॥

ਅੰਗ - ੪੦

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਆਗਮਨ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਚਮਤਕਾਰ)

ਪਦਮ ਭੂਸ਼ਨ-ਡਾ. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਫਰਵਰੀ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-42)

ਇਕ ਦਿਨ ਬੀਤ ਗਿਆ, ਦੂਆ ਭੀ ਗਿਆ। ਮਾਈ ਸੁਲੱਖਣੀ ਜੀ ਦੀ ਅੱਥਰੂ ਨਹੀਂ ਸੁੱਕੀ। ਉਸ ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਦੇ ਮੋਹ ਨਾਲ ਭਰੀ ਪਰ ਪਤੀ ਨੂੰ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਘੱਲੀ ਜੋਤ ਨਾ ਪਛਾਣ ਸਕਣ ਵਾਲੀ ਸੁਲੱਖਣੀ ਇਕ ਡਾਲ ਅੱਥਰੂ ਕੇਰਦੀ ਤੇ ਹਉਕੇ ਭਰਦੀ ਰਹੀ। ਇਹ ਰੋਣਾ ਹਉਕੇ ਵਾਲਾ, ਤੋੜ ਵਾਲਾ ਤੇ ਸਾਕਾਦਾਰੀ ਦੇ ਦਾਵੇ ਭਰਿਆ ਘਬਰਾ ਵਾਲਾ ਰੋਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਘਬਰਾਹਟ ਤੇ ਤੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਉਧਰ ਬੇਬੇ ਭੀ ਰੋਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਰੋਣ ਵਿਚ ਠੰਢ ਹੈ, ਰਸ ਹੈ ਤੇ ਟਿਕਾਉ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਅੱਥਰੂ ਆ-ਆ ਕੇ ਠੰਢ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਲੁੱਆਂ ਵਿਚੋਂ ਨਾਮ ਦੀ ਝਰਨਾਟ ਛੇੜਦੇ ਹਨ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਆਤਮ ਧਿਆਨ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਲਿਆ ਕੇ ਲਿਵ ਜੋੜਦੇ ਹਨ। ਹਾਂ ਮੋਹ ਦੀ ਖਿੱਚ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਖਿੱਚ ਦਾ ਇਹੋ ਫਰਕ ਹੈ।

ਤੀਸਰਾ ਦਿਨ ਆ ਗਿਆ, ਪਹੁ ਫੁਟ ਪਈ ਤੇ ਮਿੱਠੀ-ਮਿੱਠੀ ਹਵਾ ਵਗ ਪਈ।

*ਚਿੜੀ ਚੁਹਕੀ ਪਹੁ ਫੁਟੀ ਵਗਨਿ ਬਹੁਤੁ ਤਰੰਗ॥
ਅਚਰਜ ਰੂਪ ਸੰਤਨ ਰਚੇ ਨਾਨਕ ਨਾਮਹਿ ਰੰਗਿ॥*

ਬੇਬੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਬੈਠੀ ਲੱਸੀ ਰਿੜਕ ਰਹੀ ਸੀ, ਇਕ ਹੱਥ ਮੱਖਣ ਭਰਿਆ ਸੀ, ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਵੀਰ ਦੀ ਨੂਰ ਭਰੀ ਨੁਹਾਰ ਡੇਉਢੀ ਲੰਘ ਕੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਤੇ 'ਨਿੰਰਕਾਰ' ਦੀ ਗੂੰਜ ਨਾਲ ਗੂੰਜਦੀ ਦਿਸ ਪਈ। ਦਿਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਈ, ਕੰਨਾਂ ਨੇ ਵਰਿਹਾਂ ਮਗਰੋਂ ਫੇਰ ਉਹ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਦੋ ਅੱਖਰ ਸੁਣੇ 'ਬੇਬੇ'। ਸੁਣਦਿਆਂ ਸਾਰ, ਪੰਨ ਬੇਬੇ ਉੱਠੀ। ਧਾ ਕੇ ਵੀਰ ਦੇ ਪੂਰਾਂ ਤੇ ਜਾ ਵੱਠੀ। ਸਿਰ ਵਿਚੋਂ ਵੈਰਾਗ, ਸ਼ੁਕਰ ਤੇ ਆਤਮ ਹੁਲਾਰੇ ਨੇ ਇਕ ਐਸੀ ਝਰਨਾਟ ਛੇੜੀ ਕਿ ਸਰੀਰ ਬੇਸੁਧ ਜਿਹਾ ਹੋ ਕੇ ਵੱਠਾ। ਪਰ ਉਸ ਸੱਚੇ ਜਗਤਾਰਕ ਨੇ ਭੈਣ ਦਾ ਸੀਸ ਹੱਥ ਤੇ ਬੋਚਿਆ ਅਰ ਡਾਢੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਦਿਲਾਸਾ ਤੇ ਅਸੀਸ ਦਿਤੀ। ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਬੇਬੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਆਪੇ ਦੀ ਸੁਧ ਨਹੀਂ, ਆਪ ਹੀ ਮੰਜੇ ਪਰ ਬੈਠ ਗਏ। ਭੈਣ ਨੇ ਹੁਣ ਸਿਰ ਚੁੱਕਿਆ। ਟਕ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਵੀਰ ਦੀ ਅਕਾਲੀ ਜੋਤ ਨਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਨੂੰ ਤੱਕਿਆ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਿਲਿਆ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਮਿਲਿਆਂ ਅਨੰਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਆਨੰਦ ਦਾ ਵੇਗ ਆਯਾ ਪਰ ਬੇਬੇ ਦੀ ਸੁਰਤ ਨੇ ਇਕਾਗਰਤਾ ਵਿਚ ਉਹ ਲਿਵ ਬੱਧੀ ਕਿ ਮਾਨੋ ਬੇਸੁਧ ਹੈ। ਏਨੇ ਨੂੰ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ ਭਾਈਆ ਜੈਰਾਮ

ਦਾਸ ਆ ਗਿਆ, ਬੜੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ, ਸਤਿਗੁਰ ਨੇ ਸੰਭਾਲਿਆ, ਸੁਖ ਸਾਂਦ ਪੁੱਛੀ, ਕਲੇਜੇ ਠੰਢ ਪਈ। ਬਾਰ-ਬਾਰ ਚਿਹਰੇ ਨੂੰ ਤੱਕੇ ਤੇ ਖੁਸ਼ ਹੋਵੇ, ਛੇਕੜ

-
*ਹਾਥ ਬੰਦਿ ਬੋਲਯੋ ਜੈਰਾਮ॥
ਕਰੁਨਾ ਕਰਹੁ ਰਹਹੁ ਅਬਿ ਧਾਮ॥
ਬੈਸੇ ਸਿਮਰਹੁ ਸਦਾ ਗੋਬਿੰਦ॥
ਹਮ ਕਉ ਦੇਵਤ ਰਹਹੁ ਆਨੰਦ॥*

ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਜੀ ਆ ਗਏ, ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਢਹਿ ਪਏ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਅਸੀਸ ਦਿਤੀ, ਸਾਂਈਂ ਵਲ ਰਹੇ। ਉਧਰ ਬੇਬੇ ਹੁਣ ਹੋਸ਼ ਵਿਚ ਸੀ। ਭਾਬੀ ਨੂੰ ਸੱਦ ਭੇਜਿਆ, ਮੋਹ ਭਰੀ ਤੇ ਸਹਿਕਣ ਵਾਲੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ, ਜਗਤ ਗੁਰੂ ਸੁਆਮੀ ਦੀ ਅਰਪੰਗੀ ਕਹਿਲਾਉਣ ਵਾਲੀ, ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਆਤਮਾਂ, ਸੁਭ ਲੱਖਣਾਂ ਵਾਲੀ ਸੁਲੱਖਣੀ ਆਈ। ਖੁਸ਼ ਹੈ, ਵੈਰਾਗ ਵਿਚ ਹੈ, ਪਰੰਤੂ ਪਿਆਰ ਮਾਇਆ ਵੇੜਿਆ ਹੈ, ਉੱਵ ਹੈ ਇਸ ਵੇਲੇ ਅੱਤਿ ਦਾ। ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਵੱਠੀ ਤੇ ਰੋਈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਘਟਿ-ਘਟਿ ਦੇ ਜਾਨਣਹਾਰ ਮੁਸਕਰਾਏ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨਾਲ ਤੱਕੇ ਤੇ ਮਿਹਰ ਦਾ ਸਤੋਗੁਣੀ ਮੀਂਹ ਵਸਾਇਆ।

ਹੋਰ ਪ੍ਰੇਮੀ ਆਏ, ਸਭ ਨੂੰ ਮਿਲੇ। ਇਕ ਦਿਨ ਰਾਤ ਓਥੇ ਮੰਗਲ ਲੱਗਾ ਰਿਹਾ, ਫੇਰ ਆਪ ਚਾਲੇ ਪੈ ਗਏ -

*ਬਹੁ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਧੀਰਜ ਸਭ ਹੀ,
ਰੈਨ ਬਸੇਰਾ ਕਿਯ ਤਹਿ ਤਬਹੀ।
ਭੋਰ ਹੋਤ ਮਿਲਿਕੈ ਸਭ ਸਾਥਾ,
ਗਮਨ ਕਰਯੋ ਬੇਦੀ ਕੁਲ ਨਾਥਾ।*

ਲਾਹੌਰ

ਚਾਰ ਸੌ ਤੋਂ ਕੁਝ ਵੱਧ ਵਰ੍ਹਾ ਬੀਤਿਆ ਹੋਊ ਕਿ ਇਕ ਦਿਨ ਰਾਵੀ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਪੁਰ ਅੰਦਰਲੀ ਨਦੀ, ਇਸੇ ਰੁੱਤੇ ਆਪਣੇ ਵੀਰਾਂ ਦੀ ਭੈਣ ਆਪਣੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਗੰਭੀਰ ਚਾਲੇ ਟੁਰੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਦਰਿਆ ਦਾ ਕਿਨਾਰਾ ਹੈ, ਚਾਨਣੀ ਰਾਤ ਦੀ ਸਵੇਰ ਹੈ, ਮਿੱਠੜੀ ਠੰਢ ਹੈ, ਇਕ ਤੇਜ ਨਾਲ ਚਮਕਦੀ ਤੇ ਨੂਰ ਨਾਲ ਦਮਕਦੀ ਸੂਰਤ ਕੰਢੇ ਦੀ ਅਣੀ ਤੇ ਬੈਠੀ ਹੈ। ਪਾਸ ਸੰਗੀਤ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰ ਕੇ ਐਸੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਰਬਾਬ ਵਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੰਗੀ, ਸਰੋਦੇ ਤੇ ਵੀਣਾਂ ਨੂੰ ਮਾਤ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਸਾ ਦੀ ਪਿਆਰੀ ਰਾਗਨੀ ਦਾ ਅਲਾਪ ਹੈ। ਬਸ ਐਉਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਸਾਰੀ ਦਰੱਵ ਕੇ ਸੁੰਦਰਤਾ ਦਾ ਰੂਪ ਬਣ ਗਈ ਹੈ।

ਰਾਤ ਮੁੱਕ ਗਈ, ਤਾਰਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅੰਤਲੇ ਲਟਕੰਦੜੇ ਦਰਸ਼ਨ ਬੀ ਲੁਕਾ ਲਏ ਹਨ। ਉਸ਼ਾ-ਪਹੁ ਦਾ ਚਾਨਣਾ ਪਸਰ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਚਾਂਦਨੀ ਦੀ ਚਿੱਟੀ ਰੰਗਤ ਬੀ ਲੁਕ ਗਈ ਹੈ। ਚੰਦ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਨੀਲੇ ਆਕਾਸ਼ ਪਰ ਦੀਹਦਾ ਤਾਂ ਹੈ ਪਰ ਕੁਛ ਮਾਤ ਜਿਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਸੰਗੀਤ ਅਵਤਾਰ ਤੋਂ ਇਕ ਮਨੋਹਰ ਸ਼ਬਦ ਹੋਇਆ।

ਦੇਖੋ ਅਡੋਲ ਵਗ ਰਹੀ ਰਾਵੀ ਕਿਸ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਸੁਣ ਰਹੀ ਤੇ ਖੀਵੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਤੇ ਸਦੀਆਂ ਤਕ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਰਸੀਏ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦੇ ਰਹੇ, ਜਿਸ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਜੀਵ ਦਇਆ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਜੀਵ ਦਇਆ ਦੀਆਂ ਧੁਨਾਂ ਅਲਾਪਦੇ ਰਹੇ, ਜਿਸ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਜ਼ੋਰ ਜ਼ੁਲਮ ਦੇ ਢੋਲ ਢਮੱਕੇ ਵਜਦੇ ਰਹੇ, ਅੱਜ ਕਿਸ ਪੂਰਨਤਾ ਦੀ ਮੌਜ ਵਿਚ ਹੈ? ਅੱਜ ਉਹ ਭਗਤੀ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਸੁਣ ਰਹੀ ਹੈ ਅਰ ਕੁਦਰਤ ਤੇ ਜੀਵ ਦਇਆ ਤੋਂ ਲੰਘ ਕੇ ਅਰ ਜੋਰ ਜ਼ੁਲਮ ਤੋਂ ਪਰਹੇ ਕਾਦਰ ਤੇ ਕਰਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਸੋਹਿਲੇ ਸੁਣ ਰਹੀ ਹੈ। ਰਾਵੀ ਸਚਮੁੱਚ ਧੁੰਨੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਹੋ ਰਹੇ ਕਿਨਾਰੇ ਤੇ ਜਿਸ ਦੇ ਸਨਾਤਨ ਸੰਗੀਤਕ ਕੰਢੇ ਉਤੇ, ਅੱਜ ਕਾਦਰ ਦੀ ਜੋਤਿ ਆਪ ਬੈਠੀ ਕਾਦਰ ਤੇ ਕਰਤਾਰ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਵੇਗ ਵਿਚ ਲਿਆ ਰਹੀ ਹੈ, ਅਰ ਦਇਆ ਕੁਦਇਆ ਸਭ ਤੋਂ ਲੰਘ ਕੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਸੰਥਾ ਪੜ੍ਹਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਸੂਰਜ ਦੀ ਅਜੇ ਟਿੱਕੀ ਅੰਦਰੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਸੰਗੀਤ ਤਾਂ ਬੱਸ ਹੋ ਗਿਆ, ਪਰ ਦੂਰ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਲ ਚੀਰਵੀਂ ਸੱਦ ਸੁਣਾਈ ਦਿਤੀ -

ਮੁੰਧ ਰੈਣਿ ਦੁਹੇਲੜੀਆ ਜੀਉ ਨੀਦ ਨ ਆਵੈ ॥
ਸਾ ਧਨ ਦੁਬਲੀਆ ਜੀਉ ਪਿਰ ਕੈ ਹਾਵੈ ॥
ਧਨ ਥੀਈ ਦੁਬਲਿ ਕੰਤ ਹਾਵੈ ਕੇਵ ਨੈਣੀ ਦੇਖਏ ॥
ਸੀਗਾਰ ਮਿਠ ਰਸ ਭੋਗ ਭੋਜਨ ਸਭ ਝੂਠੁ ਕਿਤੈ ਨ ਲੇਖਏ ॥
ਮੈ ਮਤ ਜੋਬਨਿ ਗਰਬਿ ਗਾਲੀ ਦੁਧਾ ਥਣੀ ਨ ਆਵਏ ॥
ਨਾਨਕ ਸਾ ਧਨ ਮਿਲੈ ਮਿਲਾਈ
ਬਿਨੁ ਪਿਰ ਨੀਦ ਨ ਆਵਏ ॥ ਅੰਗ -
੨੪੨

ਇਹ ਕਲੇਜਾ ਚੀਰਵੀਂ, ਸੱਚੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਸੱਦ, ਸੁਣ ਕੇ ਨੂਰ ਦੇ ਬੁੱਕੇ ਨੇ ਨੂਰ ਭਰੇ ਨੈਣ ਖੋਲ੍ਹੇ, ਗੁਲਾਬ ਨਾਲੋਂ ਸੁੰਦਰ ਮੁਖੜੇ ਤੋਂ ਰਸ ਭਰੇ ਬੈਨ ਉਚਾਰੇ -

ਮਰਦਾਨਿਆਂ! ਭਾਈ ਮਨਸੁਖ ਬਿਰਹਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਜੇ ਮਰਦਾਨੇ ਹਾਂ ਜੀ ਆਖਿਆ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਫੇਰ ਸੱਦ ਆਈ -

ਸੁਣਿ ਨਾਹ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀਉ ਏਕਲੜੀ ਬਨ ਮਾਹੇ ॥
ਕਿਉ ਧੀਰੋਗੀ ਨਾਹ ਬਿਨਾ ਪੁਭ ਵੇਪਰਵਾਹੇ ॥
ਧਨ ਨਾਹ ਬਾਝਹੁ ਰਹਿ ਨ ਸਾਕੈ ਬਿਖਮ ਰੈਣਿ ਘਣੇਰੀਆ ॥
ਨਹ ਨੀਦ ਆਵੈ ਪ੍ਰੇਮ ਭਾਵੈ ਸੁਣਿ ਬੇਨੰਤੀ ਮੇਰੀਆ ॥

ਬਾਝਹੁ ਪਿਆਰੇ ਕੋਇ ਨ ਸਾਰੇ ਏਕਲੜੀ ਕੁਰਲਾਏ ॥
ਨਾਨਕ ਸਾ ਧਨ ਮਿਲੈ ਮਿਲਾਈ ਬਿਨੁ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੁਖੁ ਪਾਏ ॥੧॥
ਅੰਗ- ੨੪੩

ਇਹ ਬਿਰਹਾ ਸੁਣ ਕੇ ਮਰਦਾਨਾ ਓਸ ਰੁਖ ਚਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁੰਜ ਜੀ ਨੇ ਅਟਕਾ ਲਿਆ, ਸੱਚ ਹੈ ਪਤੰਗਿਆਂ ਨੂੰ ਕੌਣ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਬਿਰਹੇ ਵੇਗ ਵਿਚ ਬਉਰਾਨੇ ਮਨਸੁਖ ਜੀ ਰਾਵੀ, ਇਸ਼ਕ ਦੇ ਜੀਉਂਦੇ ਨਮੂਨੇ ਵੇਖ ਰਹੀ ਰਾਵੀ ਵੰਨੇ ਖਿੱਚੀਂਦੇ ਉਧਰ ਆ ਨਿਕਲੇ ਤੇ ਕੂਕਾਂ ਦਿਤੀਓਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਾਵ ਕੁਛ ਇਸ ਗੀਤ ਵਿਚ ਹੈ -

ਬਾਰਾਂਹਿ ਬਰਸ ਬੀਤੇ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਬਿਦੇਸ਼ ਯਾਏ,
ਆਇਆ ਨ ਸੁਖ ਸੁਨੇਹਾ, ਧੌਲੇ ਹੋ ਕੇਸ ਆਏ।
ਉਮਰਾ ਦਾ ਸੁਰ ਢਲਿਆ, ਪਾਸਾ ਨ ਪ੍ਰੇਮ ਫਿਰਿਆ,
ਰੋ ਰੋ ਵਰ੍ਹੇ ਵਿਹਾਏ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਨ ਦੇਸ਼ ਆਏ।
ਆਵੇ ਕਦੀ ਤਾਂ ਆਵੇ, ਪਿਆਰੇ ਦਰਸ ਦਿਖਾਵੇ,
ਆਖਾਂ ਕਦੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬੀ, ਪਿਆਰੇ ਸਵਦੇਸ਼ ਆਏ।
ਤਰਸਨ ਏ ਨੈਣ ਪਿਆਸੇ, ਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਨੀਰ ਭਾਲਣ,
ਪਰਸਨ ਚਰਨ ਕਮਲ ਨੂੰ, ਫਿਰਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯਾਏ।
ਹਿਰਦਾ ਉਛਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਕੰਬੇ ਕਲੇਜੜਾ ਏ,
ਤਾਂਘੇ ਸੁਣਨ ਸੁਨੇਹਾ ਤੇਰੇ ਨਰੇਸ਼ ਆਏ।
ਆਏ ਨ ਹਾਇ ਪਿਆਰੇ, ਤਾਂਘਾਂ ਨ ਖਿੱਚ ਲਿਆਈਆਂ,
ਹਾਰੇ ਉਪਾਵ ਸਾਰੇ, ਕੋਈ ਨ ਪੇਸ਼ ਜਾਏ।
ਆਪੇ ਦਿਆਲ ਹੋ ਕੇ, ਆਪੇ ਦਿਦਾਰ ਦੇਵੋ,
ਦੇਖੋ ਬਿਨਾ ਹੇ ਪਿਆਰੇ ਕੀਕੂੰ ਕਲੇਸ਼ ਜਾਏ?
ਆ ਜਾ ਦਇਆ ਦੇ ਵਾਲੀ! ਮਾਲੀ ਪਿਆਰ ਦੇ ਤੂੰ,
ਪਾਲੀਂ ਏ ਬਾਗ ਆਪਨਾ ਸੁਕਦਾ ਏ ਬੇਸ਼ ਜਾਏ।
ਵਧਦੀ ਉਮਰ ਹੈ ਜਾਂਦੀ, ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਹੋਂਦਾ,
ਬਿਰਹਾ ਨਵੇਂ-ਨਵੇਂ ਹੀ ਕਰ-ਕਰ ਕੇ ਵੇਸ ਆਏ।
ਬਿਰਹਾ ਹੈ ਰੋਗ ਮੇਰਾ, ਤੇਰਾ ਦੀਦਾਰ ਦਾਰੂ,
ਆ ਜਾ ਤਬੀਬ ਮੇਰੇ ਬਿਤਦੀ ਦੀ ਵਰੇਸ ਜਾਏ।
ਆ ਜਾ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੇ, ਆਪਣੇ ਬਿਰਦ ਦੇ ਸਦਕੇ,
ਥੱਕੇ ਉਪਾਉ ਮੇਰੀ ਮੇਰੀ ਨ ਪੇਸ਼ ਜਾਏ।
ਤੇਰੀ ਮਿਹਰ ਤੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਤੇਰੀ ਦਇਆ ਤੇ ਦਾਇਆ,
ਤੇਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦੇ ਬਾਂਝੋਂ, ਮੇਰਾ ਨ ਕਲੇਸ਼ ਜਾਏ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੇਰਾਗ ਕਰਦਿਆਂ ਨੈਣ-ਅੱਥਰੂ ਭਰਿਆਂ ਨੇ ਜਦ ਇਹ ਚਾਰ ਕਦਮ ਦਾ ਚੱਕਰ ਖਾਧਾ ਤਾਂ ਮਨਸੁਖ ਨੂੰ ਪਿਆਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੀ ਜੋਤਿ ਜਗਮਗ ਕਰਦੀ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿੱਸੀ। ਹੈਂ ਇਹ ਕੀ ਹੈ? ਜਿੱਥੇ ਵੇਦਕ ਰਿਸ਼ੀ ਦੀ ਅੱਖ ਬਿਜਲੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਚੁੰਦਿਆਉਂਦੀ ਤੇ ਭੈ ਨਾਲ ਨਿਉਂਦੀ ਸੀ, ਉਸ ਪਵਿੱਤਰ ਕਿਨਾਰੇ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਦੀ ਅੱਖ ਦੈਵੀ ਤੇ ਇਲਾਹੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਚੁੰਦਿਆਉਂਦੀ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਨਿਉਂਦੀ ਰਸ ਭਰੀ ਜੀਭ ਨਾਲ ਆਖਦੀ ਹੈ - ਆਹ! ਨੈਣ ਤ੍ਰਾਸਿਓ! ਆਹ! ਮੇਰੇ ਕਾਹਲਿਓ ਨੇਤ੍ਰੇ! ਆਹ! ਮੇਰੇ ਨੈਣ ਉਡਾਰੂਓ! ਸੱਚ ਹੈ? ਕੀ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ? ਪਰ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਬੁੱਲਾ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਅਰ ਇੰਨੀ ਸੁਧ ਭੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ। ਗੁਰੂ ਪਿਆਰ ਦਾ ਕੁੱਠਾ

ਪ੍ਰੇਮੀ ਚੱਕਰ ਖਾਧਾ ਨਸ਼ਟੀ ਵਾਂਗ ਲੜਖੜਾਉਂਦਾ ਉਨਮਨੀ ਦਸ਼ਾ ਵਿਚ ਢਹਿ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਰ ਉਸੇ ਪਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਖਿੱਚ ਵਿਚ ਪਸੀਜੇ ਤੇ ਦ੍ਰਵੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰੇਮ ਪੁੰਜ ਜੀ ਉਸ ਨੂੰ ਗਲੇ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸਿਰ ਗੋਦੀ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਪਿਆਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

ਮਨਸੁਖ! ਤੇਰੇ ਸਿਮਰਨ ਧਿਆਨ ਦੇ ਰੰਗ ਸਵਾਏ, ਉਠ ਪੁਰਖਾ! ਤੂੰ ਧੰਨ ਹੋ ਗਿਆ।

ਕੈਸਾ ਸੁਆਦਲਾ ਰਸ ਭਰਿਆ ਤੇ ਆਨੰਦੀ ਸਮਾਂ ਹੈ। ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਸਿੱਕਾਂ ਸਿੱਕਣ ਵਾਲਾ ਸੀਸ ਹੈ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਤਰਸਣ ਵਾਲੇ ਨੈਣ ਹਨ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਬਿਰਹਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਰਸਨਾ ਹੈ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਧਿਆਨ ਧਰਨ ਵਾਲਾ ਆਪਾ, ਸਿਮਰਨ ਵਾਲਾ ਮਨ ਹੈ ਅਰ ਪ੍ਰੀਤਮ ਜੀ ਦਾ ਇਕ ਹੱਥ ਸੀਸ ਪਰ ਹੈ ਤੇ ਦੂਜਾ ਹੱਥ ਡਾਢੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਪਿੱਠ ਤੇ ਫਿਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਵੇਖੋ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਤਾਂ ਆਪ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਗਤਾਧਾਰ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੇ ਨੈਣਾਂ ਤੋਂ ਆਪ ਜਲ ਦੇ ਟੋਪੇ ਕਿਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਰ ਮਨਸੁਖ ਦੇ ਸੁਖੀ ਮਲ ਵਾਲੇ ਸੀਸ ਤੇ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ! ਤੂੰ ਧੰਨ ਹੈਂ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਜਿਸ ਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜੋਗੀ ਜਨਮਾਂ ਸਾਧਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤੇਰੀ ਇਕ ਨਿਮਾਣੀ ਸਿੱਕ ਨੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਵਰ੍ਹੀਂ ਦਾਤ ਦੇ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਪਾਸ ਬੈਠਾ ਮਰਦਾਨਾ, ਗਰੀਬ ਰਬਾਬੀ, ਪਰ ਸਤਿਗੁਰ ਦਾ ਨਿਵਾਜਿਆ ਨਿਮਾਣਾ ਸਿੱਖ ਉਸ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਲੋਂ ਧੂੜ ਮੱਥੇ ਨੂੰ ਲਾ-ਲਾ ਕੇ ਨੈਣ ਭਰਦਾ ਤੇ ਜੀ ਹੀ ਜੀ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰਦਾ ਹੈ - ਸੁਕਰ ਹੈ, ਪਿਆਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀ ਧੂੜ ਮੈਂ ਢਾਡੀ, ਡੂੰਮ ਤੇ ਮਿਰਾਸੀ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਧੰਨ ਹੈ ਇਹ ਜੋ ਲੰਮੇ-ਲੰਮੇ ਵਿਛੋੜਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਰਸ ਪ੍ਰੇਮੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਦਿਨ ਰਾਤ ਸੰਜੋਗਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹਿ ਕੇ ਡੋਲਿਆਂ ਹਾਂ, ਇਹ ਧੰਨ ਹੈ ਜੋ ਬਿਰਹੋਂ ਵਿਚ ਉਸੇ ਤਾਰ, ਸਗੋਂ ਸੰਤ ਸਵਾਇਆ ਪ੍ਰੇਮੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਨਸੁਖ! ਤੂੰ ਧੰਨ ਹੈਂ! ਤੇਰੀ ਧੂੜ ਤਾਰਨਹਾਰ ਹੈ!

ਐਉਂ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਸੂਰਜ ਚੜ੍ਹ ਆਇਆ, ਮਿੱਠੀਆਂ-ਮਿੱਠੀਆਂ ਸੁਖ ਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਪ੍ਰੇਮ-ਪੁੰਜ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਪਈਆਂ ਤਾਂ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ - ਪੁਰਖਾ! ਸਾਵਧਾਨ ਹੋ ਤੇ ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਤ੍ਰਿਬੁਡ ਰਹੁ। ਹੁਣ ਮਨਸੁਖ ਨੂੰ ਹੋਸ਼ ਆਈ, ਚਿਹਰਾ ਲਾਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਅੱਖਾਂ ਹਿਤ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹਨ ਤੇ ਅੰਦਰੋਂ ਅੰਗ-ਅੰਗ ਗਦਗਦ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪਲ ਹੋਰ ਗੁਜ਼ਰੀ। ਜਦ ਸੂਰਤ ਰੱਜ ਚੁਕੀ ਤਾਂ ਨੈਣਾਂ ਨੇ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਤਕ ਕੇ ਝੁਕ-ਝੁਕ ਕੇ ਰਸ ਪਾਇਆ, ਜਦ 'ਨੈਨ ਰਹੇ ਰੰਗੁ ਲਾਈ' ਤਦ ਜੀਭ ਨੇ ਸੁਕਰ ਅਲਾਪਿਆ -

ਮੇਰੀ ਇਛੁ ਪੁਨੀ ਜੀਉ ਹਮ ਘਰਿ ਸਾਜਨੁ ਆਇਆ ॥

ਮਿਲਿ ਵਰੁ ਨਾਰੀ ਮੰਗਲੁ ਗਾਇਆ ॥

ਗੁਣ ਗਾਇ ਮੰਗਲੁ ਪ੍ਰੇਮਿ ਰਹਸੀ ਮੁੰਧ ਮਨਿ ਓਮਾਹਓ ॥

ਸਾਜਨ ਰਹੰਸੇ ਦੁਸਟ ਵਿਆਪੇ ਸਾਚੁ ਜਪਿ ਸਚੁ ਲਾਹਓ ॥

ਕਰ ਜੋਤਿ ਸਾ ਧਨ ਕਰੈ ਬਿਨਤੀ

ਰੈਣਿ ਦਿਨੁ ਰਸਿ ਭਿੰਨੀਆ ॥

ਨਾਨਕ ਪਿਰੁ ਧਨ ਕਰਹਿ ਰਲੀਆ ਇਛੁ ਮੇਰੀ ਪੁੰਨੀਆ ॥ ੪

॥ ੧ ॥

ਅੰਗ- ੨੪੩

ਇਸ ਸੁਕਰ ਭਰੇ ਆਲਾਪ ਦੇ ਨਾਲ ਮਰਦਾਨੇ ਦਾ ਰਬਾਬ ਤੇ ਮਰਦਾਨੇ ਦਾ ਦੈਵੀ ਗਲਾ ਬੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਰਾਵੀ ਦਾ ਕਿਨਾਰਾ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਮੰਦਰ ਬਣ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਸੂਰਜ ਹੁਣ ਵੱਡਾ ਹੋ ਆਇਆ, ਮਨਸੁਖ ਬੜੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲੈ ਗਿਆ। ਜਿਥੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹੀ ਲਾਹੌਰ ਵਰਗੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਇਰਦ-ਗਿਰਦ ਨਿਜ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਖਬਰ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਆਇਆ ਸੁਣ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਰੇ ਆ ਜੁੜੇ। ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਵਿਸਮਾਦ ਦੀ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਖਿੜ ਪਈ। ਦੋ ਦਿਨ ਅਚਰਜ ਰੰਗ ਮੇਲੇ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ, ਫੇਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅੱਗੇ ਟੁਰ ਪਏ।

ਤਲਵੰਡੀ

ਸਨੇ-ਸਨੇ ਚਲਦੇ, ਉਪਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਜਗਾਉਂਦੇ ਤੇ ਮਿਹਰਾਂ ਨਾਲ ਤਾਰਦੇ ਆਪਣੀ ਅਵਤਾਰ ਭੂਮੀ ਤਲਵੰਡੀ ਆਏ। ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇ ਕੋਹ ਤੇ ਇਕ ਖੂਹ ਸੀ, ਉਥੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਦੋ ਕੁ ਘੜੀਆਂ ਮਗਰੋਂ ਮਰਦਾਨੇ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਹੇ ਜਗਤਨਾਥ ਜੀ! ਆਗਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਟੱਬਰ ਟੋਰ ਨੂੰ ਮਿਲ ਆਵਾਂ, ਦੇਖਾਂ ਕੋਈ ਜੀਉਂਦਾ ਬਾਕੀ ਹੈ? ਤਦੋਂ ਦਾਸਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜ ਸਵਾਰਨਹਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਹੱਸ ਪਏ।

ਸੁਨ ਕਰ ਬਿਗਸੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਕੇਤਾ।

ਬੋਲੇ ਹਰਖ ਦੇਨ ਕੇ ਹੇਤਾ।

ਜੇ ਤੇਰੇ ਸਨਬੰਧੀ ਮਰਹੈਂ।

ਅਵਰ ਕਾਜ ਹਮ ਜਗ ਕਸ ਕਰਿਹੈਂ?

ਹਮ ਹੋਵਤ ਨਹਿੰ ਚਿੰਤਾ ਕਰੀਏ।

ਨਿਕਟ ਨ ਜਮ ਕੇ ਤਾਂਸ ਬਿਚਰੀਏ।

ਜੇ ਅਬ ਤੇ ਮਨ ਐਸੀ ਆਈ।

ਮਿਲਹੁ ਕੁਟੰਬ ਸਰਬ ਕੇ ਜਾਈ! (ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼)

ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਮਰਦਾਨਾ ਗਿਆ। ਸਤਿਗੁਰ ਨੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਇਹ ਬੀ ਤਾਕੀਦ ਕਰ ਦਿਤੀ ਕਿ ਮੁੜਕੇ ਛੇਤੀ ਆਵੀਂ, ਪਰ ਸਾਡੇ ਘਰ ਸਾਡੇ ਆਉਣ ਦੀ ਖਬਰ ਨਾ ਕਰੀਂ।

ਉਮਰਾਂ ਇਕ ਢਲਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਜੁਆਨੀ ਹੈ, ਆਸਾਂ ਤੇ ਉਮੰਡਾਂ ਹੋਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਮਰਾ ਢਾਲੇ ਪਈ, ਆਸਾਂ ਉਮੰਗਾਂ ਬੀ ਢਾਲੇ ਪੈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਭਾਵੇਂ ਨਹੀਂ ਘਟਦੀ ਪਰ ਉਮੰਗਾਂ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਸਿਆਲੇ ਦੀਆਂ ਨਦੀਆਂ, ਤਲਾਵਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਲਹਾ

ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਉਮਰੇ ਜੇ ਕੋਈ ਸੱਲ ਯਾ ਬਿਰਹੋਂ ਦਾ ਤੀਰ ਕਲੇਜੇ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਅਚਰਜ ਨਿਰਾਸਾ ਭਰੀ ਦਸ਼ਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਾਂ, ਇਕ ਸੁਭਾਗ ਬ੍ਰਿਧ ਮਾਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਮੇਲ ਦੀ ਸਿੱਕ ਖਾਂਦੀ ਹੈ, ਦੂਏ ਪਾਸੇ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਦਾ ਖਿਆਲ ਟੋਟੇ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਜਾਣੀਏ ਕਿਸ ਵੇਲੇ ਸੱਦਾ ਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਮਿਲੇ ਹੀ ਟੁਰ ਪਈਏ। ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਖੜ ਪੁਜਦੀ ਹੈ, ਤਿਉਂ-ਤਿਉਂ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਸੱਲੇ, ਮਨ ਵਿਯੋਗ ਤੇ ਬਿਰਹੋਂ ਵਿਚ ਪੀੜਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਫੇਰ ਉਹ ਮਾਤਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਇਕੋ-ਇਕ ਪੁੱਤ ਹੋਵੇ, ਸਿੱਕਾਂ ਨਾਲ ਲਿਆ ਹੋਵੇ, ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਬੱਧੀ ਮੁਹਾੜਾਂ ਨਾ ਮੋੜੇ ਤੇ ਮਾਂ ਦੀ ਬ੍ਰਿਧ ਅਵਸਥਾ ਹੋ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਮਾਂ ਦਾ ਹੀ ਜੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਮਤਾ ਕੀ ਸ਼ੈ ਹੈ, ਮੋਹ ਦੀ ਤੋੜ ਕੀ ਹੈ ਤੇ ਪੁੱਤ ਦਾ ਵਿਛੋੜਾ ਕਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਹੈ?

ਆਓ ਦੇਖੀਏ, ਇਕ ਤ੍ਰਿਪਤਾ ਨਾਉਂ ਦੀ ਸੁਭਾਗ ਮਾਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਰਿਗਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਘਰਬਾਰੀ ਤੇ ਸੁਖ ਵਸਦਾ, ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਨਾਮਣਾਂ ਖਟਦਾ, ਵੱਡਿਆਂ ਦੀ ਜਾਹਰੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਤੇ ਬਰਾਦਰੀ ਵਿਚ ਉੱਚਾ ਮੋਢਾ ਕਰਕੇ ਟੁਰਦਾ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਲੋਹਾਂਦੀ-ਲੋਹਾਂਦੀ ਬਿਰਧ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਚਾਹ ਮੁਜਬ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਫਲਦਾ ਫੁੱਲਦਾ ਵੇਖ ਕੇ ਤ੍ਰਿਪਤੀ ਨਹੀਂ ਪਾਈ। ਪੁੱਤਰ-ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਕੇ ਅਤ੍ਰਿਪਤ ਮਾਤਾ ਤ੍ਰਿਪਤਾ ਉੱਥੇ ਭਾਵੇਂ ਜਗਤ ਨੂੰ ਤ੍ਰਿਪਤ ਕਰਨਹਾਰੇ ਦੀ ਮਾਤਾ ਹੈ, ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਬ੍ਰਿਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਰੋਂਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਹੁਣ ਤਾਂ ਇੰਨਾ ਹੀ ਹਾਹੁਕਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਵੇਰ ਸਦਾ ਲਈ ਮਿਟ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨੇਤਰਾਂ ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ ਮੀਟੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋ ਕੇ ਵੇਖ ਲਵਾਂ ਪਰ ਪੁੱਤ ਦੀ ਕੋਈ ਸੋਇ ਸੁੱਧਕ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਕਈ ਸਿਆਲ ਕਈ ਹੁਨਾਲ ਆਏ ਤੇ ਬੀਤ ਗਏ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਆਸ ਤੇ ਸਿੱਕ ਅਰ ਦੂਏ ਪਾਸੇ ਨਿਰਾਸਾ ਤੇ ਹਾਹੁਕਾ ਹੈ। ਘਰ ਬੈਠਦੀ ਹੈ, ਆਕਾਸ਼ ਵਲ ਤੱਕਦੀ ਹੈ, ਕਦੇ-ਕਦੇ ਕੰਨ ਲਾ ਕੇ ਸੁਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਧਰੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਕੰਨੀਂ ਪੈ ਜਾਏ। ਰੋਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਆਖਦੀ ਹੈ, ਬਿਧਨਾਂ! ਹੇ ਕਠੋਰ ਬਿਧਨਾਂ! ਕਦੇ ਰੱਜ ਕੇ ਪੁੱਤ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਾ ਹੋਏ। ਪੁੱਤ ਦਿਤਾ ਜਗਤ ਤੋਂ ਸੁਹਣਾ ਤੇ ਚੰਗਿਆਂ ਤੋਂ ਚੰਗੇਰਾ, ਪਰ ਮੇਰਾ ਭਾਗ ਐਸਾ ਮੰਦੇਰਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਦੇ ਰੱਜ ਕੇ ਪੁੱਤ ਦਾ ਮੱਥਾ ਵੀ ਨਾ ਦੇਖਿਆ, ਪੁੱਤ ਫਕੀਰੀ ਵਿਚ ਭੰਨਾਂ ਫਿਰਿਆ ਤੇ ਮਾਂ ਹਾਹੁਕੇ ਲੈਂਦੀ ਫਿਰੀ। ਕਾਲਿਆਂ ਦੇ ਧੌਲੇ ਤੇ ਧੌਲਿਆਂ ਦੇ ਪੀਲੇ ਹੋਣ ਨੂੰ ਆਏ। ਸਪੁੱਤਰੀ ਹੋ ਕੇ, ਸੋੜੀ ਹੋ ਕੇ, ਮੈਂ ਆਹਾਂ ਮਾਰਦੀ ਹਾਂ, ਹੇ ਬਿਧਨਾਂ! ਕਿਉਂ ਕਠੋਰਤਾ ਧਾਰੀ ਹੈ? ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਈ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕਰਦੀ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਬੈਠੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਗੁਆਂਢਣ ਨੇ ਆ ਕੇ ਆਖਿਆ, ਲੈ ਨੀਂ ਬੇਬੇ ਤ੍ਰਿਪਤਾ! ਤੇਰੇ ਪੁੱਤ ਦਾ ਮਰਾਸੀ ਯਾਰ ਘਰ ਆਇਆ ਹਈ।

ਆਹ! ਮਰਦਾਨਾ? ਕਹਿ ਕੇ ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ

ਅੱਥਰੂ ਤਿਰ ਆਈਆਂ, ਹੰਭਲਾ ਮਾਰ ਕੇ ਉੱਠੀ, ਮੁੜ੍ਹਕਾ-ਮੁੜ੍ਹਕਾ ਹੁੰਦੀ ਕਹਿਦੀਏ-ਜਾਵੀਂ ਨੀ ਵੀਰ ਜੀਨੀਂ! ਮੈਂ ਸਦਕੇ! ਉਹਨੂੰ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਸੱਦ ਲਿਆ। ਮਾਂ ਸਕਦੇ ਨੀ ਭੱਜ ਜਾਵੀਂ!

ਗੁਆਂਢਣ ਤਾਂ ਮਰਦਾਨੇ ਵਲ ਭੱਜੀ ਤੇ ਉਤਾਵਲੀ ਮਾਂ ਆਪ ਵੀ ਮਗਰੋਂ ਉਠ ਟੁਰੀ, ਅਜੇ ਡਿਉਢੀ ਕਦਮ ਹੀ ਧਰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਮਰਦਾਨਾ ਆ ਗਿਆ। ਮਮਤਾ ਮਾਰੀ ਮਾਤਾ ਨੇ -

ਜਬ ਆਵਤ ਦੇਖਯੋ ਮਰਦਾਨਾ।

ਗਲ ਸੋਂ ਲਾ ਵਿਰਾਗ ਬਹੁ ਠਾਨਾ।

ਭਯੋ ਮੋਹ ਸਰਿਤਾ ਸੁ ਪ੍ਰਵਾਹਾ।

ਧੀਰਜ ਸਿਕਤਾ ਸੰਤ ਨਸਾਹਾ॥

ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਕੋ ਭਾ ਅਨੁਰਾਗਾ॥

ਕੀਨੋ ਜਨਨੀ ਬਹੁ ਬੈਰਾਗਾ। (ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼)

ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਵੈਰਾਗ ਕਰਕੇ ਮਾਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤ ਦੇ ਬੇਲੀ ਤੋਂ ਪੁੱਤ ਦੀ ਸੁਖਸਾਂਦ ਪੁੱਛੀ। ਮਰਦਾਨਾ ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਸੁਣ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਮਾਤਾ ਆਪਣੇ ਵੇਗ ਵਿਚ ਵੈਰਾਗ ਕਰਦੀ ਸੀ -

ਨਿਸ ਦਿਨ ਕਰਤਯੋ ਰੁਦਨ ਬਿਤਾਉਂ।

ਕਰ ਉਰ ਯਾਦ ਬੈਠ ਪਛੁਤਾਉਂ।

ਬਿਧ ਨੇ ਇਕ ਸੁਤ ਦੀਨੋ ਮੋਹੀ।

ਨਹਿ ਸਮੀਪ ਕਬ ਰਾਖਯੋ ਓਹੀ। (ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼)

ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਆਂਢੀ ਗੁਆਂਢੀ 'ਮਰਦਾਨਾ ਆਯਾ' ਸੁਣ ਕੇ ਤ੍ਰਿਪਤਾ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਆ ਗਏ। ਮਰਦਾਨੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਸ ਗਰੀਬ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰ ਦੀ ਆਗਿਆ ਪਤਾ ਨਾ ਦੱਸਣੇ ਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਡਰਦਾ ਹੈ, ਇਧਰ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਵੇਗ ਵੇਖਦਾ ਹੈ, ਜੀ ਹੀ ਜੀ ਵਿਚ ਰੋਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਸਿਕਦਿਆਂ ਨੇਤਰਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਬੁੱਲ੍ਹ ਮੀਟੀ ਬੈਠਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਸਦਾ ਗਾਉਂਦੀ ਜੀਭ ਨੇ ਇਸ ਵੇਲੇ ਚੁੱਪ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰਲੇ 'ਪ੍ਰੇਮ ਰਾਗ' ਦਾ ਅਲਾਪ ਹੁੰਦਾ ਸਮਝਿਆ। ਚਾਰ ਘੜੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਪਾਸ ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਕਈ ਵੇਰ ਬੇਸੁੱਧ ਹੋ ਗਏ, ਪਰ ਮਰਦਾਨਾ ਕਾਲਜੇ ਤੇ ਪੱਥਰ ਧਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਚੋਜੀ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੇ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਹੋਰ ਰੰਗ ਦੇਖਦਾ, ਬੇਮਲੂਮ ਹਾਹੁਕੇ ਭਰਦਾ, ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਦਿਲਬਰੀਆਂ ਦੇਂਦਾ ਉਠ ਟੁਰਿਆ। ਹੁਣ ਮਾਤਾ ਦੇ ਕਲੇਜੇ ਤੀਰ ਵੱਜਾ। ਨਿਰਾਸਾ ਨੇ ਉਦਾਸੀ ਨੂੰ ਵਧਾਇਆ, ਪਰ ਇਸ ਉਦਾਸੀ ਵਿਚ ਇਕ ਸੋਚ ਆਈ ਕਿ ਕੀਹ ਜਾਣੀਏਂ ਬੱਚਾ ਸਾਧੂ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਨਾ ਆਇਆ ਹੋਵੇ, ਕਿਤੇ ਨਵੇਕਲੇ ਥਾਂ ਬੈਠਾ ਹੋਵੇ, ਮੈਂ ਮਰਦਾਨੇ ਦੇ ਮਗਰੋਂ ਮਗਰ ਤਾਂ ਜਾ ਕੇ ਵੇਖਾਂ।

ਇਸ ਬਿਧਿ ਮਾਤਾ ਮਨ ਗੁਨਤਿ,

ਮਧੁਰ ਅਸਨ ਲੇ ਓਲ।

ਤੁਰਨ ਗਵਨੀ ਧਾਇ ਕਰ ਲੀਨੇ ਰੁਚਿਰ ਨਿਚੇਲ।

ਮਿਲੀ ਗੈਲ ਮੈਂ ਜਹਿੰ ਮਰਦਾਨਾ।

ਆਤੁਰ ਹੈ ਕਰਿ ਬਚਨ ਬਖਾਨਾ -
 ਸੁਤ ਨਾਨਕ ਸੋ ਮੇਲਹੁ ਮੋਕੋ।
 ਸੁਧ ਮਰਦਾਨੇ ਹੈ ਕਹੁ ਤੋਕੋ।
 ਬਹੁਤ ਬਰਖ ਤੇ ਦੇਖਯੋ ਨਾਂਗੀ।
 ਮੋਹ ਬਢਯੋ ਅਤਿਸ਼ ਮਨ ਮਾਹੀਂ।
 ਸੁਨ ਮਰਦਾਨੁ ਤੁਸਨ ਕੀਨੇ।
 ਗੁਰ ਭੈ ਲਖਯੋ ਨ ਉਤਰ ਦੀਨੇ॥

ਮਾਤਾ ਜੀ ਹੁਣ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਅਤਿ ਅਕੁਲਾਏ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਲਈ, ਮਰਦਾਨੇ ਦੇ ਮਗਰੇ ਮਗਰ ਹਾਹੁਕੇ ਭਰਦੇ, ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨੈਣ-ਜਲ ਨਾਲ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਕਰਦੇ, ਟੁਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਮਰਾ ਭਰ ਇਸ ਮਾਨ ਵਿਚ ਰਹੇ ਕਿ 'ਨਾਨਕ' ਪੁੱਤ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਮਾਂ ਹਾਂ, ਅੱਜ ਕਰਤਾਰ ਨੇ ਕੀਹ ਰੰਗ ਬਣਾਇਆ ਹੈ? ਵਰਿਹਾਂ ਦੇ ਬਿਰਹੋਂ ਨੇ ਮੋਹ ਦੀ ਅੱਗ ਤਿੱਖੀ ਕਰ-ਕਰ ਕੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਕਿੰਗਰੇ ਪੁਚਾ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਹੱਥ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਹੈ ਤੇ ਪੁੱਤ ਨੂੰ, ਹਾਂ ਪੁੱਤ ਸਤਿਗੁਰ ਨੂੰ ਢੂੰਡਣ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਤ੍ਰਿਖਾ ਉਸ ਅਣੀ ਤੇ ਅੱਜ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਨਾਮ ਦੀ ਕਣੀ ਜਾ ਕੇ ਅੜ ਖਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮਾਤਾ, ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਹੀ ਮਿਲਣ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਚਿਤ ਦੀ ਗਤੀ ਅਨਜਾਣੇ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਅਸਲੀ-ਆਤਮ ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ - ਤਾਰ ਵਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਜਦ ਮਰਦਾਨਾ ਖੂਹ ਤੇ ਪਹੁੰਚਾ, ਤਾਂ ਮਾਤਾ ਦੇ ਤਰਸੇ ਤੇ ਸਿੱਕਾਂ ਭਰੇ ਨੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਪਿਆਰੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਮੋਹਿਨੀ ਮੂਰਤ ਆ ਪਈ, ਧਾ ਕੇ ਭੱਜੀ ਪਰ ਉਸ ਪਿਆਰਾਂ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਸਾਂਈਂ ਨੇ ਉਠ ਕੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਬੰਦਨਾ ਕੀਤੀ, ਲੁਹੰਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਪੁੱਤ ਨੂੰ ਗਲੇ ਲਾ ਕੇ ਘੁੱਟ ਲਿਆ। ਰੋਂਦੀ ਨੇ ਨੈਂ ਵਹਾ ਦਿਤੀ, ਤਰਸਦੀ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਤੇ ਮੇਲ ਦੀ ਸਿੱਕ ਨੂੰ, ਕੌਣ ਵਰਣਨ ਕਰੇ? ਕਵਿ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ -

ਕੌਰੀ (ਜੱਫੀ) ਭਰ ਨਾਨਕ ਕੋ ਜਨਨੀ।
 ਰੋਦਨ ਕਰਤ ਨ ਜਾਈ ਗਨਨੀ।
 ਚਲਯੋ ਬਿਲੋਚਨ ਤੇ ਬਹੁ ਨੀਰੰ।
 ਸੁਤ ਬਿਰਹਾਨਲ ਜਨੁ ਕਰਿ ਸੀਰੰ।
 ਅੱਸਰੁ ਪਾਤ ਸੋ ਬਸਤੁ ਭਿਗੋਏ।
 ਜੋ ਦੋਖਤ ਸੋ ਗਦਗਦ ਹੋਏ।
 ਕੌਰੀ ਤੇ ਸੁਤ ਕੋ ਨਹਿ ਤਜਈ।
 ਬਦਨ ਬਿਲੋਕਤ ਸੁੰਘਤ ਮਾਥਾ।
 ਕਰਤ ਨੇਹ ਸਿਰ ਫੇਰਤ ਠਾਥਾ।
 ਹੁਤੀ ਬ੍ਰਿਧ ਬਲ ਤੇ ਤਨ ਹੀਨਾ।
 ਪੁਨ ਸਮੀਪ ਬੈਸੀ ਸੁਖ ਲੀਨਾ।

ਇੰਨੇ ਚਿਰ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਤਲਵੰਡੀ ਵਿਚ ਇਹ ਖਬਰ ਫੈਲ ਗਈ ਕਿ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਆਇਆ ਹੈ ਤੇ ਬਾਹਰ ਖੂਹ ਤੇ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਕਾਲੂ, ਬ੍ਰਿਧ ਬਾਬਾ ਕਾਲੂ, ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਕਦੇ ਗੁੱਸੇ ਹੋਣ

ਵਾਲਾ ਬਾਬਾ ਕਾਲੂ ਬੀ ਸੁਣ ਕੇ ਘੋੜੀ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਆਯਾ। ਹੁਣ ਵਿਛੋੜੇ ਨੇ ਕਦਰ ਪਾ ਦਿਤੀ ਹੈ, ਹੁਣ ਲੰਮੇ ਬਿਰਹੋਂ ਨੇ ਦਸ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਚੰਦ੍ਰ ਮੁਖ, ਜਿਸ ਨਾਲੋਂ ਵੀਹ ਰੁਪਏ ਪਿਆਰੇ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਲੱਖੀਂ ਤੇ ਕਰੋੜ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਸਕਦਾ। ਹੁਣ ਜੁਦਾਈਆਂ ਦੀਆਂ ਪੀੜਾਂ ਨੇ ਮੱਤ ਦੇ ਦਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਮਲ ਨੈਣ ਸੁੰਦਰ ਬਦਨ ਜੀਵਨ ਦਿਤਿਆਂ ਬੀ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਸਸਤਾ ਹੈ। ਹਾਂ ਬਾਬੇ ਕਾਲੂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਨੂੰ ਬੀ ਬਿਰਹੋਂ ਸੁਲਤਾਨ ਨੇ ਕੁਛ ਵਿੰਨ੍ਹ ਘੱਟਿਆ ਹੈ, ਕਿਵੇਂ ਕਾਹਲੀ ਪਹੁੰਚਾਂ ਤੇ ਚੰਦ੍ਰ ਮੁਖਤਾ ਤੱਕਾਂ ਸੋਚਦਾ ਬਾਬਾ ਕਾਲੂ ਘੋੜੀ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਸਰਪੱਟ ਨਠਾ ਕੇ ਪਹੁੰਚਾ। ਉਹ ਜਗਤ ਦੇ ਪਿਤਾ, ਮਰਿਯਾਦਾ ਦੇ ਪੂਰੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਢਹਿਣ ਨੂੰ ਉਠੇ, ਪਰ ਵਿਛੋੜੇ ਦੇ ਤਾਉ ਨਾਲ ਸੁੱਧ ਹੋ ਰਹੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਧਾ ਕੇ ਗਲੇ ਲਾਯਾ ਅਰ ਐਉਂ ਪਿਆਰ ਕੀਤਾ -

ਜਨੁ ਬਹੁ ਭੁਖੇ ਮਿਲਯੋ ਆਹਾਰਾ।
 ਮਰਤਯੋ ਪਯਾਸੇ ਪਾਯੋ ਬਾਰਾ।
 ਨੀਰ ਬਿਮੋਚਤ ਲੋਚਨ ਦਰ ਤੇ।
 ਗਦ ਗਦ ਬੋਲਯੋ ਜਾਇ ਨ ਗੁਰ ਤੇ।

ਕੁਛ ਚਿਰ ਮਗਰੋਂ ਸਾਰੇ ਸਨੇਹੀ ਉਥੇ ਆ ਗਏ। ਵਿਚਕਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮ ਮੰਡਲ ਦੇ ਚੰਦ ਬਿਰਾਜ ਰਹੇ ਹਨ ਅਰ ਦੁਆਲੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮਾਤਾ ਨੇ ਹੁਣ ਸਹਿਜ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, ਹੇ ਲਾਲ! ਬਹੁਤ ਬਰਸ ਬਿਤਾ ਕੇ ਘਰ ਆਏ ਹੋ, ਮੈਂ ਸਦਕੇ ਮੈਨੂੰ ਅੰਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ।

ਮੈਂ ਵਾਰੀ ਸੁਤ! ਤੇ ਪਰ ਵਾਰੀ।
 ਵਾਰ ਵਾਰ ਕਹਿ ਗੁਰ ਮਹਤਾਰੀ। (ਗੁ:ਨਾ:ਪ੍ਰ:)

ਸੁਣ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬੋਲੇ -
 ਅਮਲੀ ਅਮਲੁ ਨ ਅੰਬੜੈ ਮਛੀ ਨੀਰੁ ਨ ਹੋਇ ॥
 ਜੋ ਰਤੇ ਸਹਿ ਆਪਣੈ ਤਿਨ ਭਾਵੈ ਸਭੁ ਕੋਇ ॥ ੧ ॥
 ਹਉ ਵਾਰੀ ਵੰਞਾ ਖੰਨੀਐ ਵੰਞਾ ਤਉ ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਨਾਵੈ ॥ ੧ ॥
 ਰਹਾਉ ॥
 ਸਾਹਿਬੁ ਸਫਲਿਓ ਰੁਖੜਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਜਾ ਕਾ ਨਾਉ ॥
 ਜਿਨ ਪੀਆ ਤੇ ਤ੍ਰਿਪਤ ਭਏ ਹਉ ਤਿਨ ਬਲਿਹਾਰੈ ਜਾਉ ॥੨॥
 ਮੈ ਕੀ ਨਦਰਿ ਨ ਆਵਹੀ ਵਸਹਿ ਹਭੀਆਂ ਨਾਲਿ ॥
 ਤਿਖਾ ਤਿਹਾਇਆ ਕਿਉ ਲਹੈ ਜਾ ਸਰ ਭੀਤਰਿ ਪਾਲਿ ॥ ੩॥
 ਨਾਨਕੁ ਤੇਰਾ ਬਾਣੀਆ ਤੁ ਸਾਹਿਬੁ ਮੈ ਰਾਸਿ ॥
 ਮਨ ਤੇ ਧੋਖਾ ਤਾ ਲਹੈ ਜਾ ਸਿਫਤਿ ਕਰੀ ਅਰਦਾਸਿ ॥੪॥੧॥
 ਅੰਗ - ੫੫੭

ਤਦ ਮਾਤਾ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਅੱਗੇ ਧਰਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ - ਲਾਲ ਜੀ! ਖਾਓ। ਸੁਣ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ - ਹੇ ਮਾਤਾ! ਮੈਂ ਇਕ ਐਸਾ ਭੋਜਨ ਪਾਯਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਭੁੱਖ ਨਹੀਂ ਸਤਾਉਂਦੀ। ਮੈਂ ਰੱਜਿਆ ਹਾਂ ਤ੍ਰਿਪਤ ਹਾਂ ਤੇ ਅਘਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਬਾਬੇ ਕਾਲੂ ਨੇ ਅਚਰਜ ਹੋ ਕੇ ਕਿਹਾ, ਹੇ ਤਾਤ! ਐਸੀ ਕੀ ਵਸਤੂ ਤੁਸਾਂ ਨੇ

ਛਕੀ ਹੈ, ਜੋ ਭੁੱਖ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦੀ? ਤਾਂ ਉਚਾਰਨ ਹੋਇਆ -

ਸਭਿ ਰਸ ਮਿਠੇ ਮੰਨਿਐ ਸੁਣਿਐ ਸਾਲੋਣੇ ॥
ਖਟ ਤੁਰਸੀ ਮੁਖਿ ਬੋਲਣਾ ਮਾਰਣ ਨਾਦ ਕੀਏ ॥
ਛਤੀਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਭਾਉ ਏਕੁ ਜਾ ਕਉ ਨਦਰਿ ਕਰੇਇ ॥ ੧ ॥
ਬਾਬਾ ਹੋਰੁ ਖਾਣਾ ਖੁਸੀ ਖੁਆਰੁ ॥
ਜਿਤੁ ਖਾਧੈ ਤਨੁ ਪੀੜੀਐ ਮਨ ਮਹਿ ਚਲਹਿ ਵਿਕਾਰ ॥ ੧ ॥
ਰਹਾਉ ॥

ਅੰਗ - ੧੬

ਇਸ ਪਰ ਮਾਤਾ, ਪਿਤਾ ਦੇ ਕਲੇਜੇ ਕੁਛ ਨੋਕ ਚੁਭੀ, ਪਰ ਅਜੇ ਮਾਯਾ ਦੇ ਬਾਗ ਅੱਖਾਂ ਅੱਗੇ ਹਨ, ਅਜੇ ਆਸ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁੱਤ ਘਰ ਆ ਬੈਠੇ ਤੇ ਅੱਖਾਂ ਠਾਰੇ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਸਹਿਜ ਨਾਲ ਪੁਰਾਣੇ ਕੱਪੜੇ ਲਾਹ ਕੇ ਨਵੇਂ ਤੇ ਚਿੱਟੇ ਪਹਿਨਣੇ ਲਈ ਕਿਹਾ, ਤਦ ਸਤਿਗੁਰ ਨੇ ਆਖਿਆ, ਮੈਂ ਉਹ ਜਾਮਾਂ ਪਾਯਾ ਹੈ, ਜੋ ਨਾ ਪਾਟਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਮੈਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਤਦ ਪਿਤਾ ਕਿਹਾ, ਉਹ ਕੱਪੜੇ ਆਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਦਿਸ ਨਹੀਂ ਆਂਵਦੇ? ਤਦ ਆਪ ਬੋਲੇ -

ਰਤਾ ਪੈਨਣੁ ਮਨੁ ਰਤਾ ਸੁਪੇਦੀ ਸਤੁ ਦਾਨੁ ॥
ਨੀਲੀ ਸਿਆਹੀ ਕਦਾ ਕਰਣੀ ਪਹਿਰਣੁ ਪੈਰ ਧਿਆਨੁ ॥
ਕਮਰਬੰਦੁ ਸੰਤੋਖ ਕਾ ਧਨੁ ਜੋਬਨੁ ਤੇਰਾ ਨਾਮੁ ॥ ੨ ॥
ਬਾਬਾ ਹੋਰੁ ਪੈਨਣੁ ਖੁਸੀ ਖੁਆਰੁ ॥
ਜਿਤੁ ਪੈਧੈ ਤਨੁ ਪੀੜੀਐ ਮਨ ਮਹਿ ਚਲਹਿ ਵਿਕਾਰ ॥ ੧ ॥
ਰਹਾਉ ॥

ਅੰਗ- ੧੬

ਫਿਰ ਪਿਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਘਰ ਰਹੇ ਹੁਣ, ਆਰਾਮ ਕਰੋ, ਘੋੜਿਆਂ ਤੇ ਚੜ੍ਹੋ, ਸੁਖ ਪਾਵੋ, ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਆਖਦੇ, ਸਾਡੇ ਕਮਾਏ ਪਰ ਸੁਖ ਪਾਓ, ਸਾਨੂੰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਓ, ਦੂਰ ਨਾ ਜਾਓ। ਤਦ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਖਿਆ -

ਘੋੜੇ ਪਾਖਰ ਸੁਣਿਨੇ ਸਾਖਤਿ ਬੁਝਣੁ ਤੇਰੀ ਵਾਟ ॥
ਤਰਕਸ ਤੀਰ ਕਮਾਣ ਸਾਂਗ ਤੰਗਬੰਦ ਗੁਣ ਧਾਤੁ ॥
ਵਾਜਾ ਨੇਜਾ ਪਤਿ ਸਿਉ ਪਰਗਟੁ ਕਰਮੁ ਤੇਰਾ ਮੇਰੀ ਜਾਤਿ ॥
ਬਾਬਾ ਹੋਰੁ ਚੜਣਾ ਖੁਸੀ ਖੁਆਰੁ ॥
ਜਿਤੁ ਚੜੀਐ ਤਨੁ ਪੀੜੀਐ ਮਨ ਮਹਿ ਚਲਹਿ ਵਿਕਾਰ ॥ ੧ ॥
॥ ਰਹਾਉ ॥

ਅੰਗ- ੧੬

ਫਿਰ ਮਾਤਾ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਲਾਲ ਜੀ! ਘਰ ਚੱਲੋ, ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਵੱਸੋ, ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸੱਦੀਏ, ਖੁਸ਼ੀ ਕਰੀਏ। ਅਸਾਂ ਘਰ ਨਵਾਂ ਉਸਾਰਿਆ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਵੱਸੋ, ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਤੇ ਸੁਖ ਪਾਵਦੇ ਦਿੱਸੋ। ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬੋਲੇ -

ਘਰ ਮੰਦਰ ਖੁਸੀ ਨਾਮ ਕੀ ਨਦਰਿ ਤੇਰੀ ਪਰਵਾਰੁ ॥

ਹੁਕਮੁ ਸੋਈ ਤੁਧੁ ਭਾਵਸੀ ਹੋਰੁ ਆਖਣੁ ਬਹੁਤੁ ਅਪਾਰੁ ॥
ਨਾਨਕ ਸਚਾ ਪਾਤਿਸਾਹੁ ਪੂਛਿ ਨ ਕਰੇ ਬੀਚਾਰੁ ॥ ੪ ॥
ਬਾਬਾ ਹੋਰੁ ਸਉਣਾ ਖੁਸੀ ਖੁਆਰੁ ॥
ਜਿਤੁ ਸੁਤੈ ਤਨੁ ਪੀੜੀਐ ਮਨ ਮਹਿ ਚਲਹਿ ਵਿਕਾਰ ॥ ੧ ॥
ਰਹਾਉ ॥ ੪ ॥ ੨ ॥

ਅੰਗ- ੧੭

ਫੇਰ ਆਪ ਬੋਲੇ -

ਹੇ ਸੁਤ! ਤੈਂ ਅਸ ਬੈਨ ਉਚਾਰੇ।
ਰਿਦੈ ਸਾਂਤਿ ਕਿਉਂ ਆਵ ਹਮਾਰੇ।
ਦ੍ਰਾਦਸ ਬਰਖ ਬਿਤੀਤੇ ਆਏ।
ਪ੍ਰਵਿਸ਼ੇ ਸਦਨ ਨ ਪਗ ਇਕ ਪਾਏ।
ਵਹਿਰ ਤੇ ਵਹਿਰ ਕਰਹੁ ਤੁਮ ਪਯਾਨਾ।
ਹਮਰੋ ਕਹਯੋ ਨ ਇਕ ਮਨ ਆਨਾ।
ਕਿਹ ਦੁਖ ਤੇ ਮਨ ਕੀਨ ਉਦਾਸੁ।
ਜਿਉਂ ਤੁਮ ਕਹਉ ਕਰੈਂ ਤਿਮ ਆਸੁ।
ਨਿਜ ਇਸਤ੍ਰੀ ਕਉ ਜੇ ਦੁਖ ਮਾਨਉ।
ਔਰ ਬਯਾਹ ਕਰ ਦੇਹਿ ਬਖਾਨਉ।
ਸਭ ਕਿਛੁ ਘਰਿ ਮਹਿ ਦੀਨ ਬਿਧਾਤਾ।
ਜਿਉਂ ਤੁਮ ਚਹਹੁ ਕਰਹਿ ਤਿਉਂ ਤਾਤਾ।

ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਹੱਸੇ ਤੇ ਰਾਗ ਸੁਹੀ ਛੱਤ ਮ: ੧ ਦਾ ਸਬਦਿ 'ਜਿਨਿ ਕੀਆ ਤਿਨਿ ਦੇਖਿਆ ਜਗੁ ਪੰਧੜੈ ਲਾਇਆ' ਬੋਲਿਆ।

ਤਦ ਬਾਬੇ ਆਖਿਆ, ਪਿਤਾ ਜੀ, ਮਾਤਾ ਜੀ ਉਹ ਬਿਧਾਤਾ ਪੁਰਖੁ ਹੈ, ਉਹ ਭੁੱਲਣੈ ਵਿਚਿ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਓਸ ਸੰਜੋਗ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਸੋ ਭਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਤਾਂ ਮਾਤਾ ਖਿਆ, ਬੱਚਾ ਤੂੰ ਉਠ ਚਾਲ, ਅਵਾਈਆਂ ਛੋਡ, ਫਿਰਿ ਕਿਆ ਸੰਜੋਗ ਬਣੇਗਾ, ਜਿਤੁ ਫਿਰਿ ਮਿਲਹਿੰਗਾ। ਤਾਂ ਬਾਬੇ ਸਬਦੁ ਕੀਤਾ ਰਾਗੁ ਮਾਰੂ ਮਹਲਾ ੧॥

ਪਿਛਹੁ ਰਾਤੀ ਸਦੜਾ ਨਾਮੁ ਖਸਮ ਕਾ ਲੇਹਿ ॥
ਖੇਮੇ ਛਤੁ ਸਰਾਇਚੇ ਦਿਸਨਿ ਰਬ ਪੀੜੇ ॥
ਜਿਨੀ ਤੇਰਾ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇਆ ਤਿਨ ਕਉ ਸਦਿ ਮਿਲੇ ॥੧ ॥
ਬਾਬਾ ਮੈ ਕਰਮਹੀਣ ਕੂੜਿਆਰ ॥
ਨਾਮੁ ਨ ਪਾਇਆ ਤੇਰਾ ਅੰਧਾ ਭਰਮਿ ਭੂਲਾ ਮਨੁ ਮੇਰਾ ॥੧ ॥
ਰਹਾਉ ॥
ਸਾਦ ਕੀਤੇ ਦੁਖ ਪਰਫੁੜੇ ਪੂਰਬਿ ਲਿਖੇ ਮਾਇ ॥
ਸੁਖ ਥੋੜੇ ਦੁਖ ਅਗਲੇ ਦੁਖੇ ਦੁਖਿ ਵਿਹਾਇ ॥ ੨ ॥
ਵਿਛੜਿਆ ਕਾ ਕਿਆ ਵੀਛੜੈ ਮਿਲਿਆ ਕਾ ਕਿਆ ਮੇਲੁ ॥
ਸਾਹਿਬੁ ਸੋ ਸਾਲਾਹੀਐ ਜਿਨਿ ਕਰਿ ਦੇਖਿਆ ਖੇਲੁ ॥ ੩ ॥
ਸੰਜੋਗੀ ਮੇਲਾਵੜਾ ਇਨਿ ਤਨਿ ਕੀਤੇ ਭੋਗ ॥
ਵਿਜੋਗੀ ਮਿਲਿ ਵਿਛੜੇ ਨਾਨਕ ਭੀ ਸੰਜੋਗ ॥ ੪ ॥ ੧ ॥

ਅੰਗ - ੧੮੯

ਤਬ ਬਾਬੇ ਆਖਿਆ, ਪਿਤਾ ਜੀ, ਮਾਤਾ ਜੀ, ਅਸੀਂ ਜੋ ਆਏ ਹਾਂ, ਜੋ ਕਹਿਆ ਥਾ ਆਵਹਿੰਗੇ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ

(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 45 'ਤੇ)

ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਰਥ ਭੰਡਾਰ

ਸੰਤ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਰੰਧਾਵੇ' ਵਾਲੇ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਫਰਵਰੀ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-੩੮)

ਸਿਰੀਰਾਗੁ ਮਹਲਾ ੧ ॥

ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੂਰਾ ਜੇ ਮਿਲੈ ਪਾਈਐ ਰਤਨੁ ਬੀਚਾਰੁ ॥

ਐਸੇ ਪੂਰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਾ ਜੇਕਰ ਮਿਲੈ=ਮਿਲਾਪ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਸ਼ਬਦ ਰੂਪ ਰਤਨ ਦਾ ਵੀਚਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੀਦਾ ਹੈ ਵਾ: ਰਤਨ ਜੋ ਬ੍ਰਹਮ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਦਾਰਥ ਦੀ ਰਤ=ਪ੍ਰੀਤੀ ਨਾ ਰਹੇ, ਐਸੇ ਸਰੂਪ ਦਾ ਵੀਚਾਰ ਪਾਈਦਾ ਹੈ ਵਾ: ਰਤਨ ਨਾਮ ਵੈਰਾਗ ਦਾ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਪਾਸੋਂ ਤਰਤੀਬਰ ਤਰਤਮ ਵੈਰਾਗ ਰੂਪ ਰਤਨ ਅਤੇ ਬੀਚਾਰੁ=ਬਿਬੇਕ ਨੂੰ ਪਾਈਦਾ ਹੈ।

ਮਨੁ ਦੀਜੈ ਗੁਰ ਆਪਣੇ ਪਾਈਐ ਸਰਬ ਪਿਆਰੁ ॥

ਆਪਣੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਮਨ ਭੇਟਾ ਕਰ ਦੇਈਏ, ਜੋ ਸਾਰਿਆਂ 'ਚ ਪ੍ਰੇਮ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਰਮਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਮੁਕਤਿ ਪਦਾਰਥੁ ਪਾਈਐ ਅਵਗਣ ਮੇਟਣਹਾਰੁ ॥ ੧ ॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੋ ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ, ਹੰਕਾਰ, ਨਿੰਦਿਆ, ਚੁਗਲੀ, ਵਿਕਾਰਾਂ ਆਦਿ ਅਉਗਣਾਂ ਦੇ ਮੇਟਣ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਐਸੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਪਾਸੋਂ ਮੁਕਤੀ ਰੂਪ ਪਦਾਰਥ ਨੂੰ ਪਾ ਲਈਦਾ ਹੈ। ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਹ ਪਦਾਰਥ ਕਥਨ ਕੀਤੇ ਹਨ - ਜਨਮ ਪਦਾਰਥ, ਨਾਮ ਪਦਾਰਥ, ਪ੍ਰੇਮ ਪਦਾਰਥ, ਗਿਆਨ ਪਦਾਰਥ, ਮੁਕਤ ਪਦਾਰਥ।

ਭਾਈ ਰੇ ਗੁਰ ਬਿਨੁ ਗਿਆਨੁ ਨ ਹੋਇ ॥

ਹੇ ਭਾਈ! ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬ੍ਰਹਮ ਸਰੂਪ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਤੋਂ ਬਗ਼ੈਰ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

ਪੂਛਹੁ ਬ੍ਰਹਮੇ ਨਾਰਦੈ ਬੇਦ ਬਿਆਸੈ ਕੋਇ ॥ ੧ ॥
ਰਹਾਉ ॥

ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੇਦ ਉਚਾਰਨ ਵਾਲੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਜੀ ਪਾਸੋਂ, ਕੀਰਤਨ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਾਰਦ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਅਤੇ ਵੇਦਾਂ ਦਾ ਟੀਕਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵੇਦ ਵਿਆਸ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਪੁੱਛ ਲਵੇ। ਉਹ ਵੀ ਇਹੀ ਗੱਲ ਕਹਿਣਗੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮਹਾਨ ਆਤਮਾਵਾਂ ਵੀ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀਆਂ।

ਗਿਆਨੁ ਧਿਆਨੁ ਧੁਨਿ ਜਾਣੀਐ
ਅਕਥੁ ਕਹਾਵੈ ਸੋਇ ॥

ਹੇ ਭਾਈ! ਨਿਰਗੁਣ ਸਰੂਪ ਦਾ ਗਿਆਨ ਅਤੇ

ਸਰਗੁਣ ਸਰੂਪ ਦਾ ਗਿਆਨ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਧੁਨਿ=ਸ਼ਬਦ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਜਾਣੀਐ=ਜਾਣੀਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਸੋਇ=ਉਹ ਗੁਰੂ ਹੀ ਅਕਥੁ=ਕਥਨ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਕਹਾਵੈ=ਕਥਨ ਕਰਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸਫਲਿਓ ਬਿਰਖੁ ਹਰੀਆਵਲਾ ਛਾਵ ਘਣੇਰੀ ਹੋਇ ॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਧਰਮ ਰੂਪੀ ਮੁੱਢ, ਕਰੁਣਾ, ਮੁੱਦਤਾ, ਮੈਤ੍ਰੀ, ਅਪੇਖਿਆ ਰੂਪੀ ਟਾਹਣੀਆਂ ਦੇ ਸਹਿਤ ਹਰੀਆਵਲਾ=ਹਰਾ ਭਰਾ ਵਾ: ਭਗਤੀ ਰੂਪੀ ਹਰਿਆਵਲਤਾ ਦੇ ਸਹਿਤ, ਸਫਲਿਓ=ਸਫਲਾ, ਬਿਰਖੁ=ਬ੍ਰਿਛ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਰੂਪ, ਘਣੇਰੀ=ਘਣੀ, ਛਾਵ=ਛਾਂ, ਹੋਇ=ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਲਾਲ ਜਵੇਹਰ ਮਾਣਕੀ ਗੁਰ ਭੰਡਾਰੈ ਸੋਇ ॥ ੨ ॥

ਜਿਸ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਬ੍ਰਿਛ ਨੂੰ ਮਾਣਕੀ=ਮਾਣਕ ਦੀ ਨਿਆਈਂ, ਸੂਵਣ, ਮੰਨਣ, ਨਿਧਿਆਸਣ ਰੂਪੀ ਪੱਤੇ, ਲਾਲ=ਪ੍ਰੇਮ ਰੂਪੀ ਫੁੱਲ, ਜਵੇਹਰ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਗਿਆਨ ਰੂਪ ਫਲ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਇਉਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਅੰਤਹਕਰਣ ਰੂਪੀ ਭੰਡਾਰੈ=ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚ ਸੁਭ ਗੁਣ, ਸੋਇ=ਸ਼ੋਭਨੀਕ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ।

ਗੁਰ ਭੰਡਾਰੈ ਪਾਈਐ ਨਿਰਮਲ ਨਾਮ ਪਿਆਰੁ ॥

ਹੇ ਭਾਈ! ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ, ਭੰਡਾਰੈ=ਖਜ਼ਾਨਾ, ਸਤਿਸੰਗਤ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਕਰੀਏ। ਫਿਰ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਵਾ: ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਜੋ ਹਿਰਦੇ ਰੂਪ ਭੰਡਾਰ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਮਨ ਨੂੰ ਨਿਰਮਲ=ਉੱਜਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਦਾਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸਾਚੇ ਵਖਰੁ ਸੰਚੀਐ ਪੂਰੈ ਕਰਮਿ ਅਪਾਰੁ ॥

ਜੋ ਲਾਭਦਾਇਕ ਨਾਮ ਰੂਪ ਸੱਚਾ ਵਖਰੁ=ਸੌਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ, ਸੰਚੀਐ=ਇਕੱਤਰ ਕਰੀਏ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰਮ ਨਿਰਮਲ ਅਤੇ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਪੂਰੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਉਹ ਗੁਰਮੁਖ ਅਪਾਰੁ=ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਪਾਰਾਵਾਰ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

ਸੁਖਦਾਤਾ ਦੁਖ ਮੇਟਣੈ ਸਤਿਗੁਰੁ ਅਸੁਰ ਸੰਘਾਰੁ ॥ ੩ ॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਦੇ ਸੁੱਖਾਂ ਦੇ ਦਾਤੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜੰਮਣ ਮਰਣ ਦੇ ਦੁੱਖ ਨੂੰ ਮੇਟਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਸੁਰ=ਦੈਤਾਂ ਨੂੰ, ਸੰਘਾਰੁ=ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਦੈਤਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਕੀਤਾ। ਸਤਿਜੁਗ ਵਿਚ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰਕੇ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤਪ ਕੀਤਾ। ਕਸਾਈ ਲੱਖ ਗਊਆਂ ਕਤਲ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰਕੇ

ਬਿਭੋਰ ਸਾਹਿਬ ਤਪ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ ਹੇਮਕੁੰਟ ਸਾਹਿਬ ਜਾ ਕੇ ਤਪਸਿਆ ਕੀਤੀ। ਦਸਵਾਂ ਸਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ ਅਸੁਰੀ ਬਿਰਤੀ ਵਾਲੇ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਕੀਤਾ। ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਅਸੁਰੀ ਸੰਪਦਾ ਭਾਵ ਜੋ ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਅਗਿਆਨ ਆਦਿ ਜੋ ਦੈਂਤ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ।

ਭਵਜਲੁ ਬਿਖਮੁ ਡਰਾਵਣੇ ਨਾ ਕੰਧੀ ਨਾ ਪਾਰੁ ॥

ਇਹ ਜੋ ਭਵਜਲੁ=ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਹੈ, ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਬਿਖਮੁ=ਕਠਨ ਅਤੇ ਡਰਾਉਣ ਵਾਲਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦਾ ਨਾ ਉਰਲਾ ਕੰਧੀ=ਕਿਨਾਰਾ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪਾਰੁ=ਪਰਲਾ ਪਾਸਾ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਵਾ: ਨਾ ਤਾਂ ਜੀਵ ਕੋਲ ਵੈਰਾਗ ਰੂਪ ਉਰਲਾ ਕਿਨਾਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੁਕਤੀ ਰੂਪ ਪਰਲਾ ਕਿਨਾਰਾ ਹੈ ਵਾ: ਨਾ ਸ਼ਰਧਾ ਰੂਪ ਉਰਲਾ ਕੰਧੀ=ਕਿਨਾਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਗਿਆਨ ਰੂਪ ਪਾਰੁ=ਪਰਲਾ ਕਿਨਾਰਾ ਹੈ।

ਨਾ ਬੇੜੀ ਨਾ ਤੁਲਹੜਾ ਨਾ
ਤਿਸੁ ਵੰਝੁ ਮਲਾਰੁ ॥

ਜੀਵ ਕੋਲ ਆਸਾ ਰੂਪ ਨਦੀ ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੋਣ ਲਈ ਭਗਤੀ ਰੂਪ ਬੇੜੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਤਿਸ ਕੋਲ ਸੰਕਲਪਾਂ ਵਿਕਲਪਾਂ ਰੂਪ ਨਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਲੰਘਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਮ ਰੂਪ ਤੁਲਹੜਾ=ਤੁਲਹਾ ਹੈ। ਨਾ ਤਿਸ ਜੀਵ ਕੋਲ ਵੈਰਾਗ ਰੂਪੀ ਵੰਝੁ=ਬਾਂਸ (ਜੋ ਬੇੜੀ ਨੂੰ ਤੋਰਨ ਲਈ ਇਕ ਲੰਬਾ ਬਾਂਸ ਮਲਾਹ ਕੋਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਬਿਬੇਕ ਰੂਪ ਚੱਪੂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਮਲਾਰੁ=ਮਲਾਹ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰੁ ਭੈ ਕਾ ਬੋਹਿਥਾ ਨਦਰੀ ਪਾਰਿ ਉਤਾਰੁ ॥ ੪ ॥

ਜੋ ਗੁਰਸਿੱਖ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਭੈ ਧਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕਰਕੇ ਨਾਮ ਦੇ ਜਹਾਜ਼ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਇਕੁ ਤਿਲੁ ਪਿਆਰਾ ਵਿਸਰੈ
ਦੁਖੁ ਲਾਗੈ ਸੁਖੁ ਜਾਇ ॥

ਇਕ ਤਿਲੁ=ਥੋੜ੍ਹੇ ਮਾਤਰ ਵੀ ਪਿਆਰਾ=ਸਨੇਹੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਿਸਰੈ=ਭੁੱਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੰਮਣ ਮਰਣ ਦਾ ਦੁੱਖ ਉਸ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਸੁੱਖ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਵਾ: ਇਕ ਤਿਲ ਮਾਤਰ ਭੀ ਪਿਆਰੇ ਦਾ ਨਾਮ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚੋਂ ਵਿਸਰ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਦੁੱਖ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸੁੱਖ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜਿਹਵਾ ਜਲਉ ਜਲਾਵਣੀ ਨਾਮੁ ਨ ਜਪੈ ਰਸਾਇ ॥

ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਜਲਉ=ਸੜਨ ਯੋਗ ਜਿਹਵਾ=ਜਿਹਬਾ, ਜੁਬਾਨ, ਜਲਾਵਣੀ=ਸੜ ਜਾਏ ਜੋ ਨਿੰਦਿਆ, ਚੁਗਲੀ ਅਤੇ ਈਰਖਾ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਵਾ: ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਉਸ ਦੀ ਜਿਹਵਾ ਸੜ ਜਾਵੇ ਜੋ ਵਿਦਵਾਨ ਹੋ ਕੇ ਹਉਮੈ ਦੇ, ਈਰਖਾ ਦੇ, ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਨੂੰ ਸਾੜਨ ਵਾਲੇ ਬਚਨ ਕੱਢਦੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਐਸੀ ਜੀਭ ਨੂੰ ਰੱਖ ਕੇ ਕੀ

ਕਰਨਾ ਹੈ, ਜੋ ਨਾਮ ਨੂੰ ਰਸਾਇ=ਰਸਾ ਕੇ ਭਾਵ ਤਦਾਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜਪਦੀ, ਉਸ ਦਾ ਤਾਂ ਸੜਨਾ ਹੀ ਭਲਾ ਹੈ।

ਘਟੁ ਬਿਨਸੈ ਦੁਖੁ ਅਗਲੇ
ਜਮੁ ਪਕੜੈ ਪਛੁਤਾਇ ॥ ੫ ॥

ਨਾਮ ਤੋਂ ਹੀਣਿਆਂ ਦਾ ਜਦੋਂ ਘਟੁ=ਸਰੀਰ ਬਿਨਸੈ=ਨਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਫਿਰ ਜਮ ਆ ਕੇ ਪਕੜ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਗਲੇ=ਅਗਲੇ ਪਰਲੋਕ ਵਿਚ ਵਾ: ਅਗਲੇ=ਬਹੁਤਾ ਦੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਜਮ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਬੇਅੰਤ ਕਸ਼ਟ ਭੋਗਦਾ ਹੋਇਆ ਫਿਰ ਪਛੁਤਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕੀਮਤੀ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਐਵੇਂ ਹੀ ਗਵਾ ਲਿਆ, ਪਰ ਫਿਰ ਪਛੁਤਾਉਣ ਨਾਲ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ।

ਮੇਰੀ ਮੇਰੀ ਕਰਿ ਗਏ
ਤਨੁ ਧਨੁ ਕਲਤੁ ਨ ਸਾਥਿ ॥

ਅਨੇਕਾਂ ਜੀਵ ਮੇਰੀ-ਮੇਰੀ ਕਰਦੇ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਚਲੇ ਗਏ। ਨਾ ਕਿਸੇ ਦਾ ਤਨੁ=ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਗਿਆ, ਨਾ ਹੀ ਕਲਤੁ=ਇਸਤੀ ਆਦਿ, ਕੋਈ ਵੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਧੀਆਂ, ਪੁੱਤਰ ਸਭ ਕੁਝ ਇਥੇ ਛੱਡ ਕੇ ਜੀਵ ਨੂੰ ਇਕੱਲੇ ਹੀ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ ਧਨੁ ਬਾਦਿ ਹੈ ਭੂਲੇ ਮਾਰਗਿ ਆਥਿ ॥

ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਜੋ ਧਨ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਭ ਬਾਦਿ=ਵਿਆਰਥ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਹੀਣੇ ਮਨੁੱਖ ਕੋਲ ਧਨ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਹੰਕਾਰੀ ਹੋ ਕੇ ਪਾਪ ਕਰਨ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਬਦਫੈਲੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕਈਆਂ 'ਤੇ ਝੂਠੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਪਵਾ ਕੇ ਕੈਦ ਕਰ ਛੱਡਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅਨੇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਧਨ ਬਿਆਰਥ ਹੈ ਜੋ ਪਰਉਪਕਾਰ ਹਿਤ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਇਹ ਜੀਵ ਆਥਿ=ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਲਗ ਕੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਭਗਤੀ ਮਾਰਗ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਾਚਉ ਸਾਹਿਬੁ ਸੇਵੀਐ ਗੁਰਮੁਖਿ ਅਕਥੋ ਕਾਥਿ ॥੬ ॥

ਸੱਚਾ ਸਾਹਿਬੁ=ਮਾਲਕ ਜੋ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਸੇਵੀਐ=ਸੇਵਨ ਕਰੀਏ ਭਾਵ ਉਸ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰੀਏ ਕਿਉਂਕਿ (ਗੁਰ+ਮੁਖਿ) ਮੁਖਿ=ਮੁਖੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਉਸ ਅਕਥੋ=ਅਕਥ ਸਰੂਪ ਦਾ ਕਾਥਿ=ਕਥਨ ਕਰਕੇ ਦਸਦੇ ਹਨ।

ਆਵੈ ਜਾਇ ਭਵਾਈਐ ਪਇਐ ਕਿਰਤਿ ਕਮਾਇ ॥

ਨਾਮ ਤੋਂ ਹੀਣੇ ਜੋ ਮਨਮੁਖ ਪੁਰਖ ਹਨ, ਉਹ ਆਉਣ ਜਾਣ ਭਾਵ ਜੰਮਣ ਮਰਣ ਵਿਚ ਭਵਾਈਐ=ਚੁਰਾਸੀ ਦੇ ਜੂਨਾਂ ਵਿਚ ਭਵਾਏ ਭਾਵ ਘੁਮਾਏ ਜਾਣਗੇ। ਜਿਹੜੀ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਹ ਮੱਥੇ ਕਿਰਤਿ=ਲੇਖ ਪੈ ਗਿਆ। ਉਸ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਕਮਾਈ ਭਾਵ ਕਰਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋ ਲੇਖ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜੀਵ ਫਲ

ਭੇਗਦਾ ਹੈ। ਇਉਂ ਵਾਸ਼ਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਪਏ ਕਿਰਤ ਨੂੰ ਕਮਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਪੂਰਬ ਲਿਖਿਆ ਕਿਉ ਮੇਟੀਐ
ਲਿਖਿਆ ਲੇਖੁ ਰਜਾਇ ॥

ਜੇ ਪੂਰਬਲੇ ਕਰਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਲੇਖ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਕਿਵੇਂ ਮਿਟ ਸਕਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਮਿਟ ਸਕਦਾ। ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਸੁੱਖ ਦੇਣਾ ਕੀਤੇ ਹਨ।

ਬਿਨੁ ਹਰਿ ਨਾਮ ਨ ਛੁਟੀਐ
ਗੁਰਮਤਿ ਮਿਲੈ ਮਿਲਾਇ ॥ ੭ ॥

ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਕੋਲੋਂ ਹਰਿ=ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਸ ਜੀਵ ਦਾ ਜੰਮਣ ਮਰਣ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਭਾਵ ਜੀਵ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਗੁਰਮਤਿ ਦੁਆਰਾ ਮਿਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੀ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਮਿਲੈ=ਮਿਲਾਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਗੁਰ+ਮਤਿ=ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਤਿ=ਸਿੱਖਿਆ ਧਾਰਨ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਥਵਾ ਜਿਹੜੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮੱਤ ਨਾਲ ਮਿਲੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਿਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਤਿਸੁ ਬਿਨੁ ਮੇਰਾ ਕੋ ਨਹੀ ਜਿਸ ਕਾ ਜੀਉ ਪਰਾਨੁ ॥

ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਐਸਾ ਪ੍ਰੇਮ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਦਿਤਾ ਹੋਇਆ ਇਸ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਜੀਉ=ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਵਾ: ਸੂਖਮ ਸਰੀਰ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਪਾਏ ਹੋਏ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਣ ਹਨ, ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਹਉਮੈ ਮਮਤਾ ਜਲਿ ਬਲਉ ਲੋਭੁ ਜਲਉ ਅਭਿਮਾਨੁ ॥

ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੇਮ ਲੱਗ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਫਿਰ ਬ੍ਰਹਮ ਅਭਿਆਸ ਦੀ ਅਗਨੀ ਨਾਲ ਦੇਹ ਦੀ ਹੰਗਤਾ, ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਮਮਤਾ ਜਲਿ ਬਲਉ=ਸੜ ਬਲ ਜਾਵੇਗੀ। ਪਦਾਰਥ ਦੇ ਜੋੜਨ ਦਾ ਲੋਭ ਅਤੇ ਅਭਿਮਾਨ=ਹੰਕਾਰ ਜਲਉ=ਸੜ ਜਾਵੇਗਾ ਅਥਵਾ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਹੰਗਤਾ ਮਮਤਾ ਵਿਚ ਜਲ ਬਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਲੋਭ ਅਤੇ ਅਭਿਮਾਨ ਸਾੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦਾ ਆਸਰਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਅਗਨੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਾਨਕ ਸਬਦੁ ਵੀਚਾਰੀਐ
ਪਾਈਐ ਗੁਣੀ ਨਿਧਾਨੁ ॥ ੮ ॥ ੧੦ ॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਬਦੁ=ਬ੍ਰਹਮ ਦੀ ਵੀਚਾਰ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਨਿਧਾਨੁ=ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਈਦਾ ਹੈ।

'ਚਲਦਾ.....!'

ਹੁਣ ਆਗਿਆ ਮੰਨ ਲੈਹੋ, ਅਸੀਂ ਅਜੇ ਉਦਾਸ ਹਾਂ।

ਤਦ ਮਾਤਾ ਕਹਿਆ, ਬੇਟਾ! ਮੇਰੇ ਮਨ ਸੰਤੋਖ ਕਿਉਂ ਕਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੇ ਤੂੰ ਬਹੁਤੀ ਵਰ੍ਹੀਂ ਉਦਾਸੀ ਕਰਕੇ ਆਇਆ ਹੈਂ। ਤਬ ਬਾਬੇ ਕਹਿਆ, ਮਾਤਾ ਤੂੰ ਬਚਨ ਮੰਨ, ਤੈਨੂੰ ਸੰਤੋਖ ਆਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਇਸ ਗਿਰਦ ਨਿਵਾਹੀ ਦਾ ਸੈਲ ਕਰਾਂਗੇ ਤੇ ਫੇਰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਤੁਸਾਂ ਪਾਸ ਆਵਾਂਗੇ। ਤਾਂ ਮਾਤਾ ਚੁੱਪ ਕਰ ਰਹੀ।

ਉਧਰ ਰਾਇ ਬੁਲਾਰ ਤੱਕ ਬੀ ਖਬਰ ਅੱਪੜ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਏ ਹਨ। ਉਸ ਪੱਕੀ ਖਬਰ ਮੰਗਵਾਈ ਤੇ ਤੁਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਇਆ, ਪਰ ਦਿਲਾਂ ਦੀ ਸਾਹਿਬ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਰਾਇ ਦਾ ਸਰੀਰ ਬਿਰਧ ਹੈ, ਜੋ ਆਪ ਚੱਲ ਕੇ ਉਸ ਪਾਸ ਆ ਪਹੁੰਚੇ। ਸਿੱਕਾਂ ਸੱਧਰਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਰਾਇ ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਇਆ, ਬੇਵਸਾ ਹੋ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਢੱਠਾ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਨੇ ਨਿਉਂਦੇ ਸਿਰ ਨੂੰ ਬੋਚ ਕੇ ਗਲੇ ਲਾ ਲਿਆ, ਦੁਇ ਘੁੱਟ-ਘੁੱਟ ਕੇ ਮਿਲੇ। ਫੇਰ ਰਾਇ ਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਲੰਘ ਤੇ ਬਿਠਾਯਾ ਤੇ ਸਫਰਾਂ ਦੇ ਹਾਲ ਪੁੱਛੇ, ਸੁਣੇ ਤੇ ਠੰਢਾਂ ਲਈਆਂ। ਰਾਤ ਗੁਰੂ ਜੀ ਓਸੇ ਪਾਸ ਰਹੇ ਤੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਫੇਰ ਤਿਆਰ ਹੋ ਪਏ। ਰਜ਼ਾ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਰਾਇ ਨੇ ਰਜ਼ਾ ਸਿਰ ਧਰੀ ਤੇ ਆਖਿਆ - ਮੇਰਾ ਅੰਗਾ ਸਵਾਰਨਾ, ਮੈਂ ਤੁੱਧੇ ਦੇ ਆਸਰੇ ਹਾਂ।

'ਚਲਦਾ.....!'

'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਸੰਬੰਧੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬੇਨਤੀਆਂ

1. ਰਿਨੂਅਲ ਦਾ ਚੰਦਾ ਭੇਜਣ ਲਈ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਨੰਬਰ ਅਤੇ ਰਿਨੂਅਲ ਤਾਰੀਖ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਚੰਦਾ ਰਿਨੂਅਲ ਲਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਵੀਂ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਲਈ ਹੈ।
2. ਜੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨੇ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਲਈ ਚੰਦਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਇਆ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨਾ ਪੁਜਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਰਕਮ ਦਾ ਰਸੀਦ ਨੰਬਰ ਆਦਿ ਲਿਖ ਕੇ ਭੇਜਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰੇ।
3. 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਇਕ ਧਾਰਮਿਕ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਛਪੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦੀ ਵਿਚ ਨਾ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇ। ਜੇਕਰ ਆਪ ਪੁਰਾਣੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨਹੀਂ ਰਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਡੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਤਰਣ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਵਾਪਿਸ ਕਰ ਦਿਤੇ ਜਾਣ।

ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ (ਭਾਗ - 3)

ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਫਰਵਰੀ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-47)

ਬੋਰਨਿ ਦਿਨ ਮਹਿੰ ਹਮ ਗਮਨੇ ਹੈਂ।
ਜਾਇ ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਰਹੈਂ ਹੈਂ।
ਇਤਿ ਦਿਸ਼ਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀਨਿ ਪਯਾਨਾ।
ਸਨੇ ਸਨੇ ਕਰਿ ਮਜਲ ਸਥਾਨਾ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਤਾਰਦੇ ਹੋਏ ਕੀਰਤਪੁਰ ਦੀ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਬਾਦ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਨੂੰ ਇਕ ਹਲਕਾਰੇ ਸਿੱਖ ਰਾਹੀਂ ਚਿਠੀ ਲਿਖ ਕੇ ਭੇਜਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੜ੍ਹਦੀ ਸਾਰ ਬਿਨਾ ਦੇਰੀ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੋ, ਇਥੋਂ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਕਰੋ।

ਲਿਖੀ ਪਤ੍ਰਿਕਾ ਅਖਿਲ ਹਵਾਲ।
ਪਠਿ ਕਰਿ ਚਲਹੁ ਬਿਲਮ ਸਭਿ ਟਾਲਿ।
ਲੇ ਕਰਿ ਸਿਖ ਪਠਯੋ ਮਗ ਚਾਲਿ।
ਪਟਣੇ ਪੁਰਿ ਕੋ ਨਾਮ ਸੰਭਾਲਿ। (ਸ੍ਰੀ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥ)

ਜਦੋਂ ਸਿੱਖ ਨੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਤ੍ਰਿਕਾ ਦਿਤੀ ਤਾਂ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ, ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ, ਬਾਲਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਜੀ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਜਾਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਲਈ। ਜਦੋਂ ਤੁਰਨ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਸੰਗਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵੈਰਾਗ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਬਿਰਹੇ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਔਖਾ ਹੈ, ਬਾਲ ਸਖਾਈ, ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਪਟਨਾ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਲਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਜੀ ਦਾ ਵਿਛੋੜਾ ਸਹਿਣਾ ਅਤੀ ਕਠਿਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਇਥੇ ਬਾਲਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੀ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਦੇ ਜਾਵੋ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਬਾਲਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡਾ ਪੰਝੂੜਾ ਇਥੇ ਰਹਿਣ ਦਿਓ, ਸ਼ਰਧਾ ਧਾਰ ਕੇ ਜੋ ਮੰਗਣਗੇ ਮਿਲੇਗਾ। ਅੱਜ ਵੀ ਇਹ ਪੰਝੂੜਾ, ਛੋਟੇ ਤੀਰ, ਚੱਕਰ, ਛੋਟੀ ਕਟਾਰ ਤੇ ਬਚਪਨ ਦੀਆਂ ਖੜਾਵਾਂ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀਆਂ ਖੜਾਵਾਂ, ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ, ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਵੀ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਨੰਦਨ।
ਦਿਯੋ ਪੰਝੂਰਾ ਸਿੱਖਨਿ ਬੰਦਨ।
ਕਿਸ ਕਿਸ ਕੀ ਬਿਰਥਾ ਅਬਿ ਲਿਖੀਅਹਿ।
ਮਹਾਂ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਦੁਖ ਬਹੁ ਲਖੀਅਹਿ।

(ਸ੍ਰੀ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥ)

ਸੋ ਪੰਜਾਬ ਵਾਪਸੀ ਵਕਤ ਪਟਨਾ ਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਭਰੇ ਹੰਝੂਆਂ ਨਾਲ ਵਿਦਾਈ ਦਿਤੀ। ਜਗਤਾ ਸੇਠ ਬਹੁਤ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਤੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ। ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਹੇ ਬਾਲ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ! ਮੇਰੀ ਦੌਲਤ ਅਮੀਰੀ ਆਪ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ। ਜਿਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਵੀ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਠਹਿਰਨਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਹਰ ਥਾਂ ਮੇਰੀ ਕੋਠੀ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਉਥੇ ਮਨ ਭਾਉਂਦੇ ਦਿਨ ਨਿਵਾਸ ਕਰਨਾ ਤੇ ਲੰਗਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਦੀ, ਕੱਪੜੇ ਵਸਤਰ ਆਦਿ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੈਂ ਸਾਰੇ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਦਿਤੀ ਹੈ। ਜਗਤੇ ਸੇਠ ਦੀ ਸ਼ਰਧਾ ਵੇਖ ਕੇ ਬਾਲਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਜੀ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ, ਕਹਿੰਦੇ ਅਸੀਂ ਭਾਵੇਂ ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਨਾ ਵੀ ਰਹੀਏ ਪਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੇਵਾ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਫਲ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗਾ।

ਜਗਤ ਸੇਠ ਪਟਣੇ ਪੁਰਿ ਵਾਸੀ।
ਗੁਰ ਕੇ ਸੇਵਕ ਬਹੁ ਧਨ ਪਾਸੀ।
ਦੇਨਹੁ ਮਾਤਨਿ ਕੋ ਕਰ ਨਮੋ।
ਹਾਥ ਬੰਦਿ ਬੋਲਯੋ ਤਿਹ ਸਮੋ।
ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭਿ ਜਗਤ ਜੇਤਨੀ ਮਾਯਾ।
ਸਭਿ ਤੁਮਰੀ ਬਖਸ਼ੀ ਕਰਿ ਦਾਯਾ।
ਜਗਤ ਸੇਠ ਕੀ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਬਾਨੀ।
ਗੁਰ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਕੀਨਿ ਮਹਾਨੀ।
ਜੋ ਤੁਮ ਭਾਉ ਹਮਾਰਾ ਕਰਯੋ।
ਸੇਵਾ ਬਿਯੋ ਪ੍ਰੇਮ ਕੋ ਧਰਯੋ।
ਹਮ ਕੋਠੀ ਤੇ ਲਹਿੰ ਕਿ ਨਾਂਹੀ।
ਕਹਿਬੇ ਤੇ ਫਲ ਭਾ ਤੁਵ ਪਾਹੀ। (ਸ੍ਰੀ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥ)

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਆਪਣੇ ਭਰਾਤਾ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਚੰਦ ਜੀ, ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ, ਬਾਲਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਜੀ ਤੇ ਹੋਰ ਸਿੱਖਾਂ-ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕਾਂਸ਼ੀ, ਅਯੁੱਧਿਆ, ਪਰਾਗ, ਬਨੇਸਰ, ਸਹਾਰਨਪੁਰ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਪੇਕੇ ਨਗਰ ਲਖਨੌਰ ਪਹੁੰਚ ਕੇ (ਪ੍ਰੋ. ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ) ਤਕਰੀਬਨ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਰੁਕੇ। ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਦੇ ਪਿਤਾ ਭਾਈ ਲਾਲ ਚੰਦ ਜੀ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਵਸਾਏ ਨਗਰ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਵਿਚ ਆ ਵਸੇ ਸਨ। ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਦੇ ਕਰਤਾ ਭਾਈ ਕਾਨ੍ਹ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਮੁਤਾਬਿਕ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਦੇ ਦੂਜੇ ਭਰਾਤਾ ਭਾਈ ਮੇਹਰ ਚੰਦ ਜੀ ਇਥੇ ਹੀ ਵਸਦੇ ਸਨ। ਇਥੋਂ ਦੇ ਖੂਹਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਖਾਰਾ ਸੀ,

ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਇਥੇ ਇਕ ਖੂਹ ਵੀ ਲਗਵਾਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਵਾਲਾ ਖੂਹ' ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਦਿਨ ਬਾਲਕ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਇ ਜੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਖੇਡ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨ ਫਕੀਰ ਆਰਫਦੀਨ ਪਾਲਕੀ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਕੋਲੋਂ ਦੀ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਮੁਰੀਦਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਕੇ ਪਾਲਕੀ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਤੇ ਬਾਲ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਸਿਜਦਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਕਿਹਾ 'ਮੇਰੇ ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ' ਉਪਰੰਤ ਕੁਝ ਬਚਨ ਕੀਤੇ, ਵਿਦਾ ਲੈ ਕੇ ਪੈਦਲ ਤੁਰ ਪਿਆ, ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਬਾਲਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਜੀ ਵਿਖਾਈ ਪੈਂਦੇ ਰਹੇ, ਉਨਾਂ ਚਿਰ ਪਾਲਕੀ ਤੇ ਨਹੀਂ ਬੈਠਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਮੁਰੀਦਾਂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, ਪੀਰ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਪੀਰ ਹੋ ਕੇ ਇਕ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬਾਲਕ ਨੂੰ ਸਿਜਦਾ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ? ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, ਮੁਰੀਦੇ! ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਆਮ ਬਾਲਕ ਨਾ ਸਮਝੋ, ਅਦਬ ਵਿਚ ਆਓ, ਇਸ ਨੂੰ ਅੱਲਾ ਨੇ ਜੁਲਮ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਆਪ ਭੇਜਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਬੰਦਗੀ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ 'ਬਾਰਗਾਹੇ ਖੁਦਾ' ਵਿਚ ਸੁਰਤ ਲਿਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਉਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੀ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਹੀ ਪੀਰ ਭੀਖਨ ਸ਼ਾਹ ਦੁਬਾਰਾ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਆਇਆ ਸੀ। ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਬਾਲਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਜੀ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਕਲਾਨੌਰ, ਰੋਪੜ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਕੀਰਤਪੁਰ ਪਹੁੰਚੇ ਤੇ ਉਥੇ ਸੂਰਜ ਮੱਲ ਜੀ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਬੜੇ ਚਾਵਾਂ ਨਾਲ ਆਉਭਗਤ ਕੀਤੀ। ਜਦੋਂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਮਾਈ-ਭਾਈ, ਬੱਚੇ-ਬ੍ਰਿਧ, ਸਭ ਨੇ ਹੁੰਮ-ਹੁੰਮਾ ਕੇ ਬਾਲਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਜੀ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ ਤੇ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੋਏ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਾਇਆ। ਉਸ ਦਿਨ ਬਾਲਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਜੀ ਦੇ ਆਉਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦੀਪਮਾਲਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਾਲ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਇ ਜੀ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ, ਫਾਰਸੀ, ਹਿੰਦੀ, ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ, ਬ੍ਰਿਜ ਭਾਸ਼ਾ ਆਦਿ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਦਿਆ, ਸ਼ਾਸਤਰ ਵਿਦਿਆ, ਘੋੜ ਸਵਾਰੀ, ਤੇ ਸ਼ਸਤਰ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਦਾ ਉਚੇਚਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਪ੍ਰਬੀਨਤਾ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੀ। ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਨੂੰ ਇਸ ਅਨੰਦ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰਿਕ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਬਹੁਤਾ ਚਿਰ ਮਾਨਣਾ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਪਰੰਤ ਇਕ ਤੋਂ ਬਾਦ ਇਕ ਕਰਕੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੁਗਲ ਹਕੂਮਤ ਵੱਲੋਂ ਮਜ਼ਲੂਮ ਜਨਤਾ ਉਤੇ ਢਾਹੇ ਗਏ ਅਨੇਕਾਂ ਜੁਲਮੀ ਝੱਖੜਾਂ ਦਾ ਸਾਮ੍ਹਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣਾ ਅਨਮੋਲ ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ਮਈ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣਾ ਪਿਆ। ਤੁਰਕ ਬਾਦਸ਼ਾਹ

ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਹਿੰਦੂ ਜਨਤਾ ਤੋਂ ਜਬਰਦਸਤੀ ਦੀਨ-ਇਸਲਾਮ ਕਬੂਲ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਮੌਲਵੀ-ਮੁਲਾਣਿਆਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕਰਕੇ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਜਿਥੇ ਉਹ ਥਾਂ ਥਾਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦਾ ਡਰ ਦੇ ਇਸਲਾਮ ਕਬੂਲ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਉਥੇ ਉਸ ਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਸੂਬੇ ਸ਼ੇਰ ਅਫਗਾਨ ਨੂੰ ਪੰਡਤਾਂ ਲਈ ਜਬਰਦਸਤੀ ਧਰਮ ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਦਾ ਪਰਵਾਨਾ ਭੇਜ ਦਿਤਾ। ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣ ਗਏ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਇਸਲਾਮ ਕਬੂਲ ਲਵੇਗਾ -

ਕਿਤ ਕਿਤ ਹਿੰਦੂ ਰਹੈ ਨਿਜੋਰ।
 ਤੁਰਕ ਕਰੋ ਪੂਰਬ ਤਿਸ ਓਰ।
 ਉਤ ਤੇ ਹੋਵਤਿ ਆਵਤਿ ਸਾਰੇ।
 ਇਤ ਤੇ ਪਿਖਿ ਹੁਇੰ ਸ਼ਰਾ ਮਝਾਰੇ।
 ਸੰਗ ਮੌਲਵੀ ਮਸਲਤ ਠਾਨੀ।
 ਸਭਿਨਿ ਸਰਾਹਯੋ ਠਕਿ ਬਖਾਨੀ।
 ਲਿਖਿ ਪਰਵਾਨੇ ਪੁਨਹਿ ਪਠਾਏ।
 ਪ੍ਰਥਮ ਪੁਰੀ ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿਧਾਏ।
 ਸੂਬਾ ਤਿਹਠਾਂ ਅਫਕਨ ਸ਼ੇਰ।
 ਕਰਤਿ ਹੁਕਮ ਸੋਂ ਸਗਰੇ ਜ਼ੇਰ।

(ਸ੍ਰੀ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥ)

ਪੰਡਿਤ ਕਿਰਪਾ ਰਾਮ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਪੰਡਿਤਾਂ ਨੇ ਆ ਕੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਵਿਚ ਪੁਕਾਰ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਾਡੀ ਬਾਂਹ ਫੜੋ ਤੇ ਸਾਡੇ ਤਿਲਕ-ਜੰਝੂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰੋ। ਸਾਰੇ ਵਾਰੋ-ਵਾਰੀ ਔਰੰਗੇ ਦੇ ਜੁਲਮ-ਤਸੱਦਦ ਦੀ ਵਾਰਤਾ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਹੰਝੂ ਭਰ ਕੇ ਵਿਰਲਾਪ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਿਸਕੀਆਂ ਭਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਦੁਖੀਏ ਬਿਪੁ ਜੁ ਚਲ ਆਏ ਪੁਰੀ ਅਨੰਦ।
 ਬਾਂਹ ਅਸਾਡੀ ਪਕਰੀਏ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਕੇ ਚੰਦ।
 ਹਾਥ ਜ਼ੋਰ ਕਰ ਕਹਬੋ ਕਿਰਪਾ ਰਾਮ।
 ਦ'ਤ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਮਟਨ ਗ੍ਰਾਮ।
 ਹਮਰੋ ਚਲ ਅਬ ਰਹਬੋ ਨਹਿ ਕਾਈ।
 ਹੇ ਗੁਰ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਰਾਈ।

(ਸ਼ਹੀਦ ਬਿਲਾਸ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ)

ਉਸ ਵੇਲੇ ਬਾਲਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਜੀ ਆ ਕੇ ਗੁਰੂ ਗੋਦ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੇ, ਗੁਰੂ ਪਿਤਾ ਜੀ! ਇਹ ਕੌਣ ਹਨ, ਕਿਉਂ ਰੋ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਕੀ ਮੰਗਦੇ ਹਨ? ਕਹਿੰਦੇ ਬੇਟਾ! ਇਹ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਪੰਡਿਤ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਹੈ। ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਬਰਨ ਮੁਸਲਿਮ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਿਲਕ-ਜੰਝੂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਮੰਗਣ ਲਈ ਆਏ ਹਨ। ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਇ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਗੁਰੂ ਪਿਤਾ ਜੀ! ਰਾਖੀ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਤਵਾਰੀਖ ਗੁਰੂ

ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਕਰਤਾ ਗਿ. ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ “ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੋਈ ਸਤਪੁਰਖ ਧਰਮ ਦੀ ਇਸਥਿਤੀ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣਾ ਸੀਸ ਬਲੀਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਤਦੋਂ ਤੱਕ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦਾ ਠਹਿਰਨਾ ਔਖਾ ਹੈ”। ਉਸ ਵੇਲੇ ਨੌਂ ਸਾਲ ਦੇ ਬਾਲਕ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਇ ਜੀ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, “ਮਹਾਰਾਜ! ਆਪ ਤੋਂ ਅਧਿਕ ਮਹਾਤਮਾ ਤੇ ਧਰਮਾਤਮਾ, ਸਤਪੁਰਖ, ਧਰਮ ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਤੇ ਰਖਿਅਕ, ਹੋਰ ਕੌਣ ਹੈ ਜੋ ਸੀਸ ਦੇਵੇ? ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਐਸਾ ਬਾਲਕ ਕੌਣ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਖੇਡਦਾ ਕਹਿ ਦੇਵੇ ਕਿ ਪਿਤਾ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਸੀਸ ਦੇਵੋ? ਐਸਾ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਪਿਤਾ ਕੌਣ ਹੈ ਜੋ ਪੁੱਤਰ ਤੋਂ ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੋਵੇ? ਇਹ ਮਹਾਨ ਪਰਉਪਕਾਰ ਕੇਵਲ ਨੌਵੇਂ ਤੇ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਹਿਸੇ ਆਇਆ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਜੀ ਨੇ ਧਰਮ ਦੇ ਕਾਰਜ ਲਈ ਆਪ ਸੰਸਾਰ ਰੂਪੀ ਮੰਚ ਉਤੇ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨ ਹਨ।

ਇਹ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰਭ ਮੋਹਿ ਪਠਾਯੋ॥

ਤਬ ਮੈ ਜਗਤ ਜਨਮੁ ਧਰਿ ਆਯੋ॥

ਮੈ ਹੋ ਧਰਮ ਪੁਰਖ ਕੇ ਦਾਸਾ॥

ਦੇਖਿਨ ਆਯੋ ਜਗਤ ਤਮਾਸਾ॥

ਤਿਲਕ ਜੰਝੂ ਰਾਖਾ ਪ੍ਰਭ ਤਾਂਕਾ॥

ਕੀਨੋ ਬਡੋ ਕਲੁ ਮਹਿ ਸਾਕਾ॥

(ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ)

ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਐਸਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵੇਲੇ ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਬੇਟਾ! ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਤਾ ਦਾ ਸਾਇਆ ਜਿਸ ਬੱਚੇ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਨਾ ਹੋਵੇ ਉਹ ਯਤੀਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਇ ਜੀ ਨੇ ਉਤਰ ਦਿਤਾ, ਪਿਤਾ ਜੀ! ਮੇਰੇ ਯਤੀਮ ਹੋਣ ਨਾਲ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨ ਦੇ ਲੱਖਾਂ ਬੱਚੇ ਯਤੀਮ ਹੋਣੇ ਬਚ ਜਾਣਗੇ। ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਸਰਬ ਲਾਇਕ, ਭਾਵੀ ਤੇ ਦ੍ਰਿੜ ਭਰੋਸੇ ਵਾਲਾ ਸਮਰੱਥ ਪੁਰਖ ਵੇਖ ਕੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਪੰਡਿਤਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿਤਾ, ਜਾਓ! ਔਰੰਗੇ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿਓ ਕਿ ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਹਨ, ਜੋ ਉਹ ਦੀਨ ਕਬੂਲ ਕਰਨਗੇ, ਅਸੀਂ ਆਪ ਵੀ ਇਸਲਾਮ ਕਬੂਲ ਲਵਾਂਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਜਾ ਕੇ ਔਰੰਗੇ ਨੂੰ ਚਿਠੀ ਦਿਤੀ ਤੇ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ, ਇਹ ਤਾਂ ਕੰਮ ਸੌਖਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਇਕ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਸ਼ਰ੍ਹਾ 'ਚ ਲਿਆਉਣ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੂ ਇਸਲਾਮ ਵਿਚ ਆ ਜਾਣਗੇ।

ਸਭਿਨਿ ਬਡੇ ਸ਼੍ਰੀ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ।

ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਕੀ ਦੀਰਘ ਗਾਦੀ।

ਥਿਰ ਹਵੈ ਸਿਖੀ ਕੀਨਿ ਅਬਾਦੀ।

ਯਾਂ ਤੇ ਤਿਨ ਪੀਛੈ ਹਿੰਦਵਾਇਨ।

ਸਭਿ ਕੇ ਅੱਗੀ ਪ੍ਰਭੁ ਪਰਾਇਨ।

ਤਿਨ ਕੇ ਪ੍ਰਥਮ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਮਹਿ ਲਯਾਵਹੁ।

ਨਿਜ ਮਤ ਕੇ ਈਮਾਨ ਰਖਾਵਹੁ।

ਇਮ ਸੁਖੇਨ ਹੀ ਕਾਰਜ ਹੋਇ।

ਸਾਦਰ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਮਾਨਿ ਸਭ ਕੋਇ। (ਸ੍ਰੀ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥ)

ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਲਈ ਦੇ ਪਿਆਦੇ ਭੇਜ ਦਿਤੇ ਤੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਜਦੋਂ ਜਾ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਬੜਾ ਹੈਰਾਨ ਹੋਇਆ ਕਿ ਆਪਣੇ ਆਪ ਆਉਣਗੇ? ਕੋਲ ਰਾਮਰਾਇ ਬੈਠਾ ਸੀ ਕਹਿੰਦਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ! ਉਹ ਬਚਨ ਦੇ ਪੂਰੇ ਹਨ, ਜ਼ਰੂਰ ਆਉਣਗੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਦਿਲੀ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਇ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰ ਮਰਯਾਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰਗੱਦੀ ਤੇ ਬਰਾਜਮਾਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਕਰਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਤੇ ਨਾਲ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੋ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਧਰਮ ਦਾ ਪੰਥ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਕੇ, ਜੁਲਮ ਦੇ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਪੁਟ ਕੇ ਧਰਮ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਨੀ ਹੈ।

ਧਰਮ ਚਲਾਵਨ ਸੰਤ ਉਬਾਰਨ॥

ਦੁਸ਼ਟ ਸਭਨ ਕੇ ਮੂਲ ਉਪਾਰਨ॥

(ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ)

ਪੰਥ ਮਰਯਾਦਾ ਨਵ ਤਨ ਕਰਓ।

ਪੀਰ ਮੀਰ ਕੀ ਕਾਣ ਨ ਕਰਓ।

(ਸ਼ਹੀਦ ਬਿਲਾਸ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ)

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਦਿਲੀ ਵੱਲ ਚਾਲੇ ਪਾ ਦਿਤੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਧੰਨ ਜਿਗਰਾ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਪਤੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੂੰ ਅਤੇ ਨੌਂ ਸਾਲ ਦੇ ਬਾਲਕ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਇ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਅਤੇ ਧੰਨ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਧਰਮ ਦੀ ਰਾਖੀ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਲਈ ਵਿਦਾ ਕੀਤਾ। ਭਲੀਭਾਂਤ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਸਰੀਰ ਦੇ ਆਖਰੀ ਦਰਸ਼ਨ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਗਤਾਂ ਵੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਅਸਿਹ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਭਰੇ ਨੇਤਰਾਂ ਨਾਲ ਵੈਰਾਗ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਅਨੇਕਾਂ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਤਾਰਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਆਪ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਕੇ ਦਿਲੀ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਔਰੰਗੇ ਨੇ ਸ਼ਾਹੀ ਐਸ਼ਵਰਜ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਲਾਲਚ ਦਿਖਾਏ। ਜਦੋਂ ਆਪ ਜੀ ਨਾ ਮੰਨੇ ਤਾਂ ਤਿੰਨ ਸ਼ਰਤਾਂ ਰੱਖੀਆਂ: 1. ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ ਬਾਂਹ ਛੱਡ ਦਿਓ। 2. ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਵਿਚ ਆ ਜਾਵੇ। 3. ਕਰਾਮਾਤ ਦਿਖਾਓ। 4. ਜੇ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ ਤਾਂ ਸਜਾਏ ਮੌਤ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸਾਨੂੰ ਤਿੰਨੋਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ, ਅਸੀਂ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਨਾਹੀ ਕਿਸੇ ਦਾ ਭੈਅ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ, ਨਾਹੀ ਸਾਨੂੰ ਮੌਤ ਦਾ ਭੈਅ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਮੌਤ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ। “ਬਾਂਹ ਜਿਨ੍ਹਾਂ

ਦੀ ਪਕੜੀਐ, ਸਿਰ ਦੀਜੈ ਬਾਂਹਿ ਨ ਛੋੜੀਐ”।

ਭੈ ਕਾਹੂ ਕਉ ਦੇਤ ਨਹਿ

ਨਹਿ ਭੈ ਮਾਨਤ ਆਨ॥

ਅੰਗ-੧੪੨੭

ਮਰਨੇ ਤੇ ਕਿਆ ਡਰਪਨਾ

ਜਬ ਹਾਥਿ ਸਿਧਉਰਾ ਲੀਨ॥

ਅੰਗ-੧੩੬੮

ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਨੂੰ ਭੈਅਭੀਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਭਾਈ ਮਤੀ ਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਲੱਕੜ ਦੇ ਫੱਟਿਆਂ 'ਚ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਆਰੇ ਨਾਲ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਭਾਈ ਦਿਆਲ ਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਉਬਲਦੀ ਦੇਗ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਭਾਈ ਸਤੀ ਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਰੂੰ ਵਿਚ ਲਪੇਟ ਕੇ ਜਿੰਦਾ ਸਾੜ ਕੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੁਮੇਰ ਪਰਬਤ ਵਾਂਗ ਅਡੋਲ ਹਨ, ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਕੀਤਾ ਤੇ ਬੋਹੜ ਦੇ ਦਰਖਤ ਹੇਠਾਂ ਸਮਾਧੀ ਸਥਿਤ ਹੋ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ।

ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਪਾਠ ਕਰਨਿ ਪੁਨ ਲਾਗੇ।

ਬੈਠੇ ਹੁਤੇ ਬਿਰਛ ਤਿਸ ਆਗੇ।

ਕਹਯੋ ਜਬਹਿ ਹਮ ਸੀਸ ਨਿਵਾਇ।

ਤਬਿ ਦੇਖੋ ਤੁਮ ਤੇਗ ਚਲਾਇ।

ਬਹੀ ਅੰਧੇਰੀ ਧੁਲ ਮਹਾਨਾ।

ਸਭਿ ਕੇ ਮੁੰਦੇ ਬਿਲੋਕਨ ਐਸੇ।

ਕਛੁ ਬਿਲੋਕਯੋ ਜਾਇ ਨ ਜੈਸੇ। (ਸ੍ਰੀ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥ)

ਜਲਾਦ ਦੇ ਵਾਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਸੀਸ ਧੜ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਕਾਲੀ-ਬੋਲੀ ਅੰਨ੍ਹੇਰੀ ਆ ਗਈ ਕਿ ਕੁਝ ਵੀ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ, ਸਭ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਭਾਈ ਜੈਤਾ ਜੀ ਨੇ ਸੀਸ ਨੂੰ ਬਰਤਨ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਸਿਰ ਤੇ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਤੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਚਾਲੇ ਪਾ ਦਿਤੇ। ਉਧਰ ਲੱਖੀ ਸ਼ਾਹ ਵਣਜਾਰਾ ਸਿੱਖ ਰੂੰ ਦੇ ਭਰੇ ਹੋਏ ਗੱਡਿਆਂ ਦਾ ਕਾਫਲਾ ਲੈ ਕੇ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਇਕ ਗੱਡੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਧੜ ਲੁਕਾ ਕੇ ਰਕਾਬ ਗੰਜ ਲਿਜਾ ਕੇ ਭਿਜੇ ਨੇਤਰਾਂ ਨਾਲ ਚਿਤਾ ਸਜਾਈ ਤੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਕੇ ਸਸਕਾਰ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਡੁਬਦੀ ਹਿੰਦ ਦੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ, ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਵਾਸਤੇ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਇਤਨਾ ਵੱਡਾ ਸਾਕਾ ਵਰਤਾ ਦਿਤਾ ਜਿਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ।

ਠੀਕਰਿ ਫੇਰਿ ਦਿਲੀਸਿ ਸਿਰ ਪਛੂ ਪੁਰ ਕੀਯਾ ਪਯਾਨ॥

ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸੀ ਕ੍ਰਿਆ ਕਰੀ ਨ ਕਿਨਹੂੰ ਆਨ॥

ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਕੇ ਚਲਤ ਭਯੋ ਜਗਤ ਕੋ ਸੋਕ॥

ਹੈ ਹੈ ਸਭ ਜਗ ਭਯੋ ਜੈ ਜੈ ਸੁਰ ਲੋਕ॥

(ਸ੍ਰੀ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ)

ਭਾਈ ਜੈਤਾ ਜੀ ਦੁਸ਼ਮਨਾਂ ਦੀ ਨਿਗਾਹ ਤੋਂ ਬਚਾਵ

ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਮੰਜ਼ਲ ਦਰ ਮੰਜ਼ਲ ਸੀਸ ਲੈ ਕੇ ਕੀਰਤਪੁਰ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਇਥੋਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਇ ਜੀ ਸੰਗਤਾਂ ਸਮੇਤ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬੜੇ ਅਦਬ ਨਾਲ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਲਿਆ ਕੇ ਅੰਤਮ ਸਸਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਿਥੇ ਹੁਣ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸੀਸ ਗੰਜ ਸ਼ਸ਼ੋਭਿਤ ਹੈ। ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਨੇ ਅਡੋਲ ਚਿਤ ਹੋ ਕੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ, ਨੇਤਰਾਂ 'ਚ ਨਾ ਅੱਥਰੂ ਸਨ ਨਾ ਹੀ ਗਮ ਸੀ ਕੇਵਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਸੀ। ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ, ਗੁਰੂ ਪਤੀ ਜੀ! ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਤਾਂ ਨਿਭਾ ਦਿਤੀ, ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਮੇਰੀ ਨਿਭ ਜਾਵੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਿਥੇ ਗੁਰੂ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਬਿਹਬਲ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਉਥੇ ਬ੍ਰਿਧ ਮਾਤਾ ਨਾਨਕੀ ਜੀ ਤੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਬੜੇ ਠਰੰਮੇ ਨਾਲ ਸਭ ਨੂੰ ਧੀਰਜ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਅਸਿਹ ਮੁਸੀਬਤ ਨੂੰ ਦਲੇਰੀ ਮੰਨਣਾ ਤੇ ਨਿਭਾਉਣਾ ਸੀ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਘਬਰਾਓ ਨਹੀਂ, ਹੌਸਲਾ ਰੱਖੋ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗੀ ਕਰਨੀ ਕੌਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੀਸ ਦੇ ਕੇ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕੀਤੀ ਹੈ? ਜੇ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨਾ ਦਿੰਦੇ ਤਾਂ ਮੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਪੂਜਾ, ਤੀਰਥਾਂ ਦਾ ਦਾਨ-ਇਸ਼ਨਾਨ ਤੇ ਬੇਦ-ਪੁਰਾਨ ਦੀ ਰੀਤੀ ਦੀ ਸਨਾਤਨ ਮਰਯਾਦਾ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣੀ ਸੀ।

ਹਿੰਦ ਕੀ ਟੇਕ ਰਖੀ ਸਿਰ ਦੇ ਕਰਿ

ਪੁਰਬ ਕੀ ਮਿਰਜਾਦ ਜੁ ਆਵੈ।

ਨਾਂਹਿ ਤ ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਜਿ ਤੀਰਥ

ਦੇਵਨ ਦੇਹੁਰੇ ਰੀਤਿ ਮਿਟਾਵੈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦੇਵ ਬਿਨਾ ਹੁਇ ਕੌਨ

ਜੋ ਪ੍ਰਾਨ ਕੋ ਦੇ ਜਗ ਧਰਮ ਟਿਕਾਵੈ।

ਧੰਨ ਸਦਾ ਗੁਰ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ

ਕੀਨਿ ਬਹਾਦਰੀ ਰਾਖਿ ਦਿਖਾਏ। (ਸ੍ਰੀ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥ)

ਹੁਣ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੀ ਜ਼ੁਮੇਵਾਰੀ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਤੇ ਆ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਸਨ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਭਰਾਤਾ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਚੰਦ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਬੜੇ ਸੁਚੱਜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਭਾ ਕੇ ਸੰਚਾਲਨ ਕੀਤਾ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ, ਨਿਰਭੈਤਾ ਤੇ ਬਹਾਦਰੀ ਦੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਰਣਜੀਤ ਨਗਾਰੇ ਦੀ ਚੋਟ ਕਰਦੇ। ਇਸ ਨਾਲ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਤੇ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਧੜਕਣ ਲਗ ਪਏ। ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ ਵੇਲੇ ਮਸੰਦ ਮਾਤਾ ਜੀ ਪਾਸ ਫਰਿਆਦੀ ਹੋਏ ਕਹਿੰਦੇ, "ਮਾਤਾ ਜੀ! ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਵੱਢਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਓ।" ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਉਹ ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰੱਥ ਹਨ, ਸਭ ਕੁਝ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਹੁਕਮ ਮੁਤਾਬਿਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕੇਤਿਕ ਹੁਤੇ ਦੂਰ ਸੁਨਿ ਧਾਏ।
ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਜਰੀ ਢਿਗ ਜਾਏ ਸੁਨਾਏ।
ਗੁਰ ਕੀ ਬੁਧਿ ਵਿਪਰਜੈ ਹੋਈ।

ਖੜਗ ਸੰਗ ਕਾਟੈ ਸਿਖ ਦੇਈ। (ਸ਼੍ਰੀ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥ)

ਜਦੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਪਰਖ ਹੋ ਗਈ, ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਸਾਜ ਦਿਤੇ ਗਏ ਤਾਂ ਭਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਜਾਕੇ ਇਸ ਦੀ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਦਿਤੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਧਰਮ ਦਾ ਪੰਥ ਸਾਜ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਫੇਰ ਮਾਤਾ ਜੀ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ।

ਇਮਿ ਪਰਖਤਿ ਸਿਖਨਿ ਭਲੇ

ਸੇ ਦਿਨ ਦਿਯੋ ਬਿਤਾਇ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਜਰੀ ਢਿਗ ਦਾਸ ਗੇ

ਗੁਰ ਜਸੁ ਕਹਯੋ ਬਤਾਇ।

ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਮਾਤ ਅਨੰਦ ਕੇ ਪਾਯੋ।

(ਸ਼੍ਰੀ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥ)

ਜੇ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਸਾਜਣ ਨਾਲ, ਖੰਡੇ-ਬਾਟੇ ਦੀ ਪਾਹੁਲ ਛੱਕ ਕੇ ਅਖੌਤੀ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦੇ ਵਿਤਕਰੇ ਖਤਮ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਆਪਾ ਵਾਰਨ, ਦੇਸ਼-ਧਰਮ-ਕੌਮ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਹੌਸਲੇ ਬੁਲੰਦ ਹੋ ਗਏ, ਮਾਨੋਂ ਚਿੜੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਜ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਵਾਲੇ ਬਣ ਗਏ। ਜੈਸਾ ਕਿ ਕਥਨ ਹੈ -

ਚਿੜੀਓ ਸੇ ਮੈਂ ਬਾਜ ਤੁੜਾਉਂ॥

ਸਵਾ ਲਾਖ ਸੇ ਏਕ ਲੜਾਉਂ॥

ਤਬੈ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਕਹਾਉਂ॥ (ਸਰਬ ਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ)

ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਧਰਮ ਦਾ ਪੰਥ ਕਾਇਮ ਕਰਕੇ “ਅਣਖ ਨਾਲ ਜੀਓ ਤੇ ਜਿਊਣ ਦਿਓ” ਦਾ ਸਾਝਾਂ ਪੈਗਾਮ ਦਿਤਾ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮਜ਼ਲੂਮਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ “ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਫੌਜ” ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ‘ਸੰਤ-ਸਿਪਾਹੀ’ ਹਨ-

ਖਾਲਸਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੀ ਫੌਜ॥

ਪ੍ਰਗਟਿਯੋ ਖਾਲਸਾ ਪਰਮਾਤਮ ਕੀ ਮੌਜ॥

(ਸ਼੍ਰੀ ਸਰਬਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ)

ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਆਪਣੇ ਲਾਲ (ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ) ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦੇਖ ਕੇ ਵਿਸਮਾਦਿਕ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਸਵਾਸ-ਸਵਾਸ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪਰਵਾਰਿਕ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਅਨੰਦ ਮਾਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੁੱਤਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਦੀਆਂ ਤੇ ਫੇਰ ਪੋਤਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹਰ ਪਲ ਛਤਰ ਛਾਇਆ ਹੇਠ ਰੱਖ ਕੇ, ਗੁਰਮਤਿ ਦੀਆਂ ਲੋਰੀਆਂ ਦੇ ਕੇ ਦਾਦੇ-ਪੜਦਾਦੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ ਸੁਣਾ ਕੇ ਆਤਮ ਰਸ ਤੇ ਬੀਰ ਰਸ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਬਣਾਇਆ। ਮਾਤਾ ਜੀਤੋ ਜੀ ਦੇ ਸਦੀਵੀ ਵਿਛੋੜੇ ਉਪਰੰਤ ਬਾਲ ਉਮਰ

ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਛੋਟੇ ਪੋਤਰਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਨਿਘੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਮਾਂ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿਤਾ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾ ਕੇ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਲੈਂਦੇ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਹਰ ਕਾਰਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਉਹ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਟਹਿਲ ਕਦਮੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਕੋਲ ਬੁਲਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਗੱਲ ਦੱਸੀ। ਕਹਿੰਦੇ ਪੁੱਤਰ ਜੀ! ਮੈਂ ਹਰ ਰੋਜ਼, ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਹੋਰ ਬਾਣੀਆਂ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਕੇ ਫੇਰ ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਦੀ ਹਾਂ। ਇਸ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੁਕਾਂ ਨੂੰ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਵੈਰਾਗਮਈ ਅਵਸਥਾ ਹੋ ਗਈ।

ਤੈਸਾ ਸੁਵਰਨੁ ਤੈਸੀ ਉਸੁ ਮਾਟੀ॥

ਤੈਸਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਤੈਸੀ ਬਿਖੁ ਖਾਟੀ॥

ਅੰਗ-੨੭੩

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤਿੰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸੋਝੀ ਹੈ ਤੇ ਸਭ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ, ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਤੁਕ ਦਾ ਤਾਤਪਰਜ ਸਮਝਾਵੇ। ਐਸੀ ਸਮ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਾਲੇ ਸੰਤ ਦੇ ਮੈਂ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ ਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਛਕਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ -

ਇਕ ਦਿਨ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਜਰੀ ਗੁਰ ਮਾਤਾ।

ਪ੍ਰਾਤ ਭਈ ਜਲ ਬਿਲਮ ਸਨਾਤਾ।

ਪ੍ਰਥਮ ਪਾਠ ਕਰ ਜਪੁਜੀ ਕੇਰਾ।

ਅਪਰ ਪੜੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਫੇਰਾ।

ਪੁਨ ਸੁਖਮਨੀ ਪਾਠ ਕੇ ਕਰਿਤੇ।

ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਫਿਰਤੇ।

ਸਾਦਰ ਤਬਿ ਹੀ ਨਿਕਟ ਬਿਠਾਏ।

ਆਪ ਪਠਤਿ ਬਾਨੀ ਚਿਤ ਲਾਏ।

ਚਹਿਤ ਸ਼੍ਰੇਯ ਵੈਰਾਗ ਉਪਾਈ।

ਪਠਤਿ ਪਠਤਿ ਇਹ ਤੁਕ ਮੁਖ ਆਈ।

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੇ ਸੰਤ ਬਿਸਾਲਾ।

ਮੇਂ ਕਉ ਦਿਖਰਾਵਹੁ ਕਿਸ ਕਾਲਾ। (ਸ਼੍ਰੀ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥ)

ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਜਾਣ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਕਲ ਐਸੇ ਸੰਤ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਜਾਣਗੇ, ਤੁਸੀਂ ਭੋਜਨ ਛਕਾਉਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰੋ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਬੜੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ। ਬਾਬਾ ਬੁਢਾ ਜੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਛੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਤੇ ਮਹਾਨ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਲ ਵਿਚੋਂ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਕੁਇਰ ਜੀ ਵਲ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਨਾ ਕੀਤਾ ਉਹ ਤੁਰਤ ਹੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਕੇ

ਘੋੜੇ ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਏ ਪਰ ਸਫਰ ਬੜਾ ਲੰਮਾ ਸੀ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠ ਇਸ਼ਨਾਨ ਆਦਿ ਕਰਕੇ, ਭਜਨ ਉਪਰੰਤ ਬਾਣੀਆਂ ਦਾ ਪਾਠ ਕੀਤਾ ਤੇ ਭੋਜਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿਚ ਲੱਗ ਪਏ। ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਦੇ ਜਦੋਂ ਦੁਪਹਿਰ ਤੱਕ ਉਹ ਨਾ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਸੇਵਕ ਭੋਜ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਖਬਰ ਦਿਤੀ ਕਿ ਪੂਰਨ ਸੰਤ ਅੱਜ ਆਉਣਗੇ ਕਿ ਨਹੀਂ?

ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਜਰੀ ਪੁੰਨ ਮਹਾਨੀ।
ਉਠੀ ਪ੍ਰਤਿ ਕਰਿ ਮੱਜਨ ਪਾਨੀ।
ਜਪੁਜੀ ਆਦਿ ਪਾਠ ਕਰਿ ਬਾਨੀ।
ਬੈਠੀ ਪੁਨ ਪ੍ਰਤੀਖਨਾ ਠਾਨੀ।
ਬੀਤੇ ਜਬਹਿ ਜਾਮ ਜੁਗ ਬੈਸੇ।
ਸੁਤ ਢਿਗ ਪਠਯੋ ਦਾਸ ਕੋ ਐਸੇ।
ਆਇ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਆਜ ਕਿ ਨਾਹੀਂ?
ਨਿਪੁਨ ਜਿ ਸੰਤ ਗਯਾਨ ਕੇ ਮਾਹੀਂ।

(ਸ਼੍ਰੀ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥ)

ਜਦੋਂ ਦਾਸ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਕਹੋ ਕਿ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਭੋਜਨ ਥਾਲ ਵਿਚ ਪਰੋਸੋ, ਉਹ ਹੁਣੇ ਆਏ ਸਮਝੋ। ਉਧਰ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਕੁਇਰ ਜੀ ਹਾਲੇ 25 ਕੋਸ ਦੂਰ ਸਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਜੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਨਾ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਜਾਣਾ ਬਿਰਥਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਹੈ ਉਵੇਂ ਕਰਨਾ ਠੀਕ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਬਚਨ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਝੱਟ ਹੀ ਛਿਨ ਵਿਚ, ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਕਰਕੇ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਆ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ।

ਪਹੁਚਯੋ ਜਾਇ ਨ ਅਜਮਤ ਬਿਨਾ।
ਬਿਨ ਪਹੁੰਚੇ ਮਿਥਯਾ ਹੁਇ ਜਨਾ।
ਤਯੋਂ ਹੀ ਕਰਨਿ ਸਭਿਨਿ ਬਨ ਆਇ।
ਜਯੋਂ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਹੋਇ ਰਜਾਇ।
ਅਸ ਮਨਿ ਜਾਨਿ ਛਿਨਕ ਮਹਿੰ ਆਵਾ।
ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਪਗ ਸੀਸ ਨਿਵਾਵਾ।

(ਸ਼੍ਰੀ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥ)

ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਨਾਲ ਭੇਜ ਕੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿਚ ਭੇਜ ਦਿਤਾ। ਰਾਮਕੁਇਰ ਜੀ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਤੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਸੁੰਦਰ ਆਸਨ ਉਤੇ ਬਿਠਾ ਕੇ, ਛਕਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਭੋਜਨ ਦਾ ਥਾਲ ਅੱਗੇ ਪਰੋਸਿਆ ਤੇ ਨਾਲੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਹੱਥ ਨਾਲ ਪੱਖਾ ਝੱਲਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਬਾਬਾ ਜੀ! ਅੱਜ ਕਿਥੋਂ ਚੱਲ ਕੇ ਆਏ

ਹੋ? ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮਾਤਾ ਜੀ! ਦਾਸ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰ ਦੀ ਕਠਪੁਤਲੀ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਰੱਖੇ ਉਥੇ ਰਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਬੁਲਾਵੇ ਉਥੇ ਆ ਜਾਈਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਨਾਚੀਜ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ, ਮੇਰਾ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਬਲ ਨਹੀਂ, ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋ ਕੁਝ ਉਹ ਕਰਾਵੇ ਉਹੀ ਕਰ ਸਕੀਦਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਕੁਇਰ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਨਿਮ੍ਰਤਾ ਭਰੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਨਾਨਕ ਸੋਧੇ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਬੇਦਾ॥
ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਗੁਰ ਨਾਹੀ ਭੇਦਾ॥ ਅੰਗ-੧੧੪੨

ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਦਾ ਦਰਜਾ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਉਚਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਗੁਰੂ ਆਪ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਮਾਤਾ ਕੇ ਪਾਇਨ ਪਰ ਪਰਯੋ।
ਪੂਰਨ ਜਾਂਹਿ ਮਨੋਰਥ ਕਰਯੋ।
ਸੁੰਦਰ ਆਸਨ ਤਹਾਂ ਡਸਾਵਾ।
ਤਿਸ ਪਰ ਸਾਦਰ ਭਾਖਿ ਬਿਠਾਵਾ।
ਆਗੈ ਥਾਰ ਮਾਤ ਧਰਿ ਦੀਨਸਿ।
ਅਪਨੇ ਹਾਥ ਬੀਜਨਾ ਲਨਿਸਿ।
ਮੰਦ ਮੰਦ ਕਰਿ ਪੰਖ ਝੁਲਾਵਾ।
ਧਰੇ ਭਾਵ ਭੋਜਨ ਅਚਵਾਵਾ।
ਬੂਝਤਿ ਲਗੀ ਮਾਤਾ ਸਤਿ ਭਾਏ।
ਆਜ ਕਹਾਂ ਤੇ ਚਲਿ ਕਰਿ ਆਏ।
ਰਾਮ ਕੁਇਰ ਅਚ ਭੋਜਨ ਸੋਈ।
ਬੋਲਯੋ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਦੋਈ।
ਤਹਾਂ ਰਖੇ ਰਾਖੇ ਗੁਰ ਜਹਾਂ।
ਜਹਾਂ ਪਠਾਵਹਿ ਜਾਵਹਿ ਤਹਾਂ।
ਪੁਤਲੀ ਕੇ ਅਧੀਨ ਕਯਾ ਅਹੈ।
ਨਰ ਕੇ ਬਸ ਬਰਤੀ ਨਿਤ ਰਹੈ।
ਜਥਾ ਕਰਾਇ ਤਥਾ ਸੋ ਕਰਿਹੀ।
ਤਿਮ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਹਮ ਅਨੁਸਰ ਹੀ।
ਹਮ ਸੁਛੰਦ ਕੁਛ ਕਰਿ ਸਕਿ ਨਾਂਹੀ।
ਸਦਾ ਚਲਹਿ ਗੁਰ ਆਗਯਾ ਮਾਂਹੀ।

(ਸ਼੍ਰੀ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥ)

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਤੇ ਅਦਬ ਦੇ ਬਚਨ ਕਰਕੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਅਤੇ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਲੈ ਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਕੋਲ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਆ ਗਏ।

ਇਮ ਕਹਿ ਨਮਹਿ ਮਾਤ ਕੋ ਕਰਿ ਕੈ।
ਗੁਰ ਢਿਗ ਆਯੋ ਉਰ ਮੁਦ ਧਰਿ ਕੈ।

(ਸ਼੍ਰੀ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗ੍ਰੰਥ)

'ਚਲਦਾ.....।

ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮੂਲ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ

ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਫਰਵਰੀ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-50)

ਇਕ ਮਨ ਇਕ ਚਿਤ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਨੂੰ ਹੀ ਸੁਣਨਾ ਤੇ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਤੇ ਸੁਰਤਿ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦ, ਨਾਮ ਵਿਚ ਜੋੜਨਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਸਭ ਕਰਮ ਕਾਂਡ ਨਿਰਾਰਥਕ ਹਨ, ਤੀਰਥਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਉਂਦੇ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਆਤਮਿਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਭ ਕੁਝ ਸੁਭ ਕਰਮਾਂ, ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਰਮ ਕਾਂਡਾਂ ਵਿਚ ਵਿਅਰਥ ਸਮਾਂ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਸੁਣੀਏ ਤੇ ਮੰਨੀਏ, ਜਿਸ ਦੇ ਸੁਣਨ ਮੰਨਣ ਨਾਲ ਸ਼੍ਰੇਠ ਬੁੱਧੀ, ਉਤਮ ਮਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਰਤਨ, ਜਵਾਹਰ, ਮੋਤੀਆਂ ਵਰਗੇ ਕਿੰਨੇ ਕੀਮਤੀ ਗੁਣ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਤੀਰਥਿ ਨਾਵਾ ਜੇ ਤਿਸੁ ਭਾਵਾ ਵਿਣੁ ਭਾਣੇ ਕਿ ਨਾਇ ਕਰੀ ॥
ਜੇਤੀ ਸਿਰਠਿ ਉਪਾਈ ਵੇਖਾ ਵਿਣੁ ਕਰਮਾ ਕਿ ਮਿਲੈ ਲਈ ॥
ਮਤਿ ਵਿਚਿ ਰਤਨ ਜਵਾਹਰ ਮਾਣਿਕ
ਜੇ ਇਕ ਗੁਰ ਕੀ ਸਿਖ ਸੁਣੀ ॥
ਗੁਰਾ ਇਕ ਦੇਹਿ ਬੁਝਾਈ ॥
ਸਭਨਾ ਜੀਆ ਕਾ ਇਕੁ ਦਾਤਾ ਸੇ ਮੈ ਵਿਸਰਿ ਨ ਜਾਈ ॥੬॥

ਨਾ ਕਰਮਕਾਂਡਾ ਰਾਹੀਂ, ਨਾ ਹੀ ਯੋਗ ਅਭਿਆਸਾਂ ਰਾਹੀਂ, ਨਾ ਲੰਮੀ ਉਮਰਾ ਕਰ ਲੈਣ ਨਾਲ ਜਾਂ ਵੱਡੀ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਣ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਨਦਰ ਦੇ ਪਾਤਰ ਬਣਨਾ ਅਸਲ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ ਜੋ ਨਾਮ-ਸਿਮਰਨ ਨਾਲ, ਹਉਮੈ ਰਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਚਲਣ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ -

ਜੇ ਜੁਗ ਚਾਰੇ ਆਰਜਾ ਹੋਰ ਦਸੁਣੀ ਹੋਇ ॥
ਨਵਾ ਖੰਡਾ ਵਿਚਿ ਜਾਣੀਐ ਨਾਲਿ ਚਲੈ ਸਭੁ ਕੋਇ ॥
ਚੰਗਾ ਨਾਉ ਰਖਾਇ ਕੈ ਜਸੁ ਕੀਰਤਿ ਜਗਿ ਲੇਇ ॥
ਜੇ ਤਿਸੁ ਨਦਰਿ ਨ ਆਵਈ ਤ ਵਾਤ ਨ ਪੁਛੈ ਕੇ ॥
ਕੀਟਾ ਅੰਦਰਿ ਕੀਟੁ ਕਰਿ ਦੋਸੀ ਦੋਸੁ ਧਰੇ ॥
ਨਾਨਕ ਨਿਰਗੁਣਿ ਗੁਣੁ ਕਰੇ ਗੁਣਵੰਤਿਆ ਗੁਣੁ ਦੇ ॥
ਤੇਹਾ ਕੋਇ ਨ ਸੁਝਈ ਜਿ ਤਿਸੁ ਗੁਣੁ ਕੋਇ ਕਰੇ ॥ ੭ ॥

ਹੁਣ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਰਚਨਾ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਹੀ ਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲ ਹੈ। ਕੋਈ ਪਦਾਰਥ, ਕੋਈ ਗ੍ਰਹਿ, ਸੂਰਜ, ਚੰਦਰਮਾ, ਧਰਤੀ, ਜੀਵ ਜੰਤ, ਪਸ਼ੂ ਪੰਛੀ ਸਭ ਉਸ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲ ਹਨ, ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋ

ਰਿਹਾ। ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਪੂਰਨ ਨਿਆਂ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਦਰ ਵੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਦੁਖ ਸੁਖ ਭੋਗਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਨਦਰ ਦਾ ਪਾਤਰ ਵੀ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਦਰ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣਨ ਲਈ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਸੱਚੇ ਨਾਲ ਜੁੜਨਾ, ਵਡਿਆਈਆਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨੀ (ਜਿਵੇਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀਆਂ ਵਡਿਆਈਆਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਹੈ) ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਹਰ ਥਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪਰੀਪੂਰਨ ਵੇਖਣਾ ਅਤੇ ਵੈਰ-ਵਿਰੋਧ, ਈਰਖਾ, ਦ੍ਰੈਤ ਅਤੇ ਕਾਮਾਦਿਕ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਹੋਣਾ, ਕੁਝ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਦਰ ਦੇ ਪਾਤਰ ਬਣ ਸਕੀਦਾ ਹੈ। 'ਹੁਕਮ, ਕਰਮ ਅਤੇ ਨਦਰ ਦੇ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਅੰਸ਼ ਪੂਰੇ ਜਪੁਜੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹਨ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਵਿਚ 'ਧਰਮ ਖੰਡ' ਪਉੜੀ 34 ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਦਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਉਣ ਪਾਣੀ ਅਗਨੀ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਤੇ ਹੋ ਰਹੀ ਸਾਰੀ ਖੇਡ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਹਰ ਕਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵੀ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ -

ਰਾਤੀ ਰੁਤੀ ਥਿਤੀ ਵਾਰ.....ਕਰਮੀ ਕਰਮੀ ਹੋਇ
ਵੀਚਾਰੁ....ਨਦਰੀ ਕਰਮਿ ਪਵੈ ਨੀਸਾਣੁ" (ਪਉੜੀ ੩੪)

ਨਾਮ ਅਤੇ ਨਦਰ ਦੀ ਇਸ ਸਾਧਨਾ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਅਗਲੀਆਂ 4 ਪਉੜੀਆਂ (8-11) ਵਿਚ ਨਾਮ ਦੇ ਸੁਣਨ ਅਤੇ ਚਾਰ ਪਉੜੀਆਂ (12-15) ਵਿਚ ਨਾਮ ਦੇ ਮੰਨਣ ਦੀ ਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਮੂਲ ਸਿਧਾਂਤ 'ਸੁਰਤਿ-ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਸੁਮੇਲ' ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ। ਸੁਰਤਿ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ, ਨਾਮ ਵਿਚ ਜੋੜਨ ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਮਾਤਮ ਅਨੁਭਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਸਾਡੀ ਸੁਰਤਿ ਸੰਸਾਰਕ ਕੰਮਾਂ ਅਤੇ ਬਖੇੜਿਆਂ ਵਿਚ ਬਿਖਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਬਿਖਰੀ ਹੋਈ ਸੁਰਤਿ ਨਾਮ-ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜੁੜ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਇਕ ਬਿੰਦੂ ਤੇ ਕੇਂਦਰਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਨਾਮ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਖਿੰਡੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸੂਰਜ ਦੀਆਂ ਕਿਰਨਾਂ ਬਿਜਲੀ ਘਰ ਦਾ ਕਾਰਜ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਪਰ ਕੇਂਦਰ ਕੀਤੀਆਂ ਘਰ ਰੌਸ਼ਨ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਕਾਰਖਾਨੇ ਚਲਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਉਰਜਾ (ਸ਼ਕਤੀ) ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਪੰਜਵੀਂ ਪਉੜੀ ਵਿਚ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸਾਧਨ ਦਸ ਚੁੱਕੇ ਹਨ - 'ਗਾਵੀਐ, ਸੁਣੀਐ ਮਨਿ ਰਖੀਐ

ਭਾਉ ॥ (ਪਉੜੀ 5) ਰਸਨਾ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਉਸਤਤੀ ਗਾਇਨ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਇਹ ਗਾਇਨ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਗਾਇਨ ਮੂਲ ਮੰਤਰ ਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਗਾਇਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਗੁਰਮੰਤਰ ਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੁਰ ਵਿਚ ਉਚਾਰਨ ਕਰਨਾ ਗਾਇਨ ਹੈ। ਸੁਰ ਤਾਲ ਹੀ ਜੀਵਨ ਹੈ, ਬੇਸੁਰਾ ਬੋਲਣਾ ਜਾਂ ਗਾਇਨ ਕਰਨਾ ਨਿਰਾਰਥਕ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਗਾਇਨ ਕੀਤੇ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣੀਏ। ਹਰ ਆਵਾਜ਼ ਦਾ ਇਕ ਮਾਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣਾਂਗੇ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲਗ ਜਾਵੇਗਾ। ਫੇਰ ਹਰ ਆਵਾਜ਼ ਦਾ ਅਰਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਧਿਆਨ ਲਾ ਕੇ ਸੁਣਾਂਗੇ, ਤਾਂ ਸ਼ਬਦ ਆਪਣੇ ਅਰਥ-ਭਾਵ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਰਸਨਾ ਨਾਲ ਉਚਾਰਨ ਕਰੋ, ਗਾਇਨ ਕਰੋ, ਕੰਨਾਂ ਨਾਲ ਸੁਣੋ। ਇਹੋ ਸਰੂਤੀ ਹੈ, ਸ਼ਬਦ-ਸੁਰਤਿ ਦਾ ਮੇਲ ਦਾ ਵੀ ਇਹੋ ਭਾਵ ਹੈ ਪਰ ਅਗਲੀ ਤੀਜੀ ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅੰਦਰ ਪਿਆਰ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਉਚਾਰਨ ਅਤੇ ਸੁਣਨ ਦੀ ਕਿਰਿਆ ਕਿਸੇ ਅਣਡਿੱਠੇ ਪਿਆਰੇ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਦਾਰਾਂ ਦੀ ਤਾਂਘ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਜਿਵੇਂ ਦੁਨਿਆਵੀ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਮੀ ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ ਦਾ ਜਾਂ ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਦਾ ਨਾਮ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਅੰਦਰ ਪਿਆਰ ਭਾਵਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਆਵਾਜ਼ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਪਿਆਰ ਉਸ ਵਿਚ ਭਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਛੋਟਾ ਬਾਲਕ 'ਮਾਂ' ਸ਼ਬਦ ਪੁਕਾਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮਾਂ ਦੇ ਕਲੇਜੇ ਵਿਚ ਅਨੁਠੀ ਝਰਨਾਹਟ ਛਿੜਦੀ ਹੈ। ਐਸੀ ਪ੍ਰੇਮ ਭਾਵਨਾ ਵਿਚ ਹੀ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ, ਗੁਰਮੰਤ੍ਰ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਕੰਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਦਾ ਸੁਣਨ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਭਵ-ਸਾਗਰ ਤਰਨਾ ਸੁਖਾਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਸੁਰਤਿ ਸਬਦਿ ਭਵ ਸਾਗਰੁ ਤਰੀਐ
ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਵਖਾਣੇ ॥

ਅੰਗ- ੯੩੮

ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਸੁਰਤਿ ਜੋੜਨ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰੇਮ ਹੋਵੇ ਤੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣਿਆ ਜਾਵੇ ਤੇ ਭਾਵ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਏਸੇ ਲਈ ਸੁਣਨ ਭਗਤੀ ਨੂੰ ਨੌਂ ਪੁਕਾਰ ਦੀ ਭਗਤੀ ਵਿਚ ਬੜਾ ਉਚਾ ਅਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਨਾਮ-ਸ਼ਬਦ-ਗੁਰਮੰਤਰ ਦੇ ਰਸਨਾ-ਉਚਾਰਣ ਸਮੇਂ ਮਨੁੱਖ ਕੇਵਲ ਰਸਨਾ ਹੀ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ, ਸਾਰਾ ਸਰੀਰ ਰਸਨਾ-ਰੂਪ ਬਣ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸੁਣਨ ਸਮੇਂ ਸਾਰਾ ਵਜੂਦ ਕੰਨ-ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਗੁਰਮੰਤਰ, ਨਾਮ-ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਧੁਨਿ ਤਦ ਹੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ -

ਧੁਨਿ ਮਹਿ ਧਿਆਨੁ ਧਿਆਨ ਮਹਿ ਜਾਨਿਆ
ਗੁਰਮੁਖਿ ਅਕਥ ਕਹਾਨੀ ॥

ਅੰਗ- ੮੭੯

'ਸੁਣਨ' ਦੀ ਇਸ ਅਕਥ ਕਥਾ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਸੁਣਿਐ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਪਉੜੀਆਂ ਵਿਚ ਵਿਅਕਤ ਕਰਦੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਾਮ ਵਿਚ ਸੁਰਤਿ ਜੋੜਨ ਨਾਲ

ਭਗਤ ਜਨਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ 'ਸਦਾ ਵਿਗਾਸ' ਸਦਾ ਖਿੜਾਉ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਨਾਮ ਧੁਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਦੁਖਾਂ ਕਲੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਾਮ ਵਿਚ ਸੁਰਤਿ ਜੋੜਨ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਉਹ ਪਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਿੱਧ, ਪੀਰ, ਨਾਥ, ਦੇਵਤੇ ਬੜੀਆਂ ਔਖੀਆਂ ਘਾਲਨਾਵਾਂ ਕਰ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸੁਣਨ-ਕਿਰਿਆ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਖੰਡਾਂ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡਾਂ, ਦੀਪਾਂ, ਲੋਆਂ, ਪਾਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਝਲਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਸੁਣਿਐ ਸਿਧ ਪੀਰ ਸੁਰਿ ਨਾਥ ॥
ਸੁਣਿਐ ਧਰਤਿ ਧਵਲ ਆਕਾਸ ॥
ਸੁਣਿਐ ਦੀਪ ਲੋਅ ਪਾਤਾਲ ॥
ਸੁਣਿਐ ਪੋਹਿ ਨ ਸਕੈ ਕਾਲੁ ॥੮॥

ਨਾਮ ਵਿਚ ਸੁਰਤਿ ਜੋੜਨ ਸਦਕਾ ਮਨੁੱਖ ਸ਼ਿਵ, ਬ੍ਰਹਮਾ ਤੇ ਇੰਦਰ ਵਰਗਾ ਮਹਾਨ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਰੀਰ ਦੇ ਗੁੱਝੇ ਭੇਤ, ਪ੍ਰਭੂ-ਮਿਲਾਪ ਦੀ ਜੁਗਤਿ ਅਤੇ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤੀਆਂ ਤੇ ਵੇਦਾਂ ਦਾ ਸਹੀ ਗਿਆਨ ਸੁਤੇ ਸਿਧ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ -

ਸੁਣਿਐ ਈਸਰੁ ਬਰਮਾ ਇੰਦੁ ॥
ਸੁਣਿਐ ਮੁਖਿ ਸਾਲਾਹਣ ਮੰਦੁ ॥
ਸੁਣਿਐ ਜੋਗ ਜੁਗਤਿ ਤਨਿ ਭੇਦੁ ॥
ਸੁਣਿਐ ਸਾਸਤ ਸਿਮ੍ਰਿਤਿ ਵੇਦੁ ॥
ਨਾਨਕ ਭਗਤਾ ਸਦਾ ਵਿਗਾਸੁ ॥
ਸੁਣਿਐ ਦੁਖ ਪਾਪ ਕਾ ਨਾਸੁ ॥ ੯ ॥

ਨਾਮ ਵਿਚ ਸੁਰਤਿ ਜੋੜਨ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਬੇਅੰਤ, ਸਦਾਚਾਰਕ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਤੋਗੁਣ, ਦਾਨ ਅਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਚਾਉ, ਸਬਰ ਸੰਤੋਖ ਜੈਸੇ ਗੁਣ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਦੇ ਅੰਤ੍ਰੀਵ ਗੁਣ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਅਠਾਹਠ ਤੀਰਥਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਹਨ, ਨਾਮ ਸੁਣਨ ਦੀ ਕਿਰਿਆ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਮਹਾਨ ਵਿਦਵਾਨ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਮਾਨ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਨਾਮ ਸੁਣ-ਸੁਣ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਸੁਰਤਿ ਸਹਿਜ ਵਿਚ ਟਿਕ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਡੋਲਤਾ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੇ ਐਸੇ ਭਗਤ ਜਨ ਸਦਾ ਵਿਗਾਸ ਦੀ, ਖੇੜੇ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ -

ਸੁਣਿਐ ਸਤੁ ਸੰਤੋਖੁ ਗਿਆਨੁ ॥
ਸੁਣਿਐ ਅਠਸਠਿ ਕਾ ਇਸਨਾਨੁ ॥
ਸੁਣਿਐ ਪੜਿ ਪੜਿ ਪਾਵਹਿ ਮਾਨੁ ॥
ਸੁਣਿਐ ਲਾਗੈ ਸਹਜਿ ਧਿਆਨੁ ॥
ਨਾਨਕ ਭਗਤਾ ਸਦਾ ਵਿਗਾਸੁ ॥
ਸੁਣਿਐ ਦੁਖ ਪਾਪ ਕਾ ਨਾਸੁ ॥ ੧੦ ॥

ਨਾਮ ਸੁਣਨ ਦੀ ਬਰਕਤ ਨਾਲ ਅੰਨ੍ਹੇ, ਗਿਆਨ-

ਹੀਣ ਮਨੁੱਖ ਵੀ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਦਰ ਦੇ ਮਾਰਗ ਦਾ ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਸੋਝੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਬੇਅੰਤ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਪੀਰਾਂ ਦੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹਾਂ ਦੀ ਪਦਵੀ ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ-ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਅਤੇ ਅਗੰਮੀ ਭੇਦ ਅਤੇ ਅਸਲੀਅਤ ਜਾਣ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਜੁੜੀ ਸੁਰਤਿ ਨਾਲ ਸੁਣਨ ਦੀ ਐਸੀ ਬਰਕਤ ਹੈ, ਸਦਾ ਅਨੰਦ ਅਤੇ ਖਿੜਾਉ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ -

ਸੁਣਿਐ ਸਰਾ ਗੁਣਾ ਕੇ ਗਾਹ ॥
 ਸੁਣਿਐ ਸੇਖ ਪੀਰ ਪਾਤਿਸਾਹ ॥
 ਸੁਣਿਐ ਅੰਧੇ ਪਾਵਹਿ ਰਾਹੁ ॥
 ਸੁਣਿਐ ਹਾਥ ਹੋਵੈ ਅਸਗਾਹੁ ॥
 ਨਾਨਕ ਭਗਤਾ ਸਦਾ ਵਿਗਾਸੁ ॥
 ਸੁਣਿਐ ਦੁਖ ਪਾਪ ਕਾ ਨਾਸੁ ॥ ੧੧ ॥

ਕੇਵਲ ਨਾਮ ਸੁਣਨ ਨਾਲ ਏਨੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ? ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੱਚੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਸੁਣਨ ਦੀ ਜਾਚ ਆ ਜਾਵੇ, ਸੁਰਤਿ ਜੁੜ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਨਾਮ ਦੀਆਂ ਅਨੰਦਮਈ ਸੰਗੀਤਕ ਧੁਨੀਆਂ, ਅਨਹਦ-ਨਾਦ ਦੀਆਂ ਸੁਰਾਂ ਸਾਰੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਵਿਚ ਨਿਰੰਤਰ ਵਿਆਪਕ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਹਰ ਵਕਤ ਇਹ ਇਲਾਹੀ ਨਾਦ ਵਜ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਣਨ ਵਾਲਾ ਵਜਦ ਵਿਚ, ਅਨੰਦ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਾ, ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਮਾਣਦਾ, ਸਭ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਗਲੀਆਂ ਚਾਰ ਪਉੜੀਆਂ (12-15) 'ਮੰਨੇ' ਦੀਆਂ ਹਨ ਅਰਥਾਤ ਉਸ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੱਸੀ ਹੈ ਜੋ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਮ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਦਿਲੋਂ ਮੰਨਦਾ ਹੈ, ਅੰਦਰੋਂ ਪਤੀਜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪੂਰਾ ਯਕੀਨ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਪੂਰੀ ਸ਼ਰਧਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਨਾਮ ਜਪਦਾ ਹੈ। ਐਸੇ ਨਾਮ-ਅਭਿਆਸੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦੱਸੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ ਜਿਵੇਂ ਗੁੰਗਾ ਮਠਿਆਈ ਦੇ ਸਵਾਦ ਨੂੰ ਦਸ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਾਮ ਨਾਮੀ ਵਾਂਗ, ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਵਾਂਗ ਹੀ ਉਚਾ ਹੈ, ਨਿਰੰਜਨ ਹੈ, ਮਾਇਆ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ -

ਮੰਨੇ ਕੀ ਗਤਿ ਕਹੀ ਨ ਜਾਇ ॥
 ਜੇ ਕੇ ਕਹੈ ਪਿਛੈ ਪਛੁਤਾਇ ॥
 ਕਾਗਦਿ ਕਲਮ ਨ ਲਿਖਣਹਾਰੁ ॥
 ਮੰਨੇ ਕਾ ਬਹਿ ਕਰਨਿ ਵੀਚਾਰੁ ॥
 ਐਸਾ ਨਾਮੁ ਨਿਰੰਜਨੁ ਹੋਇ ॥
 ਜੇ ਕੇ ਮੰਨਿ ਜਾਣੈ ਮਨਿ ਕੋਇ ॥ ੧੨ ॥ ਪਉੜੀ ੧੨

ਪਤੀਜੇ ਹੋਏ ਮਨ ਵਿਚ ਜਦ ਨਾਮ ਦੀ ਲਗਨ ਲਗ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸੁਰਤਿ ਉਚੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸੁੱਤਾ ਮਨ ਜਾਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਸੁਤੇ ਸਿਧ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸਿਰਜੇ ਸਭਨਾਂ ਭਵਨਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਐਸਾ ਨਾਮ-ਅਭਿਆਸੀ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਜਨਮ-ਮਰਣ ਦੇ

ਗੇੜ ਤੋਂ ਵੀ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਮੰਨੈ ਸੁਰਤਿ ਹੋਵੈ ਮਨਿ ਬੁਧਿ ॥
 ਮੰਨੈ ਸਗਲ ਭਵਣ ਕੀ ਸੁਧਿ ॥
 ਮੰਨੈ ਮੁਹਿ ਚੋਟਾ ਨਾ ਖਾਇ ॥
 ਮੰਨੈ ਜਮ ਕੈ ਸਾਥਿ ਨ ਜਾਇ ॥
 ਐਸਾ ਨਾਮੁ ਨਿਰੰਜਨੁ ਹੋਇ ॥
 ਜੇ ਕੇ ਮੰਨਿ ਜਾਣੈ ਮਨਿ ਕੋਇ ॥ ੧੩ ॥

ਪਤੀਜੇ ਮਨ ਨਾਲ ਨਾਮ ਵਿਚ ਸੁਰਤਿ ਜੋੜਨ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਪ੍ਰਭੂ ਮਾਰਗ ਤੋਂ ਭਟਕਦਾ ਨਹੀਂ, ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਲ ਪੱਕਾ ਸਬੰਧ ਜੋੜੀ ਰਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਯਾਤਰਾ ਤੋਂ ਸੁਰਖਰੂ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਮੰਨੈ ਮਾਰਗਿ ਠਾਕ ਨ ਪਾਇ ॥
 ਮੰਨੈ ਪਤਿ ਸਿਉ ਪਰਗਟੁ ਜਾਇ ॥
 ਮੰਨੈ ਮਗੁ ਨ ਚਲੈ ਪੰਥੁ ॥
 ਮੰਨੈ ਧਰਮ ਸੇਤੀ ਸਨਬੰਧੁ ॥
 ਐਸਾ ਨਾਮੁ ਨਿਰੰਜਨੁ ਹੋਇ ॥
 ਜੇ ਕੇ ਮੰਨਿ ਜਾਣੈ ਮਨਿ ਕੋਇ ॥ ੧੪ ॥

ਐਸਾ ਮਨੁੱਖ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਨਾ ਕੇਵਲ ਆਪ ਸੰਸਾਰ ਸਾਗਰ ਪਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸਗੋਂ ਹੋਰਨਾਂ ਦੇ ਤਰਨ ਦਾ ਵਸੀਲਾ ਵੀ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਕੋਈ ਮੁਥਾਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ।

ਮੰਨੈ ਪਾਵਹਿ ਮੋਖੁ ਦੁਆਰੁ ॥
 ਮੰਨੈ ਪਰਵਾਰੈ ਸਾਧਾਰੁ ॥
 ਮੰਨੈ ਤਰੈ ਤਾਰੇ ਗੁਰੁ ਸਿਖ ॥
 ਮੰਨੈ ਨਾਨਕ ਭਵਹਿ ਨ ਭਿਖ ॥
 ਐਸਾ ਨਾਮੁ ਨਿਰੰਜਨੁ ਹੋਇ ॥
 ਜੇ ਕੇ ਮੰਨਿ ਜਾਣੈ ਮਨਿ ਕੋਇ ॥ ੧੫ ॥

'ਸੁਣਿਐ' ਅਤੇ 'ਮੰਨੈ' ਦੀਆਂ ਪਉੜੀਆਂ "ਸੁਣਿਆ, ਮੰਨਿਆ, ਮਨਿ ਕੀਤਾ ਭਾਉ" ਦੇ ਭਾਵ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਜੁਗਤਿ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਨੂੰ ਹੀ 'ਪੰਚ' ਪਦ ਨਾਲ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਮੂਲਮੰਤਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਰਹੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਸਰੂਪ "ੴ ਸਤਿਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰੁ ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੰ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ" ਦਾ ਉਪਸ਼ਕ, ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਪੁਰਾਤਨ ਕਰਮਕਾਂਡੀ ਤਰੀਕੇ ਜਿਵੇਂ ਤੀਰਥ ਇਸ਼ਨਾਨ ਆਦਿ, ਇਕ ਤਾਰ ਸਮਾਧੀਆਂ, ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਬਹੁਲਤਾ, ਚਤੁਰਾਈਆਂ ਚਲਾਕੀਆਂ ਇਤਿਆਦਿ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਦੈਵੀ-ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਢਾਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ (1) ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੀ ਸਾਜਨਾ ਹੋਈ, ਜੀਵ-ਜੰਤ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਤੇ ਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲ ਹਨ ਤੇ ਜੰਮਦੇ ਮਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਰੱਬੀ ਹੁਕਮ ਦੀ ਸੋਝੀ ਜਗਿਆਸੂ ਦੀ ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਖਤਮ

ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। (2) ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਹੁਕਮ, ਉਸ ਦੀ ਸੱਤਾ, ਅਨੇਕ ਰੂਪਾਂ ਰੰਗਾਂ ਨਾਵਾਂ ਥਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵਿਆਪਕ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਜੀਵ ਉਸ ਦੇ ਤਾਣ, ਦਾਤਾਂ, ਗੁਣ ਗਿਆਨ, ਜੀਵਾਲਣ ਤੇ ਮਾਰਨ ਦੀ ਵਿਸਮਾਦੀ ਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਵੇਖ-ਵੇਖ ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। (3) ਅਟੱਲ ਨਿਯਮਾਂ (ਹੁਕਮ) ਦਾ ਮਾਲਕ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਸਾਗਰ ਹੈ, ਪ੍ਰੇਮ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਬੋਲੀ ਹੈ, ਪ੍ਰੇਮ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਵਸੀਲਾ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ, ਪੂਰਨ ਖਿੜਾਉ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨਾਮ ਸਿਮਰੀਏ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਵਡਿਆਈਆਂ ਦੀ ਵੀਚਾਰ ਕਰੀਏ, ਉਸ ਦੇ ਹਰ ਥਾਂ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦਾ ਇਹੋ ਵਧੀਆ ਵਸੀਲਾ ਹੈ। (4) ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਇਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸੁਣਨ ਨਾਲ ਸਭ ਦੁਖ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਸੁਖ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਆ ਵਸਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਤੇ ਗਿਆਨ ਗੁਰੂ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। (5) ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਅੰਦਰ ਵਸਾਉਣ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਅਤੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਰਤਨ ਜਵਾਹਰ ਮੋਤੀਆਂ ਵਰਗੇ ਅਮੋਲਕ ਗੁਣ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। (6) ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰ ਬਿਨਾਂ ਲੰਮੇਰੀ ਉਮਰ, ਸੰਸਾਰੀ ਪ੍ਰਭਤਾ ਤੇ ਸ਼ੋਭਾ ਨਿਰਾਰਥਕ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਮਿਲਾਪ ਵਿਚ ਬਾਧਕ ਹਨ (7) ਸੁਰਤਿ ਜੋੜ ਕੇ, ਇਕ ਮਨ ਇਕ ਚਿਤ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਸਦਾ ਖਿੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਦੁਖ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ, ਸਿੱਧਾਂ ਪੀਰਾਂ, ਦੇਵਤਿਆਂ, ਸ਼ੇਖਾਂ, ਪੀਰਾਂ, ਖੰਡਾਂ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡਾਂ ਦਾ ਸਹੀ ਗਿਆਨ ਸੁਤੇ ਸਿੱਧ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (8-11) ਇੰਜ ਹੀ ਨਾਮ ਦੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਪੂਰੀ ਲਗਨ ਨਾਲ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ, ਪਤੀਜੇ ਹੋਏ, ਯਕੀਨ ਕਰ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਉਚੀ ਆਤਮਿਕ ਅਵਸਥਾ ਦਸੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਲਿਖੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਕੇਵਲ ਮਾਣੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਨਾਮ ਨੂੰ ਮਨੋ ਪੂਰੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਮੰਨ ਲੈਣ ਨਾਲ ਸੁਰਤਿ ਉਚੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸੰਸਾਰ-ਸਾਗਰ ਸੌਖੇ ਹੀ ਤਰ ਲਈਦਾ ਹੈ (12-15) ਐਸੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨਾਮ ਅਭਿਆਸੀ ਨੂੰ 'ਪੰਚ' ਕਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਵੀ ਮੰਨੇ-ਪ੍ਰਮੰਨੇ, ਸਭ ਦੇ ਆਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਰਾਜ ਦਰਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ੋਭਨੀਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਭੀ ਆਦਰ ਮਾਣ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਐਸੀ ਉਚੀ ਅਧਿਆਤਮਕ ਅਵਸਥਾ ਤੇ ਪੁੱਜ ਕੇ ਵੀ ਪੰਚ ਜਨ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਅੰਤ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਅੰਤ ਪਾਉਣਾ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਨਹੀਂ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਹੁਕਮ ਅਰਥਾਤ ਧਰਮ-ਰੂਪੀ ਬੱਝਵਾਂ ਨਿਯਮ ਹੀ ਉਹ ਬਲਦ ਹੈ ਜੋ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰਖ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਧਰਮ ਤੋਂ ਸੰਤੋਖ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਰੱਬੀ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਬੁੱਝਣ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਅਤੇ

ਉਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਐਸੀਆਂ ਕਿਆਸਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ਕਿ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਬੋਲਦ ਨੇ ਸਹਾਰਾ ਦਿਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੇ ਐਸਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਜ਼ਰਾ ਖਿਆਲ ਕਰੋ ਕਿ ਇਹ ਭਾਰ ਕਿੰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ? ਫੇਰ ਉਸ ਬਲਦ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਦੇਣ ਲਈ ਹੇਠਾਂ ਹੋਰ ਧਰਤੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਫੇਰ ਹੋਰ ਬਲਦ। ਫੇਰ ਆਖਰੀ ਬਲਦ ਦਾ ਕੌਣ ਸਹਾਰਾ ਹੋਵੇਗਾ? ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਤ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਕੁਦਰਤ ਜੋ ਬੇਅੰਤ ਹੈ, ਜੋ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਦੇ ਇਕ 'ਕਵਾਉ' (ਸ਼ਬਦ) ਨਾਲ ਉਤਪੰਨ ਹੋਈ ਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅਣਗਿਣਤ 'ਜੀਅ ਜਾਤਿ ਰੰਗਾ ਕੇ ਨਾਵ' ਦੱਸੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਜਿਸ ਦਾ ਬੇਅੰਤ ਬਲ ਹੈ, ਬੇਅੰਤ ਸੁੰਦਰ ਰੂਪ ਹਨ, ਬੇਅੰਤ ਦਾਤਾਂ ਹਨ, ਇਸ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਕੌਣ ਲਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਬਣਾ ਦਿਤਾ। ਇਸ ਲਈ ਪੰਚ ਜਨ 'ਹੁਕਮ' ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਵਿਸਮਾਦ ਭਰੀ ਕੁਦਰਤ ਤੋਂ ਬਲਿਹਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਪੰਚ ਪਰਵਾਣ ਪੰਚ ਪਰਧਾਨੁ ॥
 ਪੰਚੇ ਪਾਵਹਿ ਦਰਗਹਿ ਮਾਨੁ ॥
 ਪੰਚੇ ਸੋਹਹਿ ਦਰਿ ਰਾਜਾਨੁ ॥
 ਪੰਚਾ ਕਾ ਗੁਰੁ ਏਕੁ ਧਿਆਨੁ ॥
 ਜੇ ਕੋ ਕਹੈ ਕਹੈ ਵਿਚਾਰੁ ॥
 ਕਰਤੇ ਕੈ ਕਰਣੈ ਨਾਹੀ ਸੁਮਾਰੁ ॥
 ਧੌਲੁ ਧਰਮੁ ਦਇਆ ਕਾ ਪੂਤੁ ॥
 ਸੰਤੋਖੁ ਥਾਪਿ ਰਖਿਆ ਜਿਨਿ ਸੂਤਿ ॥
 ਜੇ ਕੋ ਬੁਝੈ ਹੋਵੈ ਸਚਿਆਰੁ ॥
 ਧਵਲੈ ਉਪਰਿ ਕੇਤਾ ਭਾਰੁ ॥
 ਧਰਤੀ ਹੋਰੁ ਪਰੈ ਹੋਰੁ ਹੋਰੁ ॥
 ਤਿਸ ਤੇ ਭਾਰੁ ਤਲੈ ਕਵਣੁ ਜੋਰੁ ॥
 ਜੀਅ ਜਾਤਿ ਰੰਗਾ ਕੇ ਨਾਵ ॥
 ਸਭਨਾ ਲਿਖਿਆ ਵੁੜੀ ਕਲਾਮ ॥
 ਏਹੁ ਲੇਖਾ ਲਿਖਿ ਜਾਣੈ ਕੋਇ ॥
 ਲੇਖਾ ਲਿਖਿਆ ਕੇਤਾ ਹੋਇ ॥
 ਕੇਤਾ ਤਾਣੁ ਸੁਆਲਿਹੁ ਰੂਪੁ ॥
 ਕੇਤੀ ਦਾਤਿ ਜਾਣੈ ਕੌਣੁ ਕੂਤੁ ॥
 ਕੀਤਾ ਪਸਾਉ ਏਕੋ ਕਵਾਉ ॥
 ਤਿਸ ਤੇ ਹੋਏ ਲਖ ਦਰੀਆਉ ॥
 ਕੁਦਰਤਿ ਕਵਣੁ ਕਹਾ ਵੀਚਾਰੁ ॥
 ਵਾਰਿਆ ਨ ਜਾਵਾ ਏਕ ਵਾਰ ॥
 ਜੋ ਤੁਧੁ ਭਾਵੈ ਸਾਈ ਭਲੀ ਕਾਰ ॥
 ਤੂ ਸਦਾ ਸਲਾਮਤਿ ਨਿਰੰਕਾਰ ॥ ੧੬ ॥

'ਚਲਦਾ.....!'

ਪਿਆਰੇ ਪਾਠਕ ਜਨੋ ਅਤੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ!

ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਟਰੱਸਟ ਵੱਲੋਂ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸੱਚਖੰਡਵਾਸੀ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਖੀ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਪ੍ਰਵਚਨ ਸਰਵਣ ਕਰਨ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਚੈਨਲ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਟੀ.ਵੀ. ਤੇ ਸਬਸਕਰਾਇਬ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰੋ ਜੀ।

ਫਾਸਟਵੇਅ ਕੇਬਲ ਟੀ.ਵੀ. ਨੈਟਵਰਕ
ਚੈਨਲ ਨੰਬਰ - 202 ਪੰਜਾਬ ਪਲੱਸ ਰਾਹੀਂ
ਸਮਾਂ ਹਰ ਰੋਜ਼ - ਸਵੇਰੇ
4.45 ਤੋਂ 6.45 ਤੱਕ (2 ਘੰਟੇ)

ਸੱਚਖੰਡ ਵਾਸੀ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ
 ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
 ਮਹਾਰਾਜ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

ਇਹ ਕੀਰਤਨ ਪ੍ਰਵਚਨ ਸਾਰਾ ਪੰਜਾਬ, ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਹਰਿਆਣਾ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਤੇ ਜਿਥੇ ਵੀ ਫਾਸਟਵੇਅ ਕੇਬਲ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਉਤੇ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਅਸਥਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਸਾਰੇ ਐਤਵਾਰ - ਸਮਾਂ-ਦੁਪਹਿਰ 12.00 ਤੋਂ 3.30 ਵਜੇ ਤੱਕ ।

ਚੇਤਿ - ਸੰਗਰਾਂਦ - 14 ਮਾਰਚ, ਦਿਨ ਮੰਗਲਵਾਰ (ਸਮਾਂ ਸਵੇਰੇ 5.30 ਤੋਂ 8.00 ਵਜੇ ਤੱਕ)

ਪੁਰਨਮਾਸ਼ੀ - 7 ਮਾਰਚ, ਦਿਨ ਮੰਗਲਵਾਰ - ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ,
 (ਸਮਾਂ - ਸ਼ਾਮੀ 7.00 ਤੋਂ 9.00 ਵਜੇ ਤੱਕ)

ਜ਼ਰੂਰੀ ਬੇਨਤੀ

'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ/ਰਿਨਿਊਲ ਜਾਂ ਦਸਵੰਧ ਪੰਜਾਬ ਐਂਡ ਸਿੰਧ ਬੈਂਕ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਾਖਾ ਰਾਹੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿਚ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਭਾਰਤ (INDIA)

ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ/ਰਿਨਿਊਲ ਭੇਜਣ ਲਈ

VGRMCT/Atam Marg Magazine

A/C No. 12861100000008, RTGS/IFSC Code - PSIB0021286,

Branch Code - C1286

ਦਸਵੰਧ ਭੇਜਣ ਲਈ -

Vishav Gurmat Roohani Mission Charitable Trust

A/C No. 12861100000005, RTGS/IFSC Code - PSIB0021286, Branch Code - C1286

Within India	
Subscription Period	By Registry Post/Cheque
1 Year	Rs. 300/320
3 Year	Rs. 750/770
5 Year	Rs. 1200/1220
Life (20Year)	Rs 3000/3020

ਜੇਕਰ ਚੈਕ ਜਾਂ ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ ਰਾਹੀਂ ਮਾਇਆ ਭੇਜਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਅਨੁਸਾਰ Gurudwara Ishar Parkash Ratwara Sahib, P.O. Mullanpur Garibdas. Distt SAS Nagar (Mohali) - 140901 ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ ਜੀ। ਜੇਕਰ Online ਮਾਇਆ ਭੇਜਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮਾਇਆ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਪਤਾ ਮੋਬਾਈਲ ਨੰ: +91 98889 10777 'ਤੇ sms ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

**PURSUANT OF GOVT. OF INDIA FCRA GUIDELINES REGARDING
DONATIONS FROM ABROAD**

It is for your kind information that Bank Account No. 0779000100179603 earlier opened in Punjab National Bank, Mullanpur Garibdas, Distt. S.A.S Nagar (Mohali)-140901 for receiving donation from foreign countries has been changed with immediate effect. Now, FCRA Saving Bank Account for this purpose has been opened in State Bank of India as per instructions of Govt. of India. Particulars of the New Account are given below for online transfer of donation amount:

Name of Account – Vishav Gurmat Roohani Mission Charitable Trust

Account No. – 40227222757, Bank - State Bank of India

Branch - New Delhi Main Branch, 11 Sansad Marg, New Delhi-110001

Swift Code - SBININBB104, IFSC Code - SBIN0000691, Branch Code – 00691,

Purpose Code - P1303 (Donations to religious and Charitable Institutions in India)

You are requested that forthwith all donations amounts should be sent to the Trust only through one of the following banks specified by Govt. of India:

LIST OF CORRESPONDENT BANKS

Australia

1. Commonwealth Bank Of Australia CTBAAU2S
2. Australia And NewZealand Banking Group Ltd ANZBAU3M
3. National Australia Bank Ltd NATAAU33
4. Westpack Banking Corporation WPACAU2F

Canada

1. SBI Canada Bank SBINCATX
2. Canadian Imperial Bank Of Commerce CIBCCATT
3. Bank Of Montreal BOFMCAM2
4. Royal Bank Of Canada ROYCCAT2
5. The Toronto Dominion Bank TDOMCATT
6. The Bank Of Nova Scotia (SCOTIA BANK) NOSCCATT

Germany

1. Commerze bank AGCOBADEFF
2. DZ Bank AG Deutsche Zentral-Genos GENODEFF
3. Uni Credit Bank AGHYVEDEMM
4. Bayerische Landes bank BYLADEMM
5. Landes bank Baden Wurttemberg SOLADEST
6. Norddeutsche Landes bank Girozen trale NOLADE2H
7. Deutsche Bank AGDEUTDEFF
8. HSBCT rinkauss & Burkhardt AGTUBDDEDD

Italy

1. Credit AgricoleI talia SpACRPPIT2P
2. Intesa Sanpaolo Sp ABCITITMM
3. Unicredit SPAUNCRITMM
4. Banca Popolare di Sondrio Societa Cooperativa perAzioni POSOIT22
5. BPERB anca Sp ABPMOIT22

United Kingdom

1. Standard Chartered Bank SCBLGB2L
2. Coutts and Company COUTGB22
3. National Westminster Bank Plc (NatWestBank) NWBKGB2L
4. Royal Bank of Scotland Plc RBOSGB2L
5. Barclays Bank Plc BARCGB22
6. HSBC Bank Plc MIDLGB22
7. Lloyds Bank Plc LOYDGB2L
8. State Bank of India (UK)Ltd.SBOIGB2L

United States

1. Fifth Third Bank FTBCUS3C
2. HSBC Bank USA National Association MRMDUS33
3. Deutsche Bank Trust Company Americas BKTRUS33
4. Wells Fargo Bank National Association WFBIUS6S
5. Silicon Valley Bank SVBKUS6S
6. State Bank of India (California) SBCAUS6L
7. The Bank of New York Mellon IRVTUS3N
8. PNC Bank National Association PNCCUS33
9. BOKF National Association BOKUS44
10. MUFG Union Bank National Association BOFCUS33
11. Bank of America National Association BOFAUS3N
12. Key bank National Association KEYBUS33
13. US Bank National Association USBKUS44
14. Citi bank NACITIUS33
15. JP Morgan Chase Bank National Association CHASUS33
16. The Northern Trust Company CNORUS44

In case you want to send donations by cheque, please send it to the Trust along with Donor's ID Proof & Address Proof at the address : Gurdwara Isher Parkash, Ratwara Sahib, (Near New Chandigarh), P.O Mullanpur Garibdas, Distt. S.A.S Nagar (Mohali)-140901, Punjab (India)

For any query, please contact Mobile No. 98889-10777. Email id : gurmukh4124@gmail.com

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖਤ ਅਤੇ ਟਰੱਸਟ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਜੋ ਕਿ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਉਪਲੱਬਧ ਹਨ।

ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਨਾਮ	ਪੰਜਾਬੀ	ਰਿੰਦੀ	ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਨਾਮ	ਪੰਜਾਬੀ
1. ਸੁਰਤਿ ਸਬਦਿ ਮਾਰਗ	120/-	70/-	43. ਧਰਮ ਹੇਤਿ ਸਾਕਾ	20/-
2. ਕਿਵ ਕੁੜੈ ਤੁਟੈ ਪਾਲਿ	120/-	35/-	44. ਮੰਝ ਗੁਰੂ ਕਾ ਬੋਹਿਥਾ	30/-
3. ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ	400/-	400/-	45. ਜਾ ਕੈ ਮਨਿ ਗੁਰ ਕੀ ਪਰਤੀਤ	30/-
4. ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ -	400/-		46. ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਮਾਨਿਉ	10/-
5. ਹੋਵੈ ਅਨੰਦੁ ਘਣਾ		30/-	47. ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ	10/-
6. ਚਉਥੈ ਪਹਿਰਿ ਸਬਾਹ ਕੈ	55/-	60/-	48. ਤ੍ਰੈ ਸ਼ਤਾਬਦੀ	20/-
7. ਸੁਰਤਿਆਂ ਉਪਜੈ ਚਾਉ	40/-	60/-	49. ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਭਾਗ - 2	120/-
8. ਬਾਬਾਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ	50/-	50/-	50. ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਭਾਗ - 3	120/-
9. ਸਰਬ ਪ੍ਰਿਅ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ	10/-	10/-	51. ਭਗਵਤ ਗੀਤਾ ਦੀ ਚਿਰ ਸਥਾਈ...	
10. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਫੁਹਾਰ	10/-	10/-	English Version	Price
11. ਅਗੰਮ ਅਗੋਚਰ ਦਾ ਮਾਰਗ	60/-	70/-	1. Baisakhi (ਬੈਸਾਖੀ)	5/-
12. ਪੁਰਾਤਨ ਟੀਕਾ - ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ	30/-		2. How Rend The Veil of Untruth (ਕਿਵ ਕੁੜੈ ਤੁਟੈ ਪਾਲਿ)	70/-
13. ਅਮਰ ਜੋਤਾਂ	20/-	15/-	3. Discourses on the Beyond - 1(ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ - 1)	50/-
14. ਹਿਮਾਲਿਆ ਦੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਸੰਗ ਨਿਵਾਸ	100/-		4. Discourses on the Beyond - 2(ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ - 2)	50/-
15. ਅਮਰ ਗਾਥਾ	200/-	100/-	5. Discourses on the Beyond - 3(ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ - 3)	50/-
16. ਧਰਮ ਯੁਧ ਕੇ ਚਾਇ	50/-		6. Discourses on the Beyond - 4(ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ - 4)	60/-
17. ਪਵਿੱਤਰ ਪੈਂਡਾ	25/-		7. Discourses on the Beyond - 5(ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ - 5)	60/-
18. ਭਗਤ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ	10/-	10/-	8. The way to the imperceptible (ਅਗੰਮ ਅਗੋਚਰ ਦਾ ਮਾਰਗ)	80/-
19. ਵੈਸਾਖੀ	10/-	10/-	9. The Lights Immortal (ਅਮਰ ਜੋਤਾਂ)	20/-
20. ਸਾਜਨ ਚਲੇ ਪਿਆਰਿਆ		10/-	10. Transcendental Bliss (ਚਉਥੈ ਪਹਿਰਿ ਸਬਾਹ ਕੈ)	70/-
21. ਅਬਿਨਾਸੀ ਜੋਤ ਭਾਗ - 1		90/-	11. How to Know Thy Real Self-(Vol-1) (ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ)	80/-
22. ਅਬਿਨਾਸੀ ਜੋਤ ਭਾਗ - 2	90/-		12. How to Know Thy Real Self-(Vol-2) (ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ)	80/-
23. ਪੰਚ ਪਰਵਾਣ (ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ)	200/-		13. How to Know Thy Real Self-(Vol-3) (ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ)	110/-
(ਰੂਹਾਨੀ ਗੁਲਦਸਤਾ ਭਾਗ 1 ਅਤੇ 2)			14. The Dawn of Khalsa Ideals	10/-
24. ਸੰਤ ਤੁਮਾਰੇ ਤੁਮਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ	50/-		15. A Glimpse of His Holiness - Baba ji	5/-
25. ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਪਰਸੀਐ	100/-		16. Divine Word Contemplation Path (ਸੁਰਤਿ ਸਬਦਿ ਮਾਰਗ)	150/-
26. ਅਨੰਦਮਈ ਜੀਵਨ ਜਾਚ			17. The Story of Immortality (ਅਮਰ ਗਾਥਾ)	260/-
27. ਪੱਤਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉੱਤਰ	60/-		18. Why not thy contemplate the Lord? (ਸਿਮਰਤ ਕਹਾ ਨਹੀਂ?)	200/-
28. ਅਨੁਭਵੀ ਪ੍ਰਵਚਨ	300/-			
29. ਅੰਦਰਲੀ ਖੋਜ	300/-			
30. ਸਿਮਰਤ ਕਹਾਂ ਨਹੀਂ	300/-			
31. ਰੂਹਾਨੀ ਪ੍ਰਵਚਨ	35/-			
32. 'ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ ਜੁਗਤੀਆਂ	250/-			
33. 'ਮਾਨੁਖ ਤਨ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨ'	300/-			
34. ਜੀਵਨ ਜੁਗਤਿ	440/-			
35. ਮਾਰਗ ਚੋਣ	60/-			
36. ਮਨੋਭਾਵਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾਤਮਕ ਵਰਤੋਂ	50/-			
37. ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਭਾਗ - 1	120/-			
38. ਜਨਮ ਪਦਾਰਥੁ ਸਫਲੁ ਹੋਇ	120/-			
39. ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ (ਭਾਗ -1)	65/-			
40. ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ (ਭਾਗ -2)	65/-			
41. ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਅਮਰ ਨਿਧਾਨ	10/-			
42. ਕਲਜੁਗਿ ਜਹਾਜ ਅਰਜੁਨ ਗੁਰ	100/-			

ਉਪਰੋਕਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਆਪ ਜੀ ਮਨੀਆਰਡਰ,ਚੈਕ ਜਾਂ ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ ਰਾਹੀਂ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਮੰਗਵਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਟਰਸਟ ਦੇ ਅਕਾਊਂਟ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੀ ਮਾਇਆ ਜਮਾਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਮੋਬਾਇਲ ਨੰਬਰ 9417214391, 9417214379, 8437812900 ਤੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

A/c Name : VGRMCT / Atam Marg Magazine
Punjab & Sind Bank - S/B A/C No. 12861100000008
RTGS/IFSC Code - PSIB0021286, Branch Code - C1286

**Our Address: Gurdwara Ishar Parkash,
Ratwara Sahib,
(Near New Chandigarh) P.o. Mullanpur Garibdas,
Teh. Kharar, Distt. S.A.S Nagar (Mohali)
140901, Pb. India**

Discourses on the Beyond (Part - 7)

Chapter - 1

Supreme Satgur Nanak

*Author By : Sant Waryam Singh Ji
Founder V.G.R.M.C.T. Ratwara Sahib
Translated By : Prof. Beant Singh*

(Continued from P. 70, issue Feb. 2023)

If in the battlefield, Bhai Ghanaiya Ji was offering water to the invaders, Guru Sahib gave him balm and bandages with the instruction: 'Bhai Ghanaiya! earlier you were offering only water to me, but now noticing my wounds, apply balm to them and bandage them also.' What a lofty ideal it is! The invader comes with full force to cause total destruction, but, on the other hand, effort is made to rectify his mistake and misconduct. This is the high ideal of which Sovereign Guru Nanak Sahib laid the foundation, but which bore fruit during the time of Tenth Guru Sahib, when the helpless and lowly man called 'Shudra' who was thrown out of temples, who was not permitted to walk on the road and who was commanded to tie a broom behind his back to remove his footprints when he walked, was granted equality with others.

Blessed is Sri Guru Nanak Dev Ji who embraced the entire humanity and in the Tenth incarnation raised him to the exalted position called the 'Khalsa' (The Pure) -

'The true Khalsa is one who experiences the ecstasy of self-realization.

There is no difference among God, I and him.'

Sarb Loh Granth

ਆਤਮ ਰਸ ਜਿਹ ਜਾਨਹੀ ਸੋ ਹੈ ਖਾਲਸ ਦੇਵ।

ਪ੍ਰਭ ਮਹਿ, ਮੇ ਮਹਿ, ਤਾਸ ਮਹਿ ਰੰਚਕ ਨਾਹਨ ਭੇਵ।

Guru Nanak Sahib did not approve of empty worship, reading and recitation (of

holy texts), Nitnem (Gurbani compositions prescribed for daily reading or recitation), performance of series of 'paths' (reading of the scriptures). The Gurbani edict is -

'Sing the praise of the Lord, O friendly saints, with alertness and single - mindedness.'

P. 295

*ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਉਸਤਤਿ ਕਰਹੁ ਸੰਤ ਮੀਤ॥
ਸਾਵਧਾਨ ਏਕਾਗਰ ਚੀਤ॥*

After the episode of Guru Nanak Sahib's taking a dip in the Bein river, he accompanied Nawab Daulat Khan and the Kazis to offer 'namaz' (Muslim prayer) in the mosque. There he told them the method of offering the 'namaz' of truth. He told the Nawab that while outwardly offering 'namaz', his mind was busy buying horses. To the Kazi (Muslim priest), he said that he was busy saving his newly-born filly from falling into the well. He said, "This is gross insult to Allah (God). Such prayers do not find acceptance in His Court." For us also, it is an example that worship and readings of scripture in one's absence are not approved and accepted by God. Controlling others by means of outward show and disguises makes man suffer pain and agony at the time of death, such as -

'By outward sham disguises some holy tame or control people.

At the time of death, they are cut by scissors and thrown into the hell.'

ਭੇਖ ਦਿਖਾਇਓ ਜਗਤ ਕੋ ਲੋਗਨ ਕਉ ਬਸ ਕੀਨ।

ਅੰਤ ਕਾਲ ਕਾਤੀ ਕਟਿਓ ਬਾਸ ਨਰਕ ਮਹਿ ਲੀਨ।

In this way, by removing the dark mist of ages, Guru Sahib granted the title of 'Paramhans' (ascetic of the highest order) to the man become 'pret'. He exalted him further and enabled him to realize his self. Man experienced manifestly that here it is 'Thine! Thine! Thine!' and not 'I' and 'mine'. Guru Sahib did not say - 'I am Brahm (God)'. He said - 'There is nothing and none here except God.' Acting in various hues and forms, God's hard Ordinance is working. All beings are acting under God's Will and Ordinance. He laid stress on fostering mutual love and affection, healthy brotherhood and society, humility and an ideal city to live in. By dispelling the mist of ignorance of this world, he spread powerful rays of light. By embodying the doctrine in the form of *Guru Granth Sahib*,

he made the 'holy Word' the holy Preceptor forever. By practising recitation and contemplation of that holy Word, by leading a noble and pious life and by sacrificing one's life for having the longing for universal welfare, Guru Sahib aligned man with that holy Word, which existed at the beginning of creation, who is *Brahm* (Lord Creator), *Onkar* (Formless One) and '*Ekankar*' (One Lord). That is why, while testing lofty principles, it got accepted in the light of Truth -

'I know not gnosis, meditation and virtuous deeds, nor know I Thy worth, O Lord.

The greatest of all is Satguru Nanak, who has saved my honour in Kaliyuga (Dark Age).'

P. 750

ਗਿਆਨੁ ਧਿਆਨੁ ਕਿਛੁ ਕਰਮੁ ਨ ਜਾਣਾ
ਸਾਰ ਨ ਜਾਣਾ ਤੇਰੀ॥

ਸਭ ਤੇ ਵਡਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਨਾਨਕੁ ਜਿਨਿ ਕਲ ਰਾਖੀ ਮੇਰੀ॥

Chapter - 2

What the devotee binds That I cannot unbind

*Author By : Sant Waryam Singh Ji
Founder V.G.R.M.C.T. Ratwara Sahib
Translated By : Prof. Beant Singh*

(Crest-wearing Sovereign Tenth Guru Sahib)

At the time of Tenth Guru Sahib's advent in the world, India was under Islamic rule. It was the oppressive and tyrannical rule of Aurangzeb. The policy of state repression was being followed with great severity. The right to lead a life of freedom had been usurped completely. Despicable restrictions were imposed on customs and conventions, God's devotional worship etc. Man's relationship with God is generally completely free from restrictions and according to his feelings and beliefs, he tries from within his self that he may please God, so that He may be happy with him. At that time, in India, there were only two classes of people - *Hindus* and *Muslims*. In India, ancient Aryan civilization held sway. The philosophy of the *Vedas*, *Shastras*, *Gita* etc. was preached and discussed and under the directions of the utterances of these holy men, people tried to reach the Divine Portal. Somewhere, by making idols, God's incarnations were worshipped. Somewhere, by making idols of Primal Forces as symbols, efforts were made to obtain powers from them. With the passage of time, very dark and evil rituals had become prevalent, and the worship of One Sole Timeless Lord God was being forgotten. '*Avatars*' (God's incarnations), appearing from time to time, had taken the place of God's loving and devotional worship. Devotees had declined from Godly view and entered the darkness

of Maya (material riches). Instead of worshipping the Creator, the created had come to worshipped. Beliefs had become divided. Man's access to 'Soul Power' had become incomplete. In a way, terrible darkness had enveloped the world. The spiritual seeker or devotee felt helpless. He was finding no support or prop. Owing to harsh state restrictions, man's personal religion and his relations with God had become obstructed. The Hindu society, having fallen a prey to forcible religious conversions, was in terrible pain and suffering.

On the other hand, the ruling class had truly become butchers. They were killing the Hindus and drinking their blood. India's great temples were being demolished. There was none to hear their cries and entreaties. They were appealing repeatedly: "O God! you saved the honour of Draupadi in the royal court. Today, millions of Draupadis are being dishonoured. Why don't you come to their rescue? O God! you saved just an elephant by cutting the tentacles of an octopus; today, we, human beings, have to face far greater numbers of octopuses. To drink the milk offered by Saint Namdev, you had emerged from an idol, and to partake of food offered by Dhanna Bhagat, you had manifested yourself from the unhewn stone given to him by the Brahmin priest. What has happened today that we are getting no response to our prayers? This

brutal ruling class is bent upon perpetrating gross injustice and under the cover of religion, it is committing heinous sins. Can't you check them?' These appeals and entreaties were coming out of the hearts of the Indians. To put an end to these brutalities and atrocities, Guru Tegh Bahadur made the Supreme sacrifice of his life and spilled his blood on this earth. Bhai Mati Das's body was sawn into two pieces. Bhai Dyala Ji was boiled like potatoes. Bhai Sati Das was wrapped in cotton and set on fire. This sacred sacrifice shook the people of India. Awakened souls were longing for Tenth Guru Sahib's leadership to adopt the principle - 'Either act or die.' In *Gurbani*, Guru Sahib says -

'Kali-yuga is turned knife, rulers butchers, Righteousness on wings is flown. This is the dark night of evil; (Moonless night-last night of the dark half of the month - amavas).

The moon of truth is nowhere visible, nor risen.

For light have I searched to distraction - No path in this darkness is visible.

Humanity in egoism involved, in suffering wails.

This Nanak seeks to know: How may liberation then be found?'

P. 145

*ਕਲਿ ਕਾਤੀ ਰਾਜੇ ਕਾਸਾਈ ਧਰਮੁ ਪੰਖ ਕਰਿ ਉਡਰਿਆ॥
ਕੁੜੁ ਅਮਾਵਸ ਸਚੁ ਚੰਦਮਾ ਦੀਸੈ ਨਾਹੀ ਕਹ ਚੜਿਆ॥
ਹਉ ਭਾਲਿ ਵਿਕੁੰਨੀ ਹੋਈ॥ ਆਧੇਰੈ ਰਾਹੁ ਨ ਕੋਈ॥
ਵਿਚਿ ਹਉਮੈ ਕਰਿ ਦੁਖੁ ਰੋਈ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਕਿਨਿ ਬਿਧਿ ਗਤਿ ਹੋਈ॥*

Sensing the prevalent situation, Bhai Gurdas Ji has described it thus in his '*vars*' (ballads) -

'In Kali-yuga (Dark age), the populace has become dog-mouthed eating carrion (i.e. living on falsehood and usurpation).

The rulers are doing injustice.

Instead of protecting their subjects, they are

oppressing them.

The people bereft of knowledge and understanding are uttering lies with their tongue.

The gurus (preceptors, teachers) are dancing to the tune of their disciples.

The servants sit at home,

While the masters themselves go to their houses.

The Kazis (Muslim Judges) have become corrupt and do injustice by taking bribes.

Man-woman relationship has become totally monetary,

Withithersoever one may go.

(In this way) sin and evil have become rampant in the world.'

Bhai Gurdas Ji, Var 1/30

*ਕਲਿ ਆਈ ਕੁੱਤੇ ਮੁਹੀ ਖਾਜ ਹੋਆ ਮੁਰਦਾਰ ਗੁਸਾਈ।
ਰਾਜੇ ਪਾਪ ਕਮਾਂਵਦੇ ਉਲਟੀ ਵਾੜ ਖੇਤ ਕਉ ਖਾਈ।
ਪਰਜਾ ਅੰਧੀ ਗਿਆਨ ਬਿਨ ਕੂੜ ਕੁਸੱਤ ਮੁਖਹੁ ਆਲਾਈ।
ਚੇਲੇ ਸਾਜ ਵਜਾਇੰਦੇ ਨਚਣ ਗੁਰੁ ਬਹੁਤ ਬਿਧ ਭਾਈ।
ਸੇਵਕ ਬੈਠਨ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰ ਉੱਠ ਘਰੀਂ ਤਿਨਾੜੇ ਜਾਈ।
ਕਾਜੀ ਹੋਏ ਰਿਸ਼ਵਤੀ ਵੱਢੀ ਲੈ ਕੇ ਹੱਕ ਗਵਾਈ।
ਇਸਤੀ ਪੁਰਖੈ ਦਾਮ ਹਿਤ ਭਾਵੇਂ ਆਇ ਕਿਥਾਉਂ ਜਾਈ।
ਵਰਤਿਆ ਪਾਪ ਸਭਸੁ ਜਗ ਮਾਂਗੀ॥*

After the martyrdom of Guru Tegh Bahadur Sahib, a new zeal and bounce came in the Guru's beloved Sikhs. Awakened souls who had bridged the gulf between life and death, and experienced both this end and the other, said -

'Kabir, I long to die, but when I die, then, let it be at the Lord's door.

May the Lord not ask - "Who is this man, lying at my door?"'

P. 1367

*ਕਬੀਰ ਮੁਹਿ ਮਰਨੇ ਕਾ ਚਾਉ ਹੈ ਮਰਉ ਤ ਹਰਿ ਕੈ ਦੁਆਰ॥
ਮਤ ਹਰਿ ਪੁਛੈ ਕਉਨ ਹੈ ਪਰਾ ਹਮਾਰੈ ਬਾਰ॥*

In their life, both frightening and fearing appeared to be signs of decline and degradation. They neither frightened nor feared anyone. When Tenth Guru Sahib ascended to the Guru's spiritual seat, large gatherings were a sign of the fact that the impact of Guru Tegh Bahadur Sahib's martyrdom was totally contrary to the

government's thinking. Fear had been totally dispelled from the minds of the Sikhs. Contemplating the fearless Lord, they had themselves entered the state of fearlessness, and were saying -

'Saith Kabir: Death that terrifies the world, to me brings joy:

Through death alone is attained the Supreme, the perfect bliss.' P. 1365

*ਕਬੀਰ ਜਿਸੁ ਮਰਨੇ ਤੇ ਜਗੁ ਡਰੈ ਮੇਰੈ ਮਨਿ ਆਨੰਦੁ॥
ਮਰਨੇ ਹੀ ਤੇ ਪਾਈਐ ਪੁਰਨੁ ਪਰਮਾਨੰਦੁ॥*

This zeal and rising of the *Gursikhs* was not destructive; rather it was a mark of their ascendant spirits, whose firm belief was: 'Live in freedom yourself, and let others live in freedom.' Instead of giving up one's principles out of fear of tyranny and oppression, it is more useful to sacrifice one's life. The *Gursikhs* were passing through this difficult period, but some 'masands' (tithe collectors) eating the devotees' donations had become bereft of faith, but they did not know that the Tenth Guru was Guru Nanak Sahib himself. Many miraculous things kept happening to remove these persons' lack of faith, such as, Guru Sahib gave good advice to Bhai Dulcha Masand who was very tall and sported a big turban, and considered himself among the first line of tithe collectors. Collecting tithe or donations from his devotees, he used to deposit it in the Guru's treasury, but he kept good offerings himself. His belief in Sikhism had declined considerably. He openly said to the Sikhs, "If Guru Tegh Bahadur had possessed power, he would have made his killers powerless just as Guru Nanak Sahib had done in Baghdad when men came to kill him by pelting him with stones. Guru Sahib had petrified them with his glance." Sometimes, he even boasted,

"Whosoever we seat on the Guru's throne becomes the Guru." He had no faith in Tenth Guru Sahib. He himself pocketed the offerings sent by Bhai Rupa, and the rest he offered at Guru Sahib's lotus feet. Out of these, 58 precious pearls and twenty six gold coins, he had left at his house. A set of bracelets and some gold coins he had concealed in his turban and innocently he was paying obeisance to Guru Sahib. Seeing through his deception, Guru Sahib said to him, "Dulchia! have you brought something for me too?" He said, "True Sovereign! we have always been your devoted servants. Whatever devotees give to us, we offer to you." Guru Sahib said, "Remember carefully. Out of greed, haven't you kept any offering with you?" On hearing this utterance, he shuddered within his self and thought for a while that the Guru might not be omniscient, but again lack of faith gripped his mind, and said, "Guru Sahib! you are a child. We are very experienced and have been serving the earlier Gurus for a long time. We are the devoted servants of the Guru's abode. Day and night, we sing your praises among the devotees. Only then do they imbibe faith in you. Guru Sahib! you are as yet a child in wisdom and understanding. You should at least think twice before suspecting a faithful and devoted slave like me." He spoke these words so loudly that the entire gathering heard them. Guru Sahib smiled and said, "O Dulchia! the Guru always hides the failings and weaknesses of his disciple unless it becomes essential that his good lies in revealing them." Guru Sahib removed his turban with his stick. Its folds opened and the bracelets and gold coins fell on the ground making a jingling sound. The entire

congregation was surprised. Impressed by Guru Sahib's spiritual power, the devotees were imbued with faith in him. Dulcha Masand washed the impurity of his mind by weeping profusely and kept entreating him to pardon his mistake. Bhai Harditta Ji, younger brother of Bhai Gurditta Ji who was Baba Buddha Ji's progeny interceded on his (Dulcha Masand) behalf and got him pardoned. On that occasion, Guru Sahib said, "O *Gursikhs!* In Sikhism, there are many types of Sikhs: First are those who are Sikhs in appearance only. Second are those who have embraced Sikhism in imitation of others. Third are Sikhs out of avarice. Fourth are the Sikhs who love the Guru and are devoted to him. They have perfect faith in him and follow his teachings in the conduct of their life. Fifth are those for whom there is no difference between God and the Guru and who worship him as God's immanent form. Such is the *Gurbani* edict -

'I have churned the body ocean and I have seen an enamouring thing come to view.

The Guru is God and God is the Guru, O Nanak. There is no difference between the two, my brother.' P. 442

ਸਮੁੰਦ ਵਿਰੋਲਿ ਸਰੀਰੁ ਹਮ ਦੇਖਿਆ
ਇਕ ਵਸਤੁ ਅਨੁਪ ਦਿਖਾਈ॥
ਗੁਰ ਗੋਵਿੰਦੁ ਗੋਵਿੰਦੁ ਗੁਰੁ ਹੈ ਨਾਨਕ ਭੇਦੁ ਨ ਭਾਈ॥

Many such incidents took place which strengthened the wavering belief of the *Gursikhs* in the young Guru Sahib with every passing day because it depends on the trust between the Guru and the Sikh -

'Whoever faith in the Guru (Master) has acquired,

In his consciousness the Lord takes abode.' P. 283

ਜਾ ਕੈ ਮਨਿ ਗੁਰ ਕੀ ਪਰਤੀਤਿ॥
ਤਿਸੁ ਜਨ ਆਵੈ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਚੀਤਿ॥

Once Guru Angad Dev Ji asked Bhai

Bala Ji, "You witnessed Guru Nanak Sahib's marvellous deeds in the entire world where he went, such as a soap-nut turning sweet, a boulder (rolled by Wali Kandhari) becoming light and soft like cotton, a killer and robber like Sajan becoming a gentleman, Giant Kauda becoming an angel. Did you ever hear of and see such miracles happening with other holy men and saints? What, did you think Guru Nanak Sahib to be?" Folding both his hands, he bowed his head and submitted, "Sovereign! he was a perfect saint." Guru Sahib said, "Then, brother! you too are a saint. As one believes the Guru (Master) to be, one becomes because the Guru is omnipotent and omniscient." Looking towards Baba Budha Ji, Guru Sahib said, "For long did you live with Guru Nanak Sahib and enjoy the bliss of his love and affection. What did you think him to be?" Baba Budha Ji said, "O Sovereign! Guru Nanak Sahib was a perfect '*Brahmgyani*' (knower of *Brahm* (God), the Ultimate Reality)." At this Guru Sahib said, "Then brother! you are a '*Brahmgyani*'." Guru Sahib asked several other Sikhs also and got different types of answers. In the end, all the Sikhs submitted to Guru Angad Dev Ji, "O Sovereign! what did you think Sovereign Guru Nanak Sahib to be?" Guru Sahib became silent for a few minutes. He closed his eyes. The complexion of his face changed. His breathing became very slow. When he opened his eyes, two drops of tears trickled down to his heavenly beard. He said, "My dear Sikhs! Sovereign Guru Nanak Sahib was the master of millions of universes; he was God Himself. There was no difference between him and the Timeless One, God. I regarded him as the Sole Master of the creation. He was all-in-all of the entire

creation.

'The Lord Himself, manifesting His might, in the world appeared as Guru Nanak.' P. 1395

ਆਪਿ ਨਰਾਇਣੁ ਕਲਾ ਧਾਰਿ ਜਗ ਮਹਿ ਪਰਵਰਿਯਉ॥

Hearing of such a lofty belief, all the devotees bowed their heads with love and devotion. At that moment, Guru Sahib said; "My dear Sikhs! Belief in the Guru in accordance with one's feelings has been divided into four stages:

1. My Guru (Holy Preceptor) is a perfect saint.

2. My Guru is superior to all other saints. He is the greatest saint.

3. My Guru is like God. There is no difference between him and God. People with this belief regard the Guru as God.

4. My Guru is the Transcendent God Himself, who has assumed physical form for the good of the living beings. He is the Master of millions of universes. The entire creation is working according to his will and command.' On hearing this, all the devotees present on the occasion bowed to Guru Sahib and said, "O True Sovereign! it is by virtue of your deep and great faith that you have become the Transcendent Lord, although we had come at the Guru's lotus feet much earlier."

So, in this way, the relationship between the Guru and the *Sikh* (disciple) is of perfect faith or trust. To strengthen and restore a Sikh's wavering faith, the Guru performs an inaccessible deed.

Once Tenth Guru Sahib was gracefully seated on the spiritual throne and the devotees were glimpsing his handsome personage. Nobody could look at his attractive eyes and stand his magnetic gaze.

Once a man had set his eyes on him (Guru Sahib), he found his image embedded in his mind. He entered the region of Divine contemplation without practising austerities. Just as a '*chakor*' (Indian red-legged partridge, a lover of the moon in myth and poetry) looks at a '*chakvi*' (ruddy sheldrake) at the sun, similarly, *Gursikhs* were looking at Guru Sahib and enshrining his image in their heart and mind. At that moment, a '*kalandar*' (bear-tamer) came near the Guru's court with the intention of showing the bear-play to him. He requested, "Revered sir! if you permit, may I show this bear's feats to you, although feats and miracles have been described as hell in *Gurmat* (Sikhism)

-

'Where, in the midst of millions of plays and entertainments, God's Name is not contemplated,

Saith Nanak, equals a million hells:

Ruined shall that place be.'

P. 707

ਕਉਤਕ ਕੋਡ ਤਮਾਸਿਆ ਚਿਤਿ ਨ ਆਵਸੁ ਨਾਉ॥

ਨਾਨਕ ਕੋੜੀ ਨਰਕ ਬਰਾਬਰੇ ਉਜੜੁ ਸੋਈ ਥਾਉ॥

It needs to be deliberated upon and discussed why this is so written in *Guru Granth Sahib*. The whole world watches plays, T.V. and cinema. Watching them man becomes so absorbed that imagined incidents become embodied within him, and incomplete teachings become the cause of pain and suffering and deprive him of joy and peace. Why is this so? By the power of Divine Name recitation and meditation, '*kundalini*' (divine power coiled like a snake at the root of the spine) in the *Gursikhs* gets opened and an extremely pleasing light keeps burning forever, just as a lamp may be burning without oil. Its cool light creates joy and bloom in every part of the body and turns the inverted heart-lotus upright in which nectar drips continuously, which does

not let sufferings, anxieties, low spirits, physical pains and ailments come anywhere near and an atmosphere of joy and bloom continues to pervade, such as -

'Those devoted to God, O Nanak, ever live in joy;

Imbuement with holy teaching does suffering and sin destroy.' P. 3

ਨਾਨਕ ਭਗਤਾ ਸਦਾ ਵਿਗਾਸੁ॥
ਸੁਣਿਐ ਦੁਖ ਪਾਪ ਕਾ ਨਾਸੁ॥

Any sight, lecture, or narrative which bedims the Divine Light burning brightly in man causes his downfall and decline and his consciousness slipping from great elixirs and tastes falls into cheap pleasures and savours. These cheap and sinful pleasures create walls round this Divine Light. They alienate one's mind or consciousness from noble and lofty joys and blooms and make it enter sorrows and suffering. Therefore, holy persons, *Gursikhs*, practitioners of Divine Name meditation and austerities and spiritual seekers do not go away from this brightly burning Light and supremely sweet Name melody at any cost. That is why, these shows and spectacles have been likened to hell.

Once Saint Kabir went to see a fair held at Kashi. When he returned, many devotees asked him what he had seen in the fair. Then he said, "I did not see anything in the fair. I have returned after wandering in a wasteland. In wasteland, there are thorny bushes and uneven lands. It is this that you call a fair. There too from countless devotees continue emerging flames of jealousy and avarice, thoughts of sinful and evil deeds and dirty ideas. Therefore, I have come after watching such a wasteland where there were only evil pleasures and savours." When he was asked why he went there in

spite of knowing all this, he said, "I had gone there with the hope of meeting some lover and devotee of God by whose glimpse I may be blessed and saved by God." Such is his edict -

'Saith Kabir: Wherever I have gone, I have seen wonderful plays everywhere,

But without the devotees of the Lord, the world is a wilderness for me.' P. 1365

ਕਬੀਰ ਜਹ ਜਹ ਹਉ ਫਿਰਿਓ ਕਉਤਕ ਠਾਓ ਠਾਏ॥
ਇਕ ਰਾਮ ਸਨੇਹੀ ਬਾਹਰਾ ਉਜਰੁ ਮੇਰੈ ਭਾਏ॥

So, in this way, although the bear-play in the Guru's Court proved to be distracting to the devotees' minds, yet Guru Sahib's Divine eyes saw a Sikh's soul caught in the bear that was suffering in the bear existence due to a *Gursikh's* curse. The '*kalandar*' (bear-tamer) was ordered to show the bear-play. He was dressed in leather garments. The bear's mouth was tightly muzzled. The bear-play started. In the wrestling, sometimes, the *kalandar* (bear-tamer) fell with the bear on him, and sometimes, the *kalandar* was on the bear. The bear was very strong and powerful, but the bear-tamer was very clever. The devotees were laughing heartily. Bhai Kirtia, Guru Sahib's whisk-bearer, was laughing more heartily than all others. Guru Sahib was as yet in the stage of adolescence. Looking behind at Bhai Kirtia, Guru Sahib said, "O Kirtia! You should not laugh. Let the congregation laugh." This created doubts in the minds of many. They had not been able to tolerate the change in Guru Sahib at watching the bear-play. Guru Sahib used to watch wrestling bouts. He liked hunting tigers and keeping hawks. The *Gursikhs* could not adjust with the change. Similarly, such actions were creating doubts in the minds of '*masands*' (tithe-collectors) also because those who live

on devotees' offerings suffer from three flaws -

'Food partaken from a religious place does three things -

It befogs the mind, makes man lethargic and does not let him engage in Divine Name meditation and God's devotional worship.'

*ਧਰਮਸਾਲਾ ਦੀਆਂ ਰੋਟੀਆਂ ਤਿੰਨ ਕੰਮ ਕਰੇਨ,
ਮਤ ਮਾਰਨ, ਹੱਡ ਗਾਲਣ, ਭਜਨ ਕਰਨ ਨ ਦੇਣ।*

Still, they were listening to the conversation between Guru Sahib and Bhai Kirtia intently. They knew that Guru Sahib was not merely getting a bear-play performed, but surely, it contained some significant message for them. When Bhai Kirtia asked why he should not laugh when all other devotees were laughing, Guru Sahib said gently, "Kirtia! this bear is your father Sobha Ram." He did not at all like this utterance of Guru Sahib. He submitted, "Revered sir! my father had been serving as whisk-bearer with the Seventh, Eighth and Ninth Guru Sahibaan. He used to perform 'ardas' (prayer) before Guru Sahib at holy congregations, and distribute 'prasad' (consecrated sweet pudding) among the devotees. I remember that he never did any household work but was always ready to render service in the Guru's abode. Even after performing so much service, did it not prove to be fruitful and he had to be born in the evil bear existence? If this is the fruit of rendering services unto you, then, surely, I will become a monkey in my next birth. My father was born as a bear, and I will become a monkey." This thing attracted the attention of all the audience, and then it came to what Guru Sahib said gently, "Bhai Kirtia! if service is rendered in the prescribed manner, only then it bears fruit -

'Such devotion and service alone is blessed or profitable as with the holy Preceptor finds acceptance.

As comes the holy Preceptor's approval, flee all sins and evils.'

P. 314

*ਸਾ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਸਫਲ ਹੈ ਜਿਤੁ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਮਨੁ ਮੰਨੇ॥
ਜਾ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਮਨੁ ਮੰਨਿਆ ਤਾ ਪਾਪ ਕਸੰਮਲ ਭੰਨੇ॥*

When service is rendered by surrendering one's all to the holy Preceptor, only then does it prove to be successful, such as -

'As the elephant offers his head to the goad and the anvil offers itself to the hammer, So, place thou thy soul and body before the Guru and ever stand and serve him.

In this way, having effaced his ego, the Guruward assumes the sovereignty of the whole world.

Nanak, when the Lord casts His gracious glance, then alone, man understands this, through the Guru.'

P. 647-48

*ਹਸਤੀ ਸਿਰਿ ਜਿਉ ਅੰਕਸੁ ਹੈ ਅਹਰਣਿ ਜਿਉ ਸਿਰੁ ਦੇਇ॥
ਮਨੁ ਤਨੁ ਆਗੈ ਰਾਖਿ ਕੈ ਉਭੀ ਸੇਵ ਕਰੇਇ॥
ਇਉ ਗੁਰਮੁਖਿ ਆਪੁ ਨਿਵਾਰੀਐ ਸਭੁ ਰਾਜੁ ਸਿਸਟਿ ਕਾ ਲੇਇ॥
ਨਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖਿ ਬੁਝੀਐ ਜਾ ਆਪੇ ਨਦਰਿ ਕਰੇਇ॥*

If, contrary to this, service is rendered with egoism - 'I render service. None other can render this service.' Such service does not give joy and peace. Instead, dark urges are born in the heart. [Many devotees build a *gurdwara* building with great hard work and gain much praise. But when they are not included in its managing committee and some others become its President and Secretary, they are deeply hurt by the thought - 'leaving our household work, we kept rendering service for building the *gurdwara*, but now in its management we have been ignored and left out.' They feel so bad about it that they stop coming to the *gurdwara*. Such a service is said to have been done with egoism, about which the Guru's edict is -

*'In self-conceit, one's service is approved not.
Such are born and die and keep
transmigrating.*

*Such austerity alone is perfect,
Such the true service*

As to the Lord's heart is pleasing.' P. 1070

ਵਿਚਿ ਹਉਮੈ ਸੇਵਾ ਥਾਇ ਨ ਪਾਏ॥

ਜਨਮਿ ਮਰੈ ਫਿਰਿ ਆਵੈ ਜਾਏ॥

ਸੋ ਤਪੁ ਪੂਰਾ ਸਾਈ ਸੇਵਾ ਜੋ ਹਰਿ ਮੇਰੇ ਮਨਿ ਭਾਣੀ ਹੇ॥

That service alone finds approval and acceptance which is rendered selflessly without any expectations. By rendering such service man's inner darkness is dispelled and the lamp of Divine knowledge and understanding is lit in him. Absorbed in the melody of unstruck celestial sound, he always remains in a state of joy and bloom. Finally, by imparting teaching to such a *Gursikh*, the Guru aligns him with Lord God and makes him one with Him -

*'He, who performs the Guru's service without
desire for reward, attains to the Lord.' P. 287*

ਸੇਵਾ ਕਰਤ ਹੋਇ ਨਿਹਕਾਮੀ॥

ਤਿਸ ਕਉ ਹੋਤ ਪਰਾਪਤਿ ਸੁਆਮੀ॥

At that time, Guru Sahib said, "Holy congregation! his father used to render service. But there was a flaw or defect in him. He had become so proud of rendering service, that gentleness or humility had completely vanished from within him. Contrary to *Gurbani* teachings, he spoke rudely and bitterly.

Once it so happened that in a cart, a *Gursikh* was bringing food provisions from his honest earnings for the Guru's community kitchen. When he was passing before the Guru's Court, he stopped his cart and came in hurriedly to take Guru's consecrated '*prasad*'. This man Sobha Ram was distributing '*prasad*' among the

devotees. The name of this Singh was Bhai Dhanna who had mastered Divine Name contemplation and gained absorption in God. All the time, inside and outside, he remained absorbed in the Guru's contemplation. With the Guru's grace, this *Gursikh* of spiritual accomplishments had attained the state of indistinctness with God, and the Guru abided on his tongue all the time -

'The Lord on the tongue of the holy abides.'

P. 263

ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਬਸਹਿ ਸਾਧ ਕੀ ਰਸਨਾ॥

Coming among the devotees, he submitted, "Dear Guruwards! my bullocks haven't stopped; they are still moving. Kindly forgive me for asking for '*prasad*' in a hurry lest my cart should fall in a ditch. That *Gursikh's* long beard and clothes were so much soiled with dirt that it was difficult to recognize him even. Bhai Sobha Ram was a little irritated on hearing his request. Leaving that spot, he started distributing '*prasad*' on the other side. Bhai Dhanna too went to that side and was going to repeat his earlier request, when Bhai Sobha Ram, in great pride, spoke very insultingly to him: "O bear! O bear! Why are you jumping about from one place to another? This boor does not even know that '*prasad*' is taken by sitting on the ground." Bhai Dhanna looked at him and submitted that such is the Guru's edict -

*'Saith Nanak: By unpleasant words spoken
are body and mind turned foul.*

*One foul-spoken foul is called; bad is his
repute.*

*One foul of tongue from the Divine Portal is
cast off.*

The mouth of such a one is spat upon.

The foul of tongue is reputed foolish,

And receives, shoe-beating as punishment.'

P. 473

ਨਾਨਕ ਫਿਕਾ ਬੋਲੀਐ ਤਨੁ ਮਨੁ ਫਿਕਾ ਹੋਏ॥
ਫਿਕੇ ਫਿਕਾ ਸਦੀਐ ਫਿਕੇ ਫਿਕੀ ਸੋਇ॥
ਫਿਕਾ ਦਰਗਹ ਸਟੀਐ ਮੁਹਿ ਥੁਕਾ ਫਿਕੇ ਪਾਇ॥
ਫਿਕਾ ਮੁਰਖੁ ਆਖੀਐ ਪਾਣਾ ਲਹੈ ਸਜਾਇ॥

And the following too is recorded in
Gurbani -

*'Speak never a rude word to any - the Lord
Eternal in all abides:*

*Break no heart - know, each being is a
priceless jewel.'*

P. 1384

ਇਕੁ ਫਿਕਾ ਨ ਗਾਲਾਇ ਸਭਨਾ ਮੈ ਸਚਾ ਧਣੀ॥
ਹਿਆਉ ਨ ਕੈਹੀ ਠਾਹਿ ਮਾਣਕ ਸਭ ਅਮੋਲਵੇ॥

You have been living with the Guru all the time in his presence. How is it that you have not imbibed sweetness of tongue? I am not grieved by your insulting words. But my dear! you will certainly become a bear. The Guruward's irreversible arrow was shot. Sobha Ram felt a little apprehension in his heart, thinking that the utterances of such innocent and guileless *Gursikhs* never go in vain. May it not happen that I really become a bear in my next birth! The *Gursikh's* words were echoing in his ears again and again: 'You will surely become a bear.' After finishing his services, he went to Guru Tegh Bahadur Sahib and submitted, "Revered sir! today, I have made a mistake. While distributing '*prasad*', I spoke rudely and insultingly to a *Gursikh*: "O bear! why are you jumping about?" True Sovereign! he picked up a grain of '*prasad*' from the earth and put it in his mouth, and said, 'O Guru's devotee! you will surely fall into bear incarnation.' When I inquired about him, then, from among the congregation, I was told that he was Bhai Dhanna who always remained absorbed in contemplating the Guru and was a spiritually exalted holy

person. The Guru's image always remained before his mind's eye." When Guru Sahib heard this, he saw through Divine insight that Sobha Ram would have to suffer the bear incarnation. Sobha Ram submitted, "O True Sovereign! he is just a Sikh, while you are omnipotent True Guru. You are fully capable of changing his utterance. Kindly undo his utterance." At this, Guru Sahib said, "Brother *Gursikh*! This practice has been continuing from the very beginning that God accepts His devotee's utterance under all circumstances -

*'They, who are imbued with the love of the
Lord's Name, accept whatever the Lord does.
They who repair to the Lord's feet; they are
honoured everywhere.*

*My Lord, no one is as great as God's saints.
The devotees remain pleased with their Lord
and see Him in water, land, nether region and
the firmament.'*

P. 748

ਜੋ ਕਿਛੁ ਕਰੈ ਸੋਈ ਪ੍ਰਭ ਮਾਨਹਿ ਓਇ ਰਾਮ ਨਾਮ ਰੰਗਿ ਰਾਤੇ॥
ਤਿਨ ਕੀ ਸੋਭਾ ਸਭਨੀ ਥਾਈ ਜਿਨ ਪ੍ਰਭ ਕੇ ਚਰਣ ਪਰਾਤੇ॥
ਮੇਰੇ ਰਾਮ ਹਰਿ ਸੰਤਾ ਜੇਵਡੁ ਨ ਕੋਈ॥
ਭਗਤਾ ਬਣਿ ਆਈ ਪ੍ਰਭ ਅਪਨੇ ਸਿਉ
ਜਲਿ ਬਲਿ ਮਹੀਅਲਿ ਸੋਈ॥

Guru's beloved devotees who ever remain absorbed in the Guru, on their tongue abides he (*Guru*). The *Gursikhs* have the right to get pardoned those punished by the Guru, just as Bhai Ladha Ji, the philanthrope, got Satta and Balwanda pardoned by the Fifth Guru Sahib, but the Guru does not pardon one cursed by the Sikh. He never annuls the Sikh's utterance.

You have heard of this incident. A Sikh from Lahore, Bhai Budhu requested Fifth Guru Sahib, "Sir! my business is in a bad shape. Kindly rectify my ill luck. I bake bricks. I always donate tithe to the Guru's treasure. Even then my business is extremely

down. Kindly change my destiny for the better." Guru Sahib said: 'My dear! you have read in *Sukhmani Sahib* -

*Whoever the Four Boons (Dharma, artha, kama, moksha) seeks,
In service of the holy must engage.
Whoever his suffering seeks to annul,
From his heart's devotion Name Divine must chant.
Whoever seeks good repute to gather,
In holy company his egoism must discard.
Whoever fears involvement in transmigration,
With the holy must seek shelter.
Nanak is a sacrifice, time and again, to such,
As after the Lord's sight are thirsting.'* P. 266

ਚਾਰਿ ਪਦਾਰਥ ਜੇ ਕੋ ਮਾਰੀ॥
ਸਾਧ ਜਨਾ ਕੀ ਸੇਵਾ ਲਾਗੀ॥
ਜੇ ਕੋ ਆਪੁਨਾ ਦੁਖੁ ਮਿਟਾਵੈ॥
ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਰਿਦੈ ਸਦ ਗਾਵੈ॥
ਜੇ ਕੋ ਅਪੁਨੀ ਸੋਭਾ ਲੋਚੈ॥
ਸਾਧਸੰਗਿ ਇਹ ਹਉਮੈ ਛੋਰੈ॥
ਜੇ ਕੋ ਜਨਮ ਮਰਣ ਤੇ ਡਰੈ॥
ਸਾਧ ਜਨਾ ਕੀ ਸਰਨੀ ਪਰੈ॥
ਜਿਸੁ ਜਨ ਕਉ ਪੁਭ ਦਰਸ ਪਿਆਸਾ॥
ਨਾਨਕ ਤਾ ਕੈ ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਸਾ॥

What you should do is - 'Invite *Gursikhs* to your house. Serve them food. Then get the '*ardas*' (prayer) offered. Your business will prosper.' As per Guru Sahib's direction, he invited Guru's devotees to partake of food. When all the *Gursikhs* had come, he closed the gate of the courtyard. When the devotees started partaking of food, then after a short while, a *Gursikh* named Bhai Lakhu who had attained to the state of indistinctness with God, came to the door and called out loudly, "Bhai Budhu! Open the door. Today I am feeling very hungry." Bhai Budhu was a little irritated with his untimely arrival. Neither did he open the gate, nor did he satisfy his hunger. He gave a curt reply to Bhai Lakhu - 'Now the food has been served.' On the other hand, after

partaking of food, the congregation prayed, 'O True Guru! you abide in the congregation. The congregation prays that Bhai Budhu's bricks may get baked.' When Bhai Lakhu heard this prayer, he said - "The bricks will remain unbaked! The bricks will remain unbaked! The bricks will remain unbaked!" When Bhai Budhu opened the kiln after it had been heated in the prescribed manner, he was surprised to see the bricks to be half-baked. He came to the Guru's refuge and submitted, "Revered sir! the devotees offered '*ardas*' (prayer) too that the bricks might become properly baked. After serving good, everybody was duly honoured and was offered clothes. True Sovereign! I am finding it difficult to understand. In spite of your utterance, why did the bricks remain half-baked?" The Fifth Sovereign Guru said, "Brother *Gursikh*! you have committed a grave mistake. You kept a *Gursikh* hungry. That became a hurdle in the service you rendered." At that moment, he recollected and said, "O True Sovereign! a crazy Sikh, who earlier used to commit dacoities and now wanders about in a beggarly state, had said thrice that the kiln would remain half-baked, when inside the invited Sikhs were offering '*ardas*' (prayer) that the bricks might become fully baked." Guru Sahib said, "O *Gursikh*! that Sikh had become one with God. The Guru abides on the tongue of such Sikhs. His utterances were mine own. Under no circumstances can I undo the utterance of my *Gursikh*. Such is the edict in *Gurbani* -

*'My saint can release one bound by me,
But I can release not one bound by my saint.
If, at anytime, my saint seizes me and binds
me, then, even I cannot raise any objection.'*

P. 1252

.....to be Continued

ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੀ ਨਵੀਂ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਅਤੇ ਰਿਨੀਊਵਲ ਅਤੇ ਪੁੱਛਗਿਛ

ਸ਼੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਤ ਪੁਸਤਕਾਂ, ਗਾਇਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਦੀਆਂ ਕੈਸਟਾਂ, CD.'S, VCD.'S, DVD.'S MP3 ਦੇ ਆਪ ਜੀ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਐਡਰੈਸਾਂ ਤੋਂ ਮੰਗਵਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜੀ।

For all enquiries about 'Atam Marg' viz. renewal, new membership, non-receipt of the magazine etc. and also for procuring audios, videos & CDs; and books authored by Sant Waryam Singh Ji, please contact the following

England (U.K.)

For U.K. renewal of Atam Marg Magazine please forward cheque £ 40.00 payable to A.M.S.S.E.C.T. (U.K.) 9 Elizabeth Road, Walsall, West Midlands WS5 3 PF

Atam Marg Spiritual Scientific Educational Charitable Trust (U.K.)

9 Elizabeth Rd.,

Walsall West Midlands, WS5 - 3PF U. K.

Contact : Mrs. Gurbax Kaur,
Mr. Jagtar Kulair : Tel : 0044-1212002818
Fax : 0044-1212002879
Voicemail : 0044-8701654402
Raj Mobile : 0044-7968734058
Email : info@atammarguk.com

U.S.A.

Vishav Gurmat Roohani Mission Charitable Trust,

Contact : Bhai Amardeep Singh Atwal,
2755, Guildhall Dr., San Jose,
Ca - 95132, U.S.A

Phone :- 001-408-263-1844,
vgrmctusa@yahoo.com

S. Baldev Singh Grewal

Fremont, U.S.A - 001-510-249-9456

Canada

Bhai Sarmukh Singh Pannu

Phone - 001-604-433-0408

Bhai Parmjit Singh Sandhu

Cell: 001-250-600-3072

Bhai Tarsem Singh Bains

Cell : 001-604-862-9525, Phone : 001-604-599-5000

IN INDIA

09417214391, 09417214379 09814612900, 9417214378

Email: atammarg1@yahoo.co.in

Australia

Bibi Jaspreet Kaur

Cell : 0061-406619858

Email :- jaspreetkaur20@hotmail.com

Foreign Membership

Annual

4500/-

Life

45000/-

GURU GOBIND SINGH VIDYA MANDIR SENIOR SECONDARY SCHOOL

GURU GOBIND SINGH VIDYA MANDIR SENIOR SECONDARY SCHOOL

RATWARA SAHIB

C.A.S.E. Affiliated

Best School in the Region

ADMISSION OPEN

LIMITED SEATS

NURSERY To IX

XI (SCIENCE, COMMERCE & HUMANITIES)

- Day starts with Japuji Sahib Path, Ardas and Naam Simran
- Classrooms under CCTV Camera
- Excellent Results
- Sikh Martial Arts - Gatka for Boys & Girls
- Divinity Classes / Gurbani / Kirtan
- Experienced & Well Qualified Teachers
- New Techniques for Quality Education
- Mobile Equipped Transport Facility
- Emphasis on Spoken English
- Well Equipped Laboratories
- Language Lab
- Well-Stocked Library
- Computer Education
- Smart Classrooms
- Internet Facility
- Excellent Sports Facilities
- Crick

PO MULLANPUR GARIBDAS (NEW CHANDIGARH), DISTT S.A.S. NAGAR

E-mail : ggsivmschool@yahoo.in | Website : www.ggsivm.c

Mrs. Rita Oberoi (Principal 9781115858), Dr. Jaswant Singh (Director 9646101996)

Contact : 0160-2255003, 97813-34004, 97813-30153

Principal
Mrs. Gurpreet Kaur
95920 95914

Director
Er. Jaswant Singh (9646101996)

Email : swsmpschoo@gmail.com

SANT
WARYAM
SINGH
MEMORIAL
PUBLIC SR.
SEC. SCHOOL
RATWARA SAHIB

Aff. to P.S.E.B English Medium

Admission Open

for Pre-Nur to class XII

- Starting of the day with Japuji Sahib Path followed by Ardas.
- Highly Qualified & experienced Staff
- Emphasis on Kirtan and Gurbani Recitation
- Healthy spiritual environment
- 100% Results
- New Building with spacious class rooms
- Well Equipped Labs- Science and Computer
- Outdoor Sports - Handball, Lawn Tennis, Kho-Kho, Volleyball, Basketball, Cricket, Badminton, Kabball
- Indoor Sports - Chess, Carrom, Table Soccer
- Well Stocked Library
- Coaches for Special Training
- Health Care Facility
- Mobile Equipped Transport Facility
- Audio - Visual Learning Aids
- Regular Medical Ch
- 24 hours CCTV Surveillance of students
- Winners at block level Distt. level competitions
- Skit, Gypsy, Folk Song, Folk Dance, Deb. Speech, Debate, Drama, Karawshilatz
- Winners in Sports at Block, Distt. and State Level

Phone : 95920-55581, 9592095916

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਖੀ ਟਰਸਟ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਵਿਖੇ ਰੂਹਾਨੀ ਪ੍ਰਚਾਰ
ਫੋਰੀ ਦੌਰਾਨ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਕੀਰਤਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਹਾਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਜਨਮ ਨਗਰ ਧਮੋਟ ਵਿਖੇ ਮਹੀਨਾਵਾਰੀ ਦੀਵਾਨ ਦੌਰਾਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਸ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਧਰਮ ਸੁਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਟੀ ਡਾ. ਜਿਮਰਨ ਕੌਰ (ਅਮਰੀਕਾ) ਮੈਡੀਕਲ ਕੈਂਪ ਦੌਰਾਨ ਮਰੀਜਾਂ ਦਾ ਚੈਕਅਪ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਨਾਲ ਸਸ਼ੋਭਿਤ ਸ. ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ, ਡਾਈ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਘੋਲਾ, ਡਾਈ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਨਗਰ ਦੇ ਪਤਵੰਤੇ ਸਜਣ।